

Ref.nr.:

Saksnr:

Dato:

Foredrag til Kongelig resolusjon om verneplan for skog samt utvidelse av Rinnleiret naturreservat

1. FORSLAG

Miljøverndepartementet (MD) tilrår opprettelse av 24 nye verneområder i medhold av lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven).

Blant de foreslåtte verneområdene inngår forslag om utvidelse av 8 eksisterende naturreservater.

Områdene omfatter ca 252 km² nytt verneareal, hvorav ca 79 km² er produktiv skog.

Områdene som foreslås vernet er:

1. Sunndalslia naturreservat, Leka kommune, Nord-Trøndelag
2. Koltjønndalen naturreservat (utvidelse), Meråker kommune, Nord-Trøndelag
3. Rottåsberga naturreservat, Tingvoll kommune, Møre og Romsdal
4. Hostegga naturreservat, Aure kommune, Møre og Romsdal
5. Fladalsåsen naturreservat, Nes kommune, Buskerud
6. Haverstingen naturreservat (utvidelse), Ringerike, Flå og Krødsherad kommuner, Buskerud
7. Hestbrennajuvet naturreservat, Ringerike kommune, Buskerud
8. Kollåsen naturreservat, Ski kommune, Akershus
9. Fugdalen naturreservat, Fyresdal kommune, Telemark
10. Nedre Timenes naturreservat, Kristiansand kommune, Vest-Agder
11. Vardeheia naturreservat, Åmli kommune, Aust-Agder
12. Ausvasstormyra naturreservat (utvidelse), Namsskogan kommune, Nord-Trøndelag
13. Klårtjønnehaugen naturreservat, Overhalla kommune, Nord-Trøndelag
14. Almdalen-Ekorndalen naturreservat (utvidelse), Overhalla og Namsos kommuner, Nord-Trøndelag
15. Finntjønnin naturreservat, Overhalla kommune, Nord-Trøndelag
16. Bangsjøan naturreservat, Steinkjer, Overhalla, Grong og Snåsa kommuner, Nord-Trøndelag
17. Mjøsund naturreservat, Nærøy kommune, Nord-Trøndelag
18. Finnvollaldalen-Esplingdalen naturreservat (utvidelse), Namdalseid kommune, Nord-Trøndelag
19. Høgmannen naturreservat (utvidelse), Steinkjer kommune, Nord-Trøndelag
20. Tverråa naturreservat, Verdal kommune, Nord-Trøndelag
21. Grønningen naturreservat, Levanger kommune, Nord-Trøndelag
22. Røkkedalen-Skogndalen naturreservat, Levanger kommune, Nord-Trøndelag
23. Simadalen naturreservat (utvidelse), Verran kommune, Nord-Trøndelag
24. Rinnleiret naturreservat (utvidelse), Levanger og Verdal kommuner, Nord-Trøndelag

Områdene nr. 1-11 inngår i arbeidet med frivillig skogvern på privat grunn. Områdene nr. 12-23 er skogvern på statsgrunn i Nord-Trøndelag hvor det for nr. 18, 20 og 21 i tillegg til statsgrunn også inngår frivillig vern på privateid grunn. Nr. 24 er en utvidelse av Rinnleiret naturreservat og utgjør en del av Trondheimsfjorden våtmarkssystem som har Ramsarstatus. Av praktiske årsaker foreslås utvidelsen av Rinnleiret naturreservat sammen med verneforslaget for skogområdene.

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås opphevet som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift nr. 2090 av 14.12.1984 om fredning for Koltjerndalen plante- og fuglefredningsområde, Meråker kommune, Nord-Trøndelag fylke.
2. Forskrift nr. 569 av 10.06.2005 for Haverstingen naturreservat i Ringerike og Krødsherad kommuner, Buskerud fylke.
3. Den delen av kgl. res av 5. mars 1918 gjeldende for fredning av Listaulfurua, Fyresdal kommune.
4. Forskrift 26.8.1988 nr. 676 om fredning av Ausvasstormyra naturreservat i Namsskogan kommune Nord-Trøndelag.
5. Forskrift 4.12.1992 nr. 952 om fredning av Simadalen naturreservat, Verran kommune, Nord-Trøndelag.
6. Forskrift 4.12.1992 nr. 945 om fredning av Almdalen naturreservat, Namsos kommune, Nord-Trøndelag.
7. Forskrift 31.8.2001 nr. 963 om fredning av Finnvollvatnet naturreservat, Namdalseid kommune, Nord-Trøndelag.
8. Forskrift 4.12.1992 nr. 949 om fredning av Høgmannen naturreservat, Steinkjer kommune, Nord-Trøndelag.
9. Forskrift 24.11.1995 nr. 909 om Rinnleiret naturreservat, Levanger og Verdal kommuner, Nord-Trøndelag.

Hjemmelsgrunnlag

Vern av spesielle områder eller forekomster skjer i medhold av lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) av 19. juni 2009. I loven er det gitt hjemmel for opprettelse av ulike vernekategorier i §§ 35 til 39. Generelle mål for områdevern følger av naturmangfoldloven § 33.

De foreslåtte naturreservatene omfatter skogområder som representerer en stor variasjonsbredde når det gjelder naturtyper, økosystemer og arter. Verdiene som ønskes bevart, omfatter bl.a. truet natur, mange ulike skogtyper, våtmarksområder, myrtyper, slåttemark og rikt artsmangfold når det gjelder vegetasjon, lavflora, fugleliv og annet dyreliv. Når det gjelder naturmangfoldloven § 33 om mål for områdevern, vil naturreservatene bidra til bevaring av de verdier som er nevnt bl.a. i § 33 bokstavene a), b), c), f) og h).

Formålet med det enkelte verneområde må beskrives konkret og knyttes opp mot vilkårene som gjelder for den enkelte vernekategori.

Vedtak om opprettelse av naturreservater treffes av Kongen i statsråd etter naturmangfoldloven § 37 som lyder: ”*Som naturreservat kan vernes områder som:*

- a) *inneholder truet, sjelden eller sårbar natur,*
- b) *representerer en bestemt type natur,*
- c) *på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold,*
- d) *utgjør en spesiell geologisk forekomst, eller*
- e) *har særskilt naturvitenskapelig verdi.*

Som naturreservat kan også vernes et område som er egnet til ved fri utvikling eller aktive gjenopprettningstiltak å få verneverdier som nevnt i første ledd.

I et naturreservat må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet. Et naturreservat kan totalfredes mot all virksomhet, tiltak og ferdsel. I forskriften kan det gis bestemmelser om vern av kulturminner i reservatet.

Treffes vedtak om reservat som krever aktive gjenopprettningstiltak, eller vedtak om reservat der bruk er en forutsetning for å ivareta verneformålet, skal det samtidig med vernevedtaket legges frem et utkast til plan for skjøtsel for å sikre verneformålet. Planen kan omfatte avtale om bruk av arealer, enkeltelementer og driftsformer. Planen eller avtalen kan inneholde bestemmelser om økonomisk godtgjørelse til private som bidrar til områdets skjøtsel.”

Naturreservat er det strengeste vernet etter naturmangfoldloven.

Vurderinger etter naturmangfoldloven kapittel II

I henhold til naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, og det skal framgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er tatt hensyn til og vektlagt i vurderingen av saken. Forvaltningsmålene i §§ 4 og 5 trekkes også inn i skjønnsutøvingen.

De nevnte bestemmelser i naturmangfoldloven skal således inngå som en integrert del i skjønnsutøvingen ved saksbehandling av vernesaker etter naturmangfoldloven kapittel V. Miljøkonsekvensene av vernet skal vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der hensynet til det planlagte vernet og eventuelt tap eller forringelse av naturmangfoldet på sikt avveies.

Etter § 8 i naturmangfoldloven skal offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig, bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger.

Kunnskapsgrunnlaget om naturforholdene i områdene som omfattes av foreliggende verneplan er innhentet i ulike registreringer og kartlegginger. I områdene er det registrert viktige verneverdier og mange rødliste arter. Dette er omtalt underkap.6 nedenfor, samt i de detaljerte kartleggingsrapportene fra registreringene som ligger til grunn for verneforslaget.

Verneplanens effekt på økosystem, naturtyper og arter er vurdert. Verneplanen vil bidra til å sikre sikre ivaretagelse av truede og nær truede naturtyper i skog, og vil sikre levesteder for et stort antall truede og nær truede skoglevende arter.

Verneforskriftene åpner for at flere pågående aktiviteter kan videreføres. For enkelte aktiviteter vil det gjelde restriksjoner, slik at naturverdiene får en økt beskyttelse. Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i områdene vil de aktivitetene som i henhold til verneforskriftene kan videreføres, med stor grad av sannsynlighet ikke ha særlig negativ innvirkning på disse artene, naturtypene og landskapselementene. Vernebestemmelsene er til hinder for at det kan gjøres vesentlige inngrep i områdene. MD vurderer det slik at vernet med stor grad av sannsynlighet vil føre til en positiv utvikling for artene og naturtypene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

MD anser at den foreliggende kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypenes utbredelse og økologisk tilstand i denne saken står i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet, og anser derfor at kunnskapsgrunnlaget i naturmangfoldloven § 8 er oppfylt.

Departementet mener det foreligger tilstrekkelig kunnskap om effekten verneplanen vil ha for naturmangfoldet. Føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9 har derfor mindre betydning i denne saken § 9.

Virksomheter som kan tillates i områdene blir nærmere regulert innenfor rammen av naturmangfoldloven og verneforskriftene, og regulering av den enkelte virksomhet og aktivitet vil kunne vurderes i forhold til samlet belastning i verneområdene. Verneforskriftene skal i seg selv medvirke til at den samlede belastningen blir redusert. Prinsippet i naturmangfoldloven § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning er dermed vurdert og tillagt vekt.

Prinsippet i naturmangfoldloven § 11 om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver får ikke særlig betydning i denne saken ettersom vernet legger vesentlige begrensninger på hvilke tiltak som kan gjøres i området, og at de godkjente tiltakene ikke vil ha vesentlig negativ effekt på naturtyper, arter eller økosystem. Når det gjelder § 12 kan bl.a. lokaliseringalternativer være aktuelt å vurdere i forbindelse med dispensasjonssøknader etter verneforskriftene.

Verneverdier

Etter MDs vurdering tilfredsstiller alle områdene de krav som naturmangfoldloven § 37 setter til områder som skal vernes som naturreservat.

Formålet med vern av de foreslåtte naturreservatene er å ta vare på både ”typiske” skogområder og spesielle/sjeldne/truede elementer i skognaturen. Skogområdene i denne tilrådingen omfatter hovedsakelig områder der ulike utforminger av barskog er dominerende, og der det i noen av områdene er innslag av edlere treslag som øker variasjonsbredden og det biologiske mangfoldet. Flere av områdene har store verne kvaliteter knyttet til bl.a. forekomster av edellauvskog. Vern av de foreslåtte områdene vil sikre arealer med viktige verne kvaliteter og bidra til dekning av viktige mangler ved skogvernet. Områdene er levested for at stort antall truede arter.

Andre interesser

Historisk har skogene blitt utnyttet i ulik grad i forbindelse med bl.a. skogsdrift, beite, jakt og friluftsliv. Det er ikke aktuelt at skogbruk skal fortsette i områder som vernes som naturreservater, men annen bruk som f.eks. utmarksbeite, jakt, fiske og friluftsliv vil i stor grad kunne fortsette som tidligere. Det går veier inn i noen av de foreslåtte verneområdene.

Det er eksisterende kraftledninger i område nr. 8 og 11. Område nr. 9, 16 og 17 grenser til reguleringsmagasin for vannkraftproduksjon. Det er ikke kjent konflikter mellom verneforslaget og planer om vindkraftverk eller vannkraftverk.

Alt areal i verneplanen er LNF-områder i kommuneplaner. To områder grenser til sjøareal.

Alle områder i Nord-Trøndelag unntatt Rinnleiret inngår i reinbeitedistrikter. Parallelt med departementsforeleggelsen vil MD forelegge verneforslaget for Sametinget.

Spesielt om allmenningsstyrer og fjellstyrer

I 2008 ble det avklart at bruksberettigede i statsallmenninger som blir berørt av vern skal gis mulighet til ytterligere medvirkning og økt grad av frivillighet i skogvernarbeidet. Det er gjennomført omfattende prosesser overfor berørte allmenningsstyrer og fjellstyrer i Nord-Trøndelag med sikte på å oppnå omforente verneforslag. For 9 områder tilrås ikke vern nå fordi det trengs ytterligere prosess i 2012 overfor fem berørte fjellstyrer: Snåsa fjellstyre, Namsskogan fjellstyre, Harran fjellstyre samt Sørli og Nordli fjellstyre i Lierne. Disse 9 områdene inngår derfor ikke i dette verneforslaget. Overfor øvrige fjellstyrer har man gjennom dialog om blant annet verneforskrifter og avgrensninger oppnådd aksept for det verneforslag som nå legges fram. Etter forhandlinger med aktuelle allmenningsstyrer foreslås vern av fem områder (nr. 19-23), mens for 10 områder foreslås vernet utsatt slik at dialogen kan videreføres med sikte på størst mulig enighet om vern.

2. SAKSBEHANDLING

Generell bakgrunn

Vern av skog har i lang tid vært en viktig del av verneplanarbeidet i Norge. Det systematiske arbeidet med vern av barskog ble påbegynt i 1988. Grunnlaget for dagens arbeid for økt skogvern er bl.a. St.meld. nr. 25 (2002-2003) *Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand*. I denne meldingen ble det lagt fram en strategi for å styrke skogvernet. Stortinget ga i november 2003 sin tilslutning til meldingen.

Ulike saksbehandlingsprosesser

Som omtalt i kap. 1 har de områdene som foreslås vernet ulik historikk og har vært knyttet til ulike verneprosesser. Områdene inngikk opprinnelig i følgende tilrådinge fra Direktoratet for naturforvaltning (DN) til MD:

- Områdene nr. 1-11 inngikk i DN's tilråding til MD av 16.5.2011.
- Områdene nr. 12-23 er en del av DN's tilråding av 29.6.2009 til MD. Alle disse områdene er på statsgrunn i Nord-Trøndelag, og alle unntatt nr. 12 er på statsallmenning. I tre av områdene (nr. 18, 20 og 21) inngår i tillegg til statsgrunn også frivillig vern på privateid grunn.

- Område nr. 24 er utvidelse av et tidligere etablert naturreservat i et våtmarksområde, jf. DN's tilråding til MD 24.2. 2011. Forslaget om utvidelse tas med i denne vernesaken av av praktiske grunner.

For detaljerte gjengivelser av saksbehandlingen vises til de nevnte tilrådingene fra DN.

Frivillig skogvern på privateid grunn

Ved frivillig skogvern tilbyr skogeierne aktuelle skogarealer for vern. Det blir deretter foretatt naturfaglige registreringer for å klarlegge vernekvaliteter og avgrensning. På grunnlag av tilbud og de naturfaglige registreringene utarbeider fylkesmannen forslag til avgrensning av verneområdet. Forslag til fredningsforskrift er også utarbeidet på grunnlag av tilbud fra grunneiere basert på DN's mal for fredningsforskrift for naturreservater. Fylkesmannen utarbeider forskriftsforslaget som blir oversendt grunneierne for kommentarer. Regjeringsadvokaten er ansvarlig for forhandlingene om pris fra Statens side. Det blir oppnevnt en skogsakkyndig som får i mandat å forhandle med grunneierne/grunneiernes representant. Ved enighet blir det utarbeidet avtale der erstatningssum, forslag til fredningsforskrift og avgrensning av verneområdet blir avklart. Verneforslaget sendes deretter på høring. Fra avtaletidspunkt og fram til vernevedtak gjelder en vederlagsordning. Utbetaling av erstatningsbeløp og vederlag skjer når vernevedtak er fattet.

Vern av skog på Statskog SFs grunn

St. meld. nr. 25 (2002-2003) slår fast at man vil gjennomføre vurderinger av Statskog SFs og Opplysningsvesenets fonds skogarealer for å identifisere aktuelle verneområder. I møte 23.4.2002 vedtok Statskog SFs styre å stille arealer til rådighet for vern. Som grunnlag for det videre arbeidet ble det utarbeidet en samarbeidsavtale mellom DN og Statskog SF datert 26.1.2004.

I 2008 ble det avklart at bruksberettigede i statsallmenninger som blir berørt av vern skal gis mulighet til ytterligere medvirkning og økt grad av frivillighet i skogvernarbeidet. Blant premisene er at verneforskrifter generelt bør legge til grunn tilsvarende restriksjonsnivå som ved frivillig vern i privateid skog og at de krav som fremsettes er i samsvar med gjeldende lovverk og erstatningsregler. For skogvern på statsgrunn i Nord-Trøndelag, hvor verneprosessen på det tidspunkt pågikk, ble videreføringen av verneprosessen nærmere avklart bl.a. ved møte 24.9.2008 med ulike parter samt ved MDs brev av 3.10. 2008 til DN og Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. I brev 3.10.2008 ba MD om at DN og Fylkesmannen i Nord-Trøndelag raskt etablerer et samarbeid med Allskog om en prosess som ivaretar de virkesberettigedes interesser i verneprosessen. MD ba også om at det for statsallmenninger med virkesrett og med fond (underskuddsallmenninger) raskest mulig ble nedsatt skogsakkyndige på begge sider som parallelt med høringsprosessen forhandler om erstatninger, og om at innholdet i verneforskriftene drøftes med representanter for de virkesberettigede og fjellstyrene. I brev datert 20.4.2009 fra MD til DN er det presisert at man ser det som viktig at fremdriftsplanen for vernesaken holdes, og at eventuelle spørsmål som ikke er avklart tidligere under saksbehandlingen vil bli søkt avklart som en del av MDs sluttbehandling av vernesaken. Videre presiseres at terskelen for myndighetsbestemt vern vil være lavere for områder på statsallmenninger enn på privateid grunn, men at man så langt som mulig skal søke å oppnå frivillighet i forhold til relevante innspill og krav fra berørte rettighetshavere.

I DN's tilråding til MD av 29.6.2009 framgikk at det for 6 områder gjensto problemstillinger som ble oversendt til MD for avklaring. Status for disse ikke foreslås vernet nå da det kreves ytterligere prosess med berørte fjellstyrer og allmenningsstyrer.

Det er gjennomført omfattende prosesser overfor berørte allmenningsstyrer og fjellstyrer i Nord-Trøndelag med sikte på å oppnå omforente verneforslag. For 9 områder som inngikk i DN's tilråding av 29.6.2009 tilrås ikke vern nå fordi det trengs ytterligere prosess i 2012 overfor fem berørte fjellstyrer. Disse 9 områdene inngår derfor ikke i dette verneforslaget. Overfor øvrige fjellstyrer har man gjennom dialog om blant annet verneforskrifter og avgrensninger oppnådd aksept for det verneforslag som nå legges fram.

Etter forhandlinger med aktuelle allmenningsstyrer foreslås vern av fem områder (nr. 19-23), mens for 10 områder som inngikk i DN's tilråding til MD av 29.6.2009 foreslås vernet utsatt slik at dialogen kan videreføres med sikte på størst mulig enighet om vern.

3. VIKTIGE ENDRINGER UNDER SAKSBEHANDLINGEN

Navn

Etter høringsinnspill foreslås følgende navneendringer i fht. de forslagene som har vært på høring:

- Sønndalslia endres til Sunndalslia.
- Gangsei endres til Vardeheia.
- Koltjørndalen – Fjergen endres til Koltjørndalen

Grenser

Det er foretatt noen justeringer av vernegrensen for flere av områdene, jf. nærmere omtale under kap. 6.

Forskrifter

Det er etter høringen blitt foreslått noen mindre endringer i forslagene til verneforskrifter. Dette er dels tilpasning til strukturen i ny naturmangfoldlov, dels på grunnlag av innkomne høringsuttalelser og et generelt ønske om at forskriftene blir mest mulig like for forhold som gjelder samme tema.

MD har også foretatt endringer i forskrifter som en del av avklaringene under sluttbehandlingen av vernesaken.

MD vurderer at ingen av de nevnte endringene har betydning for avtalene der det er inngått avtaler med grunneiere om frivillig vern.

Kravet til utforming og innhold i verneforskriftene går fram av naturmangfoldloven § 34:

”Kongen i statsråd fastsetter det enkelte verneområde, jf. §§ 35 til 39, ved forskrift. Overfor grunneiere og rettighetshavere som blir berørt av forskriften, gjelder også forvaltningslovens regler om enkeltvedtak”.

I forskriften angis verneområdets formål, herunder hvilke natur- og kulturverdier vernet skal ivareta og den tilstand som ønskes oppnådd med vernet, verneområdets grenser, berørte eiendommer og bestemmelser om bruk av området. Forskrift om verneområder i sjø skal angi om verneformålet gjelder sjøbunnen, vannsøylen, vannflaten eller en kombinasjon av disse.

Verneområdets geografiske utstrekning skal samsvare med verneformålet. Ved avgrensing av verneområdet skal det legges vekt på å ivareta økologiske funksjoner av betydning for verneformålet og økosystemets tåleevne mot ytre påvirkninger.

Innenfor den rammen som gjelder for den enkelte vernekategori, kan Kongen i forskriften forby eller regulere virksomhet eller ferdsel som i seg selv eller sammen med annen bruk kan motvirke formålet med vernet. Det kan fastsettes særskilte regler for forskjellige deler av området når det er forenlig med delområdets funksjon for verneformålet.

Verneforskriften skal ikke være til hinder for å videreføre bærekraftig bruk som bygger opp under verneformålet i et område.

4. FORVALTNING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Det legges opp til at Direktoratet for naturforvaltning avgjør hvem som skal være forvaltningsmyndighet for det enkelte området. Kostnader til merking av grenser, oppsyn m.m. vil dekkes innenfor ordinære budsjettposter.

I 2008 ble ordningene med forvaltningsmyndighet for verneområder evaluert.

Ny modell for forvaltning av verneområder er omtalt i St. prp. 1 S (2009 – 2010):

”Små verneområde, som oftast naturreservat og biotopvernområde, ofte kjenneteikna av at dei representerer sårbare og/eller spesielle naturtypar og arter. Slike område er ofte avgjerande for å kunne ta vare på og verne utrydningstruga arter og naturtypar og krev naturfagleg spisskompetanse for å sikre ei fagleg forsvarleg forvaltning. Denne typen verneområde har dei strengaste verneforskriftene og det lokalpolitiske handlingsrommet er dermed minimalt. Dei kommunar som ønskjer det skal også i desse område kunne overta forvaltningsansvaret. Føresetnader som må liggje til grunn er at:

- *Kommunen kan dokumentere at den har eit godt fagleg miljø med god natur- og forvaltningsfagleg kompetanse.*

- Kommunen må sjølv ha tilstrekkeleg med ressursar for å sikre eit effektivt og fagleg forsvarleg forvaltningsmiljø, også i forhold til krava i forvaltningslova.
- Det er god dialog med fylkesmannen for å bidra til likebehandling i enkeltsaker forhold til andre tilsvarende verneområde.
- Gode rapporterings- og kontrollrutinar med effektive sanksjonsordningar dersom forvaltninga ikkje skjer i samsvar med intensjonane.
- Det må etablerast gode samarbeidsrutinar med grunneigarar, brukargrupper og organisasjonar. I samiske område må det etablerast samarbeidsrutinar både med Sametinget og samiske brukarorganisasjonar.

Det må vurderast om det vil vere føremålstenleg å etablere samarbeidsutval for å formalisere samarbeidet mot kommunar, grunneigarar, bruksrettshavarar og organisasjonar. Dette vil vere mest aktuelt i område med mange brukarinteresser.

Dersom kommunen ikkje ønskjer å ha forvaltningsmyndet, blir det lagt til fylkesmannen.”

5. GENERELLE MERKNADER

Som omtalt i kap. 2 har de områdene som foreslås vernet ulik historikk og har vært knyttet til ulike verneprosesser. En detaljert beskrivelse av de tre ulike verneprosessen, inkl. generelle merknader, er gitt i de ulike tilrådingene fra DN til MD som er nevnt i kap. 2.

Høringsuttalelsene er oppsummert i kap. 6 under omtalen av hvert enkelt område. Under kap. 5 tas opp uttalelser om generelle forhold knyttet til verneforslagene. Generelle merknader for områdene nr. 1-11 er omtalt i kap. 5.1., og for områdene nr. 12-23 i kap. 5.2. For område 24 er generelle merknader innarbeidet i kap. 6, da dette er et enkeltområde med egen verneprosess.

Spesielt for områdene nr. 12-23: Da verneforskriftene ved sluttbehandlingen av verneforslaget er tilpasset ny naturmangfoldlov som er gjeldende fra 1.7.2009, vil teksten i kapitlene 5 og 6 i noen tilfeller vise til paragrafer i gammel naturvernlov som ikke samsvarer med paragrafnummereringen i ny lov. Imidlertid bør det av sammenhengen i teksten i kap. 5 og 6 framgå eksempelvis om det er snakk om generelle unntak (§ 4 i gammel naturvernlov) eller spesielle unntak etter søknad (§ 5 i gammel naturvernlov).

5.1. GENERELLE MERKNADER TIL OMRÅDENE NR. 1-11

Under dette kapitlet tas opp uttalelser om generelle forhold knyttet til verneforslagene for områdene 1-11.

Generelle merknader til avgrensningen av verneområdene

Enkelte høringsuttalelser tar opp at de mener arronderingen av verneområdene ikke er god nok, og ber om at verneområdene utvides.

Generelle merknader til verneforskriftene

Reindrift:

Reindrifftsforvaltningen i Nordland er i utgangspunktet positiv til at det legges opp til vern av spesielt gammelskog, da gammel skog er en viktig del av vinterbeiteressursen og en rekke lavararter som reinen beiter på er avhengig av gammel skog.

Austra er et viktig vinterbeite, og det er av avgjørende betydning at reindriften ikke blir pålagt restriksjoner som gjør at samling om våren blir vanskeliggjort. Reindrifftsforvaltningen registrerer at reindriften mister flere rettigheter, og anser det svært lite hensiktsmessig at reindriften pålegges å søke om dispensasjon, med mulighet for avslag. Det er flere verneområder i distriktet, og reindrifftsforvaltningen anser det utfordrende å forholde seg til grensene, da disse ikke er godt synlige i terrenget. Reindriftsagronomen kan ikke se store argumenter for at ikke reindrift skal kunne utøves som tidligere, og mener at hvis det er svært sårbare naturverdier så bør disse konkretiseres. Det påpekes at distriktsplaner nå egengodkjennes og ikke sendes på høring eller vedtas av offentlig myndighet, og dermed er det lite hensiktsmessig at eventuelle tillatelser jf. § 7 skal tas inn i distriktsplan. Eventuelle tillatelser bør skje innenfor rammene av distriktsplan og reindriftsloven.

Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag påpeker den store prosessen med forslag om - og høring av - 43 områder i 2007-2009, hvor 3 reinbeitedistrikt i Nord-Trøndelag avgav høringsuttalelse, og administrasjonen henviser generelt til områdestyrets vedtak sak 06/09 – hvor områdestyret er imot nye verneområder før samerettsutvalget er ferdig med sin innstilling.

Reindriftsagronomen ber om følgende endring i forskriften:

§4, Generelle unntak: “Tradisjonell samisk bruk av område, og bruk i henhold til Lov om reindrift 15. juni 2007 nr. 40 og vedtatt distriktsplan”.

Sekundært at det tas inn følgende nye punkt i § 4, generelle unntak fra vernebestemmelsene og § 6 Generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene:

- Registrerte utøvere av reindrift kan benytte området i tråd med reindriftslovens § 25 brensel og trevirke det samiske reinbeiteområdet
- Nødvendig bruk av lett terrengkjøretøy ved utøvelse av reindrift, i tråd med distriktsplan
- Start og landing med helikopter ved utøvelse av reindrift
- Oppføring av gjerder og samleanlegg av midlertidig karakter i forbindelse med reindrift
- Nødvendig rydding/vedlikehold av kjøre- og flytteleier ved utøvelse av reindrift
- Nødvendig bevaring og restaurering av kulturminner

Norske Reindriftssamers Landsforbund prinsipielle syn er at det ikke opprettes nye verneområder før arbeidet med Samerettsutvalget II er sluttført. NRLs generelle syn er at et områdevern ikke skal medføre begrensninger i reindriftens tradisjonelle rettigheter. I forslaget vil en stor del av reindriftens tradisjonelle rettigheter avhenge av dispensasjon, og NRL mener at forskriften ikke kan godtas i den form som den nå foreligger, med bakgrunn i det folkerettslige vern statlige myndigheter er forpliktet å følge.

NRL foreslår følgende endringer i forskriften:

Pkt. 8 og 9 i § 7 flyttes til § 6, pkt. 10-13 i § 7 flyttes til § 4.

Orienteringsaktiviteter:

Buskerud Orienteringskrets mener for alle områdene at et generelt forbud mot idrettsarrangementer ikke kan aksepteres. Retten til fri ferdsel i utmark er svært viktig, og av hensyn til folkehelse og trivsel må ferdselsrestriksjoner bare brukes når verneformålet gjør det nødvendig. Det kan de ikke se at skulle være nødvendig i disse områdene.

Forskningsundersøkelser viser ikke varige skader av betydning etter arrangementer selv med store deltakerantall. Selvpålagte begrensninger gjennom avtale med miljøvernmyndighetene og kontakt med grunneiere sikrer at ulemper og skadevirkninger ikke oppstår, og at deres aktivitet ikke vil forringe verneverdiene.

Orienteringsklubben Sør (OK Sør) signaliserer at de i utgangspunktet er positive til at det foreslåtte området sikres som et naturområde, men dette betinger at det lages et forvaltningsregime som er konkret tilpasset dette aktuelle området, og områdets plassering som nærturområde for en økende befolkning. OK Sør registrerer med glede at det legges opp til et regime med en forvaltningsplan som et verktøy i den løpende forvaltningen av området. En forvaltningsplan som løpende kan tilpasses de aktuelle problemstillinger er nødvendig for å kunne få til en forvaltning som ikke er så ressurskrevende at frivillig organisasjonsliv må melde pass. Området vil bli brukt, og frivillige organisasjoner vil kunne være en samarbeidspartner i forhold til kanalisering av ferdsel og informasjonsformidling.

Orienteringsklubben registrerer med glede at det er en tilpasning i verneforskriften ved at idrettsarrangement i tråd med godkjent forvaltningsplan er tillatt, og at det legges opp til et regime med en forvaltningsplan som et verktøy i den løpende forvaltningen av området.

Forholdet til kommuneplan:

Kristiansand kommune er positive til grunneierinitiativet med henblikk på varig vern av sentrale natur- og kulturlandskapsområder på Nedre Timenes. De anbefaler imidlertid at området utvides mot nord og vest, slik at kulturlandskapet i sin helhet blir ivaretatt. I arbeidet med revisjon av kommuneplanen som pågår så påpeker kommunen at det er sammenfallende interesser mellom arealplanen for området og verneplanen. Det er et visst overlapp mellom reguleringsplanen for Sørlandsparken og verneområdet, men i og med at overlappingen skjer innefor arealformålet friluftsområder og friområder (Nygårdsveien), så vil det ikke være konfliktfylt å verne området. Ved utarbeidelsen av reguleringsplanen for Sørlandsparken var det stort fokus på å sette riktige

formålsgrenser mellom friluftsområdene og utbyggingsområdene, og det vil ikke være aktuelt å utvide næringsområdene på bekostning av turdraget knyttet til Nygårdsveien.

Kommunen bringer på bane muligheten for en gang- og sykkelvei mellom det nye Benestadfeltet og Sørlandssenteret. Denne vil nødvendigvis måtte gå i bro over det smaleste punktet mellom Drangsvannene og videre mot Sørlandsparken. Trase for denne er vist i forslag til kommuneplan som legges ut til offentlig ettersyn i etterkant av høringen av verneplanen. Kommunen mener at sykkelveien har flere positive elementer i seg i form av turvei / sykkelrute mellom tett utbygd område og handelssenter.

Kommunen kommenterer at for turveien Nygårdsveien som er regulert til friområde så bør vernebestemmelsene tilpasses slik at de ivaretar reguleringsplanen for Sørlandsparken sin intensjon og turveiens funksjon. Vernebestemmelsene åpner for motorisert ferdsel; jf. § 6.5. Denne bør korrigeres slik at det kun er nødvendig kjøring for forvaltning og drift av verneområdet og friluftsområdet som er tillatt. Det bør videre ikke være i strid med bestemmelsene å oppgradere turveien i tråd med reguleringsplanens bestemmelser.

Sørlandsparken næringsforening AS (SPN) beklager at de som bekymringsfull nabo ikke har blitt involvert på et tidligere tidspunkt i verneprosessen.

SPN bemerker at kartgrunnlaget som ble utsendt med høringen ikke viser den reelle situasjonen lang grensen til næringsparken. Den reelle situasjonen er at det foreslåtte verneområdet har en relativt lang og tett grenseoppgang mot Sørlandsparken. SPN forutsetter at en eventuell verning av Nedre Timenes ikke får konsekvenser for den virksomhet som skal benytte næringsarealene tett til vernegrensen. SPN ønsker at det skal være et grenseområde mellom Sørlandsparken og verneområdet. Det kan for eksempel være langs Nygårdsveien som er inntegnet på kartet. Nedre Timenes blir i dag benyttet til tur- og fritidsaktiviteter, og dette har foregått uten problematiske konflikter til næringsutviklingen i området. SPN mener det er unaturlig å gå til det skritt å verne området ved å gi det status som naturreservat. Kristiansandsregionen er inne i en spennende vekstfase, noe som berører arealplanleggingen sterkt. Sørlandsparken har sine rammevilkår innenfor gjeldende reguleringsplan. Imidlertid ser man konturene av bebyggelse i randsonen til Sørlandsparken i årene fremover. Dette vil medføre behov for servicetilbud og transport. Et vern av området vil bety manglende valgmuligheter for området når dette i fremtiden vil ligne mer på et bydelsområde enn det gjør i dag. I arealplanen for Knutepunkt Sørlandet er det også forslag som passerer det foreslåtte området. SPN mener det er uklokt å vedta et eventuelt vern før arealbruken i et 40-års perspektiv er endelig vedtatt. I disse fremtidige planer vil også gang- og sykkelveier kunne tenkes å berøre det arealet som foreslås vernet. Når det gjelder mulig miljømessige konsekvenser mellom næringspark og naturreservat må disse avklares før en endelig beslutning tas.

SPN mener dermed at området Nedre Timenes ikke bør bli et naturreservat, men opprettholde sin nåværende status. Subsidiært må det avsettes bruksområder til samfunnsnyttige formål i en klar buffersone ved Timenesjordene og langs grensen til Sørlandsparken.

Transport:

NTE anfører at de har reguleringsmagasin og dam i Hallsjøen øst for Fjergen, og at de har behov for snøscootertransport for å føre tilsyn med dammen om vinteren, samt at det også kan være behov for å transportere inn anleggsmaskiner på sommerføre ved vedlikeholdsarbeider, jf. større vedlikehold i 2008 og 2009. NTE ønsker i den forbindelse et generelt unntak:

“Nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av Hallsjødammen. Kjøretøy skal benytte eksisterende trase mellom Øst-Fjergen og Hallsjøen. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøringen”.

NTE anfører videre at de av NVE er pålagt å foreta snømålinger i området, og ønsker generelt unntak for bruk av scooter på snødekt mark i den forbindelse.

Flere høringsinstanser påpeker at forskriftene må gi åpning for transport fram til hytter i verneområdene og i en del tilfeller for hytter som ligger bak verneområdene og der transport må foregå gjennom verneområdet.

Norges Handikapforbund, Oslofjord vest uttaler at for deres gruppe – mennesker med nedsatt funksjonsevne – er det viktig å ivareta deres interesser og behov for å komme på lik linje med mennesker med full førighet.

Til å komme ut i naturen har de behov for hjelpemidler og løyver til bruk av disse i naturområder. Det kan være i forbindelse med besøk hos venner/kjente med eksisterende hytter i slike/disse

områder eller for å delta på arrangement i slike eller andre naturområder, eller rett og slett for å få en naturopplevelse.

Mennesker med nedsatt funksjonsevne stiller krav om likestilling for å bruke og å komme ut i naturen, selv om de må bruke hjelpemidler. Det bør komme med i dette og tilsvarende høringer om at: Ingen skal utestenges fra slike områder, selv om handicap gjør at de må bruke hjelpemidler – som t.d. snøscooter – eller om nødvendig – ATV.

Uttransport av felt storvilt:

Flere høringsparter ønsker at forskriftene skal åpne for uttransport av felt storvilt med ATV og ikke bare lett terrenggående beltekjøretøyer.

5.2. DNS KOMMENTARER TIL GENERELLE MERKNADER FOR OMRÅDE NR. 1-11

Avgrensningen av verneområdene

I noen høringsuttalelser tas det opp at arronderingen av verneområdene ikke er god nok, og det bes om at avgrensningene endres. For de områdene som er framkommet gjennom ordningen med frivillig vern, setter eiendomsforholdene rammer for hvordan verneområdene kan arronderes. Dersom grunneiere ikke har vært villig til å tilby arealer for frivillig vern, eller at tilbudene ikke har omfattet alt areal som har vernekvaliteter, setter dette rammer for hvordan verneområdene kan avgrensnes. Det er ikke mulig innenfor rammen av frivillig vern å ta inn areal som miljøforvaltningen kunne ønske at inngikk i verneområdene, dersom det ikke oppnås aksept for dette fra de berørte grunneierne. Dersom det på et seinere tidspunkt blir mulig, kan arbeidet med utvidelse tas opp igjen. Dette er allerede skjedd i flere områder vernet gjennom frivillig vern.

Verneforskriftene

Direktoratet for naturforvaltning vil kort gjennomgå innholdet i verneforskriftene og kommentere noen av de temaer som er tatt opp i høringene.

Kort om forskriftenes innhold:

DN understreker betydningen av at en både ved utforming av verneforskrifter og forvaltning av områdene, herunder dispensasjonspraksis, legger til grunn et langsiktig perspektiv. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at naturkvalitetene forvitres. Det er også viktig at den økosystemtilnærming som er lagt til grunn i skogvernet reflekteres.

Verneforskriftene innebærer vern av all vegetasjon og alt dyreliv. Det er likevel åpnet for jakt, fiske og sanking av bær og matsopp. Ulike tiltak som kan endre naturmiljøet er forbudt. Dette innbefatter anlegg av ulike slag (midlertidige eller faste), men også tiltak som for eksempel drenering, kalking og gjødsling. For enkelte områder er det i verneforskriften åpnet for visse typer anlegg.

Verneforskriftene innebærer et generelt hogstforbud, men det kan etter søknad gis tillatelse til hogst av etablert plantefelt. I tilfeller der det ikke er aktuelt å ta ut plantede trær på kort sikt, kan det etter søknad gis tillatelse til en begrenset skjøtsel.

Motorferdsel er forbudt, men forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med spesielt nevnte formål. Det understrekes at regelen om ”nødvendig motorferdsel” skal håndheves strengt. Motorferdsel i tilknytning til militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, og gjennomføring av skjøtelses- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten er tillatt. Dette gjelder ikke for øvelseskjøring i tilknytning til slike formål. Det er gjort en vurdering for hvilke områder det er aktuelt med en egen dispensasjonshjemmel for øvingskjøring. Utgangspunktet har vært at det ikke er aktuelt å åpne for dette i små verneområder og verneområder som på grunn av sin topografi er lite egnet til slike aktiviteter.

Dersom det viser seg nødvendig for å ivareta verneformålet, kan Direktoratet for naturforvaltning forby eller regulere ferdsele i hele eller deler av reservatene. Et slikt forslag om forbud eller regulering av ferdsele må i så fall først ut på høring til berørte parter.

Vedlikehold av anlegg, herunder bygninger, som er i bruk på vernetidspunktet er tillatt.

Motorferdsel i forbindelse med vedlikehold kan tillates etter søknad, og skal fortrinnsvis skje på

snødekt mark. Vedlikehold omfatter ikke nybygging eller utbedring, men en opprettholdelse av opprinnelig standard.

DN vil påpeke at restriksjonsnivået ikke er særlig forskjellig mellom de ulike områdene som her foreslås vernet, men da verneforskriftene for områdene er framkommet gjennom forhandlinger mellom de respektive fylkesmennene og grunneierne, vil det måtte aksepteres at det blir enkelte forskjeller i utformingen av forskriftene.

Reindrift:

Hva angår reindrifta og hensynet til de samiske interesser, så er det fundamentet som er lagt gjennom tidligere drøftinger mellom Miljøverndepartementet og Sametinget utgangspunkt og ramme for tilrådingen. Samiske interesser er tatt inn i aktuelle forskrifter hva angår § 2 formålsparagrafen, § 6 om motorisert ferdsel på snødekt mark, § 7 vedrørende div forhold, og § 11 om at samiske interesser skal ivaretas i den forvaltningsordning som etableres.

Formålsparagrafen er justert i forhold til tidligere planforslag, på basis av gjennomførte konsultasjoner mellom Miljøverndepartementet og Sametinget, slik at formålsparagrafen nå omfatter “*det samiske naturgrunnlaget*”.

Direktoratet er enig i at det er upraktisk med forskrifter av ulikt utforming i ulike reservat av samme karakter, og mener også at det er upraktisk med et omfattende søknadsregime.

På den andre siden er det viktige og sårbare biologiske element i alle de foreslåtte områder.

Dette går både på sjeldne og sårbare arter knyttet til gammel skog, ulike skogtyper, samt svært gammel skog i seg selv. Etter direktoratets vurdering, er det derfor nødvendig at de sårbare verdier som danner grunnlaget for verneformålet, er beskyttet mot alle tiltak som utgjør en fare for verdiene. I betydelig grad kan samer ta ut ved, materialer for sløyd mv. uten at det er konflikt med verneinteresser. Det er således i utgangspunktet ikke noen betydelig konflikt mellom de samiske interesser og områdenes verdier i seg selv. Utfordringen er å etablere en forskrift som både ivaretar verneverdiene og som samtidig er praktisk og fleksibel for de samiske interesser.

DN anbefaler at det etableres en praksis med flerårige tillatelser etter forvaltningsplan, slik at næringen kan utøves på en tilfredsstillende måte. Etter endringer av reindriftsloven har distriktsplanen fått mindre formell status, og egengodkjennes i dag av reinbeitedistriktene.

Distriktsplan er således ikke lenger egnet for å ha en egen formell status i forhold til en forskrift. Som systematisk flerårsmekanisme er derfor er forvaltningsplan etter naturmangfoldloven mest hensiktsmessig. Dette innebærer også at for alle områder der det er reindriftsinteresser, skal det utarbeides forvaltningsplan for naturreservatet som avklarer nærmere forholdet mellom verneinteressene og reindriftsinteressene.

Orienteringsaktiviteter:

Orienteringsklubbene mener at et generelt forbud mot idrettsarrangementer ikke kan aksepteres.

DN vurderer det som viktig at denne typen aktivitet i verneområder kan kontrolleres av forvaltningsmyndigheten, slik at man kan unngå sårbare områder og sårbare tidsperioder. Ulike typer natur vil ha ulik grad av sårbarhet, dette vil også variere etter tidspunkt på året. For enkelte områder med kjent aktivitet er det gitt adgang til idrettsarrangementer i tråd med forvaltningsplan, for øvrige større verneområder inngår i forskriften at det etter søknad kan gis dispensasjon for slike aktiviteter. DN ønsker ikke å endre på denne bestemmelsen.

Turløyper:

Noen av de aktuelle verneområdene er attraktive friluftsområder, og i noen områder er det til rettelegginger for friluftsliv gjennom stier og oppkjørte skispor. Dette gjelder ikke minst de områdene som ligger innenfor Osloområdet. I områder der det er omfattende tilrettelegginger for friluftsliv, bør det utarbeides forvaltningsplaner der framtidig tur- og løypenett inngår som del av forvaltningsplanen. Gjennom forvaltningsplanprosessen bør det gjennomføres vurderinger av behov for omlegginger av eksisterende løypenett der dette er ønskelig i forhold til vernekvalitetene i området.

Forholdet til kommuneplan:

For et område gjelder at det i forslag til ny kommuneplan er foreslått en gang- og sykkelvei som vil gå gjennom det foreslåtte verneområdet. Det vurderes at dette inngrepet vil ha stor negativ effekt på vernekvalitetene i området, og fylkesmannen har fremmet innsigelse til kommuneplanen på dette punktet. Fylkesmannen ber om at det etterstrebes en samordnet behandling av verneplanen

og det kommunale planarbeidet. DN oversender tilråding for dette området nå. Det gjøres for å sikre at vernevedtak kan fattes så raskt som mulig etter at innsigelsessaken er ferdigbehandlet, og dermed unngå at en allerede lang saksbehandlingstid for verneplanen blir unødig forlenget og for å sikre at evt krav om parallellbehandling ikke forsinker endelig avklaring. Direktoratet støtter fylkesmannens ønske om at MD avklarer forholdet mellom kommuneplanen og verneplanen på dette punktet og viser i den forbindelse til nml § 41 om samordnet saksbehandling.

Transport:

Energianlegg

Forholdet mellom verneområder og energianlegg er beskrevet i felles brev fra Direktoratet for Naturforvaltning og NVE av 03.11.2004. Herunder anfører vannressurslovens § 33: “*For så vidt vassdraget går inn under vedtak etter naturvernloven, gjelder reglene i og i medhold av naturvernloven i stedet for loven her. Reglene om sikkerhet, tilsyn, erstatning og hvem som kan utøve rådighet i loven (vannressursloven) gjelder likevel*”.

Det aktuelle kapitlet i vannressursloven gjelder vernede vassdrag, men NVE anfører i brevet at reglene som omhandler sikkerhet også må praktiseres uavhengig av vassdragets status. Det anføres i brevet videre at vernebestemmelser ikke kan hindre gjennomføring av nødvendige sikkerhetstiltak, men at det kan settes vilkår med hensyn til verneverdiene, det vil si gjennom dispensasjonsbestemmelser. Dersom det dreier seg om tiltak som må gjennomføres med jevne mellomrom, bør en få dispensasjon av en viss varighet, f.eks i forbindelse med ferdsel til målestasjoner i området. Videre anføres at verneforskrifter ofte vil gjøre direkte unntak fra ferdsel som er nødvendig for sikkerhetsmessig forsvarlig tilsyn og drift av anleggene, mens motorisert ferdsel i andre tilfeller tillates gjennom dispensasjon for at vernemyndigheten kan styre hvilke type kjøretøy og trase for transport.

DN og NVE understreker avslutningsvis at den ferdsel som er nødvendig av hensyn til sikkerhetsmessig forsvarlig drift, tilsyn mm av kraftanlegg, skal tillates gjennom verneforskrift/forvaltningsplan. Vanligvis gjelder dette kraftlinjer, men direktoratet vurderer at disse prinsippene også kan tilpasses der det gjelder reguleringsmagasiner. Det legges til grunn at det enten gis direkte unntak i § 6 eller tillatelse gjennom § 7, med nærmere konkretiserte rammer i forvaltningsplan. En vil da skille mellom det som er akutt behov for transport, og hvilken transport som planlegges over tid. Videre at det skilles mellom vintertransport og sommertransport, og det legges til grunn samme avgrensning mellom akutte situasjoner og normal drift som praksis er med kraftledninger og verneområder.

Hytter

DN går inn for at transportmuligheter til hytter i og bakenfor verneområder sikres innenfor et rimelig nivå, og håndteres med forutsigelighet. Forslag til verneforskrift inneholder bestemmelser i § 7 som åpner for at det kan gis dispensasjon for dette. For områder der det utarbeides forvaltningsplaner, bør forvaltningsplanen trekke opp retningslinjer for dette slik at det blir mest mulig forutsigbarhet i dispensasjonspraksisen. Dette gjelder ikke minst der det er utleiehytter eller andre næringsmessige anlegg i eller utenfor verneområdet. Det poengteres at transport må ha hjemmel i motorferdselsloven, og at kommunens og grunneiers grunnleggende myndighet mht. motorferdselloven består, i den forstand at motorferdsel må ha de relevante tillatelser fra kommunen og grunneier.

Bevegelseshemmede

Det er ønskelig med så lite motorferdsel som mulig i et naturreservat, og i alle verneområder er motorferdsel i utgangspunktet forbudt, jf. verneforskriftene § 5a. Likevel er det normalt tillatt bruk av motorferdsel til noen gjøremål spesifisert i § 6 i verneforskriften. Det er også åpning for å søke dispensasjon for andre formål der det kan være behov for motorisert transport med hjemmel i et av punktene i § 7 i verneforskriftene.

Når det gjelder muligheten for å søke om dispensasjon til bruk av skuter dersom en bevegelseshemma ønsker å besøke en hytte innen et verneområde, dekkes ikke dette av hjemmelen for transport i § 7. I slike tilfelle må det søkes etter den generelle dispensasjonshjemmelen i § 8, og i spesielle tilfelle kan slike dispensasjoner gis i mehold av denne.

Når det gjelder bruk av ATV, vil dette p.g.a. kjørespor og slitasje lett komme i konflikt med verneverdiene. Barmarkskjøring i naturreservater ønskes derfor å holde på et så lågt nivå som mulig.

Utfrakt av felt storvilt

Noen høringsparter har fremmet ønske om at det åpnes for bruk av lett terrenggående kjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget, og at det ikke settes krav til at det skal være beltekjøretøy. DN har lagt til grunn at best mulig teknologi bør benyttes. Beltekjøretøyer har et lavt marktrykk og er for de fleste marktyper vurdert å være mest skånsomt. DN har derfor valgt å gi direkte åpning for bruk av beltekjøretøy i verneforskriftene for bruk til uttransport av storvilt (elg og hjort). Etter søknad kan annet type kjøretøy (ATV) tillates. Det presiseres at i slike tilfeller skal det reelle behovet vurderes, samt mulige påvirkninger på naturmiljøet. Forvaltningsmyndigheten kan i sin søknadsbehandling knytte tillatelsen til bestemte traseer, dette vil særlig være aktuelt for bakenforliggende områder. Det kan også innvilges flerårige dispensasjoner.

5.3. GENERELLE MERKNADER TIL OMRÅDENE NR. 12-23

Høringsuttalelsene er oppsummert i kap. 6 under omtalen av hvert enkelt område. Under dette kapitlet tas opp uttalelser vedrørende generelle forhold knyttet til verneforslagene.

Det vises til at områdene på statsgrunn i Nord-Trøndelag opprinnelig inngikk i en større verneplan med i alt 43 skogområder. Det kan derfor være enkelte av merknadene nedenfor som primært er rettet mot andre områder enn de som foreslås vernet i dette verneforslaget.

Verneplanen for skogområder i Nord-Trøndelag ble sendt på høring til grunneierne, berørte kommuner og fylkeskommunen, samt til:

Lokal høring: Namsskogan fjellstyre, Harran fjellstyre, Grong fjellstyre, Overhalla fjellstyre, Namsos fjellstyre, Nærøy fjellstyre, Høylandet fjellstyre, Snåsa fjellstyre, Steinkjer fjellstyre, Verdal fjellstyre, Levanger fjellstyre, Skogn fjellstyre, Fjellstyrene i Stjørdal, Lånke fjellstyre, Mosvik fjellstyre, Inderøy og Verran fjellstyre, Nordli fjellstyre, Sørli fjellstyre, Namdalseid fjellstyre, Ogndal allmenningssstyre, Båbu og Volhaug allmenningssstyre, Leksdal allmenningssstyre – Verdal, Kverndal/Malså/Svarthovd allmenningssstyre, Inndal allmenningssstyre, Ramsås allmenningssstyre, Ørndal allmenningssstyre, Leksdal allmenningssstyre – Stjørdal, Sliper og Høyfoss allmenningssstyre, Sandseter allmenningssstyre, Grønning allmenninger, Bruås og Raudå allmenningssstyre, Samediggi, Områdestyret for reindrift Nord-Trøndelag, Reindriftsadministrasjonen i Nordland, Nordland reindriftssamers fylkeslag, Fosen reinbeitedistrikt (nord), Fosen reinbeitedistrikt (sør), Feren reinbeitedistrikt (nord), Feren reinbeitedistrikt (sør), Skjækerfjell reinbeitedistrikt, Låarte reinbeitedistrikt, Østre Namdal reinbeitedistrikt, Vestre Namdal reinbeitedistrikt (nord), Vestre Namdal reinbeitedistrikt (sør), Vegard Vanebo, Jan Petter Jermstad, Hilde Dahle, Johan Lauvsnes, Emil Skjelstadås, Runar Dale, Geir Espen Bye Echer, Anlaug Lauve Rønning og John Steinar Rønning, Gråmarka Idrettslag, Gråmarka scooterklubb, Bjørn Tangen, Idar Lien, Olaf Olsen, Kåre Olsen, Henny Synnøve Sagli, Torbjørn Olufsen, Willy Simble, Steinar Hollup, Jan Jakobsen, May Tove Skotvik Solbjørg Andsjøen Olsen, Andor Drag, Gunnar Schjelderup, Anne Lena Heimsnes, Birger Overås, Hill Synnøve Selliseth, Rolf Antonsen, Asbjørn Olsen, Oddvar Mikalsen, Gravvik grendelag, Stig Tommy Jenssen, Snorre Hollup, Marin Harvest, Rolf Arne Andersen, Albert Walø, Hans Fagernes, Tor Arne Bostad, Svein Olaf Iversen, Paul Olav Bjerken, Terje Jørum, Asle Juul, Pål Heia, Lokan Saubeitlag, Arnfinn Refseth, Hanna Teigen, Jan Arve Finnseth, Vesterå beitelag, Kjell Robert Børstad, Bård Braateng, Johan Bergin Høknes, Steinar Storøy, Harald L. Fornes, Norskog, Grønningen Hytte og Turlag, Rune Myren, Geir Ivar Alfnes, Harald Lein, Oddgeir Fossbakken, Jon Marius Hegge, Trondheim kommune Dagskole 1, John Elverum, Elvran beitelag, Håvard Haarstad, Knut Fossbakk, Forsvarsbygg, Foldereid skogeierlag, John Helge Inderdal, Kjell Ove Tiller, Alf Falmår, Ingebjørg Saksen, Namsos bonde og småbrukerlag, Willy Eidsmo, Lauvvatnet Hytteeierforening, Fylkeslandbruksstyret, Statens vegvesen, Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk, ALLSKOG, Nord-Trøndelag Bondelag, Nord-Trøndelag Bonde- og Småbrukerlag, Nord-Trøndelag Naturvernforbund, Telenor ASA, Netcom, Kommunenes Sentralforbund, Norges jeger og fiskerforbund Nord-Trøndelag, Norges Teknisk Naturvitenskapelige Universitet Fakultet for naturvitenskap og teknologi, Bergvesenet, Norges Vassdrags og Energidirektorat Trøndelag, Næringslivets Hovedorganisasjon, NOF avd. Nord-Trøndelag, Statnett, HINT Høgskolen i Nord-Trøndelag, Namdal Skogselskap, Forsvarsbygg, Forum for natur

og miljø, Natur og Ungdom, Norsk Botanisk Forening Trøndelagsavd, Statens kartverk Trøndelag, Nord-Trøndelag Turistforening, Sarepta Energi, Agder Energi AS, WWF-Midt-Norge, Statens namnekonsulentar for Midt-Noreg, Institutt for nordistikk og litteraturvitenskap, Norsk Botanisk Forening Trøndelagsavd. NINA, Selbu energiverk, Malvik e-verk, Trønderenergi, Bindal Kraftlag.

Sentral høring: Kommunal- og regionaldepartementet, Norges fjellstyresamband, Statens landbruksforvaltning, Sametinget Karasjok, Reindriftsforvaltningen Alta, Kommunenes sentralforbund, Forsvarsbygg, Oljedirektoratet, Statens Kartverk, Institutt for nordistikk og litteraturvitenskap, Navnekonsulent-tjenesten for samiske stedsnavn, Riksantikvaren, Bergvesenet, Norges Geologiske Undersøkelser, AVINOR, Luftfartstilsynet, Vegdirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft, Statnett, Norges Bondelag, Norsk Sau og Geit, Norges Skogeierforbund, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norskog Lilleakerveien, Norske Reindriftsamers landsforbund, Norske Samers Riksforbund, Samenes landsforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, Verdens Naturfond, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges handicapforbund, Reiselivsbedriftenes landsforening, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Norsk Biologforening, SABIMA, Norsk Institutt for Skog og Landskap, Norsk institutt for naturforskning, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Universitetet i Bergen, Universitetet i Tromsø 9000 TROMSØ, NTNU, Ringve botaniske have, Universitetet for miljø- og naturvitenskap,

I tillegg er høringsutkastet kunngjort i pressen.

Merknader fra lokale høringsparter

Nord-Trøndelag Fylkeskommune har en omfattende saksvurdering, bl.a. med positivitet til vern på statsgrunn og gjennom frivillige avtaler med private grunneiere, med forutsetning om at gjenstående spørsmål også løses gjennom frivillighet, at det generelt bør være en restriktiv holdning til motorisert ferdsel på barmark, og at delegert forvaltning støttes. Vedtak:

1. Fylkesrådet har følgende kommentar til omfanget av planen: I verneforslaget inngår også arealer med plantet skog (kulturskog). I forslaget åpner verneforskriften for å kunne søke om hogst i slike områder. Vernebestemmelsene for disse områdene bør være slik at forvaltningsmyndigheten i slike tilfeller gis mulighet til også å vektlegge skogfaglige vurderinger.
2. Fylkesrådet anbefaler i tilknytning til pågående avklaring av framtidig forvaltning at barskogvernet i disse områdene delegeres til kommunene.
3. Fylkesrådet støtter prinsippet om fastsettelser av korridorer for snøscootertransport gjennom verneområder og at denne ferdselen reguleres av kommunen i henhold til motorferdselloven. Dette prinsippet bør også gjennomføres for bruk av snøscooter inn til hytter mm. som ligger i verneområdene. Det forutsettes at dette også gjelder for skogsmaskiner i forbindelse med skogsdrift i ”bakenforliggende områder”
4. Frivillighet er et grunnleggende prinsipp i denne verneprosessen og det bør innenfor rammene og formålet med vernet kommes fram til ordninger som muliggjør videreføring av eksisterende friluft- og kulturaktiviteter i verneområdene.

Fylkeslandbruksstyret i Nord-Trøndelag (FLNT) ber om at det i prosessen tas tilstrekkelig hensyn til adkomst for tilgrensede bakenforliggende områder, slik at disse kan drives på en rasjonell måte. FLNT påpeker en prognose på årlig netto hogstkvantum på 700 000 m³ i Nord-Trøndelag, som omfatter at det allerede er avsatt 30 % av skogressursene til blant annet vern, spesielle forvaltningsregimer knyttet til biologisk mangfold, og at dette samsvarer bra med fagmiljøers anbefaling for bred tilnærming i ivaretagning av biologisk mangfold. I denne sammenheng legger forslaget til verneplan opp til fornuftig balanse mellom bruk og vern, og fylkeslandbruksstyret legger til grunn at det legges til rette for effektive prosesser for erstatningsforhandlinger.

Områdestyret for reindrift i Nord-Trøndelag viser primært til Samerettsutvalgets innstilling, og mener det er uakseptabelt at det gjennomføres en verneprosess i forkant av denne kartleggingsprosessen.

Når det gjelder de konkrete forslag kan det være betydelige negative konsekvenser, selv om bevaring av gammelskog isolert sett er positivt for reindriften. Den samiske reindriften er helt avgjørende for den sørsamiske befolknings overlevelse språklig og kulturelt, som det norske samfunn er forpliktet til å beskytte i henhold til ILO-konvensjonen.

Områdestyret krever tydelig og lik forskrift for verneområdene, slik at det er forutsigbart og oversiktlige regler, og størst mulig direkte (generell) unntak for den bruk reindriftsnæringa har behov for, samt et nytt punkt under § 4, lydende ”Tradisjonell samisk bruk av område, og bruk i henhold til Lov om reindrift 15.juni 2007 nr. 40 og vedtatt distriktsplan”.

Sekundært foreslår Områdestyret følgende nye punkter i § 4 i alle verneforskriftene som er på høring:

- Registrerte utøvere av reindrift kan benytte området i tråd med reindriftslovens § 25 ”Brensel og trevirke i det samiske reinbeiteområdet”
- Bruk av snøskuter på snødekt mark i forbindelse med reindrift
- Nødvendig bruk av lett terrengkjøretøy på barmark ved utøvelse av reindrift, i tråd med distriktsplan
- Start og landing med helikopter ved utøvelse av reindrift
- Oppføring av gjerder og samleanlegg av midlertidig karakter i forbindelse med reindrift
- Nødvendig rydding/vedlikehold av kjøre- og flytteleier ved utøvelse av reindrift
- Nødvendig bevaring og restaurering av kulturminner

Reindriftsforvaltningen i Sør-Trøndelag/Hedmark anfører at vern i utgangspunktet er en fordel for reindrifta, såfremt det tas høyde for at reindriftsutøverne kan drive på tilnærmet samme måte som i dag. Reindriftsforvaltningen mener det bør være et generelt unntak for lett terrengkjøretøy for barmarkstransport i forskriftene, og at reindriftsutøverne kan kunne ta ut virke i samsvar med reindriftslovens § 25, *Brensel og trevirke i det samiske reinbeiteområde*. Lokalitetene Kleppen-Grønlivatna og Rennen ligger utenfor reinbeiteområde, men det kan likevel være aktuelt å gå inn med motorkjøretøy for å hente ut dyr. Reindriftsforvaltningen foreslår et nytt punkt under § 4: ”Tradisjonell samisk bruk av området i henhold til Lov om reindrift 15. juni 2007 nr. 40 og vedtatt distriktsplan”.

Reindriftsadministrasjonen i Nordland anfører at distriktet Voengel-Njarke sine viktigste vinterbeiter ligger i de ytre deler av Nærøy og Bindal, og påpeker at det allerede er gjerdeplass for midlertidig gjerde i Simle naturreservat. Reindriftsadministrasjonen mener at forskriftene i de foreslåtte verneområder må utformes med et sett felles kriterier i forhold til reindriften, og påpeker at reindriftsloven er endret slik at distriktsplan ikke lenger vedtas, men egengodkjennes av distriktene og at det er lite hensiktsmessig med forskrifter i henhold til distriktsplan.

Administrasjonen foreslår nye punkter i § 4:

- Nødvendig bruk av lett terrengkjøretøy på barmark ved utøvelse av reindrift (flyttes fra § 5)
- Nødvendig rydding og vedlikehold av flytteleier og kjøretraseer i reindriften
- Reindriftns nødvendige uttak av bjørk til brensel og for vedlikehold av lovlig oppsatte reingjerder og annet reindriftsutstyr (viser til §4 nr.15 i forskrift for Holmvassdalen naturreservat fastsatt 19.12.2008)
- Skjæring av skohøy, uttak av ris til gammer og uttak av materialer til tradisjonell samisk husflid og tradisjonelle samiske bruksgjenstander (viser til §4 nr.14 i forskrift for Holmvassdalen naturreservat, Grane kommune, Nordland fastsatt 19.12.2008)
- Oppsetting av nødvendige midlertidige gjerder for bruk i reindriften (viser til kap 5, punkt 6 i Forskrift om fredning av Junkerdalsura naturreservat, Saltdal kommune, Nordland, vedtatt 21.12.2000)
- Start og landing med helikopter ved utøvelse av reindrift (flyttes fra § 5).

I § 5 - spesifiserte dispensasjonsbestemmelser, bør det åpnes for at det kan gis dispensasjon til oppsetting av gjeterhytter og permanente anlegg. Grunnen til dette er at det pr i dag er planer på høring om vern av totalt 392 180 daa som naturreservater innenfor Nordland reinbeiteområde, og at mange av disse reservatene ligger i viktige reinbeiteområder.

Reindriftsforvaltningen forutsetter videre at forholdet til folkeretten, spesielt FN-konvensjon om sivile og politiske rettigheter og ILO-konvensjonen om urfolk, blir vurdert i fastsettelsen av verneforskrifter.

Vestre Namdal reinbeitedistrikt gir uttalelser av 15.08.07, 31.01.09 og 09.02.09, og er i utgangspunktet positivt innstilt til vern, da bevaring av skogarealet og tilgang til- og bruk av skog- og skogsbiotoper er en av de fundamentale rettigheter og av avgjørende betydning for de samiske

folks overlevelse, og reinbeitedistriktet går inn for vern av mest mulig skog. Videre at aksept av vern av områdene ikke betyr aksept av begrensninger av de samiske rettigheter i områdene, og at vernevedtak ikke skal være til hinder for at annet eierskap til områdene kan komme på tale i etterkant av den prosess Samerettsutvalget har innledet. Samisk basert næringsvirksomhet må kunne utøves fritt, som jakt, fangst og fiske, uttak av ved og virke, oppsett og bruk av hytter og hus, ferdsel med snøscooter og terrengsykkel på barmark, rydding av stier og fremkomstveier, og annet. Dette må klart komme fram i den generelle omtale og i forskriftene. Reinbeitedistriktet har videre forslag til utvidelse av § 2 bl.a. med henvisning til ILO og FNs urfolksdeklarasjon.

Reinbeitedistriktet forbeholder seg retten til å kreve at alle de hensyn som her er nevnt blir ivaretatt og kommer tydelig frem i regelverket for de enkelte vernesoner slik at reindriften og annen samisk naturbasert næringsvirksomhet kan videreføres uten at det må søkes om dispensasjoner hver gang man skal foreta seg noe i verneområdene. Reinbeitedistriktet har for øvrig kommentarer til enkeltområder, se under beskrivelse av de enkelte områder.

Østre Namdal reinbeitedistrikt ser positivt på tiltaket om økt vern av skogområder, og hadde gjerne sett at vernet hadde omfattet flere og større områder. Blant annet bevarer vern hengslav i gamle skogsområder, og beskytter mot andre inngrep.

Reinbeitedistriktet påpeker at det legges opp til fredningsforskrifter som ikke er forenelig med reindriftens bruk av områder. Distriktet bruker hele distriktets arealer til reinbeite, og det er en umulig oppgave å skrive inn hele bruken av verneområder inklusive passering med motorkjøretøy slik at det dekker bruken fullt ut. Distriktet påpeker at reindriftnæringen har sine retter og plikter etter reindriftsloven, og at dette også gjelder i vernede arealer.

Fosen reinbeitedistrikt Nord Fosen anfører at Finnvoll-dalen-Esplingdalen ligger innenfor kjerneområde både sommer og vinter, og bl.a. at barmarkskjøring kan bli mer benyttet i framtida enn hittil, spesielt i forbindelse med samling til kalvemerking på Dåapma. Fosen rbd krever at §§ 5.9, 5.7 og 5.14 flyttes til § 4, og anfører at det er flere trekk- og flytteleier som berøres enn den ene nevnt i § 4.18.

Reinbeitedistriktet anfører videre at foreslåtte forskrifter gir store konsekvenser, og at barmarkskjøring i framtida vil bli brukt til kalvemerking med utgangspunkt fra Stornesvatna, og krever samme unntak for adkomst som eieren til Finnvollen. Videre at uttak av sløydmaterialer mv. flyttes til § 4, samt at det er flere trekk- og flytteleier enn de som er avmerket på vernekartet.

Fosen reinbeitedistrikt Sør Fosen anfører at vern i utgangspunktet er en styrking av de samiske bruksinteresser i området, gitt at de samiske rettigheter ikke begrenses. Slik forslaget nå er, vil det få store konsekvenser for reindriften, og distriktet krever tydelige unntak i forskriften som dekker de samiske behov. Dette gjelder i forhold til barmarkskjøring, bruk av luftfartøy, uttak av ved, midlertidige gjerdeanlegg, mv. Det er mye samiske kulturminner i området, samt ulike samiske anlegg. Distriktet påpeker at det er mange eksisterende og potensielle verneområder i distriktet, og at det er behov for like forskrifter for de ulike områder, og at det er en håpløs oppgave å forholde seg til ulike forskrifter.

Voengel - Njarke reinbeitedistrikt er sterk uenig i at områdene i sitt distrikt skal vernes, og mener det vil få dramatiske følger for å videreføre de samiske næringer, bl.a med reindrift. I verneforskriften legges det opp til en omfattende begrensning av reindriftnæringen. Distriktet har dårlige erfaringer med andre verneområder og at mener bla. at det ikke er tatt hensyn til behovet for virke til sløyd, gjerder osv. De samiske retter omfatter ikke bare den opprinnelige måten å drive området på, men også mer moderne måter for utøvelse av næringen.

Myndighetene har i prosessen ikke tatt tilstrekkelig hensyn til dagens rettsutvikling og folkeretten, herunder FN-konvensjon om sivile og politiske rettigheter, samt ILO-konvensjon nr 69. Staten kan ikke uten videre gi tillatelse til at det iverksettes naturinngrep i samiske bruksområder dersom inngrepene har et omfang eller en karakter som innebærer at enkeltsamer eller grupper av samer f.eks en Sijte innenfor et reinbeitedistrikt, blir fratatt retten til materiell kulturutøvelse.

Essand reinbeitedistrikt anfører at de ikke er tatt med i prosessen, og forventer at Fylkesmannens miljøvernnavdeling er kjent med lokaliseringen av de ulike reinbeitedistrikt.

Distriktet påpeker at lokalitetene Rennen og Kleppen-Grønlivatna ligger utenom reinbeitedistrikt, men at rein likevel kan komme inn i områdene, og ber om å bli informert om eventuelle aktiviteter i alle tre aktuelle områder.

Distriktet påpeker behov for bruk av terrengkjøretøy og luftfartøy, og ber om at dette ikke vanskeliggjøres i reindriften, og aksepterer ikke eventuelle krav til denne benyttelsen.

Allmenningsstyrene (for Bruås og Rauå, Ogdal, Leksdal /Stjørdal, Leksdal/Verdal, Ramsås, Båbu og Volhaug, Sliper og Høyfoss) anfører i en fellesuttalelse at det er et ufravikelig krav at erstatning skal gå inn på et fond som disponeres av allmenningsstyret og som kan benyttes til allmenningsrabatt til de bruksberettigede når det blir mangel på godt virke.

Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag, i felleuttalelse med Norges naturvernforbund, (heretter benevnt som Naturvernforbundet eller NNV) anfører at 4,6 % vern av den produktive skogen er et minimumsmål, og at netto vernebehov jfr. NINA/Skogforsk sin mangelanalyse er 9,3 % av all produktiv skog. NNV mener det er viktig å vektlegge føre-var-prinsippet i skogvernet, all den tid halvparten av artene på rødlista er skoglevende. NNV viser til Stortingets komitebehandling, mht at det er viktig å fange opp områdene med høyest verneverdi, at Stortinget har vektlagt Statskog sine areal, og at det ligger til rette for at samtlige områder som er på høring, vernes. Det er NNV sin klare oppfatning at når forslaget sendes videre, er det med anbefaling om de foreslåtte maks-grenser. En vil ikke greie å fordele et vernebehov jevnt på fylker og regioner, og Nord-Trøndelag er det fylket som på statsgrunn kan tilby størst areal i landet.

NNV ser på Fylkesmannens arbeid som en viktig videreføring av skogvernet i Nord-Trøndelag, men mener det er et demokratisk problem at viktige områder er tatt ut før høring, og at det er en selvfølge at alle ***-områder, ****-områder, samt de fleste **-områder, burde vært sendt på høring. NNV påpeker at det er nokså mange tilfeller av uheldige avgrensninger, som ikke fanger opp sentrale kjerneområder.

Høringsutkastet følger ikke opp mangelanalysen til NINA/Skogforsk på ett punkt, nemlig vern av store områder over 100 km², noe som er mulig å oppnå flere steder i fylket, men som bare til en viss grad er tatt med i Høgmannen. Dette gjelder Øyingen i Snåsa, Lakavatnet – Tjalbekken – Berglia – Holøla i Lierne og Sandvatn-Olvatn i Namdalseid. NNV mener at følgende områder følges opp i mindre grad: Boreal regnskog, bekkekløfter, skog på høy bonitet, rike områder, og særlig store områder. Dette betyr at forslaget ikke har verken "volum nok" eller "kvadratkilometer nok" til å tilstrekkelig sikre artsmangfoldet i skog i Nord-Trøndelag fylke.

NNV har kommentarer til prosessen i Lierne, Snåsa og Namdalseid, og mener åpenbart at flere områder her burde ha blitt sendt på høring, er meget uenig i - eller savner begrunnelser for dette i planen. (Det henvises videre til beskrivelser for de enkelte områder).

Med hensyn til forskrifter støtter NNV utvidede restriksjoner, jfr. mht. bål og taigabendellav, og at tørrlæger ikke må medtas der bålbrekking tillates. Bjørk må være eneste tillatte treslag for hytteved og bålbrekking, og hogst i kjerneområder må ikke tillates.

HINT, Høgskolen i Nord-Trøndelag, anfører at det er viktig i størst mulig grad å verne store områder, herunder at det er de virkelig store områder som kan fungere som funksjonelle dynamiske skoglandskap over tid. HINT gir sterk støtte til inkludering av restaureringshabitat (ungskog). Selv om vernekvaliteten i dag i slike areal ikke er stor, så er verdien av restaurering betydelig og sterkt undervurdert i et langsiktig perspektiv. HINT har videre kommentarer til enkeltområder, se under områdeoppsummeringen.

Norges Teknisk Naturvitenskapelige Universitet (NTNU), Vitenskapsmuseet, anfører at forslaget er et stort løft for skogvernet og stiller seg i stor grad bak forslaget, men er skuffet over at flere områder med nasjonal verdi ikke er med, herunder Rauberglia/Storbekken og Holøla i Lierne. NTNU har vært positiv til frivillig vern-konseptet, men anfører at forslaget viser svakheten ved prosessen: Lågereliggende areal blir dårlig dekket, noe som er spesielt kritisk mht til de rikeste skogtypene, og vern i høyereliggende strøk kan ikke erstatte vern av lavtliggende naturtyper. En annen svakhet er at areal med andre naturtyper, ofte med uklar eller svak skogverdi, havner i skogvernet.

Død ved er biologisk viktig, og generelle dispensasjonsbestemmelser som tillater skånsomt uttak av virke, bryting av kvist mv, må unngås, og at slike tillatelser kun gis etter søknad. Videre bør bestemmelsene inneholde ingen eller svært få generelle tillatelser til motorisert ferdsel på barmark. NTNU har videre kommentarer til enkeltområder, referert under disse områder.

World Wildlife Fund (WWF) stiller seg positiv til vern av skog på Statskog, OVF og gjennom frivillige avtaler med private, og påpeker at vernebehovet sannsynligvis er 9,3 % av produktivt skogareal, og at arealmålet i mangelanalysen er et minimumsmål. WWF påpeker at det er viktig med sammenhengende strområder, og har for øvrig kommentarer til enkeltområder, referert under de enkelte områder

Nord Trøndelag Elektrisitetsverk anfører at det er kraftlinjer i Simle, Nærøy Prestegård, Dale og Stormyra. Ved vedlikehold, feilretting mv. er det behov for å bruke motorisert kjøretøy, f.eks. i

form av ATV eller snøscooter, og ved mer omfattende arbeid også gravemaskin, og foreslår følgende tilføyning i § 4 Generelle unntak: ”Bestemmelsene i § 1-4 er ikke til hinder for nødvendig motorferdsel i forbindelse med vedlikehold, skogrydding, feilretting og fornyelse/oppgradering av kraftledninger”.

Grunneieren Statskog SF stiller seg i utgangspunktet positiv til å bidra til styrking av skogvernet i Norge, og legger til grunn de faglige vurderinger presentert i NINA Fagrapport 54, Evaluering av skogvernet i Norge, og NINA Oppdragsmelding 769 Liste over prioriterte mangler ved skogvernet, samt målformuleringer i St.meld. nr 23 (2002-2003). Statskog anfører at behovet er 4,6 % av produktivt skogareal. I forhold til utnytting av sine eiendommer legger Statskog til grunn:

- En ytre avgrensning som minimerer arealene av snaufjell og vatn
- En ytre avgrensning som i minst mulig grad hindrer annen økonomisk virksomhet
- Skogarealer med spesielt høg skogbruksverdi slik disse framstår som yngre skog hogstklasse I, II og III
- Annen økonomisk virksomhet (vannkraft, grus/mineraler, hyttefelt m.v.)
- En ytre avgrensning eller verneregler som sikrer atkomsten til tilgrensende områder
- En ytre avgrensning eller verneregler som ivaretar forholdet til eksisterende virksomhet som ikke er forenelig med verneformålet.

Statskog framfører videre at det ikke er behov for ytterligere vern av skog i nordboreal sone, at det ikke er behov for å utvide aktuelle områder i mellomboreal sone inn i nordboreal sone, og at arealer i sørboreal sone kan vernes. Områder med verdi *** eller **** kan vernes også i mellomboreal og nordboreal sone. Statskog mener derfor at følgende **-områder bør tas ut av forslaget: Tromselva – Brekka, Ausvassmyra, Finntjønndalen/Besvatnet, Jamtheimen, Finntjønnin, Bangsjøan, Mariafjellet, Kverndalen, Kleppen-Grønlivatnet, Simadalen. Videre bør totalarealet reduseres fordi det er liten andel produktiv skog (30 %), noen områder bør gå ut eller grensejusteres pga høg ungsogandel, forslag bør trekkes utenom områder for energiprojekter, herunder vannfall og områder med mineralforekomster bør tas helt eller delvis ut av forslag. Statskog foreslår primært at hytter legges utenom verneområder, alternativt at det vedtas ei lei for vintertransport.

Statskog foreslår at motorisert ferdsel for vedlikehold av anlegg flyttes fra § 5 til § 4, at det gis tillatelse til motorisert ferdsel på veier/parkeringsplass i § 4, at § 4.3. får følgende ordlyd ”*Uttransport av felt storvilt med lett terrenggående kjøretøy som ikke setter varig spor i terrenget*”, at det bør åpnes for mer bygging av permanente jakttårn, at siste setningen i bestemmelse om virke til friluftsliv endres til ”*tørr gran og furu (gadd) skal ikke felles*”, at det gis samme bestemmelse om tillatelse for ridning i alle områder samt at adkomst til bakenforliggende areal systematiseres i forskriftene. Videre mener Statskog at forskriftene ikke bør hindre nye behov for anlegg til beite (gjerder, samletrø, gjeterhytter og lignende) i § 4: ”*etablering av nødvendig anlegg for utnyttelse av beite jfr. fjelloven og nødvendig motorferdsel i den forbindelse*”. Videre foreslås praksis for vedhogst til hytter, slik at dette er tillatt i 150 m omkrets fra hytta eller at Statskog lager en langsiktig plan uten å måtte søke om hver utvisning.

Statens vegvesen Region midt har registrert at verneplanen er utarbeidet, og har ingen veg- og trafikkfaglige merknader til dette.

Merknader ved sentral høring.

NHO Reiseliv og Forsvarsbygg har ikke merknader til forslaget.

Sametinget påpeker at alle områdene er mer eller mindre viktige samiske bruksområder, herunder at det sannsynligvis er samiske kulturminner i områdene. Sametinget er fornøyd med reindriftens posisjon i § 2 og mht. reindriftens bruk av snøscooter i § 4, og at dette er i tråd med enighet mellom Miljøverndepartementet og Sametinget om verneplaner i samiske områder.

For § 4 mener Sametinget at det tas inn ”*Reindriftas nødvendige uttak av trevirke til brensel og bjørk for vedlikehold av lovlig oppsatte reingjerder og annet reindriftsutstyr*”, videre i § 5 ”*Nødvendig bruk av lett terrengkjøretøy på barmark ved utøvelse av reindrift, i tråd med forvaltningsplan jf. § 7*”, og i § 8 ”*Samiske interesser skal ivaretas i den forvaltningsordning som etableres*”.

For den videre saksbehandling avventer Sametinget saksbehandlingen på lokalt/regionalt nivå, og forbeholder seg retten til konsultasjoner på sentralt nivå.

Norges Fjellstyresamband anfører at fjellstyrene ikke generelt er motstandere av vern på statsallmenning, da fjellstyrene er opptatt av å bevare ressurser og at areal ikke blir nedbygd, men anfører at vern ikke må komme i veien for aktiv setring/beiting i framtida, og at bruksrettene må få utvikle seg med tida og tilhøve. Fjellstyresambandet mener forskriftene bør regulere tiltak som er direkte trussel mot vernet, og påpeker at prosessen skal skje i hovedtrekk etter frivillig-vern konsept. NSF forventer at nye oppsynsoppgaver blir tillagt fjelloppsynet, og ønsker videre en lokal forvaltningsmodell. Forvaltningsplan er et nyttig verktøy og bør utarbeides samtidig med verneforslaget.

NSF mener bestemmelsene er for strenge, ikke åpner for lokale tilpasninger, og har følgende konkrete anførsler til forskriftene:

§2:

- Formål – friluftsliv bør inn som en del av verneformålet.

§ 3:

- Jfr. riding, hest og kjerre: Tillatelse til riding i alle områder, subsidiært at riding tillates etter trase godkjent i forvaltningsplan.
- Anledning til å sette opp nye bygninger som erstatning for gamle/eller nye bygninger ved behov.
- Går ut fra at båtopleg er tillatt, eventuelt gjennom forvaltningsplan.
- At bruksretter etter fjelloven, jfr. § 3.7 i Jotunheimen nasjonalpark, legges inn i forskrifter.

§ 4:

- Merking, rydding og vedlikehold av ferdselsveger kan skje uten søknad.
- Bruk og vedlikehold av eksisterende veger.
- Oppsetning av gjerde/innretninger som er nødvendige i forbindelse med beitebruk, alternativt etter § 5.
- Kultiveringstiltak i forbindelse med jakt og fiske.
- Bruk av ATV ved uttransport av felt storvilt, alternativt flerårstillatelser etter § 5, koordinert til utleieperioder av jakt.
- Motorisert ferdsel ved vedlikehold av bygninger.
- Transport av ved, materiell og utstyr til fjellstyrehytter med beltekjøretøy på snødekket mark, når trase er godkjent av forvaltningsmyndigheten. F.eks. etter forvaltningsplan.

§ 5:

- Gjenoppføring av bygninger som er ødelagt ved brann og skade.
- Oppføring av fjellstyrehytte og naust ved behov, og nødvendige bygninger og innretninger i forbindelse med utøvelse av retter etter fjell-loven.
- At eksisterende setervoller kan holdes åpne.
- Uttak av trevirke for restaurering av bygninger i området.
- Hogst av ved til setre og hytter for alle områder.
- Merking, rydding og skilting av nye stier og løyper.
- Bygging av bruer og legging av klopper.

Norges vassdrags og Energiverk (NVE) har ikke innvending mot skogvern slik grensene er vist. Forslaget berører både vindkraftinteresser, vannkraftinteresser og verna vassdrag. For områder som gjennomskjæres av kraftlinjer må det vurderes om reservat er mest egnet verneform. Forslag bør i utgangspunktet legges utenfor eksisterende energianlegg, og det må ikke legges hindringer i veien for vedlikehold og utbedringer av anlegg, herunder motorisert adkomst til slike anlegg. NVE har kommentarer til enkeltområder, referert område for område.

Statnett anfører at man så langt som mulig bør unngå å få eksisterende kraftledninger i verneområder, og påpeker viktigheten av at det legges til rette for at skogrydding, generell drift og vedlikehold kan gjennomføres på en effektiv måte. Dette innebærer også motorisert ferdsel. Det kan bli aktuelt å oppgradere til 420 kV spenning på overføringslinjen mellom Sør- og Nord-Norge, og forutsetter at det tas høyde for det, da noen av områdene ligger svært nært overføringsnettet, bl.a. Tromsdalen – Brekka, eller når linjen går gjennom et område, eksempel Stormyra. Statnett går ikke nærmere inn på de enkelte områder.

Luftfartstilsynet ber om at det i forskriften § 4 tas inn et nytt siste ledd med unntak for føre var landinger. Et forslag til tekst er: Bestemmelsene i § 3 nr. 4 er ikke til hinder for: Landing med luftfartøy som utføres før en alvorlig nødssituasjon får anledning til å

utvikle seg (føre var landing). Luftfartstilsynet anfører videre hvis spørsmål om minstehøyde over 500 fot blir aktualisert, så ber de om mulighet for utdypende uttalelse.

5.4. FYLKESMANNENS TILRÅDING VEDRØRENDE GENERELLE FORHOLD FOR OMRÅDENE NR. 12-23

Fylkesmannens tilråding - Omfang og vernebehov

NINA/Skogforsk anslår at 10–30 % av skogarealet bør tilgodeses for biologisk mangfold, som en kombinasjon av vern, miljøtiltak i skogbruket og ikke-hogst av 0-områder. Av dette anslås 4,6 % vern som et minimumsnivå, og NINA anfører at omfanget av vern heller bør ligge litt over minimum enn litt under for å få robuste løsninger. Samtidig skal en rekke kriterier dekkes opp i forhold til skogtyper, rødlistearter, geografisk fordeling og skogsonefordeling.

Oversendelsesforslaget omfatter i seg selv 2,2 % av produktivt skogareal i fylket. Sammen med eksisterende vern vil forslaget omfatte 4,9 % av produktivt areal i Nord-Trøndelag, og 3,9 % av produktivt areal i Trøndelag samlet. I skogvernet ser en trøndelagfylkene i sammenheng, da naturgeografien er ganske lik i de to fylker, med overlappende naturgeografiske soner. Unntak fra dette er de naturgeografiske soner i Femunden og Oppdal i Sør-Trøndelag, og Lierne i Nord-Trøndelag, som ikke har overlapping mellom de to fylkene. Herunder vil fylkesmannen anføre at Nord-Trøndelag har ansvar i forhold til boreal regnskog (kystbarskogen), samt innenfor det østlige taigaelementet. Omfanget i tilrådingen er 24 km² mindre produktiv skog enn i høringsrapporten. Blant uttaleparter er det få generelle anbeførlser til omfanget av planen. Statskog mener imidlertid at omfanget er for stort, mens WWF og Naturvernforbundet mener omfanget er mindre enn det faglige behovet for skogvern. Statskog anfører spesielt at det er foreslått for mye i nordboreal sone, og delvis i mellomboreal, mens WWF og Naturvernforbundet anfører at det faglige netto behovet for skogvern egentlig er 9,3 % av produktivt areal.

Det er riktig som Statskog anfører at fordelingen har tyngde mot høyereliggende områder, jfr. over-sikt i høringsrapporten. Dette er et resultat av at de lavereliggende strøk domineres av areal på mindre private eiendommer, mer aktivt skogbruk, mindre gjenværende verneverdige areal og større næringskonflikter i forhold til vern. Formålet med at det vernes på Statskog er å redusere konfliktnivået. Statskog sine eiendommer har tyngde mot høyereliggende strøk, og registreringene dokumenterer her areal med gammel skog og betydelig verneverdi. Gammel skog (f.eks. trær over 200 år) har et annet artsmangfold enn biologisk "ung" skog (under 100 år).

Videre skal skogvernet dekke opp et spekter av kriterier og skogtyper, og høydegradienten (nord/mellom/sørboreal) er ett av flere kriterier i den forbindelse. Det er således viktig å verne de mest verdifulle områdene og den spesielt gamle skogen der slike områder faktisk finnes. Det er også riktig som NTNU anfører at vern i høyereliggende strøk ikke kan erstatte vern av rike områder i låglandet, men det er på den andre siden ikke noe argument for ikke å verne viktige biologiske områder i høyden, og noe høyere vernedekning i enkelte soner kan til en viss grad kompensere for lavere dekning i andre soner. Et verneomfang som stanser når man kommer til et minimum verneomfang, vil ikke kunne dekke opp den eksisterende variasjon av skogtyper og kriterier med hensyn til biologisk mangfold.

En annen årsak til samlet verneprofil mot høyereliggende strøk, er at det er mye skogareal i Femundsmarka nasjonalpark, Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark og Skarvan – Roltdalen nasjonalpark. Dette medfører at verneomfang i nordboreal sone i Trøndelag medregnet den foreliggende tilrådingen er på ca 12 %. Situasjonen er ganske tilsvarende i Finland og Sverige, med arealmessig tyngde på skogvern i høyereliggende strøk, og i Finland er ca 17 % av produktiv skog i nordboreal sone vernet (2002). En viser for øvrig til utredningen i Rapport fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag 2007 (Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Rapport 1-2007).

Forholdet mellom areal, og ulike kriterier belyses nærmere i høringsrapporten, både for Nord-Trøndelag og for Trøndelag samlet. Verneverdiene beskrives også mer omfattende i omtalen av hvert område.

Fylkesmannens tilråding - Avgrensning av områdene

Fylkesmannen har i utgangspunktet lagt vekt på å få til en landskapsøkologisk avgrensning av områdene. Det vi si en avgrensning som omfatter kjerneområdene, det naturlige tilliggende skog-

arealet og et naturlig økologisk landskapsrom omkring. Dette igjen fordi den langsiktige stabilitet for naturskog vil være avhengig både av områdetets størrelse og den naturlige arrondering. Dette medfører at det kan være bestand av yngre skog med i avgrensningen, samt større og mindre areal med uproduktiv mark. En viss tilstedeværelse av yngre skog anser en som lite problematisk i seg selv, da skogen vil bli eldre etter hvert, og det at det innen et stort område er skog i ulik alder kan bidra til en stabilitet i seg selv. Herunder påpeker HINT i sin høringsuttalelse at restaurering av skog er et viktig og undervurdert aspekt.

Det er en rekke innspill, i mange områder, med ønske om grensejusteringer. Det kan være i forhold til skogbruksønsker, i forhold til hytter, energianlegg og andre interesser. Fylkesmannens overordnede holdning er å holde på et prinsipp om landskapsøkologisk avgrensning, men i balanse med konkrete interesser som er meldt inn under høringen. Hvis et område skal vernes på grunn av viktig biologi, så må området ha en arrondering og økologisk stabilitet som er tilpasset dette formålet. Forholdet mellom slike innspill og fylkesmannens tilråding kommenteres under de enkelte områder.

Med hensyn til hytter anfører fylkesmannen primært at hytter og tekniske inngrep i utgangspunktet bør ligge utenom verneområder. Grenser er derfor justert utenom hytter, hvis det medfører mindre eller relativt uvesentlige tilpasninger av vernegrensa. Hytter foreslås fortsatt å ligge inne i områder, hvis grenseendring vil medføre for stort brudd på de ovenfornevnte økologiske og biologiske prinsippene.

For en del områder har en foreslått kompromiss, ut fra inngrep/skogtilstand, i forhold til tunge interesser og ønske om mest mulighet enighet i prosessen.

Kjerneområdene er vist på kartet for hver enkelt lokalitet i høringsrapporten. Kjerneområdene blir imidlertid ikke kartfestet i selve vedtakskartet.

Fylkesmannens tilråding - Kommentarer mht forskrifter

Utgangspunktet for forskriftene er referert i brevet fra Miljøverndepartementet av 15.7.2008, nemlig at forskriftene i utgangspunktet skal ligge på samme restriksjonsnivå som i samarbeidet med Norges Skogeierforbund om frivillig vern på privat grunn. En viser generelt til Kap.5 i høringsrapporten for nærmere redegjørelse av oppbygging og forståelsen av forskriftene. Det er mange innspill på forskriftene. En del av innspillene ligger utenfor de rammer som er forutsatt fra Miljøverndepartementet, og er således utenfor fylkesmannen sitt handlingsrom. Fylkesmannen finner det derfor riktig å oversende innspill som går ut over forskriftsrammens handlingsrom til sentralt hold for vurdering.

§ 2. Formål.

Etter forhandlinger mellom Sametinget og Miljøverndepartementet er det inngått en konsultasjonsavtale om samiske interesser, samt at de samiske interesser sin posisjon i forskriftene er drøftet og avtalt. Fylkesmannen har lagt dette til grunn, og dermed foreslått og tilrådd at de samiske interesser får en henvisning i formålsparagrafen, nemlig at de aktuelle områder i reinbeitedistrikt er viktige for samisk kultur og næringsutnyttelse, og at områdene skal kunne brukes til reindrift.

Flere parter har deretter påpekt at ulike andre interesser bør inn i formålsparagrafen, herunder formål relatert til fjelloven, friluftsinnteresser og reiseliv. Dette går ut over fylkesmannens handlingsrom for forskriften. Fylkesmannen er for øvrig av den oppfatning at vernets formål ligger hjemlet i de aktuelle paragrafer i naturvernloven, og at avbalansering mot øvrige interesser hovedsakelig bør skje etter andre paragrafer i forskriften enn gjennom § 2 jfr. verneformålet, og anbefaler ikke nye formål inn i selve formålsparagrafen.

§ 3. Vernebestemmelser.

I høringsutkastet er ikke opplag av båt benevnt som forbudspunkt. De områder dette gjelder er overveiende relativt store, mange er tradisjonelt brukt til fiske fra båt, og her og der finnes båter i opplag. Det finnes også båter som er under forfall, og som i dag utgjør avfall. Fylkesmannen har ikke vurdert det slik at etablerte båttopplag bør bli forbudt. Fjellstyresambandets sin anførsel om mulighet for nye båttopplag legges til grunn, med gjennomføring eventuelt etter plan hvis det er snakk om noe omfang.

En del høringsparter (Steinkjer kommune, Innherred Samkommune, Namdalseid fjellstyre, med flere) har påpekt punktet om forbud mot teltleirer, idrettsarrangement og større arrangement, og

bl.a. anført at dette blir noe diffust å handtere. I fylkesmannens kommentar i høringsrapporten anføres at noen telt, skoleklasse på tur, eller at tradisjonell turvirksomhet til fots i regi av ideelle foreninger, barnehager mv, ikke omfattes av forbudet. Men hvis det er snakk om større teltleir, så reguleres det etter søknad. En vil anføre at en vanskelig kan sette bestemte grenser her, f.eks. i form av antall telt mv, så at i grensetilfeller vil det uansett måtte bli en skjønsmessig vurdering. Enkelte steder er problematikken så tydelig at en i forskriften direkte kan tillate konkrete arrangement gjennom § 4 (Strompedalsmarsjen i Namsskogan, Vassbygdrennet i Nærøy), eller tillate større arrangement direkte knyttet til konkrete plasser (Båsdalsplassen i Båsdalen, Lierne kommune), eller at innspill er så tydelig at det kan inntas gjennom §5. Videre foreslår fylkesmannen at regulær, systematisk aktivitet, kan håndteres gjennom en forvaltningsplan, som skissert for Leirsjøen i Snåsa kommune.

§ 4 Generelle Unntak, jfr. § 5 Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser.

§ 4 definerer aktivitet som er direkte unntatt fra forskriften, mens § 5 definerer aktivitet som kan unntas etter søknad.

Relativt mange uttaleparter ønsker en til dels omfattende flytting av unntakspunkter fra § 5 til § 4. Det gjelder både fjellstyresambandet, mange (nesten alle) fjellstyrer, enkelte kommuner, noen allmeningsstyrer.

Det går både på motorisert uttransport av felt storvilt, bygging av jakttårn, utvisning av ved, merking av nye og gamle stier, skjøtsel og vedlikehold av kulturminner, mv. I tillegg kommer en rekke punkt i forbindelse med reindrift, som kommenteres for seg selv.

Dette berører for det første i sum hele oppbyggingen av verneforskriften for naturreservat hensyn til hvilken grad av reguleringsmekanismer det er - eller ikke er- for ulike inngrep og virksomhet i et naturreservat. For det andre så går dette lenger enn Miljøverndepartementets rammer for vern på statsallmenning, nemlig et restriksjonsnivå som i samarbeidet med Norges Skogeierforbund om vern på privat grunn.

Disse generelle ønsker om grunnleggende endring av forskrift, går altså ut over fylkesmannens handlingsrom i saken, og en må derfor sende disse spørsmål videre for sentral vurdering. En kommenterer enkelte punkter.

En part (Verdal fjellstyre) har stilt spørsmål om bruk av motorisert transportmiddel i forbindelse med oppsyn, og flere parter har ønsket at øvingskjøring for redningsoppdrag, og oppsyn mv er regulert etter § 4. Med hensyn til det første så reguleres motorisert ferdsel i forbindelse med oppsyn, som har hjemmel i lov, etter § 4.1. Med hensyn til øvingskjøring, så anbefaler fylkesmannen ikke at øvingskjøring gis generelt unntak, da det bl.a. vil kunne gi en for diffus rettssituasjon om hva som er øvingskjøring, bestemt av hvem og under hvilke omstendigheter. Det er i møter reist spørsmål om hvordan det gis melding i forbindelse med uttransport av syke og skadde beitedyr. En anbefaler at slik melding ut fra situasjon kan gis som tekstmelding eller mail, da det er en vanlig kommunikasjonsform, brukt bl.a. i forbindelse med jakt på rovdyr, men at det skal forsikres at melding er mottatt.

Uttransport av felt storvilt er påpekt fra mange parter, både fjellstyresambandet, mange fjellstyrer, samt andre parter, hvor man ønsker en formulering om lett terrengkjøretøy som ikke setter varige spor, i stedet for beltedrevet terrengkjøretøy. Enkelte har herunder pekt på at det i større grad er motorkraften og marktrykket mer enn belte eller hjul som medfører om det blir spor eller ikke. Markas tåleevne er også forskjellig, og enkelte områder er ikke egnet for hjultransport i det hele tatt. Fjellstyresambandet har alternativt bedt om at tillatelser til annen uttransport gis over flerårsperioder, tilpasset utleieperioder for storviltjakt. Fylkesmannen tilrår at flerårige tillatelser vil kunne gis.

En part (Steinkjer kommune) har anført at uttransport av felt storvilt også bør omfatte rovvilt. Etter motorferdselsloven er det transport av elg og hjort som er direkte hjemlet. I Nord-Trøndelag vil det i første rekke være bjørn det kan være aktuelt med transport av, spesielt siden mange av områdene ligger i distrikt med bjørn. En anbefaler at sentrale myndigheter arbeider videre med en forståelse av dette punktet, som også kan omfatte bjørn. Det felles årlig en del gaupe, men motorisert utfrakt av gaupe er ingen aktuell problemstilling i seg selv

Enkelte parter omtaler bruk av hest. Bruk av hest er stort sett foreslått å være tillatt. Hestehover kan være skarpe, og ved omfattende bruk på konsentrerte områder, f.eks. stier, så kan det sette spor. En har uheldig erfaring fra bruk av hest i bæresvake områder i fylket.

Men i det hele er dette ingen aktuell problematikk, da det er mye mer spor etter elg, rein og andre beitedyr i områdene enn hest.

Derfor er formulering ”skånsom riding” brukt, og i det ligger muligheten til å handtere situasjoner hvor slitasjeskader som følge av riding oppstår. Kløving regnes som riding.

Virke til bål og enkelt friluftsliv

Enkelte parter (Namsskogan fjellstyre, Statskog, m.fl.) har pekt på punktet om skånsomt bruk av virke til bål og enkelt friluftsliv, og etterspør en større klarhet. I fylkesmannens forståelse av ”skånsomt uttak” ligger at uttak av selvstendige trær (store og små) ikke er skånsomt uttak, men f.eks. å ta en ”understander”, å ta en tynn rognestamme til fiskestang og bryting av kvist er tillatt. Statskog foreslår at for å unngå tvil, så brukes formulering ”Tørr gran og furu (gadd) skal ikke felles.” Poenget er at hele tørre trær ikke skal tas, men at tørre kvister kan brukes.

De fleste områder er så store og robuste, at vanlig friluftsmessig bålbrenning ikke utgjør noen problematikk. Områdene har også tradisjon for friluftsliv, med mange små og store vatn, elgjakt mv. En har under befarings i svært liten grad sett spor etter omfattende bålbrenning.

Det er en vanlig situasjon med enkelte bålspor her og der langs vatn, og svært sporadisk for øvrig. Noen områder har imidlertid svært sjeldne og sårbare arter knyttet til aktuelt bålvirke, og i slike områder er det foreslått bålforbud, eller bålforbud i den sone hvor arten vil opptre. Det er også foreslått bålforbud i Båsdalen i Lierne, hvor tilrettelegging og markedsføring kan medføre betydelig tilstrømming av publikum, og da anbefales bålbrenning kun på faste plasser tilrettelagt for dette.

Merking, rydding og vedlikehold av stier.

Flere parter ønsker dette inn i § 4. Når det gjelder vedlikehold, så kan alt vedlikehold betraktes å komme inn under § 4. 10 – tillatelse til vedlikehold av anlegg. Det er åpenbart at tillatelse også bør gjelde til anlegg som eventuelt blir tillatt anlagt etter fredningstidspunktet.

Når det gjelder merking av sti, så bør det ha en kvalitetssikring, og spesielt i naturreservat.

Merking kan være så mangt, og finnes i ulike varianter, både gode naturtilpassede løsninger men også løsninger med uheldige resultat. Derfor anbefales at merking av ny og gammel sti, herunder hvor i terrenget trafikk kanaliseres, reguleres gjennom § 5.

Tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk.

Flere parter, herunder Fjellstyresambandet, ønsker at kultiveringstiltak for vilt og fisk bør stå under § 4, som unntak. Kultiveringstiltak kan være så mye, herunder kalking av vassdrag, felling av bjørketrær til vinterbeite for rype, sperring av bekk for å redusere gytevilkår m.v.

Alle disse tiltak vil kunne være i strid med formålet for vernet. En generaltillatelse etter § 4 for kultivering blir dermed for diffus og altomfattende til at det bør være et spesifikt unntak, og bør således vurderes i medhold av § 5.

Jakttårn.

Flere parter har bedt om at jakttårn legges under § 4. Under befaringsene i områdene har en observert svært få jakttårn, noe som tyder på at i disse områder finnes gode posteringsmuligheter uten bruk av jakttårn. Jakttårn reguleres ordinært etter § 5.

For noen områder har en tilrådd at ”enkle, midlertidige jakttårn” kan settes opp i medhold av § 4. Med ”enkle midlertidige” menes svært enkle konstruksjoner for å få litt overhøyde. I uttalelsen fra Statskog anbefales at dette gjennomføres for alle områder.

Oppsetting av gjerder og innretninger for beite.

Flere parter, herunder Fjellstyresambandet, ønsker et slikt punkt, fortrinnsvis under § 4, subsidiært under § 5. En vil anføre at mange av de aktuelle områdene er store, med til dels omfattende beitebruk i dag, både av storfe og av sau. I flere av områdene er det gjerder i dag.

Vedlikeholdet til disse gjerder ser imidlertid ut til å være variabelt, fra gjerder som fungerer i dag, til rester etter gjerder med gjerdestolper og partier med eller uten tråd, eller at det for den slags skyld ligger trådrester i terrenget.

De aktuelle områder er relativt store, det er omfattende beitebruk i en del områder i dag, og som anført av partene vil gjerder kunne være viktig for fortsatt beitebruk. En tilrår derfor at et punkt angående denne problemstillingen tas inn i større områder hvor det er etterspurt, men etter § 5, da det gir en vurdering og dialog om hvor traseer etableres, og en forpliktelse i vedlikehold og fjerning etter bruk.

Skiløyper.

I mange av områdene er det skiløyper, fra skiløyper som kjøres opp med snøscooter til traseer som er preparert for løypemaskin. Denne praksisen bør kunne fortsette, og en har vurdert om skiløyper

bør legges inn på vernekartet og kjøres opp i medhold av § 4, altså oppkjøring som fast unntak. Skiløyper er imidlertid forskjellige, fra faste traseer som har sin tradisjon gjennom mange år, løyper som er mer flyktige hvor traseer skifter, og løyper som kjøres opp år om annet. En har kommet til og tilrår at vanlige skiløyper ikke legges inn på vernekart, men at forvaltningsmyndigheten gjennom § 5 kan godkjenne traser for oppkjøring av skiløyper. Dette gir den beste fleksibilitet hvis man ønsker å endre trase eller foreslå nye trasser. Hvis skiløype skulle være opparbeidet i form av lysløype, hadde det vært naturlig å legge den inn på vernekartet, men slike fins ikke i forslaget. Dette medfører igjen at forvaltningsmyndigheten vil kunne godkjenne skitraseer en har fått opplysning om gjennom høringen før den aktuelle skisesong etter et vernvedtak.

Hogst av ved.

Flere parter ønsker hogst av ved til § 4. I alle de foreslåtte områder er det skogbiotoper med svært sårbare miljø og sjeldne arter. En kan ikke ha en bestemmelse som legaliserer hogst i sårbare områder. I motsetning til bryting av kvist, er hogst mer omfattende inngrep hvor trær og skog effektivt felles med motorsag. En vurderer at det stort sett kan tas ved til hytter i områdene uten at det kommer i konflikt med verneverdier. Men en kan ikke ha et regelverk som tillater felling av f.eks. 200-400 år gamle trær, eller trær med sjeldne arter. En har også vurdert å tillate hogst generelt etter § 4, men med forbud i kjerneområder. Det blir imidlertid for komplisert.

Den beste og enkleste løsning er hogst av ved gjennom § 5 etter plan. En slik plan kan være svært enkel, kartskisse og tekst, kanskje til sammen en A 4 side.

Oppføring av nye bygninger.

Flere parter, herunder Fjellstyresambandet og flere fjellstyrer, ber om at det under § 5 blir tatt inn hjemmel for oppføring av nye bygg, herunder setre, nye fjellstyrehytter mv. etter behov.

I seg sjøl er det konflikt mellom en vernestatus og åpning for nye byggverk. Bygging har en tendens til å medføre seinere ønsker som veg, motorisert ferdsel, enda flere bygg mv.

Enkelte fjellstyrer har påpekt punktet konkret og tydelig i drøftinger, men punktet har i det hele stort sett vært lite påpekt av parter i selve drøftinger og møter og herunder relativt lite konkretisert i de samme drøftinger. En oppfatter at det i en viss grad fremmes som et prinsipielt standpunkt i forhold til fjellovens rettigheter, og sett i forhold til konseptet om i hovedsak frivillig vern på statsallmenning.

I enkelte tilfeller har en justert grenseforslag for påpeking av mulig framtidig bygging av fjellstyrehytte/eksisterende eller mulige framtidige setre (eks. Mjøsund, Torsvatnet).

I enkelte tilfeller er punktet meget tydelig og konkret påpekt (eks. Merralia).

Dette punktet ligger i særlig grad utenfor fylkesmannens handlingsrom, og en overlater problemstillingen generelt for vurdering i den sentrale behandlingen av planen.

Bygging av broer. Legging av klopper.

Iblant kan det være ønske om bygging av broer, gangbroer til friluftsmål, enkle klopper over bekker, broer som kan ta scooter eller rein på trekk.

Der hvor spørsmål er reist konkret med konkret begrunnelse, har en henvist spørsmålsstillingen til § 5, herunder i ett konkret tilfelle forhåndssignal om at bygging av bro tilrås/godtas. Enkelte parter ber om at legging av klopper tillates i § 4.

Oppsyn.

Flere fjellstyrer påpeker eller krever at det i framtida blir kjøpt tjenester fra fjellstyrene for oppsyn. Fylkesmannen er tilhenger av rasjonelle løsninger og godt samarbeid om oppsynet i utmark, og legger til grunn at Statens Naturoppsyn (SNO) er etablert for å forestå/administrere slikt oppsyn. Fylkesmannen er kjent med at SNO også kjøper denne typen tjenester der det er hensiktsmessig. Fylkesmannen videresender synspunktene på dette.

Forvaltning.

Flere parter ber om eller krever lokal forvaltning.

Det er Direktoratet for Naturforvaltning som etter vedtak bestemmer hvem som blir forvaltningsmyndighet, og fylkesmannen videreformidler synspunktene på dette.

Hogst i plantefelt.

Verneforskriftene hjemler at det kan tillates hogst i plantefelt. Primært er dette fordi plantefelt kan være økologisk utarmede områder, og at hogst kan være ønskelig som en restaureringsfaktor i områdene. Enkelte parter, herunder Nord-Trøndelag fylkeskommune, peker på hogst av plantefelt også ut fra næringsmessige aspekt. Utgangspunktet er som nevnt økologisk, men ved tilfeller av økologisk skjøtsel i større målestokk (der det er betydelige plantefelt innenfor området), så kan det hende at disse hensyn kan kombineres.

Skogbruk og næringsvirksomhet i bakenforliggende områder.

I enkelte områder blir skogbruksområder liggende "bak" verneområdet. En legger her opp til at et reservat ikke skal sperre for drift av bakenforliggende områder, med en åpning gjennom § 5, slik at utdrift fra hogst i bakenforliggende områder kan skje på frossen og snødekt mark.

Med hensyn til annen etablert næringsvirksomhet i områder som blir liggende bak verneområder, er det fylkesmannens oppfatning at en bør komme fram til løsninger slik at etablert virksomhet kan fortsette.

Motorisert ferdsel.

Mange høringsparter har anførsler i forhold til motorisert ferdsel.

Generelt skal motorisert ferdsel i utmark begrenses, noe som også er intensjon i motorferdselsloven. I forskriften for naturreservat er motorisert ferdsel i utgangspunktet forbudt, og med unntak enten hjemlet gjennom § 4 (direkte unntak) eller § 5 (unntak etter søknad). Direkte unntak er hjemlet (§ 4) for f.eks. uttransport av syke og skadde beitedyr, utfrakt av felt storvilt med lett terrenggående beltekjøretøy, redningsoperasjoner, ferdsel på snødekt mark for reindriften mv. En viser til høringsrapporten for generell beskrivelse.

Det er enkelte områder med etablerte situasjoner med traseer for frakt av materiell og utstyr til hytter med snøscooter. Her er det som beskrevet i høringsrapporten prinsipielt to situasjoner: Transport gjennom et område, altså transit, og transport innen et område. For transport innen et område er hovedprinsipp at slik transport må omsøkes forvaltningsmyndigheten, men for transit, dvs. at både startpunkt og endepunkt er utenom området, er også løsninger med ferdsel etter en fast korridor etter motorferdselsloven lansert.

Den forvaltningmessige forskjellen er om det er forvaltningsmyndigheten etter naturvernloven eller kommunen etter motorferdselsloven som har kontroll med den aktuelle motoriserte ferdsel gjennom eller i et reservat. Forskjellen for søker er om søknad fremmes til kommunen alene eller kommunen og forvaltningsmyndigheten for reservatet.

En viser til drøftinger med Direktoratet for Naturforvaltning om denne problemstillingen, både faktisk og prinsipielt, og løsninger vurderes ut fra helhetlig funksjonalitet i de enkelte tilfeller. Eksempelvis om en ved en mindre omlegging av etablert løype kan unngå å kjøre i naturreservat. Etter høringsrunden er en del hytter som var foreslått inne i verneområder nå foreslått utenfor, altså liggende "på grensen" til reservatet. For disse har en tilrådd at hytteeierne kan søke om motorisert transport av materiell og utstyr etter § 5, og ikke en trase med ferdsel i medhold av § 4. I helt spesielle situasjoner har en anbefalt tilsvarende transitordning for motorisert transport på barmark. Motorferdselslovens åpning for motorisert ferdsel på barmark er i seg betydelig smalere enn for snøscooterkjøring. Ordningen er derfor foreslått hvor reservat f.eks. sperrer for allerede etablert trase for transport, f.eks. i forbindelse med etablert landbruksvirksomhet.

Enkelte parter har bedt om at motorisert transport for vedlikehold flyttes fra §. 5 til § 4.

Behovet for motorisert ferdsel for vedlikehold varierer mye, fra bruk av tungt utstyr f.eks. ved vedlikehold av kraftlinjer, til tilsvarende lettere kjøretøy for enklere vedlikehold.

Vedlikeholdsparagrafen har i seg selv en åpen formulering. Det vil si at vedlikehold av f.eks. klopp, merket sti, tilrettelagt sti, bygninger, mv. er tillatt i forskriften uten søknad.

Men dermed blir det ganske viktig at generell tillatelse til mange ulike kategorier vedlikehold, ikke får en parallell med generell tillatt motorferdsel til de samme formål, men at det ligger en vurdering til grunn før motorferdsel tillates, altså § 5.

Fylkesmannens tilråding - Forskriften i forhold til reindriften.

Forskriftene omtaler reindriften konkret i følgende underkapitler, § 2 Verneformål, § 4 Unntak, § 5 Dispensasjon etter søknad, § 8 Forvaltningsmyndighet.

Utgangspunktet for tilrådingen hva angår samiske interesser er det fundament som er skapt gjennom tidligere drøftinger mellom Miljøverndepartementet og Sametinget om forskrifter i verneområder, herunder i forbindelse med avtalen om konsultasjonsordning, og gjennom sist drøftinger og vurderinger i forbindelse med opprettelsen av Holmvassdalen naturreservat i Grane kommune av 18.12.2008. Deretter er innspill og lokale forhold sett i forhold til den overfornevnte basis. Ut fra dette er tilpasninger for reindriften tilrådd fordelt mellom § 4 (direkte unntak) og § 5 (dispensasjon etter søknad).

I forskriftsutformingen i høringsdokumentet ble Sametingets anmodning av 7.5.2007 tatt inn hva angår § 2 formålsparagrafen, § 4 om motorisert ferdsel på snødekt mark, § 5 vedrørende flerårige

tillatelser. Anmodningen i forhold til § 8 om at samiske interesser skal ivaretas i den forvaltningsorden som etableres var ikke tatt inn, men fylkesmannen tilrår at dette punkt tas inn nå. Samiske interesser påpeker overveiende at ivaretagelse av arealgrunnlaget gjennom vern også er til fordel for ressursgrunnlaget for reindrift, så fremt reindriften ikke blir pålagt restriksjoner. En part, Områdestyret for reindrift i Nord-Trøndelag, mener det er uakseptabelt at det gjennomføres en verneplan før Samerettsutvalgets innstilling er konkludert. Fylkesmannen videreformidler synspunktet til den sentrale behandlingen.

I høringen har mange parter, herunder reindriftsadministrasjoner/områdestyre og flere reinbeitedistrikt bedt om at samtlig unntakspunkt vedrørende reindrift legges inn i § 4, som direkte unntak. Argumentene for dette er basert på reindriftenes særstilling som urbefolkning, at reindriften ikke utgjør noen trussel mot naturverdiene, at det vil være praktisk vanskelig for reindriften å måtte søke om tillatelse til aktiviteter som er viktige element i deres næringsutøvelse og samisk kultur. Høringsparter påpeker også at til dels gamle og nye verneområder i samme distrikt, med forskrifter med ulik utforming, gjør det vanskelig og nærmest ikke mulig til enhver tid å ha oversikt over regelgrunnlaget, i og med at reindriftsutøvelsen forflytter seg i terrenget. Det vises her til de retter reindriftnæringen har etter reindriftsloven.

De aktuelle punktene angår motorisert ferdsel på barmark, uttak av ved, uttak av virke til samisk husflid og sløyd, uttak av materiell for vedlikehold av gjerder (gjerdestolper), oppsetting av midlertidige gjerder, rydding av trekk- og kjøreleier, skjæring av skøhøy, uttak av ris til gammer, jfr. reindriftslovens §§ 19-26.

Forholdet mellom etablering av verneområder og den samiske rettsstatus generelt er et spørsmål som tidligere er drøftet i de sentrale fora. Høringspartenes synspunkter videreformidles for vurdering i den sentrale behandling.

Fylkesmannen er enig i at det må unngås et omfattende søkeregime som anført ovenfor. På den andre siden så er det viktige og svært sårbare biologiske element i alle de foreslåtte områder. Det går både på svært sårbare og sjeldne arter tilknyttet gammel skog og ulike skogtyper og svært gammel skog i seg selv (gran i alder 200 – 300 år, furu i alder over 400 år).

Etter fylkesmannens mening er det derfor nødvendig faglig sett at de sårbare verdier som danner grunnlaget for verneformålet er beskyttet mot alle tiltak som utgjør en fare for verdiene. På den andre siden er flere av de foreslåtte områder relativt store, og områdene med spesielt sårbar status utgjør delvis mindre areal innenfor områdene. Områdene er derfor i det hele robuste i forhold til den samiske virksomheten, som påpekt av høringspartene. I betydelige områder kan samer ta ut ved, drivingsleier kan ryddes, materialer kan tas for sløyd uten at det er konflikt med verneinteresser. (På den andre siden er det ikke ønskelig at man i et reservat systematisk tar ut særegne vekstformer som rilkuler for bearbeiding til sløydartikler). Det er således i utgangspunktet ikke noen betydelig konflikt mellom de samiske bruksinteresser og områdenes verdier i seg selv. Spørsmålet er å etablere en forskrift som både ivaretar verneverdiene og som samtidig er praktisk og fleksibel i forhold til de samiske interesser i områdene.

Spørsmålet er så: Er de sårbare områdene så velavgrenset og konkrete at et reservat eventuelt kan inndeles i ulike soner i en forskrift i forhold til reindrift. Her er områdene forskjellige.

Eksempelvis så er kjerneområdene, de biologisk viktigste områdene, i Finnvollidalen/Esplingdalen spredt over hele området. I Simle er det et belte av kjerneområder i ytterkanten av området (16 stk), og en konsentrasjon av kjerneområder i den indre delen av området (2-3-stk), og i Almdalen konsentrasjon av kjerneområder nærmest i hele dalgangen. Gradert inndeling av reservat i soner blir altså i utgangspunktet komplisert på dette nivå i vedtaksjeden, altså generell sonering på kart og i forskrift.

Spørsmålet er derfor hvilke mekanismer som både ivaretar verneformål og gir praktiske og fleksible løsninger for reindriften. I høringsforslaget er følgende ordlyd benyttet, etter bl.a. anmodning fra Sametinget i brev av 7.5.2007: "For reindriften legges det opp til en praksis med flerårige tillatelser som koordineres med og tas inn i distriktsplanen i henhold til reindriftsloven, slik at næringen kan utøves på en tilfredsstillende måte".

Etter den tid er reindriftsloven endret slik at distriktsplanen har fått mindre formell status, og distriktsplanen egengodkjennes i dag av reinbeitedistriktene. Distriktsplaner er derfor ikke egnet til å få den foreslåtte formelle status i forhold til forskriftene, noe som bl.a. er påpekt av reindriftsadministrasjonen i Nordland. Som en flerårsmekanisme er da forvaltningsplan mest hensiktsmessig. Sametinget henviser i sin uttalelse til forvaltningsplan som mekanisme, f.eks. ved bruk av kjøretøy på barmark. Fylkesmannen vil derfor ut fra de ovenfornevnte forutsetninger tilrå

forvaltningsplan som flerårsmekanisme for tillatelser. En forvaltningsplan kan være svært enkel og rettet mot aktuelle tema. En forvaltningsplan kan da bygges opp omkring reindriftens reelle behov og virksomhet, basert bl.a. på distriktsplaner og vedtas for et visst antall år, med forutsatt rullering, og reindriften kan innenfor disse rammer utøve sin virksomhet uhindret og uten et kontinuerlig søkerregime. En forutsetter da at arbeid med forvaltningsplaner iverksettes snarlig.

Spesielle tema - reindrift

Rydding av drivingsleier for rein og kjøreleier.

Flere høringsparter har innspill på dette. Fylkesmannen er av den oppfatning at eksisterende drivings- og kjøreleier skal kunne vedlikeholdes, dvs. fortsatt ryddes, men at eventuelle nye må vurderes. Under forberedelsene kom det inn innspill om to konkrete drivingsleier og en kjørelei, påpekt i terreng og konkret på kart. Begge disse to leier ble lagt inn som unntak i høringsdokumentet, dvs. at rydding kan foregå. På oversiktskartet for Nord-Trøndelag Reinbeiteområde, er drivingsleier- og trekkleier lagt inn, men målestokk er for grov til at det kan brukes for kartfesting i et vernekart. Under høringen har Vestre Namdal Reinbeitedistrikt presentert et omfattende innspill over drivingsleier, trekkleier og kjøreleier. Dette blir på den andre siden for omfattende til at en kan legge det inn i vernekartet, da det kun er leier gjennom vegetasjon, og bare drivingsleier, ikke trekkleier, som bør inn på vernekartet.

Fylkesmannen tilrår derfor at spørsmålet løses gjennom forvaltningsplan, og at forvaltningsplanen definerer nærmere de leier som i den aktuelle perioden eventuelt kan ryddes uten ytterligere søknad, både hva angår kjøreleier og drivingsleier. De rene trekkleier vil vanligvis ikke være aktuelle å rydde, siden dette er de leier reinen naturlig streifer etter.

Motorisert ferdsel.

Dette omfatter bruk av snøscooter på snødekt mark, bruk av terrenggående kjøretøy på barmark, samt start og landing med helikopter. Motorisert barmarkskjøring er i dag i varierende grad benyttet, fra distrikt med omfattende bruk av barmarkskjøretøy, distrikt med sporadisk bruk og distrikt som ikke benytter det. Distriktene påpeker imidlertid at uansett situasjon i dag, så vil bruk av barmarkskjøretøy være meget aktuelt i framtida.

Fylkesmannen tilrår at bruk av snøscooter reguleres gjennom § 4 og barmarkskjøring og start/landing med helikopter i hovedsak gjennom § 5 og forvaltningsplan.

Brensel, uttak av virke, skohøy, gjerdestolper mv.

En del parter har bedt om at disse punkter blir lagt inn i § 4 på linje med vedtaket om etablering av Holmvassdalen naturreservat av 18.12.2008. Her er følgende punkt lagt inn i § 4, som direkte unntak:

* *Reindriftas nødvendige uttak av bjørk til brensel og for vedlikehold av lovlig oppsatte reingjerder og annet reindriftsutstyr (§ 4.15)*

* *Skjæring av skohøy, uttak av ris til gammer og uttak av materialer til tradisjonell samisk husflid og tradisjonelle samiske bruksgjenstander (§ 4.14)*

I kg. Resolusjon om vern av Holmvassdalen siteres følgende fra foredraget til Statsråd: "Som følge av MDs dialog med Sametinget under sluttbehandlingen av vernesaken er det foretatt flere justeringer i verneforskriften. Når det gjelder verneforskriftens § 4 pkt. 14 og 15, har MDpresisert overfor Sametinget at for områder som er mindre enn Holmvassdalen, og for områder med spesielt sårbar vegetasjon, bør slike bestemmelser være under § 5 og evt. kobles til en ordning med flerårige tillatelser. Sametinget har sluttet seg til verneforslaget med de endringer som er foretatt i verneforskriften".

Alle de foreslåtte områdene i Nord-Trøndelag er mindre enn Holmvassdalen og/eller har spesielt sårbare verdier. Relativt store areal innenfor disse områder er robuste i forhold til den samiske aktivitet, men en henviser til den ovenfor beskrevne kompleksitet og variasjon i områder.

I et område er det konkret påvist areal hvor skohøy skjæres, og dette er lagt inn som direkte kartfestet unntak for det aktuelle området. For øvrig vil ikke skjæring av skohøy og ris til gammer være særlig problematiske i seg selv, og kan eventuelt være et eget unntakspunkt, i alle fall for de større områder.

Materialer til samisk sløyd vil som, nevnt ovenfor ikke være noe problem i den større målestokk, men materialer må ikke tas i de sårbare områder og i et reservat bør ikke særegne vekstformer som f.eks. rilkuler tas.

Med hensyn til ved er det samme vurdering, ikke problematisk i det store bildet, men ikke uttak i de sårbare områder. Disse to spørsmål henvises derfor til § 5 og forvaltningsplaner.

Oppsetting av nødvendige midlertidige gjerder for bruk i reindriften.

Fylkesmannen tilrår at dette tas inn som et § 5 – punkt.

Med dette er altså reindriftens posisjonering i forskriftene gjennom anførsel i § 2 formålsparagrafen for vernet, § 4 ved en del direkte unntak, § 5 koplet til forvaltningsplan og flerårige dispensasjoner, og gjennom § 8 ved at samiske interesser skal ivaretas i den forvaltningsorden som etableres.

5.5. DIREKTORATETS TILRÅDING VEDRØRENDE GENERELLE FORHOLD FOR OMRÅDENE NR. 12-23

Direktoratets tilråding om generelle forhold

Vernebehov

DN viser til fylkesmannens sine vurderinger knyttet til dette temaet og støtter disse. Statskog fremfører i sin uttalelse at det ikke er behov for ytterligere vern i nordboreal sone, at det ikke er behov for å utvide aktuelle områder i mellomboreal sone inn i nordboreal sone og at arealer i sørboreal sone kan vernes. I evalueringen av skogvernet fastsettes det flere mål enn areal i de ulike soner og de fleste foreslåtte områder bidrar til å fylle mangler i det eksisterende skogvernet.

Forvaltningsmyndighet

Flere parter foreslår at forvaltningsmyndigheten legges til kommunene. Når det gjelder forvaltningsmyndighet, vil DN vise til tidligere henvendelse til alle kommuner med spørsmål om ønske om å få delegert forvaltningsmyndighet for noen typer verneområder. MD ba i brev av 4.12.2002 DN om å gjennomføre delegering til de kommuner som har svart ja uten forbehold. Dersom kommuner som fikk forvaltningsmyndighet den gang eller andre kommuner senere ønsker overført slik myndighet på de premisser som lå til grunn for delegeringen den gang, skal brevet av 4.12.2002 ikke være til hinder for dette. Dette gjelder også for senere opprettede verneområder. Dette åpner med andre ord for at kommunene kan søke DN om å få forvaltningsmyndighet i tråd de gjeldende prinsipper. DN vil for øvrig vise til at ordningen med lokal/kommunal forvaltning av verneområder er under evaluering.

Erstatning

I brev fra Miljøverndepartementet datert 3.10.2008 ber MD om at det nedsettes skogsakkyndige fra på begge sider slik at det kan forhandles om erstatninger parallelt med høringsprosessen. For områder på statsgrunn ble det gjennomført skogtakst i 2008 som skulle danne grunnlaget for forhandlingene. Resultatet fra skogtakstene skulle rapporteres til DN innen 1.2.2009. Direktoratet for naturforvaltning har ikke mottatt denne taksten fra Statskog/takstselskap og det har av den grunn ikke vært mulig å iverksette forhandlinger om erstatning.

Allmenningsstyrene (for Bruås og Rauå, Ogdal, Leksdal /Stjørdal, Leksdal/Verdal, Ramsås, Båbu og Volhaug, Sliper og Høyfoss) har anført det som et ufravikelig krav at erstatning skal gå inn på et fond som disponeres av allmenningsstyret og som kan benyttes til allmenningsrabatt til de bruksberettigede når det blir mangel på godt virke. I verneprosessen skal man så langt som mulig søke å oppnå frivillighet i forhold til relevante krav fra berørte rettighetshavere. Det må imidlertid forutsettes at de krav som fremsettes er i samsvar med gjeldende lovverk og erstatningsregler. Med hjemmel i naturvernloven har eiere og rettighetshavere krav på erstatning etter opprettelse av naturreservat for økonomiske tap som er en følge av vedtaket. DN legger til grunn for sin tilråding at rettighetshaverne i de aktuelle allmenninger får dekket de økonomiske tap som vedtak om vern medfører.

Oppsyn

Flere av høringsinstansene påpeker at nye oppsynsoppgaver bør bli lagt til fjelloppsynet til de ulike fjellstyrene. Gjennom lov om statlig naturoppsyn er det fastlagt at SNO har oppsynsansvaret for bl.a. verneområder etter naturvernloven.

I dette ligger det at Statens naturoppsyn har ansvar for å koordinere oppsynet i verneområdene og har et nært samarbeid med andre etater som utfører naturoppsyn. I dette samarbeidet ligger også tjenestekjøp fra lokale fjellstyrer der dette er hensiktsmessig.

Direktoratets tilråding om forhold knyttet til forskriftene

DN vil kort gjennomgå innholdet i fredningsforskriftene og kommentere en del aktuelle temaer i tilknytning til disse. For tema som ikke er kommentert vises det til Fylkesmannens tilråding.

DN har gjort mindre redaksjonelle endringer knyttet til forskriftene for å tilpasse forskriften i forhold til gjeldende mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Flytting av unntakspunkter fra § 5 til § 4.

En rekke parter ber om at unntakspunkter i § 5 Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser flyttes til § 4 Generelle unntak. Dette gjelder bl.a. punkter innen reindrift, bygging av jakttårn, utvisning av ved, skjøtsel og vedlikehold av kulturminner, motorisert transport av felt storvilt med mer. For verneprosessen på statsallmenning er det lagt til grunn et tilsvarende restriksjonsnivå som gjennom frivillig vern på privat grunn. Dette er også presisert fra MD i brev datert 15. juli 2008.

DN er av den oppfatning at flytting av unntakspunkter fra § 5 til § 4 vil være i strid med de føringer som er gitt om at restriksjonsnivået ved vern på statsallmenninger skal være tilsvarende restriksjonsnivået ved frivillig vern på privat grunn. En flytting av punkter fra § 5 til § 4 vil videre føre til at forvaltningsmyndigheten ikke kan styre tiltak bort fra sårbare områder, noe som kan føre til at verneverdiene ikke kan ivaretas. DN kan av den grunn ikke tilrå at de aktuelle forskriftspunkter flyttes fra § 5 til § 4.

Oppsetting av gjerder og innretninger for beite

Flere parter har fremmet ønske om adgang til å sette opp gjerder og samletrøer i forbindelse med beitebruk. Fortrinnsvis etter § 4, subsidiært etter § 5. Flere av de foreslåtte områdene er svært store og det pågår en utstrakt beitebruk. Fylkesmannen tilrår at det i store områder hvor dette er etterspurt tas inn et punkt i forskriftens § 5, der det kan søkes om oppsetting av gjerder og innretninger for beite. DN støtter fylkesmannens tilråding på at det i store områder kan omsøkes oppsetting av gjerder. DN vurderer det imidlertid som noe uklart hva som inngår i "innretninger" og mener dette bør gis en mer presis formulering. I forhold til tidligere praksis og høringsuttalelser er det mest aktuelle at det settes opp gjerder og samleanlegg i de aktuelle områder. DN tilrår derfor følgende ordlyd "Oppsetting av gjerder og samleanlegg for beite."

Reindrift/samiske interesser

Reindriften er en viktig aktør i de fleste av de foreslåtte verneområdene. Det har vært ønskelig å komme til løsninger som både er praktiske i den daglige forvaltning av verneområdene og for reindriften. Tidligere er det i enkelte verneområder lagt opp til flerårige tillatelser på bakgrunn av utarbeidet distriktsplan. Reindriftsloven ble endret i 2007 og det ble egengodkjenning av distriktsplanen. Sametinget og Reindriftsforvaltningen i Nordland har på bakgrunn av dette pekt på muligheten for bruk av forvaltningsplanen som mekanisme innen reindriften. Fylkesmannen tilrår at det for reindriften legges opp til en praksis med flerårige tillatelser etter forvaltningsplan som koordineres i forhold til distriktsplanen. Reindriften utøves over store områder og DN vurderer det som viktig å komme frem til praktiske løsninger der hensynet til vernet blir ivarettatt, samtidig som reindriften kan utøves på en tilfredsstillende måte. DN støtter Fylkesmannens tilråding.

Motorferdsel

Generelt skal muligheter for bruk av motorferdsel i verneområder vurderes etter søknad. Etter vurderinger fra sentrale myndigheter er det likevel åpnet for direkte unntak for enkelte former for motorferdsel i naturreservater.

I enkelte av de foreslåtte områdene er det åpnet for nødvendig transport av ved, materialer og utstyr gjennom området til bakenforliggende hytte(r) på snødekt mark etter trasé fastlagt på vernekartet. Slik transport vil fortsatt være regulert av annet lovverk. Slike løyper er kun foreslått

etter konkrete vurderinger der bakenforliggende hytter blir liggende mellom naturreservatet og den naturlige innfallsport. Ved ett tilfelle er det gitt adgang for kjøring med lett terrenggående motorkjøretøy på barmark etter fastlagt trase, med hjemmel i § 4. I det konkrete tilfeller blir en landbrukseiendom med landsbruksdrift liggende som et ikke vernet areal inne i et naturreservat. Det er for dette tilfellet gitt åpning for at motorkjøretøy kan benyttes etter fastlagt trase inn til eiendommen. Adgangen til bruk av motorkjøretøy er tilknyttet beitebruken på den aktuelle eiendom.

DN vil understreke at motorisert uttransport av storvilt (elg og hjort) i utgangspunktet enten skal foregå manuelt eller ved bruk av lett terrenggående beltekjøretøy hjemlet etter § 4. Eventuell bruk av annet motorkjøretøy enn nevnt over, hjemlet i § 5, skal vurderes nøye. Det reelle behovet, samt mulige påvirkninger på naturmiljøet, skal også vurderes. Forvaltningsmyndigheten kan i sin søknadsbehandling knytte tillatelsen til bestemte traseer. Dette vil særlig være aktuelt for uttransport av elg fra bakenforliggende områder. Det kan også innvilges flerårige dispensasjoner. I Nord-Trøndelag er det en etablert bestand av bjørn. I de senere år er det også åpnet for lisensjakt i store deler av fylket. Hittil er det ikke felt bjørn ved lisensjakt. Sjansen for at det felles bjørn i det enkelte reservat vurderes som liten. DN mener det derfor ikke er nødvendig å ta dette inn som eget punkt i forskriften. Ved felling av bjørn i naturreservat kan tillatelse til uttransport gis etter søknad (§ 6).

I områder med hytter kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til transport av ved, materialer og utstyr på snødekket mark etter § 5. Slike tillatelser bør normalt styres til fastlagte traseer. Fastsetting av trase bør gjøres ved søknadsbehandling eller som en del av utarbeidelse av forvaltningsplan. Motorisert transport i forbindelse med vedlikehold bør skje på snødekt mark med bruk av snøscooter. I unntakstilfeller kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til barmarkskjøring for transport av materialer til vedlikehold. Dette bør normalt være vedlikeholdsbehov av akutt karakter.

Bygninger

Ved brann eller naturskade mener DN at bygninger bør kunne gjenoppbygges.

En rekke parter herunder fjellstyresambandet (NFS) foreslår endringer i forskriften når det gjelder adgang til å sette opp nye bygninger innenfor verneområdet i forbindelse med setring, fjellstyrehytter, naust, samt andre bygninger for utøvelse av retter eller ved dokumenterte behov. DN fastholder at forbudet mot utvidelser av eksisterende bygninger og nye bygninger er et viktig prinsipp i opprettelsen av naturreservater, og ønsker ikke at dette på generelt grunnlag skal tillates. Det åpnes heller ikke for dette i forbindelse med frivillig vern på privat grunn. DN vil likevel anmerke at det underveis i verneprosessen er foreslått tatt ut arealer (f.eks. Mjøsund og Torsvatnet) som medfører at både nye hytter og setre vil kunne realiseres uten at verneplanen vil legge hindringer for det.

Hogst av ved og virke

I en del av de foreslåtte reservatene finnes det hytter, setrer, koier eller andre bygninger, og det er ofte ønske om å hogge ved til disse. DNs vurdering er at slik hogst er akseptabel der konsekvensene av å frakte inn ved er større enn selve hogsten. Der hvor hytter eller koier har gode adkomstmuligheter (nær vernegrensen eller vei) bør derimot ved transporteres inn, eller hogges på utsiden av naturreservatet. I de fleste tilfeller vil det være ønskelig at grunneier utarbeider en plan for hogsten som grunnlag for en flerårig dispensasjon.

Luftfart

Gjeldende minsthøyde for flyging er 500 fot (jf uttalelser fra Luftfartstilsynet). DN ser ikke behov for å innføre særlige regler i forhold til minsthøyde for flyging i de aktuelle reservatene i forhold til verneinteressene.

Føre var landinger med luftfartøy er ikke hjemlet i forskriftene for naturreservater generelt. Dette vil være sjeldne hendelser, som forvaltningsmyndigheten ikke vil forfølge om det skulle bli aktuelt i et reservat. DN vurderer at det ikke er nødvendig å ta dette spesielt inn i forskriftene.

Jakt og fiske

Jakt, fangst og fiske vil være tillatt i tråd med gjeldende lovverk for utøvelse av dette. Pr i dag er dette viltloven og lov om laksefisk og innlandsfisk. For enkelte områder åpnes det for at det etter søknad kan gjennomføres tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk. DN presiserer at slike tiltak må være i samsvar med gjeldende lovverk på dette området.

Skadefelling av store rovdyr

Med hjemmel i § 3 nr 2 er dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder vernet mot skade, ødeleggelse og unødig forstyrrelse. I § 4 er det åpnet for at jakt, fangst og fiske i samsvar med gjeldende regelverk skal være tillatt. I flere av de foreslåtte verneområdene har det tidligere vært gitt tillatelse til skadefelling på store rovdyr. Skadefelling er ikke å regne som jakt. DN foreslår derfor at skadefelling av store rovdyr gis en tilsvarende åpning i forskriftens § 4 som det er gitt for jakt og fiske. Det foreslås derfor at bestemmelsene i § 3 ikke skal være til hinder for skadefelling av store rovdyr i samsvar med gjeldende lovverk.

Miljøtilpasset reiseliv

For enkelte områder er det åpnet for bruk av reservatet i miljøtilpasset reiseliv etter plan godkjent av forvaltningsmyndigheten. Søker må da fremlegge en helhetlig plan for sin virksomhet i reservatet. Forvaltningsmyndigheten vurderer hvilke momenter i planen som er søknadspliktig og behandler disse momenter etter verneforskriften.

Friluftsliv

I forbindelse med tradisjonelt friluftsliv kan det være behov for virke til bål, pølsepinner og lignende mindre virkesbehov. I de fleste områder er slik bruk foreslått å være tillatt. Noen av verneområdene har arter som er svært sårbare for bryting av kvist o.lign. og det er ikke gitt åpning for uttak av denne type virke.

For de fleste områder er bruk av hest foreslått å være tillatt. Fylkesmannen skriver i sin tilråding at kløving er å anse som riding. Direktoratet for Naturforvaltning tar forbehold på denne tolkningen. I de fleste områder er det etter § 3 åpnet for bruk av hest. Dette omfatter også kløving

5.6. MDs KOMMENTARER TIL GENERELLE MERKNADER SOM ER OMTALT I KAP. 5.

Forskriftene: MD viser til at DN har foreslått enkelte endringer forskriftene, uten at dette etter DN's vurdering endrer restriksjonsnivået. Også MD har foretatt mindre justeringer av forskriftene, i hovedsak er av teknisk art.

Hogst av plantefelt: MD presiserer at hogst av plantefelt kun kan tillates hvis det har positiv effekt i forhold til verneformålet for det aktuelle naturreservatet. I noen tilfeller vil det være klart ønskelig med snarlig hogst av plantefelt, bl.a. når treslag er plantet utenfor artenes naturlige utbredelse, og særlig hvis det samtidig er risiko for at frøspredning og spiring fra slike plantefelt på sikt kan true områdets verneverdier. I slike tilfeller er for øvrig tiltak som bl.a. ringbarking av trær aktuelt slik at man raskt kan hindre spredning av fremmede treslag. I andre tilfeller kan det derimot være fordelaktig at eldre plantefelt får utvikle seg fritt og bl.a. bidrar til økt produksjon av død ved som er substrat for mange rødlistearter. Dette kan for eksempel gjelde for eldre plantefelt av gran i områder innenfor granas naturlige utbredelse, og hvis det samtidig er vurdert at de plantede trærne ikke avviker vesentlig genetisk fra den naturlige skogen i området. MD presiserer ut fra dette at det må foretas konkrete vurderinger i det enkelte tilfelle, ut fra verneformål og situasjonen i det enkelte verneområde, for å kunne ta stilling til eventuell hogst av etablerte plantefelt.

Forholdet til matloven: I de spesielle tilfeller hvor det er behov for å sette inn tiltak etter lov av 19. desember 2003 nr 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) vil dette kunne dispenseres for etter de generelle dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriften. En eventuell dispensasjon skal iverksettes uten opphold i henhold til de tiltak loven krever.

Samiske interesser

Miljøverndepartementet har forelagt verneforslaget for Sametinget, og etter enkelte justeringer har Sametinget gitt sin tilslutning til verneforslaget.

MD viser til at siden 2002 har samiske interesser vært synliggjort gjennom formålsparagrafen for verneområdene. Følgende formulering har vært brukt: ”*Ivaretagelse av naturgrunnlaget innenfor nasjonalparken er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne brukes til reindrift*”. Det er med utgangspunkt i den nye naturmangfoldlov og forarbeidene til denne grunnlag for å hevde at en slik formulering ikke har sin naturlige plass under formålsbestemmelsen. Etter avtale med Sametinget er det enighet om at det i formålsparagrafen skal stå: ”*Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget*”. I forhold til samiske interesser vil det være viktig at naturgrunnlaget opprettholdes slik at samisk kultur og næringsutøvelse som bygger opp under verneverdiene kan fortsette og videreutvikles. Det åpnes imidlertid ikke for særskilt bruk i samiske områder, tilrettelegging i form av nye bygninger eller økt motorferdsel som kan skade verneverdiene. For øvrig vises det til naturmangfoldloven § 14, annet ledd hvor det framkommer at det skal legges tilbørlig vekt på naturgrunnlaget for samisk kultur ved vedtak i eller i medhold av naturmangfoldloven, noe som også følger av konvensjon om sivile og politiske rettigheter art. 27.

Følgende bestemmelse er justert i tråd med tidligere enighet med Sametinget, og flyttet fra § 7 til § 4 i de aktuelle verneforskrifter: ”Skjæring av sennagress til fottøy, uttak av ris til gammer og uttak av materialer til duodji/ tradisjonell samisk husflid og tradisjonelle samiske bruksgjenstander. Bestemmelsen gjelder ikke skjæring eller uttak av plantearter som står på den til enhver tid gjeldende norske rødlisten, eller uttak av særegne vekstformer på trær (for eksempel rikuler).”

Under § 7 er formuleringen om barmarkskjøring i reindrift endres slik at det ikke i forskriften er henvist til godkjent forvaltningsplan. Det er enighet mellom MD og Sametinget om at når det gjelder nødvendig bruk av lett terrengkjøretøy på barmark ved utøvelse av reindrift, bør temaet inngå i forvaltningsplaner som utarbeides for verneområdene.

Nederst i § 7 er formuleringen endret til ”For reindriften kan det etter søknad gis flerårige tillatelser som koordineres med og tas inn i distriktsplan i henhold til reindriftsloven, slik at næringen kan utøves på en tilfredsstillende måte.”

Sametinget har gitt uttrykk for følgende synspunkt: ”Vi gjør også oppmerksom på at samiske eier- og bruksrettigheter ikke er avklart for de foreslåtte områdene. En framtidig kartlegging og anerkjennelse av rettighetene i disse områdene vil kunne ha konsekvenser mht bl.a erstatning.”

Samerettsutvalgets innstilling: Områdestyret for reindrift i Nord-Trøndelag viser primært til Samerettsutvalgets innstilling, og mener det er uakseptabelt at det gjennomføres en verneprosess i forkant av denne kartleggingsprosessen. MD viser til at Stortinget har sluttet seg til at skogvernet skal utvides på statsgrunn. De samiske rettighetene ivaretas både gjennom konsultasjoner, møter og befaringer gjennom verneprosessen. MD viser også til ”NOU 2007:13 Bind B. Den nye sameretten. Utredninger fra Samerettsutvalget. Del III – Utvalgets vurderinger og forslag, kapittel 16-24”. I kapittel 20.5.6.2 og 20.5.6.5 er båndlegging av verneprosesser som omfatter naturreservat omtalt, og Samerettsutvalget mener at det ikke er behov for å stoppe disse verneplanprosessene.

Kulturminner: Det er behov for tett samarbeid mellom kulturminnemyndighetene og forvaltnings-myndigheten for verneområdet når det gjelder behandlingen av enkeltsaker knyttet til kulturminner innenfor verneområdene. Det legges opp til at istandsetting og vedlikehold av kulturminner skal skje på en slik måte at både natur- og kulturminneverdier ivaretas på best mulig måte. Tiltak knyttet til forvaltning av kulturminner må derfor generelt omsøkes etter § 7 for å sikre at det ikke oppstår konflikt med verneformålet etter naturvernloven. For tiltak som er uproblematisk i forhold til verneverdiene, bør det vurderes om det er hensiktsmessig å gi flerårige tillatelser.

Forvaltningsplan: For områder hvor det i verneforskriftens §§ 4-7 er henvist til forvaltningsplan, er formuleringen under § 8 ender fra ” Det kan utarbeides forvaltningsplan....” til ”Det skal utarbeides forvaltningsplan.....”

Forvaltning: Vi viser til modellen for lokal forvaltning av verneområder som er besluttet gjennom behandlingen av Prop. 1 S (2009-2010), jf også kap. 4. Lokal forvaltning vil i løpet av 2012 være innført for de fleste nasjonalparkene og de andre store verneområdene. Departementet vil så snart som mulig også starte implementeringen av modellen for de små verneområdene. Fylkesmennene vil være forvaltningsmyndighet for disse områdene inntil den nye modellen blir implementert.

Forvaltningsplan og flerårige tillatelser

For en del tiltak som det etter søknad kan gis tillatelse til etter verneforskriften §7, kan det være hensiktsmessig å gi flerårige tillatelser. Dette blir nærmere vurdert i forbindelse med utarbeidelse av forvaltningsplaner for naturreservatene.

Motorferdsel på barmark

Det vises til at det i verneforskriftenes § 7 er åpnet for at det etter søknad kan gis dispensasjon til bruk av motorferdsel knyttet til ulike formål. Der hvor bestemmelsene ikke spesifiserer om slik transport skal skje med beltekjøretøy på snødekt mark, med lufttransport eller på barmark, skal det ved vurderingen av den enkelte dispensasjonssøknad legges til grunn at transporten fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark eller med lufttransport. Transport på barmark er kun aktuelt når transport med beltekjøretøy på snødekt mark eller lufttransport er vanskelig gjennomførbart, og forutsetter at slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter.

Nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til hytter

Det vises til de aktuelle verneforskriftenes bestemmelser om nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til hytter. Det legges til grunn at slik transport fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark, blant annet fordi det her ofte vil er snakk om betydelig vekt som skal transporteres og at potensialet for sporskader er betydelig. Transport på barmark er aktuelt kun i enkelte spesielle tilfeller hvor transport med beltekjøretøy på snødekt mark ikke er mulig eller praktisk gjennomførbart, og dersom slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter. Dette må vurderes konkret i det enkelte tilfellet.

MD slutter seg for øvrig til DN's vurderinger i kap. 5.

6. MERKNADER TIL DET ENKELTE OMRÅDE SOM FORESLÅS VERNET

1. Sunndalslia naturreservat, Leka kommune, Nord-Trøndelag fylke

Totalareal 309 daa, hvorav 239 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Området ligger nesten ytterst på øya Austra, og danner ei relativt bratt lise nedover mot en bekkedal i ca 1,7 km lengde. Området har variert treslags sammensetning, hvor gran dominerer i de sentrale arealene. Sentralt i området er det et bestand av alm, og på de høyereliggende delene furu og bjørk. Ellers finnes osp, rogn og selje. Det er lite død ved av gran, noe mer av lauvtre, og generelt mangler kontinuitet i død ved. Området er påvirket av plukkhogst og beiting. Området er en typisk og godt utviklet boreal regnskog, med beliggenhet langt ut mot kysten. Området har innslag av rike skogtyper, herunder alm. Lavflora er rikt utviklet på lauvtrærne, blant annet med skrubbenever, sølvnever, blåfjelllav, kystnever, skorpefjelllav, svartsoneskjute

og huldreblom. Området har stor variasjon i vegetasjonstyper, med både rike og fattige skogtyper og et betydelig innslag av regionalt sjeldne arter. Området er vurdert å være av regional verneverdi (**).

Formålet med naturreservatet er å bevare et lite påvirket skogområde med gammel naturskog som med sin variasjon i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser har særlig betydning for naturmangfold. Området inneholder truet og nær truet natur. Med rike skogtyper og boreal regnskog, som er en internasjonalt sjelden skogtype, representerer området naturtyper med særskilt naturvitenskapelig verdi. Lavflora er rikt utviklet på lauvtrærne, med arter som blant annet skrubbenever, sølvnever, blåfiltlav, kystnever og skorpefiltlav. Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnet. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: LNF-område i kommuneplan. Området ligger i Vestre Namdal reinbeitedistrikt.

Inngrepstatus: Det går en sti/gammel kjerreveg gjennom området.

Høringsuttalelser: Verneplanen ble sammen med to andre områder i Nord-Trøndelag fylke sendt på høring til berørte grunneiere, berørte kommuner og fylkeskommunen, samt til Reindriftsadministrasjonen, Sametinget, Vestre Namdal reinbeitedistrikt, Statens vegvesen, Region Midt, Nord-Trøndelag Energiverk, Nord-Trøndelag Bondelag, Nord-Trøndelag Bonde- og Småbrukarlag, Nord-Trøndelag Naturvernforbund, Telenor ASA, Netcom, Kommunenes Sentralforbund, Norges jeger og fiskerforbund Nord-Trøndelag, Norges Teknisk Naturvitenskapelige Universitet Institutt for biologi, Bergvesenet, Forsvarsbygg, Norges Vassdrags og Energidirektorat, Næringslivets Hovedorganisasjon, Statnett driftskontoret, Allskog BA, HINT, Nord-Trøndelag Idrettskrets, Norsk Botanisk Forening Trøndelagsavd., WWF Midt-Norge, Sarepta Energi, Statkart, Kommunal- og regiondepartementet, Statens Landbruksforvaltning, Reindriftsforvaltningen, Forsvarsbygg, Kommunenes sentralforbund, Navnekonsulenttjenesten for samiske Stedsnavn, Sametinget Språkavdelingen, Norges Skogeierforbund, Norges Idrettsforbund, Norskog, Reiselivsbedriftenes landsforening, Samenes Landsforbund, Friluftslivets fellesorganisasjon, Norsk Industri, Norsk Biologiforening, SABIMA, Universitetet i Oslo Naturhistorisk museum og botanisk hage, Statnett SF, Norges fjellstyresamband, Norsk Zoologisk Forening, Verdens naturfond, Statens landbruksforvaltning, Riksantikvaren, AVINOR AS, Luftfartstilsynet, Norges Bondelag, Norske Reindriftsamers landsforbund, Den Norske Turistforening, Friluftsrådene Landsforbund, NTNU Ringve Botaniske Have, Statens navnekonsulentar for Midt-Noreg, Norsk Sau og Geit, Norges Naturvernforbund, Norsk Ornitologisk Forening, Norges Orienteringsforbund, Natur og Ungdom, NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, Universitetet i Bergen, Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Oljedirektoratet, Norges Geologiske Undersøkelser, Statkraft SF, NHO Reiseliv, Sametinget, Bergvesenet, Norges Vassdrag og Energidirektorat, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Orkidéforening, Norges Handicapforbund, Norsk Institutt for Skogforskning, Kystdirektoratet, Vegdirektoratet, Statskog SF, Nosk Bonde- og Småbrukarlag, Norske Samers Riksforbund, NINA, Universitetet i Oslo Biologisk Institutt, Universitetet i Tromsø, NTNU Vitenskapsmuséet, Universitetet for Miljø og Biovitenskap, Statens kartverk, NSB Hovedadm. Norges Luftsportsforbund, Norsk Botanisk Forbund, Botanisk museum, Norges Idrettsforbund, Norges Miljøvernforbund.

Sammendrag av høringsuttalelsene: Forsvarsbygg og Arbeidsdepartementet har ikke merknader til planene. Kystverket anfører at saken ikke berører Kystverkets ansvarsområder.

Reindriftsforvaltningen i Nordland er i utgangspunktet positiv til at det legges opp til vern av spesielt gammelskog, da gammel skog er en viktig del av vinterbeiteressursen, da en rekke lavarter som reiner beiter på er avhengig av gammel skog. Austra er et viktig vinterbeite, og det er av avgjørende betydning at reindriften ikke blir pålagt restriksjoner som gjør at samling om våren blir vanskelig. Reindriftsforvaltningen registrerer at reindriften mister flere rettigheter, og anser det svært lite hensiktsmessig at reindriften pålegges å søke om dispensasjon, med mulighet for avslag. Det er flere verneområder i distriktet, og reindriftsforvaltningen anser det utfordrende å forholde seg til grensene, da disse ikke er godt synlige i terrenget. Reindriftsagronomen kan ikke se store argumenter for at ikke reindrift skal kunne utøves som tidligere, og mener at hvis det er svært sårbare naturverdier så bør disse konkretiseres. Det påpekes at distriktsplaner nå

egengodkjennes og ikke sendes på høring eller vedtas av offentlig myndighet, og dermed er det lite hensiktsmessig at eventuelle tillatelser jf. § 7 skal tas inn i distriktsplan. Eventuelle tillatelser bør skje innenfor rammene av distriktsplan og reindriftsloven.

Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag påpeker den store prosessen med forslag om - og høring av - 43 områder i 2007-2009, hvor 3 reinbeitedistrikt i Nord-Trøndelag avgav høringsuttalelse, og administrasjonen henviser generelt til områdestyrets vedtak sak 06/09 – hvor områdestyret er imot nye verneområder før samerettsutvalget er ferdig med sin innstilling.

Reindriftsagronomen ber om følgende endring i forskriften:

§4, Generelle unntak: “Tradisjonell samisk bruk av område, og bruk i henhold til Lov om reindrift 15. juni 2007 nr. 40 og vedtatt distriktsplan”.

Sekundært at det tas inn følgende nye punkt i § 4, generelle unntak fra vernebestemmelsene og § 6 Generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene:

- Registrerte utøvere av reindrift kan benytte området i tråd med reindriftslovens § 25 brensel og trevirke det samiske reinbeiteområdet
- Nødvendig bruk av lett terrengkjøretøy ved utøvelse av reindrift, i tråd med distriktsplan
- Start og landing med helikopter ved utøvelse av reindrift
- Oppføring av gjerder og samleanlegg av midlertidig karakter i forbindelse med reindrift
- Nødvendig rydding/vedlikehold av kjøre- og flytteleier ved utøvelse av reindrift
- Nødvendig bevaring og restaurering av kulturminner

NTNU, Vitenskapsmuseet er generelt positiv til vern av mer skog slik at de nasjonale mål for skogvern oppnås. NTNU bemerker at en bør tilstrebe å verne større områder med lavereliggende skog, og at de foreslåtte areal i liten grad oppfyller denne mangel i skogvernet.

Språkrådet, Stedsnavntjenesten for Midt-Norge tilrår at navnet skrives Sunndalslia.

Statens vegvesen har ikke merknad til selve verneforslagene, men hvis adkomst til områdene påregnes fra særskilte punkt langs fylkes- og riksveger, så bør det legges til rette for parkeringsløsninger.

Statnett påpeker at for Sunndalslia kommer planen ikke i konflikt med Statnetts eksisterende eller planlagte ledninger eller stasjoner.

Sametinget ber om at reindriften får et generelt unntak til å fyre bål, under § 4: ”*Forsiktig bryting av kvist i beskjedent omfang for reindriftenes nødvendige behov for bål på stedet*”.

Sametinget henviser til et det ikke er foretatt systematiske registreringer av samiske kulturminner og at slike kan forefinnes i områdene. Sametinget vil generelt vurdere konsultasjoner med Direktoratet for naturforvaltning og/eller Miljøverndepartementet.

Norske Reindriftsamers Landsforbund prinsipielle syn er at det ikke opprettes nye verneområder før arbeidet med Samerettsutvalget II er slutført. NRLs generelle syn er at et områdevern ikke skal medføre begrensninger i reindriftenes tradisjonelle rettigheter. I forslaget vil en stor del av reindriftenes tradisjonelle rettigheter avhenge av dispensasjon, og NRL mener at forskriften ikke kan godtas i den form som den nå foreligger, med bakgrunn i det folkerettslige vern statlige myndigheter er forpliktet å følge.

NRL foreslår følgende endringer i forskriften:

Pkt. 8 og 9 i § 7 flyttes til § 6, pkt. 10-13 i § 7 flyttes til § 4.

Det er avholdt møter med reindriftsadministrasjonen og alle de berørte distriktene i forbindelse med verneforslagene for Nord-Trøndelag (-Vaengelh-Njaaerke reinbeitedistrikt, Låarte reinbeitedistrikt og Feren reinbeitedistrikt). Møtene ble avholdt lokalt ute i de enkelte distriktene. Møtene er avholdt som møter og ikke konsultasjon. Alle reinbeitedistrikt anfører at på den ene siden er vern av skog og areal til fordel for reindriften ved at det ivaretar et ressursgrunnlag, men at man er prinsipielt imot at de tradisjonelle samiske rettigheter innskrenkes, og at man blir avhengig av tillatelse for å utnytte disse retter.

Vaengelh-Njaaerke reinbeitedistrikt og reindriftsadministrasjonen påpeker de samiske interesser i området, herunder de prinsipielle sider ved de samiske rettigheter.

Reinbeitedistriktet påpeker at området er en del av et viktig vinterbeite, samt at det er trekklei/flyttelei gjennom området, både etter stien/kjerrevegen i dalbotnen og langs ryggen som går i retning nordøst-sørvest gjennom området.

Reindriftsadministrasjonen foreslår at det ikke blir bålforbud for reindriften i området, og foreslår et eget punkt i forskriften som åpner for dette.

Fylkemannens kommentarer til høringsuttalelsene:

Omfang og vernebehov

NINA/Skogforsk anslår i Fagrapport 54-2002 fra NINA at som brutto vernebehov bør 10-30% av skogarealet "tilgodeses" for biologisk mangfold, som en kombinasjon av vern, miljøtiltak i skogbruket og ikkehogst av null-områder. Som minimum vernebehov etter naturmangfoldloven anslås 4,5%, og omfanget av vern bør heller ligge litt over enn under minimum for å få robuste løsninger. Samtidig skal ulike kriterier dekkes opp i forhold til skogtyper, rødlistearter, geografisk fordeling og skogsonefordeling.

I Nord-Trøndelag har andelen av foreslåtte og eksisterende verneområder et tyngdepunkt mot noe høyereliggende strøk. Årsaken til dette er at en betydelig del av eksisterende og foreslåtte verneområder ligger på Statskog, og at mye av den lavtliggende skogen er privat, er aktiv produksjonsskog, oppdelt i mange teiger, og med betydelig mindre andel gammel skog. Det er således mindre verneverdig skog i lavereliggende strøk, samtidig som konfliktnivået med skognæringen vil være større her. Stortinget har ønsket at skogvernet kan gjennomføres med mindre konfliktnivå, gjennom frivillig vern og bruk av Statskog sine areal.

Siden en må verne biologisk viktig og verneverdig skog der den faktisk finnes, og samtidig holde et begrenset konfliktnivå, så får skogvernet i Nord-Trøndelag et tyngdepunkt mot noe høyereliggende strøk. Dette bidrar til å dekke et vern i forhold til både biologiske element og volum, men vil imidlertid ikke erstatte en del skogtyper som er karakteristisk for lavlandet.

Således vil det være faglig behov for ytterligere vern av skog også i lavlandet. De aktuelle områdene i det utsendte høringsforslaget ligger fra lavland til fjell, dvs sørboreal sone (Sunndalslia), mellomboreal sone (Guslia) og nordboreal sone (Koltjønndalen).

Samiske interesser

Hva angår samiske interesser, så er det fundamentet som er lagt gjennom tidligere drøftinger mellom Miljøverndepartementet og Sametinget utgangspunkt og ramme for fylkesmannens forslag og tilrådning. Samiske interesser er ut fra tidligere drøftinger og prosess tatt inn i høringsutkastet hva angår § 2 formålsparagrafen, § 6 om motorisert ferdsel på snødekt mark, § 7 vedrørende div forhold, og § 11 om at samiske interesser skal ivaretas i den forvaltningsordning som etableres. Her er formålsparagrafen blitt justert i forhold til tidligere planforslag, på basis av gjennomførte konsultasjoner mellom Miljøverndepartementet og Sametinget, slik at formålsparagrafen nå omfatter "*det samiske naturgrunnlaget*".

Det vises til div. uttalelser fra samiske interesser, og fylkesmannen henviser her til det nevnte grunnlag som er lagt gjennom behandlingen av tidligere saker på nasjonalt nivå.

Fylkesmannen er enig i at det er upraktisk med forskrifter av ulikt utforming i ulike reservat av samme karakter, og mener også at det er upraktisk med et omfattende søknadsregime.

På den andre siden er det viktige og sårbare biologiske element i alle de foreslåtte områder.

Dette går både på sjeldne og sårbare arter knyttet til gammel skog, ulike skogtyper, samt svært gammel skog i seg selv. Etter fylkesmannens mening er det derfor nødvendig at de sårbare verdier som danner grunnlaget for verneformålet, er beskyttet mot alle tiltak som utgjør en fare for verdiene. I betydelig grad kan samer ta ut ved, materialer for sløyd mv. uten at det er konflikt med verneinteresser. (På den andre siden er det ikke ønskelig at man i et verneområde tar ut særegne vekstformer som f.eks rilkuler for bearbeiding til sløydartikler). Det er således i utgangspunktet ikke noen betydelig konflikt mellom de samiske interesser og områdenes verdier i seg selv.

Spørsmålet er å etablere en forskrift som både ivaretar verneverdiene og som samtidig er praktisk og fleksibel for de samiske interesser.

Spørsmålet er derfor hvilke mekanismer som ut fra disse forutsetninger både ivaretar de biologisk sårbare verdier og gir praktiske og fleksible løsninger for reindriften. I innstillingen til Rapport 6-2008, forslaget om vern på Statskog mv, anbefalte fylkesmannen en at det jfr. punkt for spesifiserte dispensasjoner ble praksis med flerårige tillatelser etter forvaltningsplan som koordineres i forhold til distriktsplanen, slik at næringen kan utøves på en tilfredsstillende måte.

Dette var på bakgrunn av at distriktsplanen etter endring av reindriften har fått mindre formell status og egengodkjennes i dag av reinbeitedistriktene. Distriktsplan er således ikke egnet for å ha en egen formell status i forhold til en forskrift, noe som bl.a er påpekt av

reindriftsadministrasjonen i Nordland i uttalelsen til Rapport 6-2008. Som systematisk flerårsmekanisme er derfor er forvaltningsplan mest hensiktsmessig.

Fylkesmannens tilråding: Fylkesmannen innstiller på at forslaget fremmes med grenser som foreslått i høringsrapporten. Det foreslås at området benevnes Sunndalslia, som foreslått av navnekonulenten.

Med hensyn til reindrift, så utgjør området ei viktig flyttelei mellom to vinterbeitelokaliteter, og det er viktig at denne leia ikke blokkeres. Med hensyn til de prinsipielle anførsler fra reindriftsnæringen, så henviser fylkesmannen til beskrivelsen over, og at forutsigeligheten for reindriften reguleres gjennom forvaltningsplan, med mulighet for flerårige tillatelser.

Når det gjelder brenning av bål, så anfører fylkesmannen at området er lite, ca 300 da, og at lengden av området tilsvarende er begrenset, ca 1 km langs kjerrevegen.

Med så lite areal er området på den ene siden sårbart for bryting av virke og bålbrenning, samtidig at det er enkelt å finne alternative plasseringer for bål på utsiden av reservatet. Fylkesmannen kan derfor ikke anbefale at bål tillates for reindriften alene.

Direktoratets tilråding: DN tilrår enkelte justeringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til ny mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. DN slutter seg til fylkesmannens forslag til navn, verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Sunndalslia som naturreservat.

MDs tilråding: Det er foretatt mindre justeringer i forskriften. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Sunndalslia naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

2. Koltjørndalen naturreservat (utvidelse), Meråker kommune, Nord-Trøndelag fylke.

Utvidelsesareal 18 496 daa, hvorav 4579 daa produktiv skog. Nytt totalareal 56 571 daa.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Verneforslaget innebærer en omgjøring av eksisterende Koltjørndalen plante- og fuglefredningsområde til naturreservat samt at ytterligere arealer inngår i det nye naturreservatet.

Koltjørndalen er en markant fjelldal, med kompakte granbestand i nederste del, og myrmosaikk innover, omgitt av høye, markante fjelltopper av til dels alpin karakter – Kjølhøgan. Nytt areal består av nedre del av Koltjørndalen ned mot vatnet Fjergen, dalgryta rundt østre del av Fjergen til noe over skoggrensa. Området er her mosaikk av trebestand og myr, omgitt av rolige fjell. Områdene nærmest Fjergen er påvirket av skogbruk med en påvirkning som reduseres med økende avstand fra vatnet. I kjerneområdene er det tung, kompakt gammel skog av gran, med ganske stort innslag av trær i antatt alder 200 – 300 år. Men også her er skogen påvirket av gamle plukkhogster. Kjerneområdene ligger i den nordre og østre del av området. Områdene sør for Fjergen er gjennomgående påvirket av hogst. Så å si all furuskog er hogstpåvirket med lite gammel skog og kontinuitet, men enkelte gamle trær, mer enn 300-400 år, finnes her og der. Det er innslag av rike skogtyper og sumpskog.

Utvidelsesarealene har verdi som gammel skog under naturlig dynamikk, herunder med flerhundreårige trær som kontinuitetselement, og relativt hyppig som småbregneskog og urterike utforminger, samt sumpskog i kjerneområdene. Totalt sett dominerer fattige skogtyper.

I seg selv har tilleggsarealet liten oppfyllingsgrad i forhold til skogvern mangler, men bidrar med gammel skog under naturlig dynamikk og i beskjeden grad rike skogtyper. I helhet vil det nye området utgjøre en betydelig forsterkning i forhold til eksisterende verneområde, og utgjøre en stor og robust enhet. Utvidelsesarealet har regional verneverdi (**).

Formålet med naturreservatet er å verne et lite påvirket område med gammel naturskog under naturlig dynamikk, våtmarksområder og myrområder i mosaikk med skog. Med sin variasjon i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser har området særlig betydning for naturmangfold. Blant skogtypene i området er kompakt gammel granskog, furuskog med innslag av svært gamle trær, samt innslag av rike skogtyper og sumpskog. Formålet omfatter

også bevaring av det samiske naturgrunnet. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: Koltjørndalen er eksisterende verneområde, med status som fuglelivsfredningsområde. Utvidelsesområdet er LNF-område i kommuneplanen. Området ligger i Feren reinbeitedistrikt.

Inngrepstatus: Hytte i Koltjørndalen i eksisterende verneområde. Bro over elva. Reingjerde i østre del av området. Fjergen, som ligger utenfor området, er reguleringsmagasin, og det ligger hytter utenfor området langs Fjergen og innenfor området ved Hallsjøen.

Høringsuttalelser: Verneplanen ble sendt på høring sammen med to andre områder. Liste over høringsinstanser er gitt under område nr. 1.

Sammendrag av høringsuttalelsene: Arbeidsdepartementet og Forsvarsbygg har ikke merknader til saken. Kystverket anfører at saken ikke berører Kystverkets ansvarsområder.

Meråker kommune uttaler at de i utgangspunktet er negativ til utvidelse av det foreslåtte reservatet Koltjørndalen – Fjergen. Skal vernet gjennomføres, så mener kommunen at navnet bør være Koltjørndalen naturreservat, og har videre følgende forslag til endring av forskrifter:

§ 5 pkt. 2 sløyfes, da problemstillingen er uaktuell. I stedet anføres “skånsom riding” som nytt punkt i § 5. I § 7 strykes pkt. 7, 9, 10 og 16. Pkt 18 endres: “Tiltak i forbindelse med vilt og fisk”. Det foreslås en ny § for reiselivsvirksomhet: “Dersom det er tvil om en reiselivsvirksomhet drives i tråd med vernebestemmelsene, kan forvaltningsmyndigheten, etter søknad, godkjenne plan for reiselivsaktørens virksomhet i reservatet”.

Det er avholdt møte mellom fylkesmannen og kommunen, hvor kommunens synspunkter er utdypet, og etter møtet og påfølgende respons fra fylkesmannen, har kommunen meldt tilbake at verneforslaget aksepteres.

Sametinget har ingen spesielle merknader for Koltjørndalen slik det foreligger i forslaget. Sametinget henviser til at det ikke er foretatt systematiske registreringer av samiske kulturminner og at slike kan forefinnes i områdene. Sametinget vil generelt vurdere konsultasjoner med Direktoratet for naturforvaltning og/eller Miljøverndepartementet.

Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag påpeker den store prosessen med forslag om- og høring av 43 områder i 2007-2009, hvor 3 reinbeitedistrikter i Nord-Trøndelag avgav høringsuttalelse, og administrasjonen henviser generelt til områdestyrets vedtak sak 06/09 – hvor områdestyret er imot nye verneområder før samerettsutvalget er ferdig med sin innstilling.

Reindriftsagronomen ber om følgende endring i forskriften:

§ 4, Generelle unntak: “Tradisjonell samisk bruk av område, og bruk i henhold til Lov om reindrift 15. juni 2007 nr. 40 og vedtatt distriktsplan”.

Sekundært at det tas inn følgende nye punkt i § 4, generelle unntak fra vernebestemmelsene og § 6 Generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene:

- Registrerte utøvere av reindrift kan benytte området i tråd med reindriftslovens § 25 brensel og trevirke det samiske reinbeiteområdet
- Nødvendig bruk av lett terrengkjøretøy ved utøvelse av reindrift, i tråd med distriktsplan
- Start og landing med helikopter ved utøvelse av reindrift
- Oppføring av gjerder og samleanlegg av midlertidig karakter i forbindelse med reindrift
- Nødvendig rydding/vedlikehold av kjøre- og flytteleier ved utøvelse av reindrift
- Nødvendig bevaring og restaurering av kulturminner

Feren reinbeitedistrikt anfører at den gamle forskriften fungerer bra for distriktet, og anfører at det blir strengere for distriktet med ny forskrift, og går imot den nye Fjergen-Koltjørndalen naturreservat, med henvisning til urfolks rettigheter etter ILO konvensjonen nr. 169. Standpunktet begrunnes med at det vil bli mye ekstraarbeid med å søke tillatelser hvert 2. eller 4 år. Det sies videre at planene er lagt opp til premissene til Meraker Brug. Området er kjerneområde for reindrift, og distriktet frykter mye turister og forstyrrelser.

NTNU, Vitenskapsmuseet er generelt positiv til vern av mer skog slik at de nasjonale mål

for skogvern oppnås. NTNU bemerker at en bør tilstrebe å verne større områder med lavereliggende skog, og at de foreslåtte areal i liten grad oppfyller denne mangel i skogvernet. Språkrådet, Stedsnavntjenesten for Midt-Norge, tilrår at navnet skrives Koltjønndalen. Det anføres at Fjergen ikke er en del av reservatet, og det generelt ikke bør opereres med delte navn.

NTE anfører at de har reguleringsmagasin og dam i Hallsjøen øst for Fjergen, og at de har behov for snøscootertransport for å føre tilsyn med dammen om vinteren, samt at det også kan være behov for å transportere inn anleggsmaskiner på sommerføre ved vedlikeholdsarbeider, jf. større vedlikehold i 2008 og 2009. NTE ønsker i den forbindelse et generelt unntak:

“Nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av Hallsjødammen. Kjøretøy skal benytte eksisterende trase mellom Øst-Fjergen og Hallsjøen. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøringen”.

NTE anfører videre at de av NVE er pålagt å foreta snømålinger i området, og ønsker generelt unntak for bruk av scooter på snødekt mark i den forbindelse.

NTE utdyper i telefonsamtale den 26.04 (Høgaas) at vedlikeholdsarbeider vil ha en viss regularitet, og at de da transporterer firehjuling/gravemaskin/utstyr på flåte over Fjergen, og kjører videre en etablert trase til Hallsjøen. Med hensyn til tilsyn om vinter, så innstilles lukene for avløpet fra Hallsjømagasinet manuelt. Adkomst er enten til fots på høsten, eller pr. snøscooter på snøføre. Lukene kan måtte justeres i forhold til evt. vanntilsig i løpet vinteren, og frekvens kan være opp til 2-3 ganger i løpet av vinteren. Med hensyn til snøprøver så ligger det som en del av konsesjonen at snømålinger skal foretas, samt at NTE også har egeninteresse av å være klar over snøpotensialet i området. Det er en fast løype som kjøres for snømåling.

Statens vegvesen har ikke merknad til selve verneforslagene, men hvis adkomst til områdene påregnes fra særskilte punkt langs fylkes- og riksveger, så bør det legges til rette for parkeringsløsninger.

NVE anfører at forslaget for Koltjønndalen omkranser den regulerte innsjøen Fjergen, og NVE forventer at reservatet ikke kommer i konflikt hverken med Fjergen eller reguleringsmagasinet Hallsjøen i øst. For øvrig vises til felles brev fra DN/NVE av 3.11.2004 om forholdet mellom vassdrags-/energianlegg og verneområder.

Norske Reindriftsamers Landsforbund prinsipielle syn er at det ikke opprettes nye verneområder før arbeidet med Samerettsutvalget II er sluttført. NRLs generelle syn er at et områdevern ikke skal medføre begrensninger i reindriftens tradisjonelle rettigheter. I forslaget vil en stor del av reindriftens tradisjonelle rettigheter avhenge av dispensasjon, og mener at forskriften ikke kan godtas i den form som den nå foreligger, med bakgrunn i det folkerettslige vern statlige myndigheter er forpliktet å følge. NRL foreslår følgende endringer i forskriften: Pkt. 11 og 12 i § 7 flyttes til § 6, pkt. 13-15 i § 7 flyttes til § 4.

Møter

Det er avholdt møter med berørte parter, herunder Feren reinbeitedistrikt, Meråker kommune og Meraker Brug.

Reinbeitedistriktet anfører at på den ene siden er vern en fordel, da gammel skog kan være viktig for beite og vern beskytter areal generelt, mens de på den andre siden er imot begrensning av rettigheter, dvs at de må søke på div. aktivitet de i dag har rett på i medhold av reindriftsloven.

Meråker kommune reiste i møte spørsmålsstillinger vedrørende transport til hytter ved Hallsjøen, NTEs behov for transport, transport til samisk husvære, transport med hest, spørsmål om rettigheter på eiendommen og størrelse på området.

I møte med Meraker Brug ble høringsuttalelser referert, samt at rettighetsbildet i tilknytning til saken ble klargjort og diverse spørsmål drøftet.

Fylkesmannens kommentarer til høringsuttalelsene: Med vedtak av dette forslaget så vil eksisterende forskrift for Koltjønndalen oppheves, og ny forskrift bli vedtatt. Eksisterende forskrift er datert 14.12.1984, og er betydelig enklere oppbygd enn det nåværende forslaget, som er betydelig mer spesifisert og detaljert. Dette er blant annet p.g.a. de tekniske muligheter for utmarkstransport og potensialet for omfang og konsekvenser av motorisert ferdsel har endret seg på de bortimot 30 år siden nåværende forskrift ble vedtatt, noe som på den ene siden gir andre muligheter for tillatelse til transport i et reservat, men på den andre siden også medfører behov for regulering av motorisert ferdsel, når muligheten for tillatelse er der. Det medfører igjen at det nye

forslaget både kan oppfattes “mer liberalt” på enkelte områder og “mindre liberalt” på andre områder.

Samiske interesser

Hva angår samiske interesser, så er utgangspunkt og ramme for fylkesmannens forslag og tilrådning det fundamentet som er lagt gjennom tidligere drøftinger mellom MD og Sametinget. Samiske interesser har en særstilling i vernesaker gjennom konsultasjonsavtalen mellom MD og Sametinget. Således er samiske interesser ut fra tidligere drøftinger tatt inn i høringsutkastet hva angår § 2 formålsparagrafen, § 6 om motorisert ferdsel på snødekt mark, § 7 vedrørende div forhold, og § 11 om at samiske interesser skal ivaretas i den forvaltningsordning som etableres. Her er også formålsparagrafen blitt justert i forhold til tidligere planforslag, på basis av gjennomførte konsultasjoner mellom MD og Sametinget, slik at formålsparagrafen nå omfatter “*det samiske naturgrunnlaget*”.

Fylkesmannen er generelt enig i diverse uttalelser fra samiske interesser at det generelt er upraktisk med forskrifter av ulikt utforming i ulike reservat av samme karakter, og mener også at det er upraktisk med et omfattende søknadsregime. På den andre siden er det viktige og sårbare biologiske element i de foreslåtte områder. Dette går både på sjeldne og sårbare arter knyttet til gammel skog, ulike skogtyper, samt svært gammel skog i seg selv. Etter fylkesmannens mening er det derfor nødvendig at de sårbare verdier som danner grunnlaget for verneformålet, er beskyttet mot alle tiltak som utgjør en fare for verdiene. På den andre siden er området relativt stort og robust i forhold til den samiske virksomheten. I betydelig grad kan samer ta ut ved, materialer for sløyd mv. uten at det er konflikt med verneinteresser. (På den andre siden er det ikke ønskelig at man i et verneområde tar ut særegne vekstformer som f.eks rilkuler for bearbeiding til sløydartikler). Spørsmålet er da å etablere en forskrift som både ivaretar verneverdiene og som samtidig er forutsigelig, praktisk og fleksibel for de samiske interesser. Spørsmålet er derfor hvilke mekanismer som ut fra disse forutsetninger både ivaretar de biologisk sårbare verdier og gir praktiske og fleksible løsninger for reindriften. I innstillingen til Rapport 6-2008, forslaget om vern på Statskog mv, anbefalte fylkesmannen en at det jfr. punkt for spesifiserte dispensasjoner ble praksis med flerårige tillatelser etter forvaltningsplan som koordineres i forhold til distriktsplanen, slik at næringen kan utøves på en tilfredsstillende måte, en innstilling som opprettholdes.

Grunneiers transport

Grunneier driver næring blant annet gjennom utleie i området, og har utleiehytter ved Fjergen og nord for området ved Sulsjøan. Meraker Brugs transportbehov er i forbindelse med utleie, drift, vedlikehold og tilsyn med hyttene. Arbeidet utføres av ansatte i bedriften, og for å arbeide rasjonelt gjennomføres i blant nettverkskjøring, det vil si at flere av hyttene betjenes under samme tur. Dette har betydning for hvordan transportleiene organiseres. Videre så har grunneier behov for forutsigelighet for at dette kan gjennomføres.

En tilrår at det gjennom § 7 kan gi tillatelse gjennom følgende punkt:

“*Nødvendig motorferdsel for vedlikehold som nevnt i § 4. nr 8*” (vedlikehold av anlegg i området.

Vil gjelde vedlikehold av blant annet Koltjønndalshytta).

“*Nødvendig transport av ved, materiell og utstyr til hytter i og bakenfor området med beltekjøretøy på snødekket mark, jf motorferdsellovens bestemmelser*”.

Fylkesmannen anbefaler at nødvendige transportbehov kan løses gjennom flerårig dispensasjon på bakgrunn av retningslinjer i forvaltningsplan.

Transport til hytter bakenfor området (ved Hallsjøen).

Fylkesmannen går inn for at transportmuligheter til hyttene ved Hallsjøen sikres innenfor et rimelig nivå, og håndteres med praktisk forutsigelighet, og at hjemmel finnes i § 7, med nevnte punkt “nødvendig transport av ved, materiell og utstyr til hytter i og bakenfor området med beltekjøretøy på snødekket mark, jfr motorferdsellovens bestemmelser”, og at forutsigelighet sikres gjennom forvaltningsplan. Forvaltningsplanen vil på den ene siden trekke opp retningslinjer for grunneierens næringsmessige transport for sine hytter i et utvidet verneområde, og en vil da legge til grunn at forvaltningsplanen også signaliserer at tillatelser til snøscootertransport til hyttene ved Hallsjøen innenfor evt. gitte rammer/forutsetninger gis.

En poengterer at transport må ha hjemmel i motorferdselloven, og at kommunens og grunneierens grunnleggende myndighet mht. motorferdselloven består, i den forstand bl.a. at transport, må ha de relevante tillatelser fra kommunen, samt også grunneiers tillatelse.

Rettigheter på eiendommen.

Det er opprinnelig 6 seterretter på eiendommen. En parsell ble tidligere utskilt og over tatt over av smelteverk i Kopperå, Elkem. Smelteverket anerkjente ved kjøpet rettighetene. Denne parsellen er seinere overtatt av NTE og de opprinnelige setertufter ble neddemt ved reguleringen av Fjergen. I reguleringsplan av 1991, er det angitt nye tomter for disse setre, innenfor samme NTE-eiendom, som ikke berøres av verneforslaget.

Transport med hest.

Fylkesmannen kan tilrå at henvisning til hestetransport er “skånsom riding er tillatt”, dvs at formulering om generelt forbud mot riding og sykling tas ut/moderes. Meråker kommune mener at dette er en uaktuell problemstilling. Meraker Brug anfører på sin side i møte at det foregår organisert riding av privat aktør, og at denne formen for konsentrert riding med mange hester i følge iblant kan sette betydelige spor. Fylkesmannen anfører at dette da vil dekkes opp av formulering skånsom riding, og at hvis det blir uheldige spor av betydning så kan det tas fatt i. Samtidig bør det da være en slik henvisning i bestemmelsene for at aktuell hjemmelsmulighet skal være der. Etter friluftsløven er det uavhengig av grunneierretten lov å ri på veg, sti og overalt i fjellet. Det vil si at grunneier har reguleringsrett innenfor de areal som ikke omfattes av dette, altså utenom veg og sti utenom fjellet. For å gi større forutsigelighet, anbefales det at forholdet til riding tas inn og avklares i forvaltningsplanen.

NTEs transportbehov: Hallsjøen er et reguleringsmagasin, og ligger utenom området. NTEs behov er transport gjennom verneområdet for ettersyn, vedlikehold og i tilfelle akutt situasjoner. I tillegg har NTE bedt om unntak for innhenting av snøprøver, etter snømålinger pålagt av NVE. Forholdet mellom verneområder og energianlegg er beskrevet i felles brev fra Direktoratet for Naturforvaltning og NVE av 03.11.2004. Herunder anfører vannressurslovens § 33: “ *For så vidt vassdraget går inn under vedtak etter naturvernloven, gjelder reglene i og i medhold av naturvernloven i stedet for loven her. Reglene om sikkerhet, tilsyn, erstatning og hvem som kan utøve råddighet i loven (vannressursloven) gjelder likevel*”.

Det aktuelle kapitlet i vannressursloven gjelder vernede vassdrag, men NVE anfører i brevet at reglene som omhandler sikkerhet også må praktiseres uavhengig av vassdragets status. Det anføres i brevet videre at vernebestemmelser ikke kan hindre gjennomføring av nødvendige sikkerhetstiltak, men at det kan settes vilkår med hensyn til verneverdiene, det vil si gjennom dispensasjonsbestemmelser. Dersom det dreier seg om tiltak som må gjennomføres med jevne mellomrom, bør en få dispensasjon av en viss varighet, f.eks i forbindelse med ferdsel til målestasjoner i området. Videre anføres at verneforskrifter ofte vil gjøre direkte unntak fra ferdsel som er nødvendig for sikkerhetsmessig forsvarlig tilsyn og drift av anleggene, mens motorisert ferdsel i andre tilfeller tillates gjennom dispensasjon for at vernemyndigheten kan styre hvilke type kjøretøy og trase for transport.

DN og NVE understreker avslutningsvis at den ferdsel som er nødvendig av hensyn til sikkerhetsmessig forsvarlig drift, tilsyn mm av kraftanlegg, skal tillates gjennom verneforskrift/forvaltningsplan.

Fylkesmannen vil ut fra dette tilrå at NTEs transportbehov imøtekommes, og at metodikken er direkte unntak i § 6 og tillatelse gjennom § 7, med nærmere konkretiserte rammer i forvaltningsplanen. En vil da videre skille mellom det som er akutt behov for transport, og hvilken transport som planlegges med en struktur over tid. Videre vil en skille mellom vintertransport og sommertransport, og legger til grunn samme avgrensning mellom akutte situasjoner og normal drift som praksis er med kraftledninger og verneområder. En foreslår da følgende formuleringer i de aktuelle paragrafer:

§ 6 – generelle unntak fra ferdselsbestemmelsen.

“*Nødvendig motorferdsel inn til Hallsjødammen ved akutt oppstått behov for ettersyn/vedlikehold, etter fastlagt trase. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøringen*”.

§7 – Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser.

“*Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til*”

– “*Transport med beltekjøretøy på snødekket mark for rutinemessig ettersyn og drift av anlegget*”.

- “*Transport med beltekjøretøy på snødekket mark etter fast løype i forbindelse med innsamling av snøprøver*”.

Transport i forbindelse med vedlikehold dekkes det generelle punket, § 7. 6 En legger til grunn for punktene i § 7 at dette konkretiseres nærmere i forvaltningsplan, og at NTE gjennom det gis rammer som tilfredsstillende behovet for drift av anlegget.

Grensene: En tilrår ikke grenseendring.

Med unntak av i sørøst, hvor grenselinja er dratt i overgangen mellom skog og fjell, og ned mot Fjergen hvor grensa går i eiendomsgrense, så er arrondering av et verneområde god i den forstand at i området omfatter en helhet fra lavland/dalbunn og opp til relativt nærliggende vannskillen.

Reiselivsnæring:

Meråker kommune ønsker et eget punkt om reiselivsnæring: *“Dersom det er tvil om en reiselivsvirksomhet drives i tråd med vernebestemmelsene, kan forvaltningsmyndigheten, etter søknad, godkjenne plan for reiselivsaktivitetens virksomhet i reservatet”*. Fylkesmannen vil anføre at formuleringen reiser en del områder for vurdering som er komplisert å handtere (kombinasjon av “tvil” og “kan”), og en anser at den foreslåtte generelle formulering om miljøtilpasset reiseliv i § 7 er enklere å handtere, og en tilrår denne foreslåtte.

Øvrige punkt: I høringsforslaget hadde en del punkt, som anført av kommunen, blitt skrevet to ganger med ulik nummerering. Dette rettes opp.

Fylkesmannens tilråding: Fylkesmannen tilrår utvidelsen av Koltjønndalen slik foreslått i høringsforslaget, med endringer i forskriften slik det er beskrevet ovenfor. Fylkesmannen tilrår at det nye verneområdet skal hete Koltjønndalen naturreservat.

Direktoratets tilråding: DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Koltjønndalen som naturreservat. Samtidig oppheves forskrift nr. 2090 av 14.12.1984 om fredning for Koltjerndalen plante- og fuglefredningsområde, Meråker kommune, Nord-Trøndelag fylke.

MDs tilråding: Det er foretatt mindre justeringer i forskriften. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Koltjønndalen naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

Samtidig oppheves forskrift nr. 2090 av 14.12.1984 om fredning for Koltjerndalen plante- og fuglefredningsområde, Meråker kommune, Nord-Trøndelag fylke.

3. Rottåsberga naturreservat, Tingvoll kommune, Møre og Romsdal fylke

Totalareal 1997 daa, hvorav 1664 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Rottåsberga er ei bratt lise på nordsiden av Tingvollfjorden i Tingvoll kommune. Berghamre, skogkledd og dels åpen rasmark preger området, i tillegg til mer småkupert terreng på toppen av bergene. Berggrunnen består av i utgangspunktet fattig gneis, men en rekke artsfunn viser at det er en del kalkrike sørlige trekk i artsmangfoldet, mens det i øvre deler går over i mellomboreal og dels nordboreal sone. Det er gjennomgående en klimatisk gunstig eksponering mot sør og sørvest. Furuskog er vanligst, men innslaget av lauvtrær er betydelig og stedvis er de dominerende. For det meste er det bærlyng-furuskog i fjordlia og blåbærskog ovenfor berghamrene, men også noe lågurtfuruskog, i søndre halvdel av området stedvis som kalklågurtskog, samt at det lokalt finnes velutviklet vekselfuktig kalkfuruskog. Alm opptrer spredt, men danner sjelden rene bestand og da i første rekke som gråor-almeskog. Hassel er vanlig og dels bestandsdannende, særlig i lågurtskog men også med mer høgstaudeprega feltsjikt. Deler av skogen med boreale lauvtrær har høyt innslag av varmekjære arter i feltsjiktet og bærer preg av alm-lindeskog. I tillegg finnes innslag av mer ordinære høgstaude- og småbregneskog med boreale lauvtrær.

Området er svært artsrikt, med et stort antall kravfulle og sjeldne arter knyttet til flere organismegrupper, elementer og naturtyper. Karplantefloraen inneholder de fleste typiske edellauvskogsarter og kravfulle furuskogarter for distriktet, inkludert fire rødlistearter. Enkelte kravfulle og rødlistede moser og insekter er påvist, men disse gruppene er bare i begrenset grad undersøkt. For lav er lungenever-samfunnet ganske godt utviklet og det er funnet flere kravfulle og rødlistede skorpelav knyttet til gammel alm, furu og bjørk. Enkelte rødlistede spetter og rovfugler er også kjent fra området. Det er likevel soppfungaen som inneholder de største artskvalitetene i området, ikke minst knyttet til kalkfuruskog, men også arter knyttet til rike hasselkratt, gammel lauvskog og gammel furuskog. I alt er 51 rødlistearter påvist i området.

Skogen er gjennomgående i aldersfase, med lokale innslag av oppløsningsfase med en del dødt trevirke, samt et par steder overgang mot optimalfase. Det har trolig vært kontinuitet i dødt trevirke av furu i lengre tid lokalt oppe på berget i nordøst, mens kontinuiteten virker dårligere i fjordlia. Kontinuiteten for lauvtrærne er mer usikker, men har periodevis antakelig vært svak. For alm er det sparsomt innslag av gamle, tidligere sannsynligvis styvede trær.

Rottåseberga er en av de biologisk sett mest verdifulle furudominerte fjordliene på Nordvestlandet og delvis med kalkfuruskog. Området er svært artsrikt og flere sjeldne arter opptrer på eller nær sin nasjonale nordgrense. I forhold til mangelanalyse for skogvern i Norge (Fremstad m.fl. 2002, 2003) så fanger området relativt godt opp kvaliteter knyttet til kalkskog og rødlistearter, dels også edellauvskog med alm og rike hasselkratt, intakt gammel skog i boreonemoral sone, samt i noen grad gammel furuskog. Rottåseberga er vurdert å være av nasjonal verneverdi (***)

Formålet med naturreservatet er å verne et variert og lite påvirket skogsområde i en høydegradient fra sjøen og opp mot fjellet. Området er representativt for de biologisk sett mest verdifulle furudominerte fjordliene på Nordvestlandet. De største verdiene er knyttet til forekomsten av kalkrik furuskog, men i tillegg er det vesentlige verdier i rike hasselkratt, gammel lauvskog, gammel furuskog og i almeskogen. Området er svært artsrikt og med et stort antall truede og nær truede arter knyttet til flere organismegrupper og naturtyper. Innslaget av truede og nær truede marklevende sopp er spesielt stort. I tillegg kommer blant annet truede og nær truede lavararter. Flere arter opptrer her på eller nær sin nasjonale nordgrense. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat. Et vern av området kan knyttes til § 37 punkt a, b, c og e i naturmangfoldloven.

Planstatus: Avsatt som LNF-område i arealdelen i kommuneplanen.

Inngrepstatus: Det er bygd en kjerreveg i nedre delen av verneområdet. Det er registrert en brønn ved Rottåsetra og noen stier.

Høringsuttalelser: Verneforslaget ble sendt på høring sammen med et annet område i Møre og Romsdal. Forslaget ble sendt på felles høring til berørte grunneiere, berørte kommuner og fylkeskommunen, samt til NOF avd. Møre og Romsdal, Kystverket 3. distrikt, Møre og Romsdal havbrukslag, Møre og Romsdal Fiskarlag, Norges kystfiskarlag – Nordmøre, Norges småfiskerforbund – Nordmøre, Fiskeridirektoratet – Møre og Romsdal, Utmarkslaget i Møre og Romsdal, Møre og Romsdal Bondelag, Møre og Romsdal Bonde- og Småbrukarlag, Nordmøre og Romsdal friluftsråd, Allskog BA, Istad Nett AS, Nordmøre Energiverk AS, Møre og Romsdal Jeger- og Fiskerforbund, Naturvernforbundet i Møre og Romsdal, Kristiansund og Nordmøre Turistforening, Møre og Romsdal Sau og Geit, Statens namnekonsulent for Midt-Noreg, FNF, Arbeidsdepartementet, AVINOR AS, Biologisk institutt UiO, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Fiskeridirektoratet, NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, Fiskeri- og Havbruksnæringens Landsforening, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Telenor – Nettutbygging, Kommunal- og regionaldepartementet, Kommunenes sentralforbund, Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon, Kystdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges handikapforbund, Norges Kystfiskarlag, Norges Luftsportforbund, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges Skogeierforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk institutt for naturforskning, Norsk institutt for skog og landskap, Norsk Organisasjon for Terrengsykling,

Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norskog, Norsk Zoologisk Forening, NTNU Ringve botaniske have, NTNU Vitenskapsmuseet, Riksantikvaren, SABIMA, SKOGFORSK, Statens landbruksforvaltning, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Universitetet for miljø- og biovitenskap, Universitetet i Bergen, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Vegdirektoratet, WWF – Norge.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Møre og Romsdal fylkeskommune, NVE, Statens vegvesen, Statnett, Tingvoll skogeigarlag og UMB har avgitt uttalelser til forslaget. Uttalelsene har ikke merknader eller støtter forslaget om vern.

Fylkesmannens kommentarer til høringsuttalelsene: Høringen har vist at verneplanen har fått positiv mottakelse. Ingen av svarene inneholder merknader til verneplanen.

Fylkemannens tilråding: Fylkesmannen tilrår at det blir opprettet et reservat med hjemmel i naturmangfoldloven i samsvar med forslag til forskrift og avgrensning som i høringsdokumentet.

DNs tilråding: DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Rottåsberget som naturreservat.

MDs tilråding: Det er foretatt mindre justeringer i forskriften. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Rottåsberga naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

4. Hostegga naturreservat, Aure kommune, Møre og Romsdal fylke

Totalareal 956 daa, hvorav 705 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Området ligger på Ertvågøya på vestsida av Mjosundet. Det er et variert område med både nord, sør og østvendte lokaliteter med både rike og fattige skogstyper. Området består av flere vegetasjonstyper i en høydegradient fra låglandet og opp mot fjellet. Skogstyper som gråor/heggeskog, hassel/kystfuruskog samt litt alm og osp. Stedvis lokaliteter med kalkkrevende karplanter, rike lungeneversamfunn og sjeldne arter.

Skogen i området er vekslende med både barskog og lauvskog og flere vegetasjonstyper. Deler av området er lågurtskog, men også fattigere røsslyngskog og litt blåbærskog. Tidligere har det vært husdyrbeite i området, men lauvskogen har overtatt i beiteområdene. I området er det et granfelt og spor etter hogst av furu i nyere tid.

Den sørvende lia inn under Hosteggranken er frodig og vekslende med flere vegetasjonstyper. I tillegg til gråor/heggeskog finnes også hassel- og furuskog. Spesielt for området er innslag av kalkkrevende arter. Ned mot Rotbekken er fuktigere områder preget av gråor/heggeskog. Her er det rik edellauvskog med rike hasselkratt og litt alm.

I forhold til mangelanalysen for skogvern (Framstad m.fl. 2002) bidrar Hostegga med viktige areal i sørboral vegetasjonssone. Det gjelder både edellauvskog og kystnær furuskog. Hostegga er vurdert å være av regional verneverdi (**).

Formålet med naturreservatet er å verne et variert skogsområde med naturmangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området består av flere vegetasjonstyper i en høydegradient fra låglandet og opp mot fjellet, med skogstyper som gråor/heggeskog, hassel/kystfuruskog samt litt alm og osp. Stedvis inngår lokaliteter med kalkkrevende karplanter og rike lungeneversamfunn. Området oppfyller kriteriene i § 37 i

naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat. Et vern av området kan knyttes til § 37 punkt a, b og c i naturmangfoldloven.

Planstatus: Avsatt som LNF-område i arealdelen til kommuneplanen.

Inngrepstatus: I forbindelse med hogst for noen år siden, ble det bygd en traktorveg som nå gror igjen med furu.

Høringsuttalelser: Verneplanen ble sendt på høring sammen med et annet område. Liste over høringsinstanser er gitt under område nr. 4.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Møre og Romsdal fylkeskommune, Statens vegvesen, Statnett, Tingvoll skogeigarlag og UMB har avgitt uttalelser til forslaget.

Uttalelsene har ikke merknader eller støtter forslaget om vern.

NVE forutsetter at vernet ikke kommer i konflikt med vedlikehold av kraftlinjene ved Hostegga.

Fylkesmannens kommentarer til høringsuttalelsene: Høringen har vist at verneplanen har fått positiv mottakelse. Ingen av svarene inneholder merknader til verneplanen. Etter fylkesmannens vurdering har kraftlinjene ved Hostegga tilstrekkelig avstand fra vernegrensa.

Fylkemannens tilråding: Fylkesmannen tilrår at det blir opprettet et reservat med hjemmel i naturmangfoldloven i samsvar med forslag til forskrift og avgrensning som i høringsdokumentet.

DNs tilråding: DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Hostegga som naturreservat.

MDs tilråding: Det er foretatt mindre justeringer i forskriften. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Hostegga naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

5. Fladalsåsen naturreservat, Nes kommune, Buskerud fylke

Totalareal 6571 daa, hvorav 5877 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Fladalsåsen er et høytliggende åsparti lengst nord i Nes kommune, 3-4 km rett sør for Gol sentrum. Verneforslaget omfatter et forholdsvis flatt platå på 900-980 moh. Mot sør faller terrenget bratt 100-150 meter og danner en fem km lang skrent som er et markert landskapselement. Her grenser verneforslaget mot skogarealer med bestandsskogbruk, mens det mot nord er betydelige gammelskogområder. Fladalsåsen ligger i nordboreal og øvre del av mellomboreal sone og domineres av fattige granskogsamfunn. I de østre delene faller terrenget noe, og her blir skogen mer kompakt og med innslag av noe rikere vegetasjonstyper. Den sørvendte skråningen har langt større økologisk variasjon med innslag av blandingsskog med til dels stort innslag av løvtrær. Lokalklimaet er varmt og solrikt, noe som gir en relativt rik flora. Tregrensa går svært høyt her, og selv på de høyeste arealene er det frodig skog.

Skogstruktur og skogtilstand varierer mye. Det meste av området er uberørt av nyere inngrep, men tidligere plukkhogster har påvirket hele området, med stor variasjon i intensitet. Skogen inne på platået har et homogent skogbilde med litt åpen skog og trær av moderat alder, lite død ved. I sørskråningen veksler det mellom kompakt og virkesrik granskog i jevne lier, bratte skrenter med heterogen blandingsskog hvor mye gammel og til dels grov selje utgjør et viktig og verdifullt innslag, og tørre partier med furudominans. Den eldste skogen står i øst. Her finnes gammel, grov-vokst gran-naturskog med gamle trær, mye død ved i ulike nedbrytingsstadier og god kontinuitet. Fladalsåsen er et middels stort, høyereliggende skogområde. Kvalitetene er ujevnt fordelt, og med unntak av kjerneområdene har størsteparten av arealet et fattig arts mangfold. Det er

imidlertid knyttet betydelige naturverdier til den gamle granskogen i øst, samt de sørvendte skrentene. Verdiane er knyttet til gammel naturskog med gamle trær og mye død ved, relativt rike naturtyper, mange gamle løvtrær og et ganske rikt artsmangfold. Granskogen har god produktivitet og godt fremtidig utviklingspotensial. Det er funnet i alt 23 rødlistearter i området, noe som er bra til å være et høyereliggende, barskogdominert skogområde. Vedsopp-mangfoldet er relativt variert og artsrikt. Særlig på de gamle seljene, men også på osp og bergvegger finnes en ganske rik lavflora. Fladalsåsen vurderes som regionalt verneverdig (**).

Formålet med naturreservatet er å verne et område med gammel skog med sitt naturmangfold i form av naturtyper, økosystemer og arter, samt områdets naturlige økologiske prosesser. Naturreservatet har kjerneområder med mange gamle trær og mye død ved som gir et rikt artsmangfold med flere truede og nær truede arter. Naturreservatet har særlig naturvitenskapelig verdi fordi det er tilnærmet uberørt av nyere inngrep. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: I kommuneplanen for Nes kommune er hele arealet LNF-område.

Inngrepstatus: Like utenfor grensene i sør er det mye hogstflater og ungskog, men innenfor grensene er det i liten grad gjort inngrep i nyere tid. En skogsbilvei går like utenfor grensa i sør, mens det innenfor reservatforslaget bare er en kort strekning med traktorvei. Ved Fisketjernan inne på plataet ligger ei lita hytte. Det finnes syv jakttårn innenfor grensa for det foreslåtte reservatet.

Høringsuttalelser: Verneforslaget ble sammen med to andre områder i Buskerud sendt på høring til berørte grunneiere, berørte kommuner og fylkeskommunen, samt til Norskog, Viken Skog, Buskerud Bondelag, Buskerud Bonde- og Småbrukarlag, Forum for natur og friluftsliv – Buskerud, Naturvernforbundet i Buskerud, Buskerud Natur og Ungdom, Drammen og Oplands Turistforening, Naturvernforbundet på Ringerike, Ringerike turistforening, Buskerud botaniske forening, NOF Buskerud, Buskerud Orienteringskrets, Buskerud Skikrets, Norges Jeger- og Fiskerforbund Buskerud, Hallingdal skogeierlag, Flå skogeierlag, Krødsherad skogeierlag, Ringerike skogeierlag, Arbeidsdepartementet, AVINOR AS, Biologisk institutt UiO, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Jernbaneverket, Kjemisk Forbund, Kommunal- og regionaldepartementet, Kommunenes sentralforbund, Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Fjellstyresamband, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges handikapforbund, Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Luftsportforbund, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges Skogeierforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Industri, Norsk institutt for naturforskning, Norsk institutt for skog og landskap, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NSB hovedadministrasjonen, NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Ringve botaniske have, NTNU Vitenskapsmuseet, Oljedirektoratet, Riksantikvaren, SABIMA, SKOGFORSK, Statens landbruksforvaltning, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Stedsnavntjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Statskog SF, Universitetet for miljø- og biovitenskap, Universitetet i Bergen, Universitetet i Tromsø, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Vegdirektoratet, Villreindrådet i Norge, WWF – Norge.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Følgende har ingen merknader til planen, påpeker ingen eller uvesentlige konflikter eller gir en generell tilslutning til verneforslaget: Forsvarsbygg på vegne av Forsvarsdepartementet og Forsvaret, Statnett, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, NTNU Vitenskapsmuseet, Jernbaneverket, Forum for natur og friluftsliv i Buskerud og Statens landbruksforvaltning.

Buskerud Orienteringskrets mener at et generelt forbud mot idrettsarrangementer ikke kan aksepteres. Retten til fri ferdsel i utmark er svært viktig, og av hensyn til folkehelse og trivsel må ferdselsrestriksjoner bare brukes når verneformålet gjør det nødvendig. Det kan de ikke se at skulle

være nødvendig i disse områdene. Forskningsundersøkelser viser ikke varige skader av betydning etter arrangementer selv med store deltakerantall. Selvpålagte begrensninger gjennom avtale med miljøvernmyndighetene og kontakt med grunneiere sikrer at ulemper og skadevirkninger ikke oppstår, og at deres aktivitet ikke vil forringe verneverdiene.

Fylkesmannens kommentarer til høringsuttalelsene:

Fylkesmannen er enig i at muligheten for å bruke naturen er svært viktig for helse og trivsel, og at trolig mange idrettsarrangementer og andre organiserte aktiviteter ikke gir skade eller slitasje av betydning. Fylkesmannen vil likevel påpeke at dette er en standard bestemmelse for naturreservater. Verneforskriften åpner for at det kan gis dispensasjon etter søknad, § 7.

Fylkesmannen mener det bør være et generelt forbud slik at det sikres at eventuelle arrangementer blir vurdert i forhold til verneformålet. Da har miljøvernmyndigheten mulighet for å sette vilkår som kan sikre at skade ikke oppstår.

Fylkesmannen vil foreslå en tilføyelse i forskriften. Det gjelder mulighet for motorferdsel i forbindelse med vedlikehold av kulturminner. Forskriftene for de tre områdene som var sendt på høring har en bestemmelse om at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til vedlikehold av kulturminner, og da vil det ofte være behov for motorisert ferdsel.

Forskriften for Fladalsåsen åpner for vedlikehold og en begrenset bruk av traktorvei inn i reservatet. Ved vedlikehold av veien antar Fylkesmannen at det vil være behov for motorisert transport, men det har ikke vært med i forslaget til forskrift. Fylkesmannen vil foreslå at det tas inn et punkt som gir mulighet for å gi tillatelse til dette.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at bestemmelsen i forskriften om arrangementer fastholdes.

Forskriften foreslås i hovedsak som i høringen, men med følgende endringer:

- Fylkesmannen tilrår at det tas inn et nytt punkt med mulighet for å gi tillatelse til motoferdsel for vedlikehold av traktorvei.
- Fylkesmannen tilrår at det tas inn et punkt om at det kan gis tillatelse til motorferdsel for vedlikehold av kulturminner.

Fylkesmannen tilrår vern av Fladalsåsen. Avgrensning foreslås i tråd med høringsutkastet.

Direktoratets tilråding: DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Fladalsåsen som naturreservat.

MDs tilråding: Det vises til at det i § 7 pkt. 5 etter søknad er åpnet for dispensasjoner for nødvendig motorferdsel for transport av materialer for vedlikehold av permanent oppsatte jakttårn. Det legges til grunn at slik transport primært er aktuelt å vurdere mhp. bruk av beltekjøretøy på snødekt mark. Transport på barmark er aktuelt kun i spesielle tilfeller hvor transport med beltekjøretøy på snødekt mark ikke er mulig eller praktisk gjennomførbart, og dersom slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter.

Det er foretatt mindre justeringer i forskriften. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Fladalsåsen naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

6. Haverstingen naturreservat (utvidelse), Ringerike, Krødsherad og Flå kommuner, Buskerud

Utvidelsesareal 1765 daa, hvorav 1477 daa produktiv skog. Nytt totalareal 4337 daa, hvorav 3197daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Haverstingen utgjør en høy og markert nord-sydgående åsrygg mellom Brekkebygda i Ringerike og Krøderen. Området ligger på

grunnfjell med harde, sure bergarter. Eksisterende reservat ligger på 425-777 moh. Utvidelsen er i den nordvestre enden av eksisterende reservat, på arealer nedover lia mot Krøderen. Det avgrenses i vest av jernbanen og i nord av hogstflater og yngre skog. Terrenget veksler mellom jevne hellinger, bratte fremskutte rygger med berg i dagen, skrenter og små rasmarker, grunne søkk og enkelte små kløfter. Medragsjuvet er en trang og ganske dyp bekkekløft som har skåret seg skarpt ned i lisida. I tilknytning til rasmarker og kløfter er det lokalt rikere skogtyper, noe som tyder på rikere bergarter.

Det meste av området dekkes av gammelskog som ikke er påvirket i nyere tid. Unntaket er enkelte mindre hogstfelt øverst oppe, samt i de nedre delene av lia, der det er en mosaikk av eldre og yngre skog med høy løvandel etter hogstinngrep. Selv om nyere hogster i flatehogstepoken i liten grad har påvirket skogen, har nesten hele området vært gjennomhogd i tidligere tider. I øvre deler har dette resultert i en nokså triviell gammelskog i aldersfase og sein optimalfase. Skogen er ganske bra sjiktet, men biologisk gamle trær mangler nesten helt, og det er lite død ved. Lenger nedover er det rikere vegetasjonstyper og bedre lokalklima med brattlendt og ustabil terreng, og her er skogstrukturen langt mer variert. Den veksler mellom kompakte, til dels dårlig sjiktete partier med ren granskog, til sterkt opprevet skog i oppløsningsfase med glennepreg og sammenbrudd i tresjiktet, og med store mengder granlæger i tidlige og midlere nedbrytingsstadier. Skogen i kjerneområdene har generelt store mengder granlæger, men kontinuiteten i død ved er ganske svak over det meste av arealet.

De største kvalitetene i området ligger i relativt store arealer med velutviklet, rik lavlandsskog av type sørboreal blandingsskog. Området har mange av de kvalitetene som gjør slik skog spesiell og artsrik, gunstig og varmt lokalklima, rik lågurtskog og innslag av kalkskog, stor treslagsblanding inkludert mange gamle løvtrær, og gammelskog med mye død ved. Dette gir også et ganske rikt og variert artsmangfold, selv om kravfulle og sjeldne arter er få. Rik lavlandsskog i naturskogstilstand er sjeldent i dagens skoglandskap, slik at alle lokaliteter av noe størrelse er å betrakte som verdifulle. Det er også positivt at området spenner over en stor høydegradient, noe som øker variasjonen. Utvidelsesarealet styrker kvalitetene i eksisterende reservat vesentlig både med hensyn til skogtyper, variasjonsbredde, økt areal og artsmangfold. Naturverdiene i utvidelsesområdet er først og fremst knyttet til relativt store arealer velutviklet sørboreal blandingsskog med rik lågurtskog, mange gamle løvtrær, gammel naturskog av gran med mye død ved og er relativt rikt og variert artsmangfold. Utvidelsesarealene anses som regionalt verneverdig (**). Sammen med eksisterende naturreservat blir dette et meget verdifullt og variert område med nasjonal verneverdi (***)

Formålet med naturreservatet er å verne et område som har særskilt betydning for naturmangfold i form av stor variasjon i skogtyper med rik lavflora og med forekomster av truede lavararter. I området fins blant annet gammel naturskog av gran med mye død ved, bekkekløft og velutviklet rik lavlandsskog av type sørboreal blandingsskog. Rik lavflora på gamle løvtrær utgjør spesielle naturtyper. Området er en frodig barskogli som er lite påvirket av moderne skogbruk. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: I kommuneplan for Flå kommune er det aktuelle arealet LNF-område med bestemmelse om at det kun kan oppføres nye bygg i tilknytning til stedbunden næring. I kommuneplan for Krødsherad er også berørt areal LNF-område. Bestemmelsene her sier at spredt boligbygging, fritidsboliger for utleie med tilhørende servicebygg, samt bygg og anlegg av stor samfunnsmessig betydning kan tillates dersom kravene i punktene 4.2 – 4.4 er oppfylt. Punkt 4.2 sier: Tomta og bygget må ikke være i konflikt med dyrka mark, naturvern, friluftinteresser, kulturminner eller det generelle landskapsvern.

Inngrepstatus: Det meste av området består av gammelskog uten nyere inngrep, men tidligere gjennomhogster preger området. I de nedre delene er det enkelte mindre felter med ungskog og hogstflater, samt traktorveier litt oppover i lia. Nede i lia avgrenses verneforslaget av jernbanen.

Høring: Verneplanen ble sendt på høring sammen med to andre områder. Liste over høringsinstanser er gitt under område nr. 6.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Følgende har ingen merknader til planen, påpeker ingen eller uvesentlige konflikter eller gir en generell tilslutning til verneforslaget: Forsvarsbygg på vegne av Forsvarsdepartementet/Forsvaret, Statnett, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, NTNU Vitenskapsmuseet, Jernbaneverket, Forum for natur og friluftsliv i Buskerud og Statens landbruksforvaltning. Buskerud Orienteringskrets mener at et generelt forbud mot idrettsarrangementer ikke kan aksepteres. Retten til fri ferdsel i utmark er svært viktig, og av hensyn til folkehelse og trivsel må ferdselsrestriksjoner bare brukes når verneformålet gjør det nødvendig. Det kan de ikke se at skulle være nødvendig i disse områdene. Forskningsundersøkelser viser ikke varige skader av betydning etter arrangementer selv med store deltakerantall. Selvpålagte begrensninger gjennom avtale med miljøvernmyndighetene og kontakt med grunneiere sikrer at ulemper og skadevirkninger ikke oppstår, og at deres aktivitet ikke vil forringe verneverdiene.

Haakon J. Bjørum uttaler seg på vegne av alle hjemmelshaverne til skogsameiet Bråtåkollen Skog DA. Bjørum påpeker at det har blitt en feil i listen over berørte eiendommer. Eiendommene 311/3 og 311/4 i Ringerike ligger i sin helhet utenfor Haverstingen naturreservat, og de ber om at eiendommene fjernes fra listen, og at tinglysningen av vernet på eiendommene fjernes. Sameiet har en merknad til forskriften § 6 annet ledd nr. 2 om tillatelse til uttransport av felt elg og hjort. I eksisterende forskrift brukes begrepet "storvilt", og de krever at dette videreføres til ny forskrift fordi det dekker flere arter enn elg og hjort.

Bjørum har en koie i eksisterende reservat, og eksisterende forskrift sier at vernet ikke er til hinder for "Vedlikehold av koie øst for Dugurdsnatten". Bjørum krever at ordlyden tas inn i ny forskrift. Videre har de en merknad til forskriften § 4 nr 7 om bålbrenning. De krever at unntaket tas ut da en viktig kilde til skogbranner nettopp er bålbrenning, samt at dette kan gi ekstra forsøpling. De mener tillatelse ikke er forenlig med vernets formål.

Fylkesmannens kommentarer til høringsuttalelsene:

Fylkesmannen er enig i at muligheten for å bruke naturen er svært viktig for helse og trivsel, og at trolig mange idrettsarrangementer og andre organiserte aktiviteter ikke gir skade eller slitasje av betydning. Fylkesmannen vil likevel påpeke at dette er en standard bestemmelse for naturreservater. Verneforskriften åpner for at det kan gis dispensasjon etter søknad, § 7. Fylkesmannen mener derfor det bør være et generelt forbud slik at det sikres at eventuelle arrangementer blir vurdert i forhold til verneformålet. Da har miljøvernmyndigheten mulighet for å sette vilkår som kan sikre at skade ikke oppstår.

Fylkesmannen vil foreslå en tilføyelse i forskriften. Det gjelder mulighet for motorferdsel i forbindelse med vedlikehold av kulturminner. Forskriften har en bestemmelse om at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til vedlikehold av kulturminner, og da vil det ofte være behov for motorisert ferdsel.

Fylkesmannen ser at gnr/bnr 311/3 og 311/4 er kommet med ved en feil, og disse eiendommene tas ut av forslaget til forskrift. Ved nytt vernevedtak vil vernevedtaket fra 2005 bli opphevet, og tinglysningen vil bli slettet.

Uttransport av felt storvilt

Bestemmelsen i det nye forslaget til forskrift er i tråd med den generelle forskriftsmalen fra Direktoratet for naturforvaltning (DN). I forskriften fra 2005 sies det at bestemmelsene ikke er til hinder for uttransport av felt storvilt med lett terrenggående beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget. I foredraget til kongelig resolusjon står det i vurderingen fra DN følgende: "Når det gjelder uttransport av felt elg med lett terrenggående beltekjøretøy som for eksempel jernhest, elgtrekk etc., er en kommet til at dette i de fleste områdene kan tillates uten at det trengs søkes dispensasjon for dette." Det er derfor tvilsomt om det var ment at unntaket skulle gjelde alle artene som kommer inn under viltlovens definisjon. Fylkesmannen er opptatt av at det i verneområdene ikke skal være mer motorferdsel enn det som er helt nødvendig. Fylkesmannen mener det er naturlig å åpne for uttransport av felt elg og hjort, men at det ikke er samme behov for motortransport for de andre artene.

Vedlikehold av koie

I § 4 nr 5 i forslag til ny forskrift er det tatt inn at vedlikehold av bygninger er generelt tillatt. Fylkesmannen mener derfor at dette behovet er tilstrekkelig dekket opp i den nye forskriften.

Bålbrenning

Det har vært en praksis for at i små og særlig sårbare skogreservater har bålbrenning vært forbudt. I større reservater, over ca 1000 dekar har det som regel ikke vært forbudt. Dette skyldes at en ønsker å legge til rette for bruk som ikke er til skade for verneformålet. I verneforskriften for Haverstingen naturreservat fra 2005 er bålbrenning ikke nevnt. Det betyr at alminnelige bestemmelser gjelder også innenfor reservatet. Fylkesmannen ser ikke noen tungtveiende grunn for å endre dette punktet i forskriften. Vi mener at de generelle bestemmelsene regulerer dette godt nok slik at det ikke er behov for strengere bestemmelser i reservatet.

Fylkesmannens tilråding:

Forskriften foreslås i hovedsak som i høringen, men med følgende endringer:

- Fylkesmannen tilrår at gnr./bnr. 311/3 og 311/4 tas ut i forskriftens § 2 med oversikt over berørte eiendommer.
- Fylkesmannen tilrår at det tas inn et punkt om at det kan gis tillatelse til motorferdsel for vedlikehold av kulturminner.

Fylkesmannen tilrår utvidelse av Haverstingen naturreservat med avgrensning som foreslått i høringen.

Direktoratets tilråding: DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelsen av Haverstingen naturreservat.

Samtidig tilrår forskrift nr. 569 av 10.06.2005 om fredning av Haverstingen naturreservat, Ringerike, Flå og Krødsherad kommuner, Buskerud opphevet.

MDs tilråding: Det er foretatt mindre justeringer i forskriften. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Haverstingen naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

Samtidig tilrår forskrift nr. 569 av 10.06.2005 om fredning av Haverstingen naturreservat, Ringerike, Flå og Krødsherad kommuner, Buskerud fylke, opphevet.

7. Hestbrennajuvet naturreservat, Ringerike kommune, Buskerud fylke

Totalareal 2222 daa, hvorav 1719 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Hestbrennajuvet ligger i Ringerike kommune, omtrent 10 km nordøst for Sokna opp mot Høgfjell. Det tilbudte området ligger i en sydvendt li og domineres av kompakt og temmelig høyreist barskog. Økologisk sett er området middels godt variert, mens vegetasjonen stort sett er ganske ensformig, bestående av fattige typer på grunn av i all hovedsak fattige berggrunn. Det høye innslaget av osp er likevel med på å bedre variasjonen. Blåbærgranskogen preger området i stor grad, spesielt i liene og på plataene, men det finnes også forekomster av høgstaudevegetasjon, furudominert bærlyngskog, røsslyngfuruskog og knauskog. Sett under ett er gran dominerende treslag. Innefor området er det flere småvann og myrer og to bekkeløfter.

Innimellom granskogen finnes betydelige mengder osp, men sjelden som rene ospeløst. Skogstrukturen i området er kompakt og kubikkrik, og bærer preg av å være homogen med hensyn til trernes størrelse og alder. Granskogen befinner seg i optimalfasen av sitt livsløp. Skille etter hogstpåvirkning finnes ikke, og det faktum at skogen er såpass ung og homogen, gjør det nærliggende å tro at hele området har vært utsatt for en kraftig brann. Skogen har trolig fått stå urørt etter brannen, og er i praksis styrt av naturlige prosesser. Den er derfor svært verdifull som eksempel på et naturlig suksesjonstrinn etter kraftig forstyrrelse. Det finnes lite tørrtrær av gran fordi skogen er såpass ung og grantrærne er på høyden av sitt liv. Men ospa som har et kortere livsløp har allerede begynt å produsere død ved i form av gadder og læger. Det er grunn til å tro at ospa gradvis vil bli utkonkurrert av grana.

Det er registrert åtte rødlistearter i området, hvorav én sårbar. Per i dag har området middels verdi for artsmangfoldet, men verdien vil på kort sikt øke for arter tilknyttet eldre gran- og ospeskog, i takt med den forventede sammenbruddsfase deler av skogen nødvendigvis må gjennomgå. Dette vil føre til produksjon av død ved, økt sjiktning og bedre lysforhold. Med hensyn til prioriterte mangler ved skogvernet i Norge oppfyller Hestebrennajuvet delvis den generelle mangelen: ”Større forekomster av gammel skog under overveiende naturlig dynamikk.” Derimot er den generelle mangelen ”viktige forekomster av rødlistearter” lite oppfylt i dag til tross for enkelte rødlistearter. Dette skyldes lave individantall innen arter som befinner seg i laveste kategori på rødlista. Den regionale mangelen ”boreal løvskog (osp)” er godt oppfylt, mens den regionale mangelen ”bekkekløfter” i liten grad er det til tross for to mindre kløfter i området. Hestebrennajuvet vurderes å være av regional verneverdi (**).

Formålet med naturreservatet er å verne et område med gammel skog under naturlig skogdynamikk. Verdiene er blant annet knyttet til gammel granskog og gammel ospeskog, og området har stort potensial for naturmangfold. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: Hele arealet er i kommunedelplan for Ådalsfjella i Ringerike LNF-område. Det er ikke tillatt å oppføre ny hyttebebyggelse eller vesentlig utvidelse av eksisterende hytter. Det samme gjelder bygge- og anleggsvirksomhet som ikke er ledd i landbruksvirksomhet.

Inngrepstatus: Området er uten nyere inngrep.

Høringsuttalelser: Verneplanen ble sendt på høring sammen med to andre områder. Liste over høringsinstanser er gitt under område nr. 6.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Følgende har ingen merknader til planen, påpeker ingen eller uvesentlige konflikter eller gir en generell tilslutning til verneforslaget: Forsvarsbygg på vegne av Forsvarsdepartementet/Forsvaret, Statnett, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, NTNU Vitenskapsmuseet, Jernbaneverket, Forum for natur og friluftsliv i Buskerud og Statens landbruksforvaltning. Buskerud Orienteringskrets mener at et generelt forbud mot idrettsarrangementer ikke kan aksepteres. Retten til fri ferdsel i utmark er svært viktig, og av hensyn til folkehelse og trivsel må ferdselsrestriksjoner bare brukes når verneformålet gjør det nødvendig. Det kan de ikke se at skulle være nødvendig i disse områdene. Forskningsundersøkelser viser ikke varige skader av betydning etter arrangementer selv med store deltakerantall. Selvpålagte begrensninger gjennom avtale med miljøvernmyndighetene og kontakt med grunneiere sikrer at ulemper og skadevirkninger ikke oppstår, og at deres aktivitet ikke vil forringe verneverdiene.

Fylkesmannens vurdering

Fylkesmannen er enig i at muligheten for å bruke naturen er svært viktig for helse og trivsel, og at trolig mange idrettsarrangementer og andre organiserte aktiviteter ikke gir skade eller slitasje av betydning. Fylkesmannen vil likevel påpeke at dette er en standard bestemmelse for naturreservater. Verneforskriften åpner for at det kan gis dispensasjon etter søknad, § 7. Vi mener derfor det bør være et generelt forbud slik at det sikres at eventuelle arrangementer blir vurdert i forhold til verneformålet. Da har miljøvernmyndigheten mulighet for å sette vilkår som kan sikre at skade ikke oppstår.

Fylkesmannen vil foreslå en tilføyelse i forskriften. Det gjelder mulighet for motorferdsel i forbindelse med vedlikehold av kulturminner. Forskriftene for de tre områdene har en bestemmelse om at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til vedlikehold av kulturminner, og da vil det ofte være behov for motorisert ferdsel.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at bestemmelsen i forskriften om arrangementer fastholdes.

Forslaget til forskrift tilrås i tråd med høringsutkastet, men med følgende endring:

- Fylkesmannen tilrår at det i forskriften tas inn et punkt om at det kan gis tillatelse til motorferdsel for vedlikehold av kulturminner.

Fylkesmannen tilrår vern av Hestebrennajuvet med avgrensning i tråd med høringsutkastet.

Direktoratets tilråding: DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Hestebrennajuvet som naturreservat.

MDs tilråding: Det er foretatt mindre justeringer i forskriften. MD slutter seg til DN og tilrår at Hestebrennajuvet naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

8. Kollåsen naturreservat, Ski kommune, Akershus fylke

Totalareal 1077 daa, hvorav 841 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Området omfatter høydedragene Vestre og Østre Kollåsen, øst i Ski kommune. I nordøst grenser verneforslaget til innsjøen Langen. Området utgjør et helt kolleparti med slutninger i alle himmelretninger og med småskala kløftetopografi i partier. Den økologiske variasjonen er forholdsvis variert.

Barskog dominerer området med mest rein granskog, men også en del blandingsskog med furu og noe rein furuskog på toppene og skrinne partier. Spredt finnes til dels mye osp og noe bjørk, selje og rogn spredt. Blåbærskog er viktigste vegetasjonstype, generelt finnes lite rik vegetasjon. Skogen som ikke er hogd senere år virker forholdsvis ensaldret og ensjiktet og begynnes stedvis å gå i oppløsning og danne mye død ved. Historisk har området helt sikkert blitt brukt til skogsbeiter og enkelte områder nær gårdene har trolig vært rein beitemark for en tid tilbake.

Områdets potensial for skoglevende arter knyttet til lavereliggende skog i boreonemoral vegetasjonssone vurderes som høy på noe sikt. Fortsatt er mengden død ved ganske beskjeden og det er ingen kontinuitet i død ved. Når det gjelder oppfyllelse av manglene i skogvernet i henhold til Framstad (2002, 2003) er det i dag først og fremst området egenskap som lavereliggende forholdsvis produktiv barskog som blir oppfylt. Området vurderes totalt sett som et regionalt viktig område (**).

Området omfattes i helhet av lov 6. juni 2009 nr. 35 om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner (markaloven). Området har en høy verdi i forbindelse med friluftsliv.

Formålet med naturreservatet er å verne et helhetlig område med gammel skog med sitt naturmangfold i form av naturtyper, økosystemer og arter, samt området naturlige økologiske prosesser. Området utgjør et helt kolleparti med slutninger i alle himmelretninger og med småskala kløftetopografi i partier. Den økologiske variasjonen er forholdsvis stor. Barskog dominerer området med mest rein granskog, men også en del blandingsskog med furu og noe rein furuskog på topper og skrinne partier. Spredt finnes til dels mye osp og noe bjørk, selje og rogn.

Naturreservatet har stedvis mye død ved, og det finnes gamle trær av gran, furu, bjørk og osp spredt i området. Naturreservatet har særlig naturvitenskapelig verdi som et lavereliggende område i den boreonemorale barskogssonen som er tilnærmet uberørt av nyere inngrep. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: Området er LNF-område i kommunens arealplan.

Inngrepstatus: Det går en sti/gammel ferdselsveg langs den sørøstre grensen av området og fra denne en mindre sti nordøstover gjennom området mot Buvannet. Det går også en 420 kV kraftlinje i nesten nordsørgående retning gjennom området. Av andre tekniske inngrep er det en sender/radiomast vest for Vestre Kollåsen innenfor det foreslåtte verneområdet.

Høringsuttalelser: Verneplanen ble sendt på høring sammen med tre andre områder. Liste over høringsinstanser er gitt under område nr. 9.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det kom inn følgende uttalelser som gjelder samtlige fire verneområder:

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard og Fylkeskommunen i Akershus har ingen kommentarer til verneforslagene. Statens vegvesen uttaler at de foreslåtte verneområdene ikke berører veier der Statens vegvesen har ansvar eller myndighet, og at de således ikke har merknader til verneforslaget. Statens landbruksforvaltning har ingen merknader til forskriftene eller avgrensningene av verneområdene.

Statnett bemerker at en kraftlinje i Kollåsen i Ski skal oppgraderes til 420 kV-linje (L0451) Røykås-Tegneby. (På side 4 i høringsdokumentet er denne linjen betegnet som en 420 kV-linje, som er feil.). Statnett mener det er aktuelt å bygge i eksisterende trasé med mindre justeringer, eventuelt parallelt med eksisterende trasé før gammel ledning saneres dersom forhold skulle tilsi at dette er den beste fremgangsmåten. De ber om at det legges til rette for dette i det videre planarbeidet. Statnett ønsker derfor, dersom ikke sterkere hensyn taler mot, at grensen for verneområdet ikke kommer nærmere eksisterende ledning enn 100 m på hver side om senterlinjen. UMB støtter verneforslaget. De ber om at det sikres at det produktive området med gammel skog i Kollåsen som har sumpskogpreg som ligger i N-NV i sin helhet kommer innenfor reservatgrensen. Ski kommune stiller seg positiv til forslaget om opprettelse av Kollåsen naturreservat. De ber om at det blir klarlagt om hustuftene på Bakkensten ligger innenfor verneområdet, og om en tidligere kartfestet lavlandsmyr med regional verdi inngår i det naturfaglige vernegrunnlaget. NVE kan ikke se at verneforslagene kommer i konflikt med vassdrags- og energiresurser. En 420 kV kraftlinje krysser det foreslåtte Kollåsen naturreservat. Dette er det tatt hensyn til i forskriften. De foreslåtte verneområdene ligger i de vernede Haldenvassdraget og Mossevassdraget. Vern etter naturmangfoldloven i vernede vassdrag utfyller vassdragsvernet og vurderes som en styrke for dette.

Fylkesmannens kommentar til høringsuttalelsene:

Som Statnett påpeker vil ikke verneforskriftene hindre drift og vedlikehold av Statnett sine eksisterende tekniske installasjoner jf. forslag til verneforskrift § 4. pkt 6. Det er også i følge verneforskriftens § 4 pkt. 7 tillatt å oppgradere/fornye kraftledninger for heving av spenningsnivå og økning av linjetverrsnitt når dette ikke forutsetter vesentlige fysiske endringer i forhold til verneformålet.

Fylkesmannen legger med dette til grunn at vernet og verneforskriften tilpasses behovene til Statnett, men også at en ved en eventuell nødvendig økning av linjetverrsnitt, hvis mulig forsøker å unngå større konsekvenser for området og verneformålet.

Fylkesmannen mener dermed at Statnett sine behov skal være tilstrekkelig godt ivaretatt i forslag til verneforskrift.

Avgrensningen av området Kollåsen følger både naturlige grenser i terrenget, og hvor man forsøker å inkludere verneverdige områder.

I nord – nordvest er grensene lagt nede ved foten av Kollåsen, og slik at en naturtype registrert som viktig barskog i helhet blir liggende innenfor. Resten av den eldre barskogen på flat mark ble vurdert å ta med, men den var ikke med i tilbudet og Fylkesmannen kom frem til å heller ikke be om at denne skulle tas med. Dette siden grensene for området som nå blir foreslått virket å ha en fornuftig arrondering.

Fylkesmannens tilråding: Fylkesmannen mener at verneforslaget bygger på en god og grundig prosess. Området har høye biologiske kvaliteter samtidig som det har en tilstrekkelig god arrondering. Med bakgrunn i overnevnte ber Fylkesmannen i Oslo og Akershus om at Kollåsen naturreservat blir opprettet. Fylkesmannen foreslår den områdeavgrensningen som var på høring. Fylkesmannen foreslår at forslag til verneforskrifter som var på høring vedtas.

Direktoratets tilråding: Direktoratet vil presisere at ved evt. økning av linjetverrsnitt for kraftlinjer gjennom verneområder, er dette søknadspliktige tiltak dersom det medfører vesentlige fysiske endringer i forhold til verneformålet. DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Kollåsen som naturreservat.

MDs tilråding:

Når det gjelder den planlagte oppgraderingen av den eksisterende kraftlinjen i området til

420 kV-ledning viser Miljøverndepartementet til at dette er en del av sentralnettet og således et viktig infrastrukturiltak. Vernet skal ikke være til hinder for at oppgraderingen kan skje med nødvendig trasejusteringer, eventuelt parallelt med eksisterende trase, og slik at anleggsutstyr og materialer kan transporteres inn i området. Hensynet til verneverdiene vil bli ivaretatt gjennom konsesjonsbehandlingen.

Det er foretatt mindre justeringer i forskriften. MD slutter seg for øvrig til DN og tilråd at Kollåsen naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

9. Fugldalen naturreservat, Fyresdal kommune, Telemark fylke

Totalareal 18 330 daa, hvorav 5830 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag:

Området ligg inn for Kleivgrend i Fyresdal kommune, om lag 15 km nordvest for nordenden av Fyresvatn, og går heilt opp mot grensa til Valle kommune i Aust-Agder.

Området er et høytliggende, nordborealt skogområde og består hovedsakelig av varierte heiområder med dreneringsretning østover. Landskapet er preget av store og små dalsenkninger som løper mellom til dels markerte fjelltopper og nuter. Markerte østvendte bergflog finnes eksempelvis i østveggen av Vegberg i Gilbergdalen og ved Himmelkvævrastene sør i området. Gran og furu er dominerende treslag. Området er dominert av fattige vegetasjonstyper, bl.a. røsslyng-blokkebærfuruskog i furuskoger og blåbærskog i granskogslie. Det er også ganske store arealer med godt utviklet småbregneskog og innslag av både storbregneskog og høgstaudeskog. Bjørkeskogslie av ulik utforming, også rikere partier med artsrik høgstaudevegetasjon forekommer. I nord har vegetasjonen flekkvis tilgang på baserike mineraler, med innslag av rik skogvegetasjon og rikmyr. Vegetasjonen viser brukbart spennvidde i artssammensetningen fra rike gran/bjørkeskoger og over i fattige heiområder uten tresetting eller med glissen furuskog. Totalt sett må floraen i området allikevel sies å være typisk for høytliggende klart oseaniske strøk, d.v.s. at innslaget av kravfull, sjelden, vegetasjon er minimalt.

Det har vært omfattende beite i området, noe som er tydelig å se på floraen (så vel som på skogstrukturen) i området. Bjørkeskogen bærer sterk preg av å ha nådd dagens utstrekning og størrelse p.g.a. opphør av beite.

I alt kan det undersøkte området karakteriseres som et gammelskogsområde med (i) granskog som i løpet av kort tid vil utvikle store mengder strukturer som er viktig for biologisk mangfold og (ii) furuskog som til tross for menneskelig påvirkning, har bevart en kontinuitet i sjeldne og svært viktige strukturer på landskapsnivå. Furuskogen i området har svært høyt innslag av flere hundre år gamle trær, særlig i nord. Dette inkluderer mellom annet den freda Listøylfuru ("Ørnekoheia naturminne") som er den groveste levende furua i dette området.

Furuskogen har til tross for noe hogstpåvirkning opp gjennom historien bevart et kontinuitetspreg på landskapsnivå. Død ved av furu forekommer spredt, og særlig interessant er spredt forekomst av svært grove furugadd og -læger. Granskogen i området er stedvis i optimalfase, men har i store partier nådd aldersfase med begynnende svekkelse av de gamle trærne, død ved dannelse og en skog med glenner ettersom insekt/soppangrep og påfølgende vindfelling åpner opp skogen. Det ble ikke funnet granskog med lang kontinuitet i dødt trevirke. Den gamle granskogen viser høyt innslag av trær i aldersspennet 100-120 år, men antallet tydelig svært gamle grantrær er lite i hele området. I denne delen av Telemark er grana enn forholdsvis "ny" (1.-3. generasjons).

Området har vært benyttet langt tilbake i tid, både til beiting og som ved- og tømmerressurs. Skogslie mot Øysævatn har vært avvirket og fløtet ned vassdraget, mens de mer avsidesliggende delene etter sigende kun skal ha vært benyttet til ved og tømmer til de mange seterbygningene som stod i område i tidligere tider.

Treslagssammensetningen i området har variert en del gjennom de siste par hundre årene, trolig både av "naturlige årsaker" og som resultat av menneskelig påvirkning. Her, som generelt i regionen, er furu på vikende front, mens gran har inntatt og trolig ennå ekspanderer, på tidligere furumark. Spor etter skogbrukspåvirkning i nyere tid omfatter kun den sørlige delen av området, da det ble utført flagehogst i den østvendte lia nord for Røynbrokke (mot veien) og spredt vedhogst til hytter og i elgsleper.

Barskogen i området, og i særdeleshet furuskogen inneholder totalt sett mange viktige strukturer for biologisk mangfold. Granskogen mangler generelt kontinuitet, og artsmangfoldet knyttet til gammel granskog er derfor bare svakt utviklet. Gammel furuskogen, derimot, er til dels godt utviklet, men det er hittil bare dokumentert et fåtall kravfulle arter knyttet til gammel furuskog. Samlet sett vurderes området som nokså artsfattig, med få og små forekomster av særlig kravfulle arter. Sett i lys av områdets geografiske beliggenhet må dette bildet nyanseres noe, da potensialet for spesialister knyttet til gammel barskog ikke har et nasjonalt tyngepunkt i denne delen av landet. Området er stort, og dette er positivt m.h.p. verneverdien. Totalt oppfylder deler av arealet (særlig furuskogene) mangler ved skogvernet, mens granskogene i området i mer beskjeden grad bidrar til mangelloppfyllelse.

Furuskogen i området representerer skoger med flere hundre års kontinuitet i tilførsel av elementer som er svært sjeldent regionalt så vel som nasjonalt. Granskogen i området har et stort potensiale for videreutvikling av verdier, og danner sammen med furuskogen et skogsmiljø med stor variasjonsbredde. I den totale vurderingen av områdeverdien er det lagt vekt på at området er stort, variert og godt arrondert, samt forekomsten av sjeldne elementer. På denne bakgrunn vurderes området som regionalt verneverdig (**).

Formålet med naturreservatet er å ta vare på et særpreget skogområde som inneholder gammel barskog med mange elementer som er viktige for naturmangfoldet. Området har en særlig pedagogisk og vitenskapelig betydning som et representativt høgereliggende nordborealt skog- og heiområde i Vest-Telemark/Setesdalsregionen. Området er egenartet i form av stort innslag av gamle grove furutrær, grove læger og tørt virke. Området oppfylder kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: Alt arealet er LNF-område i kommuneplan for Fyresdal. Området er del av Setesdal Austhei villreinområde. I området står den tidlegere freda Listaulfurua.

Inngrepstatus: Det har vært omfattande beite i området, og beitetrykket er i dag lågt sammenlignet med situasjonen for mer enn 50 år siden. Sau beiter i dag over hele arealet. Ingen av setervollene blir aktivt brukt, men flere er likevel åpne som følge av at gjengroing er en sein prosess på de fattige setervollene, og at det beiter både sau og vilt i området. Det er 6-7 hytter i området i tillegg til noen gamle støylsbygninger. Hovstøyl turisthytte ligger innenfor området. En skuterløype krysser gjennom området. Øysævatn er reguleringsmagasin, og maksimal vannstand ligger på 15-20 m over den normale vannstanden før utbygging.

Høringsuttalelser: Verneforslaget ble sammen med et annet område i Telemark, sendt på høring til berørte grunneierne, kommunen, fylkeskommunen, samt til Fyresdal Bondelag, Fyresdal Jakt og Fiskarlag, Fyresdal skogeigarlag, AT Skog, Naturvernforbundet i Telemark, NJFF Telemark, NOF Telemark, NVE Region Sør, Vest-Telemark Kraftlag AS, Telemark Turistforening, Telemark Bonde- og Småbrukarlag, Telemark Bondelag, Telemark Botaniske Forening, Telemark Geologiforening, Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Statens landbruksforvaltning, Kommunenes sentralforbund, Forsvarsbygg, Statens Kartverk, Statens navnekonsulenter for Østlandet og Agderfylkene, Riksantikvaren, Bergvesenet, Norges Geologiske Undersøkelser, NSB hovedadm. Jernbaneverket, AVINOR AS, Luftfartstilsynet, Vegdirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Norges Bondelag, Norsk Sau og Geit, Norges Skogeierforbund, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norskog, Norges Luftsportsforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Botanisk museum NMH, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, Verdens Naturfond, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges handicapforbund, NHO Reiseliv, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Norsk Biologforening, SABIMA, SKOGFORSK, Norsk institutt for naturforskning, Biologisk institutt - Universitetet i Oslo, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage UiO, Universitetet i Bergen, Universitetet i Tromsø, NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Vitenskapsmuseet, NTNU Ringve botaniske have og Universitetet for miljø- og biovitenskap.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

NVE viser til felles brev av 3. november 2004 fra DN og NVE der forholdet mellom vassdrags/energianlegg og verneområder er omtalt.

NVE påpeker at den regulete innsjøen Øysævatn grenser mot det arealet som blir foreslått fredet. NVE uttaler videre at: *”NVE forutsetter at reservatet ikkje kommer i konflikt med eventuelle vedlikeholdsarbeider knyttet til reguleringssonen til innsjøen, og at grensen for reservatet ikkje ligger lavere enn høyeste regulerte vannstand (HRV).”*

Naturvernforbundet i Telemark legger til grunn de verneverdiene som er dokumentert av Fylkesmannen, samt innspill fra berørte grunneiere. De legger også vekt på at det her er snakk om frivillig vern av større sammenhengende områder, der disse områdene framstår som natur med lite påvirka og urørt gammel skog.

Det at det sannsynligvis finnes mer verneverdige områder i Vest-Telemark, er ikke et argument for at en ikke skal verne disse områdene, for slike områder blir som oftest ikke tilbudt som frivillig vern. Så konsekvensen kan da bli at både de ”beste” og ”nest beste” områdene med sine verneverdier, går tapt. NTV ser det ikke som et problem at det blir verna for mye natur i Norge, det er vel heller det motsatte som er tilfelle.

NTV slår fast at verneverdiene er til stede i Hæstad og Fugldalen, og ser utelukkende positivt på denne planen. NTV støtter derfor at disse naturreservatene blir oppretta.

Norges Handikapforbund, Oslofjord vest uttaler at for deres gruppe – mennesker med nedsatt funksjonsevne – er det viktig å ivareta deres interesser og behov for å komme på lik linje med mennesker med full førlighet.

Til å komme ut i naturen har de behov for hjelpemidler og løyver til bruk av disse i naturområder. Det kan være i forbindelse med besøk hos venner/kjente med eksisterende hytter i slike/disse områder eller for å delta på arrangement i slike eller andre naturområder, eller rett og slett for å få en naturoppleving.

Mennesker med nedsatt funksjonsevne stiller krav om likestilling for å bruke og komme ut i naturen, selv om de må bruke hjelpemidler. Det bør komme med i dette og tilsvarende høringer om at: Ingen skal utestenges fra slike områder, selv om handicap gjør at de må bruke hjelpemidler – som t.d. snøscooter – eller om nødvendig – ATV.

Gunnar og Marie Lund uttaler at de er grunneiere på naboeiendommen til det planlagte Fugldalen naturreservat. Deres eiendom grenser til Aust-Agder fylke i vest, og blir grovt skissert omkranset av reservatet på de andre sidene (nord og sør).

Det heter videre i uttalelsen at: *”Vi har fått førespurnad om å bli del av det planlagde reservatet, men har sagt nei til dette hovudsakleg av to årsaker: Vi ynskjer ikkje å ta i frå framtidige generasjonar råderetten over denne delen av eigedomen. Det er i prinsippet det ein gjer dersom ein vernar området og det vert så sterke begrensningar på bruken av arealet. Dette området er ”nok freda” som det er i dag. All sunn fornuft seier at inngrep som tømmerdrifter, vegbygging, hyttefelt etc. er svær lite sannsynleg. Dessutan er det Fyresdal kommune og Fylkesmannen som styrer dette. Vi stiller og spørsmål om verneverdien av dette området. Er det verkeleg rett at Staten skal bruke store beløp på å verne eit område som er så lite ”truga” som dette?*

I samband med høyringa av det planlagde Fugldalen naturreservat, vil vi som grunneigarar av Fugldalen, be om at dersom naturreservatet vert vedteke, så må det bli lagt til rette for at vi kan køyre snøscooter inn til eigedomen i samband med bruk/vedlikehald av hytter, transport av ved etc. Den vanlege (greiaste) vegen er å køyre opp Fugldalen frå Øysævatn. Vi er sjølvsagt klar over at vi i samband med dette må søkje om løyve på vanleg måte.”

Inge Torjus Homme eier hytta på Hovstøyl og uttaler at de er avhengig av å bruke snøscooter for å transportere varer og utstyr opp dit vinterstid. De følger den faste skutertraseen Røynebrokk – Rishovd nemnt i verneforskriften § 6 c, men tar en liten avstikker fra denne inn til hytta som ligger på den gamle stølsvollen på Hovstøyl. Homme har og telefonisk tatt opp spørsmålet om å ta litt bjørk til ved langs kantene på den gamle stølsvollen.

Fylkesmannens kommentarer til høringsuttalelsene:

I alle verneområde er det i utgangspunktet forbode med motorferdsel, jf. vernereglane § 5a, likevel er det normalt høve til bruk av motorferdsel til nokre få gjeremål spesifisert i § 6 i vernereglane. Det er og høve til å søke dispensasjon for andre oppdrag der det kan vera behov for motorisert transport med heimel i eit av punkta i § 7 i vernereglane. Vi ønskjer så lite motorferdsel som mogeleg i eit naturreservat.

Det er likevel ein mangel i vernereglane for Fugldalen at det ikkje er teke med eit punkt der det er høve til å søke unntak for motorferdsel til hytter og stølar for naudsynt transport. (Torfinnstøylen, Kalstovika og Gamlestøyl, hyttene ved Hovstøyl, og hytta til Werring). Fylkesmannen vil derfor gjera framlegg om at ordlyden i § 7 pkt h vert endra og får ein meir generell ordlyd. Det vil og etter denne heimelen vera mogleg å søke om dispensasjon til bruk av skuter dersom ein rørslehemma treng løyve for å vitja ei hytte innom verneområdet.

Når det gjeld bruk av ATV vil dette lett kome i konflikt med verneverdiane ved at det blir køyrespor i myrar og større slitasje på marka.

Grunneigarane og andre som har hytter eller hus i området skal ha høve til å få dispensasjon for bruk av motorferdsel for naudsynt transport av ved, materialar og andre varer for vedlikehald og bruk av hyttene i verneområdet. I framlegg til vernereglar er det nemnd spesielt vedkøyring frå Ørnekestøyl til Midtbøhytta, jf. § 7 h, og ved vedlikehald til anlegg nemnde i § 4g, jf. § 7 pkt i. fyrste kulepunkt. Det er og høve til å køyre etter ei fast løype frå Røynebrokk til Rishoved gjennom reservatet. Dette vil i hovudsak dekke behovet som Gunnar og Marie Lund og Inge Torjus Homme tek opp. Det er likevel ikkje nokon heimel som dekker naudsynt transport til alle hytter i området, til dømes til Werring si hytte ved Giberdalstjønna, og til andre støylar og hytter i området. Vi ser at det trengs ein meir generell heimel for motorferdsel til naudsynt transport, og Fylkesmannen vil derfor gjera framlegg om at regelen i § 7 pkt h får ny og meir generell ordlyd som fylgjer: *”Naudsynt motorferdsle for transport til hytter og støylar”*.

Når det gjeld uttak av ved langs den gamle stølsvollen på Hovstøyl så reknar vi med at dette lett lar seg kombinere med at det er høve til å halda eksisterande vollar opne slik dei er i dag, jf. vernereglane § 4 pkt.g. om rydding og vedlikehald rundt støylane. Vi ber likevel om at ein tek kontakt med forvaltningsstyresmakta dersom ein er i tvil om ein kan ta virket til ved, eller om det er delar av vollen som nå er heilt eller delvis tilgrodd av bjørk, slik at det i dag har meir karakter av skog enn stølsvoll.

Det kom før høyring ynskje frå grunneigar og kontaktperson Ingebret Gaarden om at vernereglane måtte gje løyve til å setja ut saltsteinar for vilt og beitedyr. Det kan og vera trong for heimel til å transportere desse ut med skuter. Dette er ein regel kjent frå mange andre verneføresegner, men vi gløymte å ta regelen inn i denne verneføresegna. Fylkesmannen vil derfor rå til at det vert sett opp eit nytt punkt i vernereglane § 4 pkt j. med ordlyd som fylgjer: *”Utsetjing av saltsteinar. Bruk av motorisert transport krev særskilt løyve”*. Og at ein i § 7 pkt i fører inn eit nytt kulepunkt som lyder: *”Utsetjing av saltsteinar nemnt i § 4 pkt j”*.

Det var feil i oppstillinga av gnr/bnr i § 2 i verneforskrifta som var sendt på høyring. Rett ordlyd skal vera: *”Naturreservatet omfattar delar av følgjande gnr/bnr; 65/1, 64/5, 65/6, 66/1, 66/4 og 66/40 i Fyresdal kommune.”*

Når det gjelder avgrensninga, stadfester fylkesmannen at grensa for det foreslåtte verna området fell saman med HVR i Øysævatn.

Fylkesmannen si tilråding: Fylkesmannen tilrår at området blir verna som naturreservat med slik avgrensing og fredningsforskrift som i høringsforslaget, men med justering av forskriften slik som nemnt ovenfor.

Direktoratets tilråding: DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

DN tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften i forhold til ny mal for naturreservater uten at dette endrer restriksjonsnivået. Fylkesmannen tilrår at transport av bevegelsehemmede omfattes at transportbehov i § 7 nr. 8. Direktoratet vurderer at dette transportbehovet ikke faller inn under § 7 nr. 8, men at slik transport må behandles i medhold av den generelle dispensasjonshjemmelen i § 8.

I og med at den freda furua Listaulfurua blir liggende innenfor det foreslåtte naturreservatet, tilrår direktoratet at fredningen av denne furua oppheves, da den sikres vern gjennom den nye verneforskriften.

DN viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Fugldalen som naturreservat. Samtidig tilrås at den del av kgl. res av 5. mars 1918 som gjelder fredning av Listaulfurua blir oppheva.

MDs tilråding: Det er foretatt mindre justeringer i forskriften. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Fugldalen naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

Samtidig tilrås at den del av kgl. res av 5. mars 1918 som gjelder freding av Listaulfura blir oppheva.

10. Nedre Timenes naturreservat, Kristiansand kommune, Vest-Agder fylke

Totalareal 1652 daa, hvorav 1503 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Området ligger rett øst for Kristiansand, fra 2-5 km rett øst for Varoddbroa og umiddelbart sør for Sørlandsparken industriområde. Området er et lavtliggende kollelandskap med Roksheia som det største åspartiet. Terrengformene er typiske for regionen, med raske topografiske variasjoner. Flere bratte skrenter setter sitt preg på området.

Området viser en variert treslagssammensetning, hvor eik dominerer. I tillegg er det verdt å trekke stedvis store forekomster av lind, arealer med ospesuksesjon og en stor forekomst av barlind. Blåbærikeeskog er en meget vanlig vegetasjonstype i området, men rik lavurteikeskog finnes også mange steder, særlig innenfor kjerneområdene. Med små (og relativt ubetydelige) unntak har hele det avgrensede området i dag karakter av naturlig forynget skog av varierende alder. Mye av eikeskogen er sannsynligvis omkring 60 år og med vanlige tredimensjoner (brysthøydiameter) på ca 40 cm. Spredt i hele området finnes mer kraftige eiketrær. En rekke svært grove lind finnes i flere kjerneområder, særlig i Drangsdalen. Dette er uten unntak trær med spor etter lauvhøsting. Skogstrukturen varierer svært mye i området, fra homogene, høystammede eikebestand uten nøkkelelementer til variert blandingsskog med mye død ved og stor spredning på dimensjoner og trehøyder. Død ved finnes spredt til vanlig i det meste av området, særlig hyppig i partier der osp har gått i sammenbrudd.

Historien i landskapet på Nedre Timenes er godt dokumentert. Det har vært høy grad av kulturell utnyttelse av hele det undersøkte området. Selv om det synes sikkert at dagens sammenhengende skoger i Timenesområdet er regenerert fra et mer åpent landskap, har området ikke vært treløst i vår nære fortid. Skogen i det undersøkte området har nå vært under fri utvikling så lenge at det meste må betraktes som skog, ikke kulturlandskap. Dette gjelder ikke de mest nærliggende delene til gårdene i vest, som ennå bærer tydelig preg av å være en gjenvoksningsfase fra hagemark. Områdets verdi for bevaring av artsmangfold er høy. Det er knyttet verneverdier til mange artsgrupper. Videre undersøkelser vil kunne avdekke viktige forekomster av rødlistearter, bl.a. blant markboende sopp. Et stort antall rødlistede insektarter er dokumentert i utkanten av området. Mange av disse er trolig knyttet til skogen i det undersøkte området, samt til mosaikken av skog/kulturlandskap.

Nedre Timenes yter vesentlige bidrag til oppfyllelse av mangler påpekt i evalueringen av skogvernet (både generelle og regionale mangler). Viktig i så måte er den store forekomsten av lavtliggende edelløvskog, med en rekke spesielle typer som etterlyses i evalueringen. Nedre Timenes skårer høyt på mange verdikriterier, og må betraktes som svært godt egnet i h.h.t. naturvernlovens kriterier for vern. Området vurderes på denne bakgrunn som nasjonalt verneverdig (***) . De fleste skogsreservatene som finnes i regionen er enten små edelløvskogsreservater eller store reservater oppe på heiene, hvor edelløvskoger bare utgjør et lite areal. I så måte vil Nedre Timenes være et svært viktig tilskudd til nettverket av skogreservater i regionen. I tillegg til skogregistreringene er det gjort biologiske oversiktsvurderinger av kulturlandskapet ved Timenes, rett vest for det undersøkte skogområdet. Dette er et kulturlandskap som er kjent for rik mosaikk av vegetasjonstyper og som dessuten er svært rikt på kulturminner.

Formålet med naturreservatet er å bevare et skogområde dominert av edelløvskog, med alt naturlig plante- og dyreliv. Området inneholder naturtyper som svartorstrandskog, rik edelløvskog og slåttemark. Spesielle kvaliteter i skogen er stedvis store forekomster av lind til dels med store dimensjoner og lauvingspreg, arealer med ospesuksesjoner, rik hagemarkskog, rik edellauskog og en stor forekomst av barlind. Området har særskilt betydning for naturmangfold. En rekke truede og nær truede sommerfuglarter, planteveps og sopp er knyttet til overgangssonen mellom edellauskog, beiteskog og kulturmark. Området har særskilt pedagogisk og naturvitenskapelig verdi i form av referanseområde for store typiske sørlandske eikeskoger. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: Rullering av kommuneplanen for Kristiansand har pågått parallelt med verneplanarbeidet og lokaliteten er i kommuneplanen som nå skal sendes på høring avsatt til LNF, men med båndleggingssone i påvente om avklaring av vern. I eksisterende kommuneplan er området avsatt som LNF-område.

Inngrepstatus: En kraftlinje krysser nord-sør gjennom området forbi Bautjønn, øst på Tømmeråsen, øst for Fievann. Det er en betydelig ryddegate under og til side for denne traseen. Nygårdveien krysser gjennom øverste del av området fra vest mot øst. Videre er det enkelte traktorveier og stier i området. Området er et attraktivt friluftsområde. Det har vært og er et sterkt utbygningspress i og rundt området.

Høringsuttalelser: Verneplanen ble sendt på høring til berørte grunneierne, kommunen, fylkeskommunen, samt til Statens naturoppsyn, Naturvernforbundet i Vest-Agder, NOF avd. Vest-Agder, Norsk zoologiske forening avd. Kristiansand, Agder botaniske forening, Agder naturmuseum og botaniske hage, Agder Energi A/S, Agder Historielag, NIVA Sørlandsavdelingen, Vest-Agder Bonde- og Småbrukarlag, Vest-Agder sopp og nyttevekstforening, Agder Soppforening, Kristiansand og Oppland turistforening, Kristiansand Orienteringsklubb, Orienteringsklubben Sør, Kristiansand Historielag, Kristiansand S JFF, Randesund Historielag, Arbeids- og inkluderingsdepartementet, AVINOR AS, Bergvesenet, Biologisk institutt Universitetet i Oslo, Den Norske Turistforening, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Jernbaneverket, Kommunal- og regionaldepartementet, Kommunenes sentralforbund, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Fjellstyresamband, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olymp. og paraolymp., Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges Skogeierforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk institutt for naturforskning, Norsk institutt for skog og landskap, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, Norskog, NTNU Ringve botaniske have, NTNU Vitenskapsmuseet, Riksantikvaren, SABIMA, SKOGFORSK, Statens Kartverk, Statens landbruksforvaltning, Statkraft SF, Statnett SF, Statens namnekonsulentar, Statskog, Universitetet for miljø- og biovitenskap, Universitetet i Bergen, Universitetet i Tromsø, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Vegdirektoratet, Verdens Naturfond.

Sammendrag av høringsuttalelsene: Ved fristens utløp var det kommet inn 12 innspill til verneplanen. Følgende sentrale instanser meldte at de ikke ville avgi uttalelse eller ikke hadde merknad til verneforslaget: Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Luftfartstilsynet, Statens vegvesen, NTNU Vitenskapsmuseet og Universitetet for miljø og biovitenskap. Vest-Agder fylkeskommune har meldt at de ikke har merknader til verneforslaget. Uttalelsen gjelder også Fylkeskonservatorens ansvarsområde. Naturvernforbundet i Vest-Agder melder at de er svært positive til at det nå vil bli opprettet et skogreservat i så sentrale deler av fylket. De mener det er positivt at skogvern generelt økes i Norge, og spesielt i dette tilfellet der kystnære, lavereliggende skogområder nå vil få et varig vern. De understreker også betydningen av de rike naturopplevelsene verneområdet vil kunne gi og den særlige betydningen området vil ha for læring og forskning på grunn av områdets nærhet til store befolkningsgrupper. Naturvernforbundet peker videre på de betydelige biologiske og kulturhistoriske verneverdiene som finnes i det tilstøtende kulturlandskapet like vest for det foreslåtte verneområdet. Disse verdiene, og da nevnes spesielt Timenesbekken, lokaliteten Kalvehagen (rik edelløvskog), og den største delen av det pleiede kulturlandskapet. Registreringene av rødlistede insekter viser at disse er knyttet til nettopp kulturlandskapet på Nedre Timenes. Med et vedvarende og sannsynlig økende utbyggingspress i Kristiansandsområdet, er det lite trolig at kulturlandskapet ved Nedre Timenes vil kunne bestå på sikt uten noen form for vern. Området vil også fungere som en buffersone til skogreservatet. Naturvernforbundet i Vest-Agder anbefaler derfor sterkt å se den tilstøtende kulturmarka i sammenheng med opprettelsen av Nedre Timenes naturreservat, og at disse områdene får status som landskapsvernområde.

Naturvernforbundet er negativ til bruk av naturreservatet til idrettsarrangementer, § 4.6 i vernebestemmelsene. Naturvernforbundet mener at større arrangementer av hensyn til slitasje og den skade slike aktiviteter kan forårsake for det biologiske mangfoldet, særlig på vår og sommerstid, ikke er forenelig med et verneområde av denne type.

Orienteringsklubben Sør (OK Sør) signaliserer at de i utgangspunktet er positive til at det foreslåtte området sikres som et naturområde, men dette betinger at det lages et forvaltningsregime som er konkret tilpasset dette aktuelle området, og områdets plassering som nærturområde for en økende befolkning. OK Sør registrerer med glede at det legges opp til et regime med en forvaltningsplan som et verktøy i den løpende forvaltningen av området. En forvaltningsplan som løpende kan tilpasses de aktuelle problemstillinger er nødvendig for å kunne få til en forvaltning som ikke er så ressurskrevende at frivillig organisasjonsliv må melde pass. Området vil bli brukt, og frivillige organisasjoner vil kunne være en samarbeidspartner i forhold til kanalisering av ferdsel og informasjonsformidling.

Orienteringsklubben registrerer med glede at det er en tilpasning i verneforskriften ved at idrettsarrangement i tråd med godkjent forvaltningsplan er tillatt, og at det legges opp til et regime med en forvaltningsplan som et verktøy i den løpende forvaltningen av området.

Sørlandsparken næringsforening AS (SPN) beklager at de som bekymringsfull nabo ikke har blitt involvert på et tidligere tidspunkt i verneprosessen.

SPN bemerker at kartgrunnet som ble utsendt med høringen ikke viser den reelle situasjonen lang grensen til næringsparken. Den reelle situasjonen er at det foreslåtte verneområdet har en relativt lang og tett grenseoppgang mot Sørlandsparken. SPN forutsetter at en eventuell verving av Nedre Timenes ikke får konsekvenser for den virksomhet som skal benytte næringsarealene tett til vernegrensen. SPN ønsker at det skal være et grenseområde mellom Sørlandsparken og verneområdet. Det kan for eksempel være langs Nygårdsveien som er inntegnet på kartet. Nedre Timenes blir i dag benyttet til tur- og fritidsaktiviteter, og dette har foregått uten problematiske konflikter til næringsutviklingen i området. SPN mener det er unaturlig å gå til det skritt å verne området ved å gi det status som naturreservat. Kristiansandsregionen er inne i en spennende vekstfase, noe som berører arealplanleggingen sterkt. Sørlandsparken har sine rammevilkår innenfor gjeldende reguleringsplan. Imidlertid ser man konturene av bebyggelse i randsonen til Sørlandsparken i årene fremover. Dette vil medføre behov for servicetilbud og transport. Et vern av området vil bety manglende valgmuligheter for området når dette i fremtiden vil ligne mer på et bydelsområde enn det gjør i dag. I arealplanen for Knutepunkt Sørlandet er det også forslag som passerer det foreslåtte området. SPN mener det er ukøkt å vedta et eventuelt vern før arealbruken i et 40-års perspektiv er endelig vedtatt. I disse fremtidige planer vil også gang- og sykkelveier kunne tenkes å berøre det arealet som foreslås vernet. Når det gjelder mulig miljømessige konsekvenser mellom næringspark og naturreservat må disse avklares før en endelig beslutning tas.

SPN mener dermed at området Nedre Timenes ikke bør bli et naturreservat, men opprettholde sin nåværende status. Subsidiært må det avsettes bruksområder til samfunnsnyttige formål i en klar bufferson ved Timenesjordene og langs grensen til Sørlandsparken.

Kristiansand kommune er positive til grunneierinitiativet med henblikk på varig vern av sentrale natur- og kulturlandskapsområder på Nedre Timenes. De anbefaler imidlertid at området utvides mot nord og vest, slik at kulturlandskapet i sin helhet blir ivaretatt. I arbeidet med revisjon av kommuneplanen som pågår så påpeker kommunen at det er sammenfallende interesser mellom arealplanen for området og verneplanen. Det er et vist overlapp mellom reguleringsplanen for Sørlandsparken og verneområdet, men i og med at overlappingen skjer innefor arealformålet friluftsområder og friområder (Nygårdsveien), så vil det ikke være konfliktyllet å verne området. Ved utarbeidelsen av reguleringsplanen for Sørlandsparken var det stort fokus på å sette riktige formålsgrenser mellom friluftsområdene og utbyggingsområdene, og det vil ikke være aktuelt å utvide næringsområdene på bekostning av turdraget knyttet til Nygårdsveien.

Kommunen bringer på bane muligheten for en gang- og sykkelvei mellom det nye Benestadfeltet og Sørlandssenteret. Denne vil nødvendigvis måtte gå i bro over det smaleste punktet mellom Drangsvannene og videre mot Sørlandsparken. Trase for denne er vist i forslag til kommuneplan som legges ut til offentlig ettersyn i etterkant av høringen av verneplanen. Kommunen mener at sykkelveien har flere positive elementer i seg i form av turvei / sykkelrute mellom tett utbygd område og handelssenter.

Kommunen kommenterer at for turveien Nygårdsveien som er regulert til friområde så bør vernebestemmelsene tilpasses slik at de ivaretar reguleringsplanen for Sørlandsparken sin intensjon og turveiens funksjon. Vernebestemmelsene åpner for motorisert ferdsel; jf. § 6.5. Denne bør korrigeres slik at det kun er nødvendig kjøring for forvaltning og drift av verneområdet og friluftsområdet som er tillatt. Det bør videre ikke være i strid med bestemmelsene å oppgradere turveien i tråd med reguleringsplanens bestemmelser.

Norges vassdrags- og energidirektorat bemerker at en kraftlinje berører det foreslåtte naturreservatet. Det forutsettes at vernet ikke er til hinder for nødvendig vedlikehold av kraftlinjen. Forsvarsbygg melder at det foreslåtte verneområdet ikke berører forsvarrets installasjoner eller eiendommer. I tråd med resultater fra den interdepartementale arbeidsgruppen som var nedsatt for å avklare forholdet mellom forsvarrets militære lavtflyging og verneinteresser, oppfatter de dessuten at den militære luftoperative virksomheten vil sortere inn under unntaksbestemmelsene i forskriftenes § 6.1.

Fylkesmannens kommentarer til høringsuttalelsene:

Vern kontra næringsutvikling / infrastruktur for næringsutvikling i Sørlandsparken og ellers
Fylkesmannen mener det er viktig at man av hensyn til de rike naturverdiene i området gjennomfører verneplanen slik den forelå ved høringen når det gjelder avgrensning og verneforskrifter. Området er vurdert til å ha nasjonal verneverdi, og et vern vil sikre områder som er svært viktige for biologisk mangfold. Områdevern på Nedre Timenes er i tråd med kommunens planer for området, både i kommuneplanen som er under revisjon og som vil gjelde fra 2011 til 2022 og i Regional plan for Kristiansandsregionen som nylig har vært på høring. Regional plan for Kristiansandsregionen ser på utviklingen av området i et 40 års perspektiv. Når det gjelder videreutvikling av arealer for utbygging så er dette ivare tatt gjennom de to planene.

Virksomheter av vernet for tilgrensende næringsarealer

Verneforskriften gjelder kun innenfor vernegrensene, og et vern av området vil ikke medføre begrensninger/innskrenket råderett for eksisterende lovlig virksomhet som grenser til verneområdet. Ved nyetablering eller søknadspliktige tiltak i tilgrensende områder til verneområdet så skal kommunen imidlertid gjennom naturmangfoldloven la hensynet til naturverdiene tillegges vekt ved avgjørelse av om tillatelse bør gis, jf. § 49 i naturmangfoldloven. Når det gjelder spørsmålet om "bufferzone" for samfunnsnyttige formål, så vil vi fra et miljøfaglig ståsted i stedet argumentere for at det er viktig med "bufferzoner" som legges innefor reservatgrensen for å sikre verneverdier som ligger mer sentralt til i et verneområde, dette nettopp for å sikre at tilgrensende virksomhet ikke vil true verneformålet. Miljøvern avdelingen mener det vil virke mot denne hensikt å avsettes bruksområder til samfunnsnyttige formål i en "bufferzone" ved Timenesjordene og langs grensen til Sørlandsparken slik SPN foreslår.

Vernekartet

Når det gjelder kartet for Nedre Timenes så er vi inneforstått med at den reelle situasjonen i området ikke vises fullgodt. Dette har imidlertid ikke hatt betydning for avgrensningen av verneområdet som er foreslått. Avgrensningen følger i all vesentlighet eiendomsgrenser, og næringseiendommene er ikke berørt. Tidspunkt for når bygg legges inn i offentlige kartet er avhengig av både tiltakshavers innmelding og kommunens rutiner for å legge inn omriss. Fylkesmannen benytter bakgrunner for kart som er levert av Statens kartverk. I forhold bygg og anlegg så er kartet nå mer oppdatert enn det var i høringsutkastet.

Utvidelse av området for å innlemme kulturlandskapet

Når det gjelder kulturlandskapet nord og vest for det foreslåtte verneområdet så er Fylkesmannen er enig med Kristiansand kommune og Naturvernforbundet i at også disse områdene har betydning for det biologiske mangfoldet og bør ivaretas. Vi anbefaler imidlertid at områdene ivaretas gjennom kommunens arealplanlegging. Frivillig vern ordningen gjelder i utgangspunktet områder med skog, og vi har begrenset oss til dette.

Bruk av området i friluftsyemed

Fylkesmannen mener at innenfor rammen som formålet med vernet setter så kan området fritt brukes som friluftsområde. En slik bruk har en viktig allmenn helsegevinst, og øker også den

allmenne kunnskapen om, og respekten for naturen generelt. Vi ser også positivt på at området kan brukes i forbindelse med kunnskapsformidling og forskning. Enkelte lokaliteter i det foreslåtte naturreservatet er imidlertid sårbare for slitasje og bruk, og disse elementene mener vi både skal og kan ivaretas gjennom utarbeiding av forvaltningsplan for området. Nedre Timenes naturreservat vil komme til å bli et mye brukt område i friluftsyemed, og grensegangen i forhold til hvilke typer aktivitet/tiltak som truer/ikke truer verneformålet i ulike deler av reservatet og til ulike tider vil bli helt sentrale avklaringer i dette arbeidet.

Gangbro / gang- og sykkelvei

Etter fylkesmannens vurdering vil byggingen av gangbro og anlegging av gang- og sykkelvei som foreslått medføre et så stort inngrep at det ikke er forenelig med vern av området. I naturreservater generelt så vil veier og stier som er etablert og i bruk på vernetidspunktet være tillatt å vedlikeholde, men miljøforvaltningen har en meget restriktiv holdning til nyetableringer av traseer, særlig av slike dimensjoner som kommunen ønsker. Til tross for at vern av området ikke er vedtatt enda så vil det være svært uheldig om fylkesmannens signaler var at dette kan tillates.

Naturmangfoldlovens § 44 tilkjenner også at områder hvor det er kunngjort oppstart av planarbeid har en egen beskyttelse mot slike tiltak.

I de få tilfellene hvor nyetableringer av stier/traseer tillates i naturreservater så er dette med bakgrunn i å øke kanalisering for å skjerme viktige naturområder. Gang- og sykkelveien som foreslås på Nedre Timenes er imidlertid det motsatte av kanalisering i det at et særlige sårbart område gjøres mye lettere tilgjengelig for en stor gruppe mennesker. Dette øker faren for slitasjeskader som kan true verneformålet. For flere av rødlisteartene som er registrert i området er nettopp utbygging, anlegging av skogbilveier og slitasje angitt som de viktigste truslene.

Verneverdien for det området som er tilbudt for vern vil bli redusert dersom tiltaket blir gjennomført. Det vises her til vedlagte konsekvensrapport fra Heggland naturmiljø, "Nedre Timenes. Gang-sykkelvei. Påvirkning av biologisk mangfold". Fylkesmannen mener det vil være svært uheldig om verneverdien reduseres i et område som har nasjonal verneverdi, og hvor vern av området bidrar godt til å dekke viktige mangler ved vernet i Norge.

Fylkesmannen erkjenner at den planlagte gang- og sykkelstien har positive effekter knyttet til friluftsliv og klima, og at dette også er viktig miljøhensyn å ta. I denne konkrete saken mener vi likevel at hensynet til naturverdiene bestemt må veie tyngst. Et moment som teller på vektskålen er at det er gode alternative traseer til gang- og sykkelvei på begge sidene av det foreslåtte reservatet (dvs. på hver av sidene av Drangsvannene). Forskjellen i avstand er etter vår vurdering så liten (maks. 1,8 km, gjennomsnitt 1,1 km av en totalavstand på 4-6 km) at ett av eller begge disse trasevalgene langt på vei vil gi samme miljøgevinstene mht. friluftsliv og klima. Når det gjelder mulig trase på østsiden av Drangsvann så vil denne kunne komme til å berøre østlige deler av verneområdet. Her ønsker fylkesmannen å signalisere at en nyetablering av gang- og sykkelvei i langt mindre grad vil true verneformålet, og andre miljøhensyn vil derfor kunne tillegges mer vekt. Miljøvern avdelingen mener forøvrig at naturverdiene i området har tilstrekkelig høy verdi i seg selv, uavhengig av at det er planlagd vern av arealene, til at kommunen gjennom behandling etter naturmangfoldloven, slik den gjelder parallelt med plan- og bygningsloven, vanskelig vil kunne tillate tiltaket. Det vises her til at tiltaket gjennom offentlig beslutningstaking, jf. § 7, skal vurderes i forhold til bl.a. føre-var-prinsippet (§9), prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10), samt prinsippet om best miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder inkludert lokalisering (§ 12).

Berørte naturverdier:

- *Gangbro over Indre Rona*: Berører direkte en prioritert naturtypeforekomst med naturtype sumpskog, vegeatsjonstype "svartor-strandskog". Skogtypen er beskrevet som svært viktig for biologisk mangfold, og står registrert i Fremstad og Moen som truet vegeatsjonstype (EN). Forekomsten er verdsatt til viktig (B) basert på at arealet er relativt lite. Anleggingen av en bro her vil bli et omfattende inngrep som, med bakgrunn i blant annet at terrenget stiger bratt på begge sider av sundet, vil påvirke hele forekomsten.
- *Anlegging av gang- og sykkelvei*: Selve terrenginngrepet vil framstå gjennom hele traseen som relativt omfattende ikke minst siden terrenget er kupert. Flere steder vil inngrepet strekke seg flere meter utover til hver side for selve traseen. Heggland beskriver dette i sin rapport. Avhengig av endelig trasevalg så vil gang- og sykkelveien direkte berøre enten en

eller flere av følgende prioriterte naturtyper, hvorav en naturtype er kandidat til å bli utvalgt naturtype:

- Naturtype "slåttemark" / vegetasjonstype "frisk/tørr, middels baserik eng" / verdi A / kandidat for å bli utvalgt naturtype
- Naturtype "rik edelløvsskog / vegetasjonstype "alm-lindeskog" / Verdi A
- Naturtype "fattig edelløvsskog" / vegetasjonstype "blåbær-eikeskog" / verdi B

Det er i tilknytning til disse tre naturtypelokalitetene registrert over 100 rødlistearter, hvorav over 72 sommerfuglarter. En av sommerfuglartene er kritisk truet (CR), mens minst 17 er sterkt truet (EN). Biotop for flere av artene er knyttet til elementer i mer enn en av de nevnte naturtypene (eks. både eikeskog og tørreng). Det økologiske funksjonsområdet for disse vil dermed kunne bli truet av inngrepet. Det vil være fare for å bryte naturmangfoldlovens § 5, forvaltningsmålet for arter.

Det bemerkes at det er trasen for gang- og sykkelveien slik det foreligger i kommuneplanens arealedel ved første gangs høring, som vil berøre de viktigste naturtypene i området og flest rødlistearter. Fylkesmannen har imidlertid også blitt forespurt av kommunen å se på muligheten for en trase som trekkes lengre inn i området, og lengre bort fra de mest sårbare arealene. Konsekvensrapporten fra Heggland naturmiljø, som det er vist til over, inkluderer begge trasealternativene. I og med at fylkesmannen sitt standpunkt først og fremst baserer seg på inngrepets art og omfang i forhold til området som et naturreservat så anser vi begge de to alternativene som uaktuelle.

Fylkesmannens kommentarer og tilrådinger til merknadene vedrørende forskriftene

Kraftlinjer og forsvarets virksomhet

Fylkesmannen mener at verneforskriften tar høyde for nødvendig vedlikehold og virksomhet i de aktuelle etater.

Bruk av naturreservatet til idrettsarrangementer

Naturvernforbundet er negativ til bruk av naturreservatet til idrettsarrangementer, jf. § 4.6 i vernebestemmelsene. Fylkesmannen påpeker at det er forbudt med teltleirer, idrettsarrangementer eller andre større arrangementer, jf. § 3, nr. 4, men at det er åpnet for at visse aktiviteter som er i tråd med godkjent forvaltningsplan det vil kunne gjennomføres uten tillatelse. I en forvaltningsplan er det ikke anledning til å gå ut over verneformålet, og fylkesmannen mener at de hensyn som er nødvendig for å ivareta verneverdiene kan sikres gjennom utarbeiding av forvaltningsplan for området. Etter vår vurdering så vil forvaltningen av et område med et så pass høyt brukspress, bli mer hensiktsmessig for vernemyndigheten og mer forutsigbar for brukeren på denne måten.

Motorferdsel og oppgradering - Nygårdsveien

I tråd med kommunes innspill så foreslår fylkesmannen å ta inn et punkt i vernebestemmelsene som sikrer at Nygårdsveien kan oppgraderes i tråd med reguleringsplanen for Sørlandsparken. Fylkesmannen er enig med kommunen i at det er uheldig med en formulering i verneforskriften som generelt tillater motorferdsel på Nygårdsveien, til tross for at bruken uansett ville ha blitt begrenset til bruksberettigede av veien. Det vil kunne være behov for motorferdsel for skog- og jordbruksdrift i områder som ligger innenfor verneområdet, og det er normalt at vernebestemmelsene ikke legger hindringer for dette. Verneforskriften foreslås endret slik at det konkretiseres for hvilken bruk det er tillatt med motorferdsel dvs.; jord- og skogbruksdrift i innenforliggende områder, vedlikehold av veien, samt vedlikehold av kommunal avfallsledning med tilhørende anlegg. Hjemmelen i § 47 i naturmangfoldloven sikrer nødvendig motorferdsel for gjennomføring av visse typer skjøtselstiltak. I tillegg så er det åpnet for at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi dispensasjon til motorferdsel for en rekke aktiviteter knyttet til forvaltning og drift, jf. 7 pkt. 7 a-c.

Fylkesmannes tilråding:

Fylkesmannen anbefaler at området blir fredet som naturreservat. Det foreslås tre ubetydelig endringer i avgrensningen nord i reservatet for justering til tilgrensende eiendom i nord. I

verneforskriften tilrås endringer i § 4 og 5 for hhv. oppgradering av Nygårdsveien til turvei, og motorferdsel på Nygårdsveien.

Til den videre saksbehandlingen av denne saken, tilrår fylkesmannen at verneområdet ikke fremmes for vedtak i statsråd før revisjon av kommuneplanen for Kristiansand er avsluttet, eller at de punktene i kommuneplanen der det er interessekonflikt mellom verneplanen og kommuneplanen er ferdigbehandlet. Dette for å etterstrebe en samordnet behandling av verneplan og det kommunale planarbeidet, jf §§ 41, 42 og 43 i naturmangfoldloven. Det er bred lokal og regional enighet om vern av Nedre Timenes som naturreservat, men på et punkt er det misforhold mellom verneplanen og kommuneplanen som er under revisjon. Det inngår i kommuneplanens arealdel et forslag om bygging av gangbro inn i, og anlegging av en gang- og sykkelvei gjennom det foreslåtte naturreservatet. Fylkesmannen mener at inngrepet ikke er forenlig med vern av området, og har fremmet innsigelse til dette punktet i forslaget til kommuneplan.

Fylkesmannen mener kommuneplanarbeidet bør ferdigstilles før man fatter vernevedtak, jf henvisningene over, men mener samtidig at verneinteressene i dette området står så sterkt at det er viktig å sikre en fullgod parallell behandling av de to planene. For verneplanen sin del vil det si behandling og tilrådning gjennom Direktoratet for naturforvaltning. Fylkesmannen forventer at Miljøverndepartementet vil kreve en slik parallell behandling dersom innsigelsen til gang- og sykkelvei til sist skal avgjøres der. Fylkesmannens tilrådning om vern av Nedre Timenes sendes nå før kommuneplanrevisjonene er avsluttet for:

- 1) å sikre at vernevedtak kan fattes så raskt som mulig etter at kommuneplanarbeidet er ferdigbehandlet, og dermed unngå at en allerede lang saksbehandlingstid for verneplanen blir unødig forlenget av hensyn til grunneierne
- 2) å sikre at evt krav om parallellbehandling forsinker endelig vedtak i kommuneplanrevisjonen.

Direktoratets tilråding: DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Fylkesmannen har i sin tilråding til DN anmodet om at vernet ikke vedtas før revisjon av kommuneplan er ferdigstilt. Direktoratet fremhever viktigheten av at disse to sakene ses i sammenheng, og viser til den forbindelse til nml § 41 om samordnet saksbehandling.

Når det gjelder uttalelsen fra Forsvarsbygg, der de oppfatter at den militære luftoperative virksomheten vil sortere inn under unntaksbestemmelsene i forskriftenes § 6.1, henviser DN til brev fra Forsvarets overkommando av 07.01.1997 om militær operativ virksomhet i vernede områder. I dette skrivet gjør Forsvarets overkommando en avklaring med hensyn til ”militær operativ virksomhet” i vernede områder. Direktoratet legger denne avklaringen til grunn for tolking av hvilke aktiviteter som går inn under unntaksbestemmelsene i forskriftenes § 6 første ledd.

DN viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Nedre Timenes som naturreservat.

MDs tilråding: Når det gjelder samordning mellom verneforslaget og kommuneplanen for Kristiansand, vises det til e-post av 11.7.11 mottatt fra Direktoratet for naturforvaltning, vedlagt brev fra Fylkesmannen i Vest-Agder til DN samt protokoll fra bystyremøte i Kristiansand 22.6.11. Det framgår av nevnte e-post og vedlegg at vedtatt kommuneplan ikke innebærer konflikt med det foreslåtte verneområdet, da gangbro og gang- og sykkelvei er tatt ut av kommuneplanen. Det er foretatt mindre justeringer i forskriften. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Nedre Timenes naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

11. Vardeheia naturreservat i Åmli kommune, Aust-Agder fylke

Totalareal 18 867 daa, hvorav 3387 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag:

Det viktigste og mest spesielle landskapselementet i området er en mer eller mindre sammenhengende rekke av sørberg mot nedre Gjøvdalen, og østvendte berg mot Nidelvas dal. Disse bergene er flere steder oppbrutt av sprekkedaler og hyller/platåer langs svakhetssoner, som

gir et sterkt heterogent og rikt vegetasjonsbilde. I sterk kontrast til dette, kommer en nordfor inn i et høyereliggende, lite kupert heilandskap preget av mye nakne svaberg, småvann og myrer. Edellauvskogsvegetasjonen er dominert av tørre eik-lindeskoger som sitter som et bånd i rasmarka under bergveggene, og går inn i sprekkedaler. Disse er rikest og mest velutviklet der det er skråttstilte svaberg med et tynt lag med finkornet skredjord påvirket av rikt sigevann.

Edellauvskogen har oftest et sterkt blandet tresjikt. I tillegg til eik og lind opptrer mye spisslønn og osp, dessuten alm, hassel, selje, rogn, og særlig i litt fattigere, humifiserte deler også mye bjørk (mest lavlandsbjørk), gran og furu.

Innenfor disse edellauvskogsmosaikkene kan en skille ut (i) lågurteikeskog (truet vegetasjonstype; inkludert rike utforminger med blåveis), (ii) blåbæreikeskog, (iii) rike, tørre lindeskoger (blåveismyske-utforminger), (iv) tørre, fattigere lindeskoger (nesten uten lågurt-innslag) og (v) friskere, rike almeskoger med elementer av mer nitrofil rasmarkshøystaudeskog (skogsvinerotkranskonvall-brennesle-utforminger). I tillegg kommer elementer av stabile lågurtospeskoger. Granskogen i området er dominert av lite påvirket blåbærgranskog med oseaniske trekk, og med innslag av småbregne- og sumpgranskog. I de lavereliggende rasmarksområdene er det også fragmenter av lågurtgranskog. Granskogen er stedvis er på ekspansjon og fortrenger bl.a. rike edellauvskoger.

Furuskogen er i heiområdene består i hovedsak av en drøyt 100 år gammel, helt fattig, småvokst røsslyngfuruskog, i mosaikk med fuktfuruskog og fattigmyr. I enkelte daler og tørre sørberg er det også innslag av mer voksterlig blåbærdominert bærlyngfuruskog, men grov, gammel furu og furugadd er mangelvare.

Lokaliteten utmerker seg i særlig grad ved sine mange forekomster av gammel, stedvis naturskogspreget eikeskog. Her er mange lokaliteter med svært gamle, saktevoksende eiker som kan være ca. 300-400(-800) år gamle. De gamle trærne er gjerne 40-50 cm bhd, noen 60 cm bhd, men enkelte kjemper i bergkantene når 80-100 cm bhd. Mange tørker som massive tørrgadd, men ca. 40 grove, hule eiker er registrert, og høyst sannsynlig finnes noen flere. I tillegg til gamle trær, er det bemerkelsesverdig mye (grove) eikelæger, og det er også en del grov, høyvokst lind, en del lindelæger og mye grov osp og ospelæger.

De meget gamle eikebestandene er bemerkelsesverdig i regional-nasjonal sammenheng. Åmli utgjør (etter Drangedal og Larvik) et av de viktigste skogområdene for grov, gammel (hul) eik i Norge/Norden, og Gangsei har den største ansamlingen av slike elementer i kommunen. Slike svært gamle eiker i skog finnes særlig på "innerflanken" av eikas utbredelse, og da gjerne som små mer eller mindre isolerte bestander. Gangsei skiller seg imidlertid ut her ved at det her er et nesten sammenhengende belte av gammel eikeskog og beslektede edellauvskogstyper. Ved siden av Frierflaugene i Porsgrunn og enkelte fjordlier på Vestlandet, er knapt så omfattende edellauvskogskorridorer sikret i verneområde.

Verneforslaget inneholder også store elementer av gammel, intakt granskog som det er vernet lite av på "vestflanken". Området har også flere bestander med relativt stabil, gammel ospeskog med grove hule trær og mye læger.

Biomangfoldet på lokaliteten er middels godt undersøkt, og de sjeldneste/mest truede artene må antas i liten grad å være fanget opp. De rikeste eik-linde-utformingene har en meget rik karplanteflora med de fleste edellauvskogsarter som er kjent fra indre Agder. Lokaliteten har også et stort potensiale for jordboende rødlistede sopparter (lite undersøkt), bl.a. er den sterkt truede oransjekantarell funnet under grov lind.

De hule eikene har et meget høyt og spesielt biomangfold av vedboende insektsarter, og det ble ved kun ett års felle-innsats på 10 hule eiker registrert hele 20 rødlistede billearter. Det forekommer også et viktig element av rødlistede, vedboende sopparter knyttet til eik (og osp), men dette elementet er nok enda rikere utviklet i Drangedal og Larvik, og ser ut til å tynnes gradvis ut vestover fra Drangedal/Gjerstad. Gammel eik, spisslønn og stedvis osp og lind utmerker seg også med svært store forekomster av neverlav, med flere hundre, kanskje 500 trær med lungenever. Verneverdien trekkes ytterligere opp ved at det allerede er vernet et større areal sørover på andre siden av Gjøvdalen. Til sammen vil dette kunne fungere som et mer eller mindre sammenhengende, meget stort verneområde, som vil kunne dekke behovet for et storområde i denne delen av indre Agder.

Verneforslaget oppfyller i høy grad følgende prioriterte mangler ved dagens skogvern (Framstad m. fl. 2002, 2003); (i) intakt lavereliggende skog i boreonemoral sone, (ii) intakte forekomster av rike skogtyper (edellauvskog), og (iii) viktige forekomster av rødlistearter. Når det gjelder

regionale mangler (Øst-Norge, boreonemoral sone) så er særlig behovet for edellauvskog innekket. Her er det særlig lågurteikeskog, gammel eikeskog med grove, hule eiker som til nå i liten grad har blitt vernet.

Området har en usedvanlig høy tetthet av rik og variert boreonemoral-sørboreal edellauvskog til å være indre Agder, og representerer et av de viktigste og mest verdifulle områdene for gammel eikeskog i Norge/Norden. Verneforslaget er vurdert som nasjonalt verdifullt (***) , på grensen til internasjonalt verdifullt (****).

Formålet med vernet er å ta vare på en stor, rik og variert forekomst av lavereliggende boreonemoral-sørboreal edellauvskog og av rik blandingskog med det naturmangfoldet som naturlig hører til. Naturtypen i området er trua og sjelden med særlige verdier knyttet til forekomstene av gammel, naturskogsprega eikeskog med uvanlig høgt innslag av grov, gammel og hul eik. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: Området er i kommuneplanens arealdel avsatt som LNF-område.

Inngrepstatus: Det pågår kalking av vann som har utløp inn i reservatet i vest.

Høringsuttalelser: Verneplanen ble sendt på høring sammen med et annet område i Aust-Agder til berørte grunneiere, berørte kommuner, fylkeskommunen, samt til Norskog, Skogkonsult, Åmli Skogeigarlag, Åmli Jeger og fiskeforening, Åmli historielag, Åmli og Gjøvdal Sankelag, Tovdal sankelag, Grimstad JFF, Selskapet for Grimstad Bys Vel, Grimstad skogeierlag, NVE region Sør, NIVA Sørlandsavdelingen, NJFF Aust-Agder, Aust-Agder Bondelag, Aust-Agder Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Ornitologisk forening avdeling Aust-Agder, Agder Soppforening, Naturvernforbundet i Aust-Agder, Agder naturmuseum, Arendal og Oppland turistforening, Agder Historielag, Agder energi, Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Statens landbruksforvaltning, Kommunal- og regionaldepartementet, Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon, Kommunenes sentralforbund, Forsvarsbygg, Statens Kartverk, Riksantikvaren, Bergvesenet, Norges Geologiske Undersøkelser, NSB hovedadm., Jernbaneverket, AVINOR AS, Luftfartstilsynet, Vegdirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog, Norges Bondelag, Norsk Sau og Geit, Norges Skogeierforbund, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norges Fjellstyresamband, Norges Luftsportsforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, WWF, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådenes Landsforbund, Norges Idrettsforbund og Olympiske og Paralympiske, Norges Orienteringsforbund, Norges handikapforbund, Norsk Industri, Kjemisk Forbund, NHO Reiseliv, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Norsk Biologforening, SABIMA, Norsk institutt for skog og landskap, SKOGFORSK, Norsk institutt for naturforskning, Biologisk institutt Universitetet i Oslo, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Universitetet i Bergen, Universitetet i Tromsø, NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Vitenskapsmuseet, Universitetet for miljø- og biovitenskap, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, Statens navnekonuler for Østlandet og Agderfylkene.

Sammendrag av høringsuttalelsene: Forsvarsbygg og Statens vegvesen Region sør har ikke merknader til høringsforslaget. Direktoratet for mineralforvaltning beklager at mineralske ressurser ikke er nevnt i saken, men har ut over dette ikke merknader til verneforslaget. NTNU Vitenskapsmuseet og Industri Energi melder at de ikke uttaler seg til saken.

Grunneiere har følgende innspill til verneforslaget:

Avgrensning: Gnr/bnr 25/1 skal ikke omfattes av reservatet og må i sin helhet tas ut. Endelig kart og totalareal ønskes tilsendt grunneiere som omfattes av vernet så snart dette er klart.

Navnsetting: Navnet ønskes endret fra Gangsei til et stedegent navn fra området, f.eks. Vardeheia.

Bålbrenning: Under § 4 punkt 6 foreslås begrepet "tørrkvist" endret til "tørt virke". Forslaget begrunnes med at området har store områder med ordinær furuskog hvor det bør være tillatt å benytte tørre stammer til bålbrenning. Det fremheves videre at slik bruk vil bidra til å opprettholde lokal tradisjon med jakt og friluftsliv og bedre lokalbefolkningens forståelse av vernet.

Motorisert ferdsel: Under § 6 pkt. 2 foreslås begrepet “beltekjøretøy” endret til “kjøretøy”. Forslaget begrunnes med at det verneområdet preges av mye fjell i dagen og fast mark, og er stort med mange løyper inn i terrenget. Samtidig er antallet dyr som fraktes ut per år begrenset, og endringen vil ikke påvirke verneverdien, men vil bli sett på som en rimelig bestemmelse for lokale brukere.

Kalking og saltstein: Under § 6 foreslås 2 ekstra punkter:

- Naudsynt transport av f.eks. kalk til skjøtsel av fiskevatn på vinterføre med lett beltekjøretøy.
- Naudsynt transport av saltstein til beitedyr på vinterføre med lett beltekjøretøy.

Begrunnelse for forslaget er ønske om å opprettholde tradisjonell beitebruk.

Feilreferanse + feilnummerering: I § 7.6. b står det referert til § 4 nr. 3. Riktig paragraf må være § 6 nr. 2. Videre er §§ etter § 7 nummerert feil. Dette må rettes opp.

Skogskjøtsel: § 7 punkt 2 foreslås endret til: “Hogst av etablerte plantefelt eller annen skog som fylket v/biolog vurderer bør fjernes med tanke på verneverdien. Kan grunneier hogge om han/hun ønsker det, og verdien av tømmeret tilfaller han/henne”.

Det påpekes videre at det er ønskelig at grunneier har siste ordet i aktuelle skogskjøtselssaker, og generelt at inngrep i området etter §§ 9, 10 og 11 (feilaktig angitt i høringsforslaget som §§ 7, 8 og 9) kun må skje etter kommunikasjon og tilslutning fra grunneiere, og at verdien av tømmeret må tilfalle grunneier.

Eiendomsrett: Det påpekes at det ikke er nevnt i forskrift at grunneiere formelt har eiendomsrett, og at dette burde presiseres i forskrift.

Eivind Gangsei (grunneier):

Fremtidig småkraftpotensiale: Fremhever at “fossbrekk” som renner ned i Gangseitjørna er holdt utenfor verneområdet med tanke på fremtidig småkraftutbygging. Gangsei ønsker tilslutning fra vernemyndighetene om at de ser positivt på at muligheten for utnyttning av el-kraft i området holdes åpen, forutsatt at slik utnyttning ikke går ut over verneområdet.

Skjøtsel av kulturmark: Ønsker å opprettholde tradisjonell slåttevoll på 5 daa i tilknytning til støylen under “Knutsknatte” for å opprettholde kulturlandskap og blomstervoll. Støylen/høybua brukes i begrenset grad som jaktbu om høsten.

NJFF Aust-Agder er positive til vernet og har ikke sterke synspunkter på arronderingen. NJFF Aust-Agder stiller seg positive til at forskriften ikke legger begrensninger på utøving av jakt og fiske i området, men ønsker at det skal være lov med bålbrekking med ved som ligger på bakken. Ad. motorisert ferdsel mener NJFF Aust-Agder at det ikke bør settes krav til bruk av beltegående kjøretøy for uttransport av felt hjortevilt fordi alternativer som f.eks. en 6-hjuling kan være like skånsomme mot vegetasjonsdekket.

Aust-Agder Fylkeskommune til vernet og fremhever verdien av skogsnatur for friluftslivet i fylket. Det påpekes i den sammenheng at verneforskriften bør åpne for vedlikehold og skjøtsel av eksisterende stier og veger i verneområder. Fylkeskommunen gir råd om at det i verneforskriften § 4 “Generelle unntak” tas inn at merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveger kan gjennomføres for å bedre tilgjengelighet for allmennheten og for å kanalisere ferdsel og begrense slitasje på vegetasjon.

Fylkesmannens kommentar til høringsuttalelsene:

Avgrensning

Gnr/bnr 25/1 skal ikke omfattes av reservatet og tas i sin helhet ut.

Navnsetting

Navnet foreslås endret fra Gangsei til Vardeheia, som er et stedegent navn fra området.

Bålbrekking

Under § 4 punkt 6 foreslår grunneierne at begrepet “tørrkvist” endret til “tørt virke”. Forslaget begrunnes med at området har store områder med ordinær furuskog hvor det bør være tillatt å benytte tørre stammer til bålbrekking. Det fremheves videre at slik bruk vil bidra til å opprettholde lokal tradisjon med jakt og friluftsliv og bedre lokalbefolkningens forståelse av vernet. NJFF Aust-Agder ønsker også at det skal være lov med bålbrekking med ved som ligger på bakken.

Bålbrenning med død ved fra reservatet vil i utgangspunktet være i strid med vernebestemmelsene § 3 punkt A. Hovedfokus i verneformålet er edelløvskog generelt, og eik spesielt. Området er svært stort, og innehar store arealer med fattig, stedstypisk knausfuruskog. Videre er bruken av området i hovedsak begrenset til lokale brukere, særlig i forbindelse med jakt, noe som tilsier lav bruksintensitet. Utvikling av død ved av furu av ulik kvalitet er en tidkrevende prosess som bidrar til å fremme verneformålet. Kombinasjonen av lav bruksintensitet, stort areal med aktuell skogtype tilsier imidlertid at tradisjonell bruk av området med bruk av tørre greiner og stammer til bålbrenning i liten eller ingen grad vil virke negativt på verneformålet, og bør derfor kunne åpnes for. For å unngå at eik som er i fokus for verneformålet utsettes for uønsket bruk til ved foreslår vi at det presiseres at slik bruk omfatter furu og gran. Fylkesmannen foreslår følgende på denne bakgrunn følgende formulering av § 4 punkt G:

G. Bålbrenning med tørrkvist, tørre greiner eller små stammer av furu og gran.

Motorisert ferdsel

Under § 6 pkt. 2 foreslår grunneierne at begrepet “beltekjøretøy” endret til “kjøretøy”. Forslaget begrunnes med at det verneområdet preges av mye fjell i dagen og fast mark, og er stort med mange løyper inn i terrenget. Samtidig er antallet dyr som fraktes ut per år begrenset, og endringen vil ikke påvirke verneverdien, men vil bli sett på som en rimelig bestemmelse for lokale brukere. NJFF Aust-Agder mener at det ikke bør settes krav til bruk av beltegående kjøretøy for uttransport av felt hjortevilt fordi alternativer som f.eks. en 6-hjuling kan være like skånsomme mot vegetasjonsdekket.

Fylkesmannen tar til etterretning at det er ønskelig med friere valg av kjøretøy for utfrakt av vilt. Det er et klart mål å i så stor grad som mulig unngå markskader som følge av kjøring i utmark generelt, og i verneområder spesielt. Dette innebærer at det er vanlig å pålegge en merstrenghet i reservater. Krav om beltekjøretøy for kjøring i samband med utfrakt av felt vilt er en omforent løsning mellom miljøforvaltningen og skogbruksnæringen, og er å anse som en nasjonal standard. § 7 F bokstav i i åpner imidlertid for at det kan gis dispensasjon for bruk av annet kjøretøy til formålet. Slike dispensasjoner skal begrenses i tid, men kan gis for flere år. For Vardeheia naturreservat vil det i en slik dispensasjonsvurdering være relevant å legge til grunn at reservatet er svært stort og i stor grad preget av fattige, til dels tørre marktyper og en del bart fjell. Videre ligger området forholdsvis kystnært med tilhørende lang vekstsesong, noe som innebærer kortere tid for leging av evt. skader sammenliknet med alpine vegetasjonstyper.

Fylkesmannen tilrår på denne bakgrunn på at høringsforslaget til formulering av § 6 annet ledd punkt B opprettholdes.

Kalking og saltstein

Under § 6 foreslås 2 ekstra punkter:

- *Naudsynt transport av f.eks. kalk til skjøtsel av fiskevatn på vinterføre med lett beltekjøretøy.*
- *Naudsynt transport av saltstein til beitedyr på vinterføre med lett beltekjøretøy.*

Begrunnelse for forslaget er ønske om å opprettholde tradisjonell beitebruk.

Fylkesmannen ser behovet for aktivitetene som foreslås omfattet av generelle unntak, og ser det som viktig at beiting kan opprettholdes som før, og at igangsatt fiskekultivering kan videreføres. Motorisert ferdsel i utmark er en aktivitet som i tillegg til å være omfattet av vernebestemmelser er omfattet av forskrift om motorferdsel, og må derfor i de enkelte tilfellene omsøkes kommunen som er forvaltningsmyndighet for nevnte forskrift. Det er et klart mål å unngå unødvendig kjøring i naturreservater, og det etter Fylkesmannens oppfatning rimelig at slik aktivitet reguleres av vernebestemmelsene i et verneområde. Fylkesmannen foreslår på dette grunnlag at punktene tas inn under § 7 som spesifiserte dispensasjonsbestemmelser, punkt F iv og v. Det legges til grunn at det åpnes for å innvilge flerårige tillatelser etter verneforskriften til de aktuelle aktivitetene for i størst mulig grad å begrense omfanget av søknader.

Feilreferanse og feilnummerering

I § 7.6. b står det referert til § 4 nr. 3. Riktig paragraf må være § 6 nr. 2. Videre er §§ etter § 7 nummerert feil. Fylkesmannen beklager feilene i høringsforslaget. Feilreferanser og feilnummerering er nå rettet opp.

Skogskjøtsel

§ 7 punkt 2 foreslås endret til: “Hogst av etablerte plantefelt eller annen skog som fylket v/biolog vurderer bør fjernes med tanke på verneverdien. Kan grunneier hogge om han/hun ønsker det, og verdien av tømmeret tilfaller han/henne”.

Det påpekes videre at det er ønskelig at grunneier har siste ordet i aktuelle skogskjøtselssaker, og generelt at inngrep i området etter §§ 9, 10 og 11 (feilaktig angitt i høringsforslaget som §§ 7, 8 og 9) kun må skje etter kommunikasjon og tilslutning fra grunneiere, og at verdien av tømmeret må tilfalle grunneier.

Innspillet dekkes etter Fylkesmannens vurdering av verneforskriften § 9 “Skjøtsel”, som henviser til nml § 47. Henvisningen til § 47 innebærer at både forslaget til endring i bestemmelsene om uttak av annen skog, økonomiske fordeler ved skjøtsel, og kommunikasjon med grunneier er ivare tatt etter gjeldende forslag til vernebestemmelser. Fylkesmannen innstiller på den bakgrunn at høringsforslaget opprettholdes på de aktuelle punktene.

Eiendomsrett

Det påpekes at det ikke er nevnt i forskrift at grunneiere formelt har eiendomsrett, og at dette burde presiseres i forskrift. Grunneiere beholder eiendomsretten til et verneområde etter av vernevedtak er truffet. Dette er avtalefestet ved kontraktinngåelse om frivillig vern. Det er ikke vanlig at dette presiseres i verneforskrift, og Fylkesmannen kan ikke se at det er grunn til å be om at det innføres eget punkt om dette for Vardeheia naturreservat.

Fremtidig småkraftpotensiale

Det fremhever at “fossbrekk” som renner ned i Gangseitjørna er holdt utenfor verneområdet med tanke på fremtidig småkraftutbygging. Grunneier ønsker tilslutning fra vernemyndighetene om at vi ser positivt på at muligheten for utnyttning av el-kraft i området holdes åpen, forutsatt at slik utnyttning ikke går ut over verneområder.

Arealer som ikke omfattes av vernebestemmelsene forvaltes etter annet gjeldende lovverk. Småkraftsaker skal i første omgang omsøkes Norges Vassdrags og Energidirektorat (NVE) etter Vannressursloven for å vurdere konsesjonsplikt. Dersom NVE finner at tiltaket ikke er konsesjonspliktig behandles saken av kommunen etter Plan og bygningsloven (Pbl).

Fylkesmannen kan ikke foregripe saksbehandling av en eventuell fremtidig småkraftsak. I saksbehandling for et planlagt småkraftanlegg som grenser mot et naturreservat vil det imidlertid være rimelig at det foretas en vurdering av tiltakets mulige innvirkning på verneverdier i verneområdet. Konklusjoner om omfang og konsekvens av tiltaket for verneformålet vil så være del av beslutningsgrunnlaget som avgjør utfallet av søknaden. Dersom tiltaket tillates skal det i tillegg vurderes etter forurensningsloven.

Skjøtsel av kulturmark

Grunneier ønsker å opprettholde tradisjonell slåttevoll på 5 daa i tilknytning til støylen under “Knutsknatte” for å opprettholde kulturlandskap og blomstervoll. Støylen/ høybua brukes i begrenset grad som jaktbu om høsten.

Den aktuelle støylen ligger like sør for den sørvendte skrenten til Knutsknatten sitt høyeste punkt, ca 400 m (sør)vest for Grauttjørnane. Hevding av tradisjonelle slåttevoller vil etter Fylkesmannens vurdering bidra til å fremme verneformålet ved å bidra til å opprettholde livsgrunnlaget for arter som er tilknyttet kulturlandskapet, og dermed øke bredden i artsmangfoldet i reservatet.

Fylkesmannen foreslår derfor en justering av vernebestemmelsen som gir generelt unntak for skog- og krattrydding og slått av tidligere hevda areal, i størrelsesorden ca 5 dekar, rundt den aktuelle støylen “Knutsknattebua”. Støylen er merka av på vernekartet. Informasjon om at høybua brukes som jaktbu tilsier og at det bør inn et punkt som åpner for vedlikehold av bygninger som er i bruk på vernetidspunktet. Følgende tilleggspunkt foreslås på denne bakgrunn for § 4: Generelle unntak:

- D. Vedlikehold av bygninger og innretninger som er i bruk på vernetidspunktet*
- H. Slått, samt rydding av kratt og skogoppslag på slåttevoll på totalt ca. 5 dekar rundt støylen “Knutsknattebua”*

Skjøtsel av eksisterende stier og veger

Aust-Agder fylkeskommune påpeker at verneforskriften bør åpne for vedlikehold og skjøtsel av eksisterende stier og veger i verneområder. Fylkeskommunen gir råd om at det i verneforskriften § 4 "Generelle unntak" tas inn at merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveger kan gjennomføres for å bedre tilgjengelighet for allmennheten og for å kanalisere ferdsel og begrense slitasje på vegetasjon.

Merking, rydding og vedlikehold av stier er tatt inn som en spesifisert dispensasjonsregel under § 7, som er nasjonal standard for reservatforskrifter. Dette fordi det er ønskelig for forvaltningsmyndigheten å ha oversikt og kontroll over hvem som bedriver slik virksomhet i skogreservater, og hvordan den utføres. Generelt er slik aktivitet en vanlig del av generell skjøtsel av verneområder som forvaltningsmyndigheten f.eks. kan bestille fra Statens Naturoppsyn i forbindelse med oppsynsvirksomhet, eller gjennom avtale med grunneier.

Fylkesmannens tilråding: Fylkesmannen tilrår at området vernes som naturreservat med avgrensning som i høringsforslaget, med unntak av at gnr/bnr 25/1 som ved en inkurie var kommet med innenfor avgrensningen, i sin helhet tas ut av reservatet.

Fylkesmannen anser Vardeheia som et egnet navn på reservatet, og tilrår navneendring fra Gangsei naturreservat til Vardeheia naturreservat.

Fylkesmannen foreslår mindre endringer av § 4 punkt G ad bålbrekking:

§ 4 Generelle unntak

G. Bålbrekking med tørrkvist, tørre greiner eller små tørrgadd av furu og gran.

Fylkesmannen foreslår og at et punkt fra høringsforslaget tas ut (§7 nr. 6 bokstav a) og at fire tilleggspunkter tas inn i verneforskriften i forhold til høringsforslaget. Endringene som foreslås er: Sletting av § 7 nr. 6 bokstav a. med formuleringen:

Forvaltingsstyresmakta kan etter søknad gje dispensasjon til:

6. Naudsynt motorferdsel i samband med:

a. Øvingskøyning for formål nemnde i §4 nr. 1

Punktet tilrås tatt ut i sin helhet. Endringen foreslås på bakgrunn av at gjeldende overordna føringer peker på at punktet kun skal tas med dersom det foreligger spesiell, konkret grunn til å ta punktet inn. Slike grunner foreligger ikke for Vardeheia naturreservat etter hva Fylkesmannen kjenner til. Endringen innebærer justeringer av nummerering av resterende og nye punkter i samme bestemmelse.

Tilleggs punkt i § 4. Generelle unntak:

D. Vedlikehold av bygninger og innretninger som er i bruk på vernetidspunktet

H. Slått, samt rydding av kratt og skogoppslag på slåttevoll på totalt ca. 5 dekar rundt støylen "Knutsknattebua"...

Tilleggs-underpunkt i § 7. punkt F Spesifiserte dispensasjonsreglar

Forvaltingsstyresmakta kan etter søknad gje dispensasjon til:

F. Naudsynt motorferdsel i samband med

iii.Kalking av fiskevatn på vinterføre jf. § 7 punkt D

iv.Transport av saltstein til beitedyr på vinterføre

I tillegg er feilnummerering og feilreferering i verneforskriften fra høringsforslaget rettet opp i henhold til innspill fra høringen og gjeldende nasjonal mal for verneforskrifter.

Direktoratets tilråding: Fylkesmannen tilrår at bålbrekking med tørrkvist, tørre greiner eller små tørrgadd av furu og gran tillates i naturreservatet. Direktoratet tilrår at tillatelse til dette tas ut av forskriften. Sjøl om det ikke vurderes som noen trussel mot vernekvalitetene i dette området at tørrgadd av furu og gran brukes til bålbrekking, ønsker DN på prinsipielt grunnlag at dette ikke tillates i skogreservater.

DN vil presisere at hjemmelen til skjøtsel i § 9 innebærer at forvaltningsmyndigheten har hjemmel til å foreta nødvendige skjøtsel i naturreservater for å ivareta verneformålet, uten å måtte innhente tillatelse til dette.

DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Vardeheia som naturreservat.

MDs tilråding: Det er foretatt mindre justeringer i forskriften. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Vardeheia naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

12. Ausvasstormyra naturreservat (utvidelse), Namsskogan kommune, Nord-Trøndelag

Utvidelsesareal 1051 daa, herav 466 daa produktiv skog. Nytt totalareal 2256 daa.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Utvidelse og forsterkning av eksisterende myrreservat med naturlige overgangs- og kantsoner av skog, samt nøkkelbiotop i skog. Ausvassmyra er verneverdig i kategori ***/** myrfaglig sett grunnet store areal med ekstremrik vegetasjon. Kalkåren gjennom området gir også rik skogvegetasjon. Eksisterende avgrensning av reservatet er ikke optimal, idet kantsonene og de naturlige overgangssoner vestover er avskjært. Forslaget innebærer dermed en forsterkning av eksisterende naturreservat, ved at de økologiske strukturer som omfatter en mosaikk av bekkedrag, skogdrag, myrelementer og et par små skoghauger, tas med. I øst foreslås en tilgrensende bekkekløft, dokumentert som nøkkelbiotop med betydelig andel høgstaudeskog og lågurtskog, tatt med. Formålet med naturreservatet er å verne et variert og lite påvirket myrkompleks med randsoner av skog i indre deler av fylket. Med sin variasjon i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser har området særlig betydning for naturmangfold. Store myrrealer har ekstremrik vegetasjon, og kalkåren gjennom området gir også rik skogvegetasjon. Området har mosaikk av bekkedrag, skogdrag og myr. En bekkekløft med høgstaudeskog og lågurtskog inngår. Området har særskilt naturvitenskapelig verdi gjennom betydelig areal med ekstremrik bakkemyrvegetasjon. Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: LNF-område i kommuneplan.

Inngrepstatus: Merket sti gjennom området.

Lokale høringsuttalelser:

Namsskogan kommune foreslår at området vernes i henhold til høringsutkast, da forslaget vil ha liten praktisk betydning for jakt, fiske og beiting av bufe. En anmerking er at Strompedalsmarsjen etter stien ved Ausvassmyra kan videreføres. Namsskogan kommune anfører generelt at det gis unntak til reindriften for tiltak som er beskrevet i distriktsplan for reinbeiteområdet, for at næringen kan utøves på en tilfredsstillende måte. Bestemmelsen om at tørr gran og furu ikke kan tas til skånsom bålbrenning, tas ut. I §8 gir forvaltningsmyndigheten Namsskogan fjellstyre det daglige oppsynsansvaret mot vederlag.

Vestre Namdal reinbeitedistrikt påpeker at dette er et område som er svært viktig for reindrift, på grunn av allsidige beiter, lavarter på gammelskog, rikt vårbeite, med flytte- og trekkveier og bruk av snøscooter og terrengsykkel, og behov for rydding av vegetasjon. Vern skal ikke være til hinder for utvikling hverken for reindriften eller annen samisk næring i fremtiden, f.eks. samisk form for turistnæring, uttak av virke, virkesbasert næring, mv.

Statskog mener området primært bør tas ut av planen. Hvis vern gjennomføres bør området i sørvest ved Tjønnyrtjønna tas ut, og grensa trekkes etter vannskillet over Fremmer Tjønnyrån og nord for Tjønnyrtjønna.

Fylkesmannens tilråding: Fylkesmannen tilrår at grensa justeres slik at en del av Tjønnyrhaugen med ungskog tas ut, da denne danner ytterkant i området, men at Tjønnyrtjønna fortsatt er med, da denne danner en del av det økologiske landskapsrommet. Det tas inn i forskriften at arrangement av Strompedalsmarsjen etter stien gjennom området er tillatt. Siden området er utvidet, og nå omfatter Tjønnyrtjønna, så tilrås at bålbrenning er tillatt. En kan

ikke se en bruksfrekvens av området som skulle tilsi at bålbrenning skulle utgjøre noen trussel, verken mot skog- eller myrverdier i området, og eventuelle bål vil normalt ikke bli anlagt der sårbar myrvegetasjon opptrer. Bemerkning fra Namsskogan kommune om tørr gran og furu i forbindelse med bålbrenning er oppklart som en misforståelse, da hele tørre trær ikke bør tas til bålbrenning. En tilråd i den forbindelse Statskog sin forslåtte formulering i forhold til bålbrenning. En tilråd videre at forbudet mot riding utenom stien i området opprettholdes, da det her er sårbare myrverdier med spesiell vegetasjon. For reindrift og øvrige spørsmål mht forskrift og oppsyn vises til generell kommentar.

DNs tilråding: DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilråd utvidelsen av Ausvasstormyra naturreservat.

Samtidig tilrås oppheving av forskrift 26.8.1988 nr. 676 om fredning av Ausvasstormyra naturreservat i Namsskogan kommune Nord-Trøndelag

MDs tilråding: Det er foretatt mindre justeringer i forskriften. MD slutter seg for øvrig til DN og tilråd at Ausvasstormyra naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

Samtidig tilrås oppheving av forskrift 26.8.1988 nr. 676 om fredning av Ausvasstormyra naturreservat i Namsskogan kommune Nord-Trøndelag

13. Klårtjønnhaugen naturreservat, Overhalla kommune, Nord-Trøndelag

Areal 435 daa, herav 324 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

* - lokalt verneverdig.

Spesialområde, liten lokalitet med kalkgrunn, kalkvegetasjon, fredete arter (marisko) og kalksjø, til dels betydelig påvirket av skogbruk.

Området er spesialområde for kalkskog, og et relativt varmt lokalklima gir rik flora som er bevart i sørskråninger, bl.a. med forekomster av marisko, rødflangre, korsved, trollbær, og mye liljekonvall. Klårtjønnhaugen er en dyp kalksjø, med blått klart vatn, og antas å ha sjeldne og spesielle arter som lever i kalksjøer (kransalger, insekter). Kalksjøer er sjeldne naturtyper nasjonalt. Det er utsatt fisk i sjøen, noe som trolig har utarmet det stedegne kalkpåvirkede biomangfoldet innenfor dyrelivsfaunaen. Mangfoldet av gammelskogarter er lite. I urørt tilstand hadde verneverdi trolig vært **/***, jfr NINA-rapport.

Formålet med naturreservatet er å verne et spesielt skogområde. Området har særlig betydning for naturmangfold med sine naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området har kalkskog med forekomster blant annet av marisko, rødflangre, korsved, trollbær og mye liljekonvall. Området har særskilt naturvitenskapelig verdi med kalkvegetasjon, herunder fredete arter, og forekomst av kalksjø som er en utvalgt naturtype. Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: LNF-område i kommuneplan.

Inngrepstatus: Det er betydelige hogstinggrep sentralt i området, med en tilstand av relativt tett ungskog i en blanding av lauv- og baroppslag.

Lokale høringsuttalelser

Miljø- og Landbruksforvaltningen i Midtre Namdal region tar forslaget til verneområder med foreslåtte forskrifter til etterretning.

World Wildlife Fund mener det bør undersøkes nærmere om det er fisk i Klårtjønnhaugen, og eventuelt sette igang tiltak for å få det særprega kalkpåvirkede biomangfoldet restaurert.

Statskog mener at området bør tas ut av verneplanen fordi andel ungskog er stor, og fordi rødflangre krever aktiv skjøtsel, noe skogbruket i Statskog både skal og kan utføre innenfor Levende Skog standardene.

Overhalla fjellstyre har ikke uttalt seg, men har deltatt på befarings og i møter.

Fylkesmannens tilråding: Området er meget særpreget, både på grunn av kalkvegetasjon og kalksjøen. For å opprettholde og restaurere områdets verdi kreves omfattende innsats i form av faglig basert skjøtelsesplanlegging, faglige vurderinger og undersøkelser av kalksjøen og påfølgende oppfølgende tiltak. HINT peker i sin uttalelse generelt på at restaurering av områder kan være viktig. Den beste muligheten for å opprettholde og bevare/restaurere området er gjennom faglig basert skjøtsel som naturreservat. Forslaget opprettholdes.

DNs tilråding: Det er satt ut fisk i Klårtjønnna. Fisk i denne typen tjern kan ha en klar negativ effekt på det biologiske mangfoldet. Eventuelle restaureringstiltak for å endre dagens situasjon må vurderes i forbindelse med utarbeidelse av forvaltningsplan.

DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

DN viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår opprettelse av Klårtjønnhaugen naturreservat.

MDs tilråding: Det er foretatt mindre justeringer i forskriften. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Klårtjønnhaugen naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

14. Almdalen-Ekorndalen naturreservat (utvidelse), Overhalla og Namsos kommuner, Nord-Trøndelag

Forslaget innebærer en utvidelse av Almdalen naturreservat.

Utvidelsesareal 29 997 daa, herav 5951 daa produktiv skog. Nytt totalareal 30 775 daa.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

**** - nasjonal verneverdi, svært viktig område.

Almdalen/Ekorndalen er intakte daler, med stort areal, svært stor økologisk variasjon, med mange skogtyper fra sørboreal til lavalpin sone, herunder både lauvskoger og barskoger, flommarkskog, mye rike vegetasjonstyper. Klimaet er fuktig, noe som gir meget særegne og spesielle regnskogmiljø. Området har et svært rikt og særegent artmangfold, med bl.a svært rike lobarion-samfunn. Her finnes et betydelig område med boreal regnskog, og en dal som strekker seg rimelig urørt fra sjøen og opp mot fjellet. Området oppfyller en rekke mangelkriterier. Vurdert hver for seg forsvarer Almdalen **** og Ekorndalen **. Sistenevnte har betydelig mindre variasjon enn Almdalen, men karakteriseres av svært fuktige vegetasjonstyper med rikelige mengder lav på trærne. Formålet med naturreservatet er å verne et lite påvirket skogområde med gammel naturskog som inneholder truet og nær truet natur. Med sin variasjon i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser har området særlig betydning for naturmangfold. Området har intakte daler, med stort areal, svært stor økologisk variasjon, med mange skogtyper fra sørboreal til lavalpin sone, herunder både lauvskoger og barskoger, flommarkskog og mye rike vegetasjonstyper. Klimaet er fuktig, noe som gir meget særegne og spesielle regnskogmiljø. Området har et svært rikt og særegent artmangfold, med bl.a svært rike lobarionsamfunn. Her fins et betydelig område med boreal regnskog, og en lite påvirket dal som strekker seg fra sjøen og opp mot fjellet. Med verdifulle forekomster av boreal regnskog representerer området en bestemt type natur med særskilt naturvitenskapelig verdi. Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: LNF-områder i kommuneplaner. Eksisterende naturreservat i området, 800 da stort.

Inngrepstatus: Gammel driftsveg gjennom Almdalen. Vegen er under forfall og vil ikke bli vedlikeholdt. Gammel seter beliggende i Overhalla kommune, Solumsseteren.

Lokale høringsuttalelser

Midtre Namdal region, Miljø- og Landbruksforvaltningen tar høringsrapporten til etterretning. Vestre Namdal reinbeitedistrikt påpeker området som svært viktig for reindriften, med mange flytte og trekkveier i området, bruk av snøscooter og terrengsykler langs disse, behov for rydding av ferdsselsleier, gamle boplasser mv. Det sies at vern ikke skal være til hinder for utvikling hverken for reindriften eller annen samisk næring i fremtiden, f.eks samisk form for turistnæring, uttak av virke, virkebasert næring, mv. Reinbeitedistriktet har sendt inn kart over en rekke drivings- og flytteleier, med et betydelig antall traseer/deltraseer markert på kart, med tanke på regulering etter unntaksbestemmelsene i § 4.

HINT, Høgskolen i Nord-Trøndelag anfører at hele elveutløpet av Dunaelva med kantskog, samt Ekorndalselva, burde være med. Det er tidligere registrert kystskogarter langs Ekorndalselva, som sannsynligvis er et "source-habitat" for flere rødlistearter.

Naturvernforbundet NT mener det er svært uheldig og merkelig at kjerneområde 1 i sin helhet ser ut til å være utelatt fra forslaget, og det er en selvfølge at man sørger for vern av det gjennom høringen, eventuelt tilleggshøring.

World Wildlife Fund anfører hensyn til verneområdet i bygge- og anleggsfasen av vindkraftverk.

NTNU, Vitenskapsmuseet, mener at hele kjerneområde 1, samt tilgrensende områder ved Ekorndalselva (kystbarskog) burde vært med.

Ingebjørg Saksen eier naboeiendommen gnr.brnr 4/5, og anfører at grensa på den opprinnelige Duna-eiendommen er inntegnet feil på kartet, ønsker å ha vegrett til grind/gjerde ved Geitryggen, og at veg og sti blir vedlikeholdt for å hente ut skadde beitedyr, og at uttransport av saltslikkestein på frossen mark tillates.

Namsos Bonde og Småbrukerlag ønsker at også resten av statsallmenningen nord og sør for Almdalen blir med i forslaget, for å verne området mot tekniske inngrep, at utkjøring med saltstein på snødekt mark blir tillatt, og at vegen fra Duna og innover blir vedlikeholdt, bl.a for uthenting av skadde beitedyr og uttransport av elgslakt.

Overhalla fjellstyre har ikke uttalt seg, men har deltatt på møter og befaringer i prosessen.

Namsos fjellstyre har ikke uttalt seg.

Statskog anfører at reservatgrensa må trekkes etter yttergrensa til melding om vindkraftverk i området, og forutsetter at det ikke etableres buffersoner utenfor reservatgrensa.

Fylkesmannens tilråding

Med hensyn til avgrensning i forhold til naboeiendommen så skal vernegrensa følge den juridiske eiendomsgrensa eller vegen, da det uansett ikke er ønskelig å ha vegen inne i reservatet. Pr i dag er detaljer vedrørende grensa ikke helt avklart med hensyn til kartfesting i DEC-systemet. En velger derfor som grense i forslaget å bruke grunneierens skisse, og deretter gjennomføre en grensegang på barmark ved jordskifteretten, for å få etablert de juridiske grenser i DEC. Forskjellen mellom grunneierens skisse og høringsutkastet utgjør svært små areal og er uvesentlig i vernesammenheng. Grensa justeres altså til å følge veglinja, alternativt grunneierens skisse.

Med hensyn til det skisserte vindkraftanlegget, så er det i vindkraftmeldinga svært stort, med 126 vindturbiner spredt over 4 ulike delområder fra Skrøyvdalsområdet i øst og ned mot grense Namsos i vest. Seinere er denne skissen utvidet. I forhold til anleggets størrelse så er den arealmessige overlapping mellom verneforslaget og vindkraftverket beskjedent. I vindkraftmeldinga fra Statskog påpekes den pågående verneprosessen, og at grensene for det skisserte vindkraftanlegget vil tilpasses resultatet av verneprosessen.

En vil bemerke at Almdalen/Ekorndalen er et ****-stjerners område og svært viktig, og fylkesmannen anbefaler derfor at et eventuelt vindkraftanlegg, som anført i vindkraftmeldinga fra Statskog, tilpasses reservatet. Fylkesmannen tilrår derfor at området fredes med de foreslåtte grenser. Kjerneområde 1 ligger delvis på privat grunn, og foreslås derfor ikke vernet i forslaget. Det foreslås videre at utkjøring av saltslikkestein på snødekt mark kan hjemles gjennom § 5. Det foreslås videre at forskrift for eksisterende Almdalen naturreservat oppheves.

Med hensyn småbrukerlagets ønske om å ta med resten av statsallmenningen for å unngå fremtidige inngrep, så antar en det kan være i forhold til det skisserte vindkraftanlegget. Ved vurdering av etablering av vindkraftanlegg så skal det foreligge konsekvensvurdering. I en

konsekvensvurdering vil beliggenhet av et vindkraftanlegg i forhold til et naturreservat være en faktor som skal vurderes, men fylkesmannen vil ikke speilvende prinsippet og foreslå vern av hele statsallmenningen.

Med hensyn til reinbeitedistriktets kart over en rekke drivings- og flytteleier, så er det meget nyttig. Imidlertid omhandler kartet leier som går over snaufjell, myr og så vel som gjennom vegetasjonsområder. I vernekartet er det drivingsleier gjennom vegetasjon som er aktuelle å nedtegne, og således blir innspillet for omfattende. Innspillet er imidlertid viktig og vil bearbeides videre i forvaltningsplanleggingen, jfr tidligere kommentar.

Overhalla fjellstyre har hytte i Alm- og Ekorndal statsallmenning, og krysser Almdalen ved transport inn til hytta. Overhalla fjellstyre hogger ikke ved, men transporterer årlig inn ved til hytta med scooter. Transporten er ikke omfattende, og en henviser til høringsrapportens konklusjoner.

For øvrige spørsmål mht reindriften, forskrift og erstatning vises til generell kommentar foran.

DNs tilråding: Tilrådingen innebærer en utvidelse av eksisterende Almdalen naturreservat. I utvidelsesforslaget inngår Ekorndalen og det tilrås derfor at naturreservatets navn endres til Almdalen-Ekorndalen naturreservat.

I verneforskriften er det i § 4 åpnet for transit med bruk av beltekjøretøy på snødekt mark til bakenforliggende hytte til Overhalla fjellstyre.

DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Almdalen naturreservat. Nytt navn på naturreservatet foreslås til Almdalen-Ekorndalen naturreservat.

Samtidig tilrås oppheving av forskrift 4.12.1992 nr. 945 om fredning av Almdalen naturreservat, Namsos kommune, Nord-Trøndelag.

MDs tilråding: MD viser til at Statskog i brev til NVE 28.2.2011 vedrørende vindkraftverk i Grønningsfjella informerer om at videre planlegging av vindkraftverket stoppes.

MD har foretatt mindre justeringer i forskriften. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Almdalen-Ekorndalen naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

Samtidig tilrås oppheving av forskrift 4.12.1992 nr. 945 om fredning av Almdalen naturreservat, Namsos kommune, Nord-Trøndelag.

15. Finntjønnin naturreservat, Overhalla kommune, Nord-Trøndelag

Areal 5298 daa, herav 2540 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

** - regional verneverdig.

Forslaget er konsentrert rundt- og basert på tre kjerneområder. Kjerneområde Finntjønnin er ganske stort, meget velarrondert og har store areal fuktig og rik storbregneskog, samt høgstaudeskog langs bekker og søkk. Kjerneområdet Flisinghatten har svært rik vegetasjon, med innslag av almetrær, og storbregneskog og høgstaudeskog, mens kjerneområde Pikhaugen omfatter tung, gammel og fuktig skog i to bekkedaler/bekkesøkk. Området har ganske rik karplanteflora, mens artsmangfoldet knyttet til gammel granskog er sparsomt, noe som bl.a, skyldes det omfattende skogbruket i området. Langs kanten av produktive granlier er det innslag av rikmyr. Området har viktig landskapsøkologisk funksjon i et område preget av omfattende skogbruk, og har innslag av mer spesielle kvaliteter i kjerneområdene, med relativt gammel skog, areal med rike skogtyper som storbregnegranskog, høgstaudeskog og innslag av edellauvskog.

Formålet med naturreservatet er å verne et lite påvirket skogområde med gammel naturskog. Med sin variasjon i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser har området særlig betydning for naturmangfold. Området har fuktig og rik storbregneskog, høgstaudeskog og innslag av edellauvskog. Området har relativt rik karplanteflora og innslag av

rikmyr. Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnet. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: LNF-område i kommuneplan.

Inngrepstatus: Hytte ved Finntjønnin.

Lokale høringsuttalelser

Midtre Namdal region, Miljø og Landbruksforvaltningen, tar forslaget til etterretning.

Steinar Storøy eier hytte i området, og melder i brev av 16.06.2008 at han er positiv til vern, såfremt hans rettigheter der videreføres som idag.

Namsos Bonde og Småbrukerlag har ikke merknad til forslaget.

Overhalla fjellstyre har ikke uttalt seg, men har kommet med anførsler om områdene i Overhalla underveis i prosessen.

Statskog mener området primært bør tas ut av verneplanen. Hvis vernet gjennomføres, bør grensen i sørøst justeres slik at den følger høydedraget mot bekken.

Fylkesmannens tilråding: Fylkesmannen foreslår at området vernes som foreslått, herunder med åpning for at hytteeieren kan få innvilget snøscootertransport inn til hytta etter § 5, samt uttak av ved etter samme paragraf. Grense justeres i sørøst, jfr uttalelse fra Statskog. Med hensyn til reindrift, henvises til generell kommentar.

DNs tilråding: DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser forøvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilråd opprettelsen av Finntjønnin naturreservat.

MDs tilråding: Det er foretatt mindre justeringer i forskriften. MD slutter seg for øvrig til DN og tilråd at Finntjønnin naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

16. Bangsjøan naturreservat, Overhalla, Snåsa, Grong og Steinkjer kommuner, Nord-Trøndelag

Areal 34 384 daa, herav 11 916 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

** - regionalt verneverdig.

Dette er et stort område med stor variasjon av skogtyper, mange kjerneområder, og et viktig område for artsmangfold. Vurdert for seg selv er området regionalt verneverdig i den høyere delen av skalaen, men sammen med Jamtheimen regnes området som trolig nasjonalt verneverdig (***), jfr NINA-rapport. Området ligger med areal på begge sider av Bangsjøan som er reguleringsmagasin. Området har ganske store areal med lågurtskog, og har rikere typer som høgstaudeskog og almeskog, men det er fattige skogtyper og herunder furuskog som dominerer. Bangsjøan er topografisk variert og viser stor spredning på vegetasjons- og skogtyper, og er i sum et stort område på mer enn 10km² produktiv skog. Det er et stort antall kjerneområder, hvor det rike området Bjønndalen i seg selv er kvalifisert som et naturreservat. Kravfulle og rødlistede arter er knyttet til gamle trær, død ved og stammen til rikbarkstrær. Av arter kan nevnes godt utviklede lungeneversamfunn, fossenever, kravfulle skorpelav, bl.a. langnål.

Formålet med naturreservatet er å verne et lite påvirket skogområde. Med sin variasjon i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser har området særlig betydning for naturmangfold. Området har stor variasjon av skogtyper, med ganske store areal med lågurtskog og har også rikere typer som høgstaudeskog og almeskog. Truede og nær truede arter er knyttet til gamle trær, død ved og stammen til rikbarkstrær. Området har særskilt naturvitenskapelig verdi som et stort område med store areal gammelskog, og varierte og rike skogtyper med sitt tilhørende

arts mangfold. Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnet. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: LNF-område i kommuneplaner.

Inngrepstatus: Området grenser til Bangsjøan som er reguleringsmagasin. Det er en seter i området. Sperregjerde for beitedyr på strekningen Bangsjøan - Trekvitla, samt samlekrus for beitedyr. Turløypemerking (vinter) gjennom området til fjellstyrehytte i Grong (utenom området).

Lokale høringsuttalelser

Grong kommune slutter seg til høringsrapport 6 – 2008, ”Vern av skog på Statskog SF og OVF, og frivillige avtaler med private grunneiere”. Grong kommune ønsker at for de omtalte fredningsområder i Grong inntas et nytt pkt i forskriften under § 4 generelle unntak: Etter fastlagt trase/korridor merket på kart følger motorisert ferdsel motorferdsellovens bestemmelser. Dersom det under høringen framkommer nye forhold av betydning for berørte grunneiere og eventuelt andre må vernebestemmelsene tilpasses dette.

Midtre Namdal region, Miljø- og Landbruksforvaltningen tar høringsrapporten til etterretning. Grong fjellstyre anfører de har fjellstyrehytte, Bangsjøhytta, som brukes flittig av både lokalbefolkning og utenbygdsboende, og at det er viktig at dette tilbudet opprettholdes. Hytta har behov for påbygging. På sikt kan det være aktuelt med ei ny hytte på samme sted, og området må ikke innsnevres slik at det ikke blir mulig. Grong fjellstyre ber (krever) at vernegrensa trekkes noe lenger bak, slik at hytta ikke blir liggende i reservatet. Fjellstyret ber videre om (krever) at det åpnes for vintertransport med snøscooter etter to leier, over Liafjellet til Østre Bangsjø, og over Kvernsjøen, samt at pkt. 5.8 i verneforskriften dermed kan føres over til § 4, og at det åpnes for frakt av bagasje ved utleie. Videre at det i § 4 gis tillatelse til turløypemerking på snødekt mark av trase A ned til Østre Bangsjø.

Snåsa fjellstyre anfører generelt for alle områdene at ivaretagelse av bruksrettigheter etter fjelloven og bruk av områdene til friluftsliv bør inn som mål i formålsparagrafene så langt det ikke kommer i konflikt med vernet av barskogen i områdene.

Generelle unntak §4

- Det er nødvendig med en felles forståelse mellom forvalter, grunneier og jeger på setningen ”fjerning av mindre mengder kvist i forbindelse med elgjakt”.
- I tillegg til bruk av mobile jakttårn må det være tillatt med oppsetting av enkle jakttårn av trematerialer/treverk. .
- Lavtflyging i forbindelse med beitedyrledning eller reindrift må være tillatt.
- Det må være tillatt med utsetting og utfraktning av saltslikkesteiner for beitedyr/elg i alle områdene.
- Det må kunne brukes 4/6- hjuls motorsykel for utfrakt av felt storvilt uten søknad.
- Nødvendig motorisert ferdsel i forbindelse med vedlikehold av anlegg og innretninger, samt ved skjøtsel og drift av kulturminner, bør være tillatt etter § 4.

Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser §5:

- Det må kunne gis dispensasjon for oppsetting av nye gjerder/innretninger som er nødvendig for saunæring og reindrift.

Snåsa fjellstyre forutsetter at fjellstyrehytte holdes utenom reservatet. Fjellstyret krever at det i § 4 i verneforskriften åpnes for at motorferdsellovens bestemmelser gjelder for motorisert ferdsel etter 2 fastlagte traseer merket på kart: 1) Lei over fra Kvernsjøen der en kommer fram selv om det noe styggvær, og 2) lei nord for Bjønndalen der en kommer fram når isene er dårlige.

Fjellstyret krever at bruer over Bjønndalsbekken kan vedlikeholdes/utskiftes, og at stien gjennom Bjønndalen kan oppgraderes dersom det blir behov for det.

Snåsa kommune påpeker at de foreslåtte områder er viktige områder for reindriften og som utmarksarbeide for husdyr, og jakt, fiske og friluftsliv. Kommunen mener det er svært viktig at fredningsforskriften for verneområdene blir utformet på en sann måte at det ikke skapes nye problemer og vansker for reindriften, beitebruken og jakt og fiske, da dette er virksomheter og aktiviteter som ikke skal ha noen betydning for skogvernet. Kommunen mener at følgende punkter må flyttes fra § 5 til § 4: §5.3 om motorferdsel ved vedlikehold, § 5.4 om vedlikehold av

kulturminner, at § 4.8 endres til å omfatte ”mobile og enkle midlertidige jakttårn”, at uttransport av saltslikkestein med snøscooter forankres i § 4, transittraseer til fjellstyrehytte ved Bangsjøan for snøscooter, ridehest og kløvhest tillates i alle tre reservat, nytt punkt i § 5 om oppføring av nye anlegg som er nødvendige for reindrifta og beitenæringa, og at bruksrettigheter jfr Fjellogen og bruk av områdene til friluftsliv inntas i formålet for fredningen. Snåsa kommune mener at grensa bør trekkes innunder lia bak setrene slik at fjellstyrehytta kommer utenom området.

Steinkjer kommune anfører generelt at det ikke går fram om § 6 generelle dispensasjoner åpner opp for dispensasjoner for innkjøring av ekstra proviant og utstyr på barmark, eks når mattilsynet pålegger ekstra tilsyn. Videre bør forskriftene presisere uttrykket storvilt, slik at det ikke er tvil om at felt rovvilt kan transporteres ut. Forbudet mot teltleir fordrer en spesifisering av nivå, og det er ikke laget åpning for akutte reparasjoner på hytter og barmarkskjøring i den forbindelse.

Manglende mulighet for oppgradering av hytter, kan føre til verdifall.

World Wildlife Fund anfører at området har ugunstig form, og anbefaler bedre arrondering.

NVE forutsetter at vern ikke får innvirkning på evt. fremtidig justering av av

reguleringsbestemmelser/konsesjonsvilkår eller praktisering av manøvreringsreglement

Namsos Bonde og Småbrukerlag har ikke merknad til forslaget.

Overhalla fjellstyre har ikke uttalt seg, men har hatt anførsler til områdene i Overhalla underveis i prosessen.

Hytteieier Asle Juul har i innspill i prosessen påpekt sine interesser mht hogst av ved, adkomst om vinteren, utvidelse av bygningsmasse og nærstående trær som kan skade hytta ved trefall.

De øvrige hytteeierne har ikke uttalt seg, men enkelte har hatt anførsler på møter og befaringer underveis.

Statskog mener området primært bør tas ut av planen. Hvis området blir vernet, bør alle hyttene holdes utenfor reservatgrensene. For vintertransport til hyttene bør det etableres adkomsttraseer.

Fylkesmannens tilråding

Sammen med tilgrensende Jamtheimen er dette et viktig område som ivaretar viktige biologiske verdier. En anbefaler at Bangsjøan og Jamtheimen opprettes som to separate reservat, da områdene har ulik og hver sin særegne geografiske identitet og ivaretar ulike og komplementære verdier i skogsammenheng. En foreslår at 3 fjellstyrehytter og 9 private hytter/setre som i forslaget er innenfor området og ligger langs grensa mot reguleringsmagasinet, trekkes ut av praktiske årsaker. Området er stort og som sådan robust, selv om et reguleringsmagasin har sin negativ virkning i forhold til områdets helhetlige urørthet generelt og vann- og strandbiologi spesielt. Derfor er ikke selve vatnet verken aktuelt - eller kvalifisert for å inkluderes i et verneområde. En tilrå at reservatet opprettes som to areal på henholdsvis nord/østsida av vatnet, og på sørsida av vatnet, og at disse areal er nærliggende på grunn av områdets karakter som storområde. Områdets karakter er delvis skogbestander og mellomliggende areal av myr og impediment. Sørfra må området minst omfatte kjerneområde 2 i øst, som er en fuktig bekkedal. Fra nord bør området omfatte minst landskapsrommet rundt Snåsatjønnna, som drenerer ned i kjerneområde 1 – Bjønndalen. Det mellomliggende arealet her har mindre biologiske kvaliteter i seg selv, og en kan derfor tilrå denne løsning.

En anbefaler generelt at tillatelser til nødvendig transport av utstyr og materiell til setre og hytter gjennom reservatområdet kan tillates etter § 5.

Stien gjennom Bjønndalen omtales i fredningsforskriftene som setersti, noe som indikerer en opprinnelig standard for transport av kveg, hester m/kjerre mv, og dermed vedlikehold til dette nivå, uten at det nærmer seg noen vegklasse. Bru i Bjønndalen kan vedlikeholdes (skiftes ut i samme standard) etter vedlikeholdbestemmelsen. Videre tilrås gjennom § 5 at gjerder og samletrøer for beite kan tillates, da området er stort, beiting foregår og gjerder eksisterer. Nåværende punkt om flytting av gjerde kan da gå ut, da det kommer inn under nytt punkt. Mht. storvilt og rovvilt, så oppfattes dette i forhold til forslaget til forskrift som elg, hjort og bjørn.

I forhold til avgrensning er det praktisk å følge høyeste regulerte vannstand. Det er i dag vanskelig å forutse eventuelle ønskede vannstandsjusteringer, og slike spørsmål henvises til den generelle behandling både etter vassdragslov, dispensasjonsmulighet etter § 6 eller naturvernlovens saksbehandlingsregler for øvrig.

I forhold til WWFs anføring om arrondering, så omfatter området det overveiende naturlig tilhørende økologiske landskapsrommet, med hovedunntak av selve reguleringsmagasinet, som ikke er egnet som verneobjekt som tidligere anført.

Med hensyn til reindrift og andre spørsmål om forskrifter, henviser en til generell kommentar.

DNs tilråding: Steinkjer kommune anfører at det ikke er gitt åpning for akutte reparasjoner og motorferdsel i den forbindelse. Det er i forskriftens § 4 gitt åpning for vedlikehold av eksisterende bygninger og anlegg. Det er av den grunn ikke nødvendig å søke om tillatelse for å vedlikeholde bygninger. Motorferdsel i forbindelse med vedlikehold må søkes etter forskriftens § 5. DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser forøvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår opprettelse av Bangsjøan naturreservat.

MDs tilråding: Det er foretatt mindre justeringer i forskriften. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Bangsjøan naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

17. Mjøsund naturreservat, Nærøy kommune, Nord-Trøndelag

Areal 35 323 daa, herav 8869 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

*** - nasjonalt verneverdig.

Området vurderes som nasjonalt verneverdig først og fremst ved at det er et relativt stort område med gammel og i hovedsak lite påvirket barskog under naturlig dynamikk. Området utgjør også flotte landskap rundt store vatn i Nærøy. Det er registrert alder på gran opp til 400 år og furu på 528 år. På grunn av ulike eksposisjonsretninger og flere landskapsrom er den økologiske variasjonen stor. Mengde dødved er stedvis betydelig, med artsfunn som indikerer lang kontinuitet. Det forekommer også rike vegetasjonstyper, i størst omfang ved Mjøsundvatnet og i begrenset omfang ved Sandvatnet, herunder almeskog. Området dekker opp for mangelkategoriene gammelskog under naturlig dynamikk og rike skogtyper.

Formålet med naturreservatet er å verne et lite påvirket skogområde. Med sin variasjon i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser har området særlig betydning for naturmangfold. Området har gammel og i hovedsak lite påvirket barskog under naturlig dynamikk. Det er registrert alder på gran opp til 400 år og furu på over 500 år. På grunn av ulike eksposisjonsretninger og flere landskapsrom er den økologiske variasjonen stor. Mengden død ved er stedvis stor. Området har særskilt naturvitenskapelig verdi som et område med særlig gammel gran- og furuskog, samt forekomst av rike skogtyper, med sitt tilhørende arts mangfold. Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: LNF-område i kommuneplan.

Inngrepstatus: Mjøsundvatnet og Storvatnet reguleres til kraftformål. Det er hytter ved Mjøsundvatnet og Sandvatnet, samt hytte nord for Finnertjønnna. Sandvatnet/Langvatnet er oppdemt gjennom dam i utløpet av Langvatnet, utenom foreslått område.

Lokale høringsuttalelser

Nærøy kommune uttaler at det er i utgangspunktet positivt at Nærøy kommune har naturkvaliteter og skogtyper som er interessante for vern, men at det på bakgrunn av det store omfang og begrensninger i næringsaktivitet bør utarbeides en erstatningsordning slik at kommunen kan få erstatning for bortfall av fremtidige inntekter og verdiskapning.

Nærøy kommune anfører at Rørlifjellet bør tas med i forslaget (største alternativet), og ansvarsforholdet for demning mellom Øvre og Nedre Langvatn avklares og tas med i forskrift.

Nærøy fjellstyre er positiv til fredningsforslaget som berører gnr/brnr 147/1 i Nærøy kommune, Mjøsund statsalmenning. Nærøy fjellstyre ønsker at det største alternativet gjennomføres.

Under generelle unntak, §4 bes det om at det innarbeides følgende punkter:

- Oppsett av midlertidige oppheng for kjøtt i forbindelse med utøvelse av storviltjakt
- Vedlikehold og hogst for å hindre gjengroing rundt eksisterende hytter tillates.

-Vedlikehold av anlegg (f.eks fjellstyrehytter og naust) som er i bruk på fredningstidspunktet er tillatt uten søknad

Under Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser i § 5, bes det om at følgende punkter flyttes til § 4.

-pkt 3: Nødvendig motorferdsel for vedlikehold av anlegg som nevnt i § 4 pkt 10

-pkt 8: Nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til hytter i området med beltekjøretøy på snødekket mark.

Det bes om at det tas inn følgende i fortrinnsvis § 4, sekundært i § 5.

-Bygging av nødvendig husvære og anlegg for utøvelse av fjellstyrets virksomhet, oppsyn og brukeres sikkerhet samt for ivaretagelse av fjellstyrets arbeidsoppgaver og materiell.

Nærøy fjellstyre tar forbehold av evt. krav om erstatning hvis det viser seg at vernet medfører ulemper og redusert inntekt for fjellstyret.

Vestre Namdal reinbeitedistrikt påpeker tidligere og nåværende samiske anlegg og boplasser ved en rekke lokaliteter, at oppgradering/nybygg kan være aktuelt, og at vern ikke skal være til hinder for utvikling av for reindriften eller annen samisk næring i framtida (turisme, virkesbasert næring mv). Demningen som hever vannstanden i Langvatnet/Sandvatnet bør fjernes. Reinbeitedistriktet har lagt ved kart som viser mange flytte-, drivings- og kjøreleier.

Reineier Albert Jåma ber om at grensa justeres for hytte ved Finnpertjønna og hytte ved Mjøsundvatnet.

Naturvernforbundet NT støtter vern av det største alternativet.

World Wildlife Fund ber om at det største alternativet velges.

Statskog anfører at vernegrense bør trekkes utenom hyttene i området.

NVE ber om at alternativ grense velges, og forutsetter at avgensning ikke får innvirkning på eventuell framtidig justering av konsesjonsvilkår eller praktisering av manøvreringsreglementet for kraftmagasinene.

Firma Albert Collett er eier av vannkraftverkene, og påpeker i et innspill av 18.07.2008 til oppstartmeldingen at NVE definerer begrepet PFM som øverste vannivå ved maksimal flom, at begrepet HRV, Høyest Regulerte Vannstand i de fleste tilfeller vil representere øvre grense for hva som påvirkes av kraftproduksjonen, og at PFM således representerer en slag øvre grense for hva regulanten må ta hensyn til ved konstruksjon av anlegget - "10000-årsflommen". Firma Albert Collett forslår å trekke grensa anslagsvis 2 meter over HRV.

Fylkesmannens tilråding

Saken er drøftet med parter etter høring.

Statskog har nedprioritert/skrinlagt det skisserte vindkraftanlegget grunnet negative lokale signal, og fylkesmannen innstiller derfor på det største alternativet.

Med hensyn til dam, så er eierskap til denne uavhengig av fredningstatus, og eier har uansett ansvaret for dammen. Eventuelle spørsmål i forhold endring av vannhøyde er uansett en sak etter vassdragsloven, hvor status som reservat vil være et relevant vurderingspunkt. Ved Langvatnet justeres grense slik fjellstyrets naust kommer utenom, og samtidig gir rom for eventuelle planer om ny fjellstyrehytte. Det understrekes at slike planer skal vurderes på vanlig måte etter plan- og bygningsloven. Fjellstyrets (og Statskogs) hytter ved Sandvatnet ligger sentralt inne i området og kan ikke tilrås lagt utenom forslaget. Ved Mjøsundvatnet ligger fjellstyrets to hytter nært vatnet og vernegrensa, som kan justeres slik at hyttene av praktiske årsaker kommer utenom. Reineierens bygning ligger lenger unna vatnet, i et utløpsområdet av ei elv, med flere elveløp og rikt biologisk grunnlag. Ut fra økologiske betraktninger kan da grensa ikke tilrås justert tilsvarende, og det henvises her til generell tillatelse til vedlikehold av anlegget, og for øvrig § 6 om dispensasjon. Hvis det blir snakk om å flytte naust, vil en vurdere det positivt, hvis dagens plassering ikke kan brukes. Grense kan ikke tilrås justert som ønsket ved Finnpertjønna, og en henviser til de generelle vedlikeholds- og dispensasjonsregler. Videre anbefales at tillatelse til frakt av utstyr og materiell med snøscooter til hytter hjemles gjennom § 5. Med hensyn til enkle oppheng for storviltslakt, så henviser en til § 4.12, og enkle innretninger av den typen kan vurderes å komme inn under denne paragrafen.

Reinbeitedistriktet har sendt inn kart over en rekke drivings- og flytteleier, med et betydelig antall traseer/deltraseer markert på kart. Innspillet er nyttig, men omfatter leier både over snaufjell, myr så vel som gjennom områder med vegetasjon. På et vernekart er det leier med behov for rydding av vegetasjon som er aktuelle å ta med, og innspillet er derfor for omfattende for et vernekart. Som grunnlag for seinere forvaltningsplanlegging, er innspillet imidlertid viktig.

Med hensyn til erstatning vises til generelt til naturvernlovens bestemmelser.
For andre spørsmål vedrørende reindrift og forskrifter generelt henvises til generell kommentar.

DNs tilråding: Nærøy fjellstyre fremmer ønske om at det tillates rydding og hogst rundt hytter for å hindre gjengroing. I forskriftens bestemmelser er det gitt åpning for uttak av ved til hytter i området etter forskriftens § 5. Slikt uttak skal skje etter plan. I stor grad forventes det at vedhogst og rydding rundt hytter kan vurderes i sammenheng ved utarbeidelse av plan. Ved utarbeidelse av plan for vedhogst skal det tas hensyn til områdets verneverdier slik at disse ikke forringes. DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser forøvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår opprettelse av Mjøsund naturreservat.

MDs tilråding: Det er foretatt mindre justeringer i forskriften. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Mjøsund naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

18. Finnvollaldalen-Esplingdalen naturreservat (utvidelse), Namdalseid kommune, Nord-Trøndelag

Utvidelse av Finnvollvatnet naturreservat. Utvidelsesareal 43 709 daa, herav 13 931 daa produktiv skog. Nytt totalareal 50 394 daa.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

*** - nasjonal verdi.

Stort område med stor variasjon i skogtyper, relativt store areal med velutformet naturskog, rikt artsmangfold og mange kjerneområder. De mange fuktige, varierte og rike skogene gir grunnlag for både fuktighetskrevede arter og et variert artsmangfold, bl.a. arter som korallav, trådragg, skorpelavarter på gran, lobarionsamfunn på lauvtrær. De indre delene av Finnvollvatnet utgjør et flott våtmarksområde. Området er beregnet til å være "storområde", med mer enn 10 000 da produktiv skog, en viktig kvalitet i barskogvernet på Fosen. Området bidrar i betydelig grad til å dekke flere skogvernangler, herunder både store områder, rike skogtyper, gammel skog under naturlig dynamikk, oseanisk påvirkede skoger (internasjonalt ansvar) og viktige forekomster av rødlistearter. Området utgjør et viktig økologisk element i skog- og fjellandskapet på nordre del av Fosen. Hver for seg har de undersøkte statsareal i Finnvollaldalen og Esplingdalen verdi **, men som helhet, sammen med tilbudt privat areal og eksisterende Finnvollvatnet naturreservat er verdi *** - nasjonal verdi.

Formålet med naturreservatet er å verne et lite påvirket skogområde med gammel naturskog med truet og nær truet natur. Med sin variasjon i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser har området særlig betydning for naturmangfold. Området har særskilt naturvitenskapelig verdi som et område med gammel skog under naturlig dynamikk, herunder med stor variasjon av skogtyper, forekomst av rike skogtyper, sumpskog, svært fuktige skogtyper, og et rikt artsmangfold med truede og nær truede arter. Området er viktig som storområde, dvs mer enn 10 000 dekar produktiv skog. Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: LNF-område i kommuneplan.

Inngrepstatus: Det går merket sti inntil Stornesvatna. Det er 2 hytter i området. Det er gjerde bl.a. ved Hundtjønna. Mellom Finnvollvatnet og grense for de private eiendommer er det klopper over diverse bekker. Det er gammel dam i Esplingdalen. Sentralt i området ligger fraflyttet bebyggelse ved fjellgårdene på Finnvollen (ikke foreslått vernet).

Lokale høringsuttalelser

Namdalseid kommune uttaler at kommunen krever at §5.9 og § 5.13 flyttes til § 4, og at

§ 4.18 må omfatte alle trekk og flytteleier som berøres av området. Videre ber kommunen om at § 5.7 flyttes til § 4, nye pkt i § 5: ”Oppføring av fjellstyrehytte ved dokumentert behov”, ”Bruksberettigede kan søke om oppsetting av nybygg i samband med oppstart av setring”, Bruksberettigede kan søke om oppsetting av nødvendige husvære for tilsyn av beitedyr”, nytt pkt i § 4: ”Teltleirer i forbindelse med aktivitet for barn og ungdom”, og § 4.3 endres til: ”..lett terrenggående kjøretøy...”

Namdalseid fjellstyre godtar vern under forutsetning av at følgende punkt tas inn iforskriften:

§ 4:

Punkt 3 - Må endres til lett terrenggående kjøretøy

Nytt punkt- Teltleirer i forbindelse med organisert aktivitet for barn/ungdom

Punkt 18 - Gir rett til å vedlikeholde (rydde) trekkleier

§5:

Nytt punkt - Oppføring av fjellstyrehytte ved dokumentert behov.

Nytt punkt - Bruksberettigede kan søke om oppsetting av nybygg i samband med oppstart av setring, samt nødvendig husvære for tilsyn av beitedyr.

Punkt 07 - Flyttes til § 4.

Punkt 09 - Flyttes til § 4 generelle unntak.

Punkt 13 - Flyttes til § 4.

Punkt 14 - Oppsetting av nye og flytting av eksisterende sperregjerder.

Punkt 15 - Flyttes til § 4.

Alle nødvendige oppsynsoppgaver i verneområdene skal utføres av fjellstyrets oppsynspersonell.

Heimtømte Beitelag ser de store naturkvalitetene i området og godtar vern. Beitelaget har seter, som kommer i berøring med området, noe som ikke er nevnt i forslaget. Selve setervollen ligger utenfor avgrensning, men området innenfor brukes til beiting, vedhogst og uttak av virke til vedlikehold, samt at det er sperregjerde innenfor avgrensning. Beitelaget ber om at vern av området ikke skal være til hinder for bruk av området i seterdrifta, og ber om det i beskrivelsen av området tilføyes følgende: ”Kap: Andre interesser. Setra Heitømte (fra gammelt Steinbekkseteren) ligger like utenfor vernegrensa på Nordsida av Finnvollvatnet. Seterhusa er i stand og vern skal ikke være til hinder for bruk av området i seterdrifta”.

Fosen reinbeitedistrikt anfører at Finnvollaldalen-Esplingdalen ligger innenfor kjerneområde både sommer og vinter, og bl.a. at barmarkskjøring kan bli mer benyttet i framtida enn hittil, spesielt i forbindelse med samling til kalvemerking på Dåapma med utgangspunkt fra boplass/base ved Stornesvatna. Fosen reinbeitedistrikt krever sikret adkomst til Stornesvatna ved at pkt 5.9 flyttes til § 4, bl.a. under henvisning til at privat grunneier i forbindelse med beitebruk kan kjøre uten dispensasjon til Finnvollen, og ser det helt naturlig med samme unntak. Fosen rbd krever videre at §5.7 og § 5.14 flyttes til § 4, og anfører at det er flere trekk- og flytteleier som berøres enn den ene nevnt i § 4.18.

HINT, Høgskolen i Nord-Trøndelag, støtter vern av Finnvollaldalen, og påpeker verdiene av rik flommarkskog og andre rike skogtyper langs elva. Det bør vurderes nøye hvor vedhogst kan foregå uten å forringe verdiene.

Naturvernforbundet NT anfører at det er viktig å maksimere areal med eldre naturskog, og da må det største alternativet velges, særlig all eldre skog på sørsida av Finnvollvatnet. Det er viktig å være klar over at alternative områder ikke finnes. Sammen med eksisterende reservat er området et klart ***-område.

World Wildlife Fund anfører at det er viktig å velge det største alternativet, og at det bør ligge en mer detaljert plan til grunn for åpning mht ”miljøtilpasset reiseliv”, og at det er ønskelig at området i midten blir med.

Statskog mener området bør tas ut av verneplanen på grunn av den tidligere skogbruksaktiviteten, og at det ikke er grunn til å ta med den foreslåtte utvidelsen da det her ikke er dokumentert noen verneverdier.

Fylkesmannens tilråding

Dette er et stort og svært viktig område. Uttalelsene fra kommune, fjellstyre og reindrif går på bestemmelser og ikke areal, og fylkesmannen vil drøfte disse spørsmål nærmere nedenfor.

Statskog, HINT, Naturvernforbundet og WWF har kommentert areal og størrelsen på området, Statskog da med et primært og et sekundært standpunkt. Fylkesmannen noterer seg argumentene fra disse parter. Når det gjelder det østligste arealet på nordsida, så er det dominert av ei stor flate

med ungskog utover fra Steinbekkheia, før det blir eldre skog mot Heitømte igjen. Med tiden vil denne flata bli gammelskog og utgjøre en del av et helhetlig verneområde. På den andre siden har dette området vurdert for seg sjøl begrenset verneverdi i dag, og en tilrår å følge Statskog sitt sekundære standpunkt om å ta dette området ut. På sørsida av Finnvollvatnet har grensa til eksisterende Finnvollvatnet naturreservat en meget uheldig avgrensning gjennom en skrå nedover lia. En foreslår at denne rettes opp ved å finne en bedre grensetrase nedover, konkret gjennom en mellomting i forhold de to alternativ som er presentert i høringsrapporten.

Videre foreslås at grensa av praktiske årsaker trekkes utenom den vestligste hytta. Den østlige hytta ligger i et kjerneområde, og en kan derfor ikke foreslå at areal utgår her.

Med hensyn til forskrifter, så ber/krever reinbeitedistriktet, kommunen og fjellstyret, at reineier har samme anledning til motorisert ferdsel til sesongmessig boplass ved Stornesvatna som grunneier har til Finnvollen, ved at det opprettes en trase for motorisert ferdsel til Stornesvatna som på samme premisser som grunneiers trase til Finnvollen. Fylkesmannen noterer seg reindriftsutøverens og de andre parters anførsler på dette punktet, og er enig i det faktiske - nemlig at reindriften skal ha den tilstrekkelige adgang til nødvendig motorisert ferdsel som grunnlag for sin virksomhet.

Åpningen for grunneier i forslaget til forskrift er for nødvendig transport i forbindelse med beitevirksomhet knyttet til en nylig fraflyttet gård, og betyr at innenfor forskriftens rammer så må grunneier i sine søknader forholde seg til kommunen som myndighet i forhold til motorferdselsloven.

Med hensyn til reindrift så vil reindriftens nødvendige motoriserte ferdsel generelt være knyttet opp til areal så vel som trase, også som påpekt fra reinbeitedistriktet. Når det gjelder forholdet mellom reindriftens ulike virksomheter og den konkrete posisjonering i verneforskrifter, så er det drøftinger og avklaringer av prinsipp som har skjedd på sentralt nivå, blant annet i konsultasjoner mellom MD og Sametinget. En av spørsmålstillingene har vært om reindriftens virksomhet/unntak skal hjemles i § 4 eller i § 5. i fredningsforskriftene. Når det gjelder motorisert ferdsel så er posisjonen i dag at transport med snøscooter i reindriften er plassert i § 4 (direkte unntak), mens motorisert transport på barmark er plassert i § 5 (unntak gjennom søknad og flerårige forvaltningsplaner koordinert med distriktsplaner).

Ut fra forholdet mellom reineiers med fleres krav og de ovenfornevnte momenter, så vil en tilrå at motorisert ferdsel langs en trase til Stornesvatna hjemles, og at det er de sentrale avklaringer i saken som legger føringer for om det blir i §4, eller gjennom § 5 med forvaltningsplan og flerårige tillatelser. Slik forskrifter prinsipielt er bygd opp i dag, legger en det i vedlagte forskriftsutkast til § 5, men som sagt at problematikkenes generelle avklaring adresseres til sentralt nivå.

En kort drivingslei for rein er vist på høringskartet, med unntak for rydding etter § 4.

Reindriftsutøveren har opplyst at han hogger ved i samme området. Det opplyses i høringen at flere slike drivingsleier finnes. Disse leier er foreløpig ikke blitt nærmere presentert. Tillatelse til rydding av tilsvarende drivingsleier vil bli gitt, ved nærmere informasjon om leiene. Under generelle merknader beskrives mekanismene for dette, og det vil være aktuelt å konkretisere gjennom forvaltningsplan. I et område som Finnvollvatnet med spesielt mange sårbare kjerneområder, bør hogstaktivitet være under en viss styring.

Skjæring av skohøy, dvs sennegress, er konkret påpekt fra reindriftsutøveren å foregå i Finnbulliin, og er lagt inn som generelt unntak i § 4.

For øvrig vises til generelle merknader for generell beskrivelse av mekanismene i forskriften i forhold til reindriften.

Fylkesmannen noterer seg uttalelsene fra kommunen og fjellstyret om at teltleire for barn og ungdom bør tillates. Det foreslåtte verneområdet er stort, og det er noe uklart hvilket område som er aktuelt for teltleir av noe omfang. Med tanke på at det i forbindelse med teltleir vil være et relativt stort antall telt og ungdommer, at teltleirer fører til bålbrekking, at bålbrekking generelt er tillatt, at det foreslåtte område har mange viktige og sårbare kjerneområder, så bør lokalisering av større teltleirer være noe styrt, og en anbefaler at det løses gjennom § 5, eventuelt med henvisning til forvaltningsplan. Hvis det gjelder skoleklasse på tur, eller noen få telt, så betraktes det å være tillatt i seg selv.

Området er viktig for beiting, som påpekt både fra Heitømte beitelag og fjellstyret, noe som også er observert under befaringer i området.

Når det gjelder påpeking fra fjellstyret om beiting, så foreslår en et nytt punkt i § 5: "Oppsetting av gjerder og enkle innretninger for beite". Dermed kan en ta ut formulering om flytting av gjerde, da dette inngår i den nye formuleringen. En foreslår videre at utkjøring av saltslikkestein på snødekt mark tillates etter § 5.

Med hensyn til utvisning av ved til hytter, så vil det bli tillatt. Området har imidlertid sårbare kjerneområder, og det bør ikke settes i gang hogst i kjerneområdene. Uttak av ved bør derfor være noe styrt. Etter fylkesmannens mening er den enkleste løsningen at grunneieren, Statskog i samarbeid med den enkelte interessent, lager en plan - som så blir godkjent av forvaltningsmyndigheten. Denne planen kan være svært enkel, kartskisse med beskrivelse, til sammen kanskje ca 1 A4 side.

Med hensyn til bygninger (kvilebu i forbindelse med beite) og fjellstyrehytte, så har det i prosessen ikke vært drøftinger og påpekinger om hvor i området det eventuelt er aktuelt, med tanke på eventuelle tilpasninger av grense. I noen andre områder har en kommet fram til tilpasninger av grense ut fra bl.a. slike formål (Mjøsund, Torsvatnet), i andre områder har en ikke kunnet anbefale tilpasninger. Som nevnt i kap. 5 er det problematisk å anbefale generell åpning for nye byggverk i en forskrift.

Med hensyn til jakttårn, så anbefaler en etter konkrete drøftinger med fjellstyret at det gis adgang til oppsetting av enkle midlertidige jakttårn i medhold av § 4, også som presentert i høringsrapporten. For nærmere definisjon av begrepet enkle midlertidig, se under generell kommentar.

De private hyttene har annen adkomst ved eventuelle snøscootertransport enn Finnvolleieendommene, adkomst som knapt vil berøre reservatet, og det er først og fremst ved vanskelige kjøreforhold på selve Finnvollvatnet at det kan være behov for å kjøre på land. Det er derfor ikke egnet med kjøretrase for disse etter § 4, og det tilrås at det kan gi tillatelse til snøscootertransport til disse hytter etter § 5.

For øvrige spørsmål vedrørende reindrift og forskrift, så henvises til generell kommentar.

DNs tilråding

I brev fra Miljøverndepartementet den 20.4.2009 presiserer MD at det skal søkes å oppnå frivillighet i verneprosessen. Det vurderes samtidig som viktig at fremdriftsplanen følges. Eventuelle spørsmål som ikke er avklart tidligere vil bli søkt avklart som en del av MDs sluttbehandling av vernesaken.

For Finnvolldalen – Esplingdalen gjelder dette ett tema. I bakenforliggende område (Stornesvatna) ligger en sesongmessig benyttet boplass for reindriften. Det er fremmet ønske om adgang til barmarkskjøring gjennom naturreservatet til denne boplassen etter § 4 (uten søknad). Med bakgrunn i tidligere avklaringer og praksis er dette foreslått som søknadspliktig etter § 5. Da det ikke er oppnådd enighet på dette punkt har Fylkesmannen oversendt problemstillingen til sentrale organer. Barmarkskjøring kan gi betydelige skader på vegetasjonsdekket, Direktoratet for Naturforvaltning vurderer det derfor som viktig at denne typen trafikk kan styres bort fra sårbare områder gjennom en dispensasjon. For reindriften er det lagt opp til en praksis med flerårige tillatelser etter forvaltningsplan som koordineres i forhold til distriktsplanen, slik at næringen kan utøves på en tilfredsstillende måte.

DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

DN viser forøvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilråd utvidelse av Finnvollvatnet naturreservat. Nytt navn på verneområdet foreslås til Finnvolldalen-Esplingdalen naturreservat. Samtidig oppheves forskrift 31.8.2001 nr. 963 om fredning av Finnvollvatnet naturreservat, Namdalseid kommune, Nord-Trøndelag.

MDs tilråding: MD slutter seg til DN's vurdering om at barmarkskjøring gjennom naturreservatet til bakenforliggende område ved Stornesvatna må vurderes etter søknad, dvs. etter § 7.

Det er foretatt mindre justeringer i forskriften. MD slutter seg for øvrig til DN og tilråd at Finnvolldalen-Esplingdalen naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart. Samtidig oppheves forskrift 31.8.2001 nr. 963 om fredning av Finnvollvatnet naturreservat, Namdalseid kommune, Nord-Trøndelag.

Spesielt om Høgmannen-området:

Det opprinnelige verneforslaget for Høgmannen-området omfattet forslag om fire naturreservater:

- Utvidelse av Høgmannen naturreservat.
- Høysjøen – Høgmannen naturreservat.
- Kjesbu - Høgmannen naturreservat.
- Malså – Høgmannen naturreservat.

I dette verneforslaget inngår førstnevnte område, mens de tre øvrige utsettes bl.a. for at man kan videreføre forhandlinger med berørte allmenningsstyret.

Omtale av Høgmannen-området samlet (fire foreslåtte naturreservater):

Utvidelsesareal til sammen 38251 daa, herav 15473 daa produktiv skog. Nytt totalareal 42251 daa.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

** - regional verneverdi

Høgmannen-området er i rapporten fra NINA vurdert som et meget stort område, som har betydelig innslag av gammel naturskog, og en rekke kjerneområder av alle verdikategorier (A, B, C), og som nesten grenser til Blåfjella - Skjækerfjella nasjonalpark. Til sammen 24 kjerneområder er registrert i forslagsområdet. Området har varierte kvaliteter som høgstaueskog, storbregneskog, furuskog med alder opp til 400 år og trolig enda eldre, granskog med alder opp til 250 år og trolig over 300 år, lokalitet med boreal regnskog i bekkekløft, rikmyr, rik sumpskog. Kjerneområdene har høy verdi og er viktige refugier for gammelskogarter. Området har forøvrig store areal med skrinne skogtyper, og myr- og fjellareal, samt mer påvirket areal som binder sammen kjerneområdene

Området fanger som helhet opp mangelkriteriene storområde, samt rike skogtyper, sumpskog og en lokalitet med boreal regnskog, og til en viss grad større areal med gammel skog under naturlig dynamikk. På sikt vil området kunne utvikle sterke populasjoner av kravfulle arter.

Området er i Høringsrapporten presentert både som et sammenhengende stort område, Alternativ A og som et Alternativ B, hvor det er avgrenset områder rundt konsentrasjoner av kjerneområder, etter følgende modell (med navnene som er brukt i Høringsrapporten):

A). Mevassbekken-Holtjønnbekken.

Fanger opp 4 kjerneområder i kategoriene A og B, samt karakteristisk gammelskog ved Mevassbekken og øst for Skrovesvollen. Karakteregenskaper er gammel fuktig skog, særlig gammel granskog med trær over 300 år, gammel rik storbregnegranskog, gammel fattig sumpskog.

B). Høysjøen.

Fanger opp 4 kjerneområder i nivå A-C, med karakterene kystgranskog i trang og fuktig ravine, og to lokaliteter med svært gammel furuskog til regionen å være, med alder på trær opp til 400 år.

C) Vetringen - Hervoltjønn.

Fanger opp 7 kjerneområder i nivå B-C, med karakterer meget grov gammelskog, høgstaueskog, gammel boreal lauvblandingsskog og større areal med rikmyr.

D). Lauvvatnet nord.

Fanger opp 6 kjerneområder i nivå A-C, med karakterene urskog/gammelskog av gran og furu, samt bekkekløft.

E) Høgmannen.

Binder sammen eksisterende Høgmannen skogreservat med 2 nye kjerneområder, samt et utpreget gammelskogområde i nord. Kjerneområdene har nivå C med karakterene urskog/gammelskog av gran.

Planstatus: LNF-område i kommuneplanene for Verdal og Steinkjer.

Inngrepstatus: Presenteres i det følgende under de enkelte områder.

Lokale høringsuttalelser

Steinkjer kommune foretrekker alt B, da dette er av en slik størrelse og sammenheng at det ivaretar verneformålet. Kommunen fokuserer generelt på følgene for uttak av ved og virke, beitedyr, setre,

viltforvaltning, hytter og friluftsliv. Kommunen påpeker konkret at forskriftene bør presisere begrepet storvilt, slik at også felt rovvilt inkluderes i bestemmelsen. Forbud mot oppsetting av teltleir krever en spesifisering, da det er for strengt med forbud mot oppsetting av flere telt flere dager i trekk, og stiller spørsmålsteget om § 6 åpner opp for dispensasjoner for innkjøring av ekstra proviant og utstyr på barmark (f.eks når mattilsynet pålegger ekstra tilsyn), og at barmarksforbud vanskeliggjør oppgraderingsarbeid på hytter om sommer.

Steinkjer kommune ber videre om at verneforskriften ivaretar at ferdselsleia mellom Gaulstad og Møkk kan opprustes og brukes til sykkel.

Innherred samkommune slutter seg til Steinkjer kommunes uttalelse hva angår generelle problemstillinger, og kan ikke se at trusselbildet for området er så alvorlig at det skal være begrensning på teltleirer. Det går to skirenn i området, Bulleråsrennet og Helårennet og det kjøres opp skiløype. Fredningsbestemmelsen må tilpasses ordinær drift mht beiting, og avklares i forhold til lokale interesser for øvrig.

Steinkjer fjellstyre avviser alternativ A, men aksepterer alt B, med forbehold om innskrenkning av ett areal vedrørende adkomst til Lauvvatnet. Fjellstyret ønsker å bidra til at Høgmannen NR kan utvides som foreslått. Fjellstyret foreslår at følgende pkt i § 5 flyttes til § 4: Pkt 2, 3, 7, 8.

Verdal fjellstyre anfører at selve barskogfredningen vil ha liten betydning for de interesser fjellstyret er satt til å ivareta, herunder jakt og fiske, samt beite for sau og storfe. Fjellstyret mener område A er unødvendig stort, og konsentrerer seg om område B. Fjellstyret foreslår at området mellom Karpusbekken og Bynabekken tas ut, for å åpne for skiløype og annen nødvendig transport. Fjellstyret skjønner ikke hvorfor plantefelt mellom Holtjernbekken og Skrovesvollen er tatt med.

Som eget punkt bør tas med:

§ 4 Generelle unntak: Her må inn et eget pkt: Bestemmelsen i §3 er ikke til hinder for:

Fjellopsynets nødvendige bruk av snøscooter på snødekket mark i forbindelse oppsyn/tilsyn i statsallmenningen

Uavhengig av om at området blir naturreservat vil Fjellopsynet ha oppsyn med jakt, fiske og generelt naturoppsyn i statsallmenningene, og ut fra tanken om et helhetlig, effektivt og miljøbesparende tilsyn, er det et absolutt krav fra Fjellstyret at forvaltningsmyndigheten kjøper fremtidig oppsyn og tilsynstjeneste i verneområdet av fjellopsynet ansatt av Verdal Fjellstyre.

Ogndal allmenning avviser alternativ A og anbefaler alternativ B, med flytting av vernegrense til øst for den opparbeidede stien fra Tjuruholstua. Videre at punktene i 2, 3, 5, 7 og 8 i § 5 flyttes over i § 4.

Almenningsstyret for Leksdal statsallmenning anfører at det har vært båndlagt uttak av tømmer i 2 år uten at det foreligger noe vedtak. Forslaget vil medføre at de bruksberettigede på østre del ikke vil få mulighet til uttak av allmenningsvirke i fremtiden, noe som er et stort tap for de bruksberettigede. Allmenningen mener at Haukådalen, Gabrielåsen og området Landfallvollen og nedre del av Hellhaugen bør unntas fra fredningen. På vestre del ønskes unntatt området fram til Skrovesvollen for fredning. Leksdal allmenning godtar dermed ikke det foreslåtte forslaget til vern av skog.

Båbu og Volhaug almenningsstyre går inn for alternativ B, da det ikke er beskrevet verneverdier i alt A vest for høgspentlinja, at den vestlige del av alt A vil måtte krysses av vintertransport med tømmer, samt plantefelt i området. Hvis alt A velges, så må framkjøring av virke på vinterføre tillates. Allmenningen er villig til å avgi området øst for kraftlinjetraseen.

Allmenningsstyret for Malså/Kverndal/Svarthovd allmenning har ikke uttalt seg.

Henning/Leksdal saubeitelag anfører at de har mange saltslikkesteiner i området, ei hytte, ei kvilebu, ei samletrø. Det benyttes snøscooter for transport av saltslikkestein, det vil også være behov for inntransport av ved. Saubeitelaget er av denne grunn negativ til forslaget og uttrykker skepsis med tanke på fremtidig rovdyrbestand.

Lauvvatnet Hytteeierforening er positiv til verneforslaget, og ser det naturlig at det er foreslått et større sammenhengende naturreservat. Det er et 20-talls hytter i området, som i dag betjenes av transport med profesjonell leiekjøring, en ordning hytteeierforeningen støtter, men mener at transportordning bør inn etter § 4 og ikke etter § 5. Det er to traseer for transport inn til området, og begge er nødvendige å bruke, bl.a. i forhold til vannføring.

Elisabeth Høy og Morten Aasheim er hytteeiere ved Lauvvatnet og foreslår at transport inn til hyttefeltet skjer etter prinsippet om transit for vintertransport, alternativt at grensa i forslag B trekkes litt østover.

Leif Kjesbu og Sigbjørn Elstad har transportløyve og mener alt B er det beste forslaget, men tenker seg at grensa kunne trekkes nærmere Grønliheia, slik at dagens trase fra Pålåsvegen blir liggende utenom, jfr trase vedlagt.

Videre ønskes at § 5.8 legges til § 4 på linje med § 4.13.

Naturvernforbundet NT anfører at de største kvalitetene ligger i området meget store størrelse, og det er avgjørende å maksimere dette, og fokusering bare på kjerneområder er feilaktig fokus naturfaglig sett. Det er derfor meget uheldig at store områder er tatt vekk (eks. Mevatna), og begrunnelse savnes. Områdets størrelse i seg selv, som et ekte storområde over 100 km² jfr NINA-evalueringen, er i seg selv godt nok grunnlag. Området har mange kjerneområder i alle verdikategorier, herunder elementer av boreal regnskog. Sett sammen med nasjonalparken har man her en unik mulighet til å verne et tverrsnitt av nordisk skogsnatur som savner sidestykke i Sør-Norge. HINT, Høgskolen i Nord-Trøndelag, gir sin klare støtte til alternativ A, ut fra den langsiktige dynamikken til store områder, og nordgrensa bør trekkes enda lenger nord for å inkludere hele nordskråniga med Solåstjønnin, samt øvre del av Fånetta omtrent til Simaseteren som restaureringshabitat.

Bergvesenet anfører at området østover fra Oksklumpen mot nasjonalparken skjærer gjennom et geologisk område som i flere hundre år har vært gjenstand for undersøkelser og gruvedrift på flere malmforekomster. Området består av grunnsteinsbergarter med et stort potensial for metallfunn som kobber, sink og bly. Undersøkelser i Nord-Trøndelagsprogrammet 1994-96 ga ikke tydelige signaler om malm nær dagoverflaten, men flere malmindikasjoner på større dyp. Bergvesenet mener derfor at dette området bør tas ut av verneplanen, samt et lite område lengre sør ved Tjuvdalshalla (nr 1).

World Wildlife Fund anmoder om at alt A velges, og at det blir lengre sammenfallende grense med Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark, for å få størst mulig område og lite kanteffekter.

NTNU, Vitenskapsmuseet, foreslår at området behandles som fem naturreservat, alt B, og at områdene imellom fremmes som landskapsvernområde som buffer mellom nasjonalparken og verneområdene.

Norges Midtpunkt BA ser i utgangspunktet positivt på at verneverdige arealer sikres mot ødeleggelse og utbygging, noe som er i tråd med det bedriftene i Norges Midtpunkt ønsker å vise fram til turister og turfolk i næringsssammenheng. Norges Midtpunkt påpeker at stileia mellom Møkk og Malså gruver har lang tradisjon som ferdselslei til/fra Verdalen, og er populær for sykling, og Norges Midtpunkt ønsker sammen med Innherred Reiseliv å legge til rette for "hike and bike", turer med sykkel hvor denne stien er betydningsfull. Derfor bes om at dette tas hensyn til i fredningsbestemmelsene.

Kjell og Kristin Delbekk på Møkk Gård ser i utgangspunktet positivt på at verneverdige areal sikres, og siden de driver turistbasert næringsvirksomhet så er det en fordel at området forblir attraktivt og interessant. Bruken av stien mellom Malså og Møkk har tatt seg opp de siste år, og det har blitt populært å ferdes med sykkel her. Å kunne bruke stien på denne måten er viktig for turistutviklingen på Gaukstad, og de ønsker å få det vektlagt i vernebestemmelsene, enten som eget punkt eller at grense legges utenom.

NVE ser ikke at kraftlinje i området er omtalt, og mener B-alternativer er best grunnet kraftlinja.

Statskog mener at alt B klart er å foretrekke i tilfelle vern, og stien opp til Lauvvatnet bør holdes utenom reservatet, alternativt at det legges en korridor hvor motorferdselsloven gjelder.

Fylkesmannens tilråding

Saken er drøftet med flere parter etter høring.

Alternativ A er avvist av flere parter, mens til holdningen til Alt B gjennomgående er aksepterende og positiv. Fylkesmannen vil derfor arbeide videre med alternativ B, med tanke på å dekke opp flest mulig av de registrerte kjerneområder innenfor en økologisk landskapsdynamikk, samtidig som avstand/forbindelse mellom de ulike områder vil være en faktor med tanke på funksjoner som storområde. Det vil altså si at jo nærmere avstand, jo sterkere økologisk sammenhengende dynamikk, og at alle områdene har gjensidig betydning for hverandre og for gammelskogdynamikken i området. Fylkesmannen foreslår derfor at dette løses ved å utvide eksisterende Høgmannen naturreservat, samt opprette 3 nye reservat med følgende navneforslag: Kjesbu - Høgmannen naturreservat med forankring i eksisterende Kjesbu administrativt vernede skogreservat, Malså - Høgmannen naturreservat og Høysjøen - Høgmannen naturreservat.

Dette fanger i sum opp 24 kjerneområder, hvorav 23 nye (ikkeverned) , med tilsammen 15473 daa produktiv skog og et totalt utvidelsesareal på 38251 daa. Omfanget av høringsrapportens Alt A er på 22169 daa produktiv skog og 88531 daa til sammen. For nærmere beskrivelser og tilrådinger, se under de enkelte områder.

DNs tilråding: Evaluering av skogvernet i Norge (NINA fagrapport 54) peker på betydningen av vern av store områder med et produktivt skogareal over 10 km² produktiv skog og totalareal på 50-100 km² eller større. Denne typen områder er viktig for å kunne ivareta en naturlig dynamikk i skogøkosystemene. Evalueringen peker på at skogvernet bør legge betydelig vekt på å få vernet denne typen områder. Et vern av Høgmannen i tråd med det største alternativet i høringen ville ivaretatt dette hensynet. Det største alternativet omfattet et totalt areal på ca 88,5 km². Under høringen var det stor motstand mot det største alternativet, og støtte for en variant av det minste alternativet. Fylkesmannens har i tråd med innspillene foreslått en variant av det minste alternativet.

På bakgrunn av rammene for denne spesielle verneprosessen og på bakgrunn av de innspill som er innkommet gjennom høringen slutter DN seg til fylkesmannens tilråding til verneform og avgrensning av verneområdet. For nærmere beskrivelser og tilrådinger, se under det enkelte område.

19. Høgmannen naturreservat (utvidelse), Steinkjer kommuner, Nord-Trøndelag

Utvidelsesareal 1724 daa, herav 682 daa produktiv skog. Nytt totalareal 5724 daa

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

** - regional verneverdi

Området utgjør en del av det særlig store området beskrevet under Høgmannen - Høysjøen, og dette er utvidelse av eksisterende Høgmannen naturreservat med gammelskog, herunder to kjerneområder i sør. Eksisterende naturreservat er karakterisert av svært gammel skog, både med småbregneskog, storbregneskog, noe høgstaueskog og intermedier sumpskog. Deler av området har urskogkarakter med glennedynamikk og mye død ved, en skogtilstand som er sjelden i dag. Området grenser i nord nesten til foreslåtte Kjesbu-Høgmannen naturreservat, og i sør grenser området via Breivatnet naturreservat til foreslåtte Høysjøen-Høgmannen naturreservat. Formålet med naturreservatet er å verne et lite påvirket skogområde. Med sin variasjon i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser har området særlig betydning for naturmangfold. Området har svært gammel skog, både med småbregneskog, storbregneskog, noe høgstaueskog og intermedier sumpskog. Deler av området har urskogkarakter med glennedynamikk og mye død ved. Området har særskilt naturvitenskapelig verdi gjennom innslag av urskogskarakter og som en del av et spesielt stort område i regionen med eldre naturskog og en rekke enkeltlokaliteter av stor verdi. Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: LNF-område i kommuneplaner.

Inngrepstatus: Ingen inngrep

Lokale uttalelser: Se under samlet beskrivelse.

Fylkesmannens tilråding

Dette er området som allmenningsstyret for Båbu statsalmenning ikke hadde merknad til vern av, og det foreslås at eksisterende reservat forsterkes gjennom tilgrensende bestand med gammelskog i nord, som avgrenses i nord mot hogstflater/ungskog/impediment og mot vest ved kraftlinje. I sør inkluderes kjerneområdene Holtjønnvola og Høgmannen SV.

Med hensyn til forskrifter så går det ei gjennomgående skiløype fra Henningvola mot Mokka, som kjøres opp rundt påsketider. Det foreslås at denne løypa kan kjøres opp etter motorferdselslovens bestemmelser ved hjemmel i § 5.

Med hensyn til anførsel bl.a. fra beitelaget så foreslår videre tatt inn punkt om gjerder og enkle innretninger for beite i § 5, samt utkjøring av saltslikkestein for beite, samt eventuell tilgang til den nevnte hytta gjennom området for transport av materiell og utstyr på snødekket mark. Eksisterende forskrift for Høgmannen naturreservat oppheves.

DNs tilråding: DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser forøvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Høgmannen naturreservat. Samtidig tilrår oppheving forskrift 4.12.1992 nr. 949 om fredning av Høgmannen naturreservat, Steinkjer kommune, Nord-Trøndelag

MDs tilråding: Det er foretatt en arealreduksjon på ca 2000 dekar ved at arealet i Verdal utgår, jf. at det er oppnådd enighet med allmeningsstyret om vern av arealet i Steinkjer men ikke for arealet i Verdal. Det tas sikte på at tilgrensende verneverdig areal i Verdal vernes senere etter avklaring med det aktuelle allmeningsstyret, slik at naturreservatet kan utvides mot sør som planlagt.

Det er foretatt mindre justeringer i forskriften. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Høgmannen naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

Samtidig tilrår oppheving forskrift 4.12.1992 nr. 949 om fredning av Høgmannen naturreservat, Steinkjer kommune, Nord-Trøndelag.

20. Tverråa naturreservat, Verdal kommune, Nord-Trøndelag

Areal 567 daa, herav 528 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

*** - nasjonalt verneverdig.

Elvekløft med naturskog, rike skogtyper, svært fuktig karakter og rikt artsmangfold. Som elvekløft har området stor variasjon i økologiske gradienter og naturgrunnlag over små avstander, noe som gir stor variasjon i skogsamfunn. Relativt høggproduktive områder dominerer, med svært fuktig og stabilt skogklima, delvis med rik sumpskog, og med påfølgende stort mangfold av fuktighetskrevende og til dels kravstore arter.

Området er viktig som bekkekløft med innslag av kystbarskog, gammel naturskog og rikt artsmangfold med flere rødlistearter. Ca halvparten av området er et privat frivillig tilbud. Formålet med naturreservatet er å verne et skogområde med naturskog med truet og nær truet natur. Med sin variasjon i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser har området særlig betydning for naturmangfold. Området er en elvekløft med naturskog, rike skogtyper og har svært fuktig karakter og rikt artsmangfold. Som elvekløft har området stor variasjon i økologiske gradienter og naturgrunnlag over små avstander, noe som gir stor variasjon i skogsamfunn. Relativt høggproduktive områder dominerer, med svært fuktig og stabilt skogklima, delvis med rik sumpskog, og med påfølgende stort mangfold av fuktighetskrevende og til dels truede og nær truede arter. Området har særskilt naturvitenskapelig verdi som en elvekløft med innslag av kystbarskog, gammel naturskog og rikt artsmangfold med truede og nær truede arter. Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: LNF-område i kommuneplan.

Inngrepstatus: Ingen inngrep i foreslått verneområde.

Lokale høringsuttalelser

Innherred Samkommune anfører generelt at fredningsbestemmelser må avklares i forhold til lokale interesser. Fredningsbestemmelsen må tilpasses ordinær drift mht beiting, og avklares i forhold til lokale interesser for øvrig.

Verdal fjellstyre anfører at området er svært begrenset og og følgen av barskogfredning vil være ubetydelig for de interesser fjellstyret er satt til å ivareta.

Naturvernforbundet NT mener grensa er ganske snevert satt både oppe på kanten i øst (nedre del), her burde grensa gå noe høyere oppe for å få en bedre bufring, og i nord, her burde grensa trekkes lik at hele utløpsområdet omkring sidebekken kom med.

NTNU, Vitenskapsmuseet, mener at området videre nedover dalen bør undersøkes med tanke på utvidelse.

Statskog mener at forskriften bør åpne for utnyttelse av vannkraftressursen.

Fylkesmannens tilråding: Området er som elvekløft svært viktig, en naturtype DN har definert at Norge har et internasjonalt ansvar for. Vannkraftutbygging vil være i strid med disse verdier. Fylkesmannen tilrår at området vernes som foreslått. Det foretas en marginal teknisk justering av grensa i grensemøtet mellom statlig og privat areal.

DNs tilråding: Med hensyn til avgrensning er området i nord (nedover dalen) avgrenset mot sterkt skogbruksdrevne områder. Området nedover vassdraget vurderes å ha liten eller ingen verdi i skogvernsammenheng. Avgrensningen i øst vurderes som tilstrekkelig slik at kanteffektene forventes som små. Deler av de østlige områdene er preget av skogbruksaktivitet.

DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser forøvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding om opprettelse av Tverrråa naturreservat.

MDs tilråding: Det er foretatt mindre justeringer i forskriften. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Tverrråa naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

21. Grønning naturreservat, Levanger kommune, Nord-Trøndelag

Areal 15492 daa, herav 2306 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Området er sendt ut på høring undernavnet Grønning - Elgvadfoss, og utgjør et relativt stort område som grenser til Øvre Forra naturreservat, og som supplerer og forsterker verdier her. Sett i sammenheng med Øvre Forra naturreservat har et storområde klar nasjonal verneverdi ut fra flere kriterier (***) , både i forhold til skog, myr, våtmark, botanikk og størrelse/helhet. Områdets skogfaglige verneverdi isolert sett er lokal (*). De største skogverdiene innen området er i Sjøstaddalen, med gammel skog og kalkpåvirket høgstaudekog i en bestand som skjæres over av grensa mot Øvre Forra naturreservat. Også Alnesdalen har betydelige skogverdier, med til dels svært gammel skog. Sentralt i området er Leinsmyrene et stort myrområde og myrlandskap med betydelig bevaringsverdi.

Formålet med naturreservatet er å verne et lite påvirket naturområde med varierte naturverdier. Med sin variasjon i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser har området særlig betydning for naturmangfold. Området har blant annet gammel granskog og kalkpåvirket høgstaudekog. Området har særskilt naturvitenskapelig verdi som en del av et meget stort område som har store skogfaglige, myrfaglige, botaniske og ornitologiske verdier, herunder rike skogtyper og forekomst av meget gammel granskog. Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: LNF-område. Grenser til eksisterende naturreservat over en betydelig strekning.

Inngrepstatus: Det er enkelte setre/hytter i området. I Grønning almenning er det enkelte merkede og skiltede stier, samt ny dagturhytte ved Brennesvollen. Gjerde i Sjøstaddalen. Gapahuker.

Lokale høringsuttalelser

Innherred samkommune anfører generelt at vernebestemmelser må avklares i forhold til lokale interesser, og mener bestemmelsene er en unødige byråkratisering hva angår småskala friluftsliv som for skoler og 4H-leirer for ungdom, og kan ikke se at truselbildet i reservatene er så alvorlig at dette er nødvendig. Samkommunen slutter seg til Steinkjer kommunes generelle uttalelse hva gjelder behov for språklige presiseringer. Innherred samkommune påpeker nyoppsatt dagturhytte (Markabygda Idrettslag) tilknyttet tursti/rasteplass ved Brennesvollen.

Skogn og Grønningen Almenninger påpeker at prosessen har forløpt på en ryddig og god måte, og at det fra Skogn Bygdealmennning er tilbudt et tilgrensende område i tillegg til arealet på statsalmenningen. De foreslåtte grenser er lagt naturlig i terrenget, og almenningen har ikke merknader til grenser og forskrifter, bortsett fra et areal på eiendommen 114/1 (også Skogn Bygdealmennning), som har kommet med i forslaget. Almenningen avventer beregningene og forhandlingene om erstatning.

Skogn fjellstyre anfører at skiløypene i området bør legges inn på kartet i fredningsforslaget, og har ellers ingen merknader til verneforslaget.

Grønningen Hytte og Turlag (GHOT) legger til rette for friluftsliv i områdene omkring Grønningen, og påpeker at de kjører opp tradisjonelle skiløyper i de aktuelle områder, at de har bål- og rasteplasser, og 2 gapahuker innenfor forslaget til Grønningen – Elgvadfoss, merkede stier, småbruer over bekker, samt at de har kartlagt gamle kavelbruer i området. GHOT ønsker fortsatt å kunne hogge ved til bålplasser og gapahuker framfor å kjøre inn.

Arne Kristian Lorås har seter på Kongshaugen, og planlegger bygging av seterhus for sommermelking, og påberoper rett til å fullføre planer, hogst av ved, vintertransport av utstyr med snøscooter fra Skogngrønningen samt nødtransport sommers tid.

Naturvernforbundet NT anfører at som storområde har Grønningen - Elgvadfoss sammen med Forra nasjonal verdi (***), og anfører at også områdene rundt Vigdevatnet bør inkluderes. Naturvernforbundet støtter det største alternativet med areal på Skogn Bygdealmennning.

World Wildlife Fund anmoder om at Vigdevatnet tas med for å bedre arrondering.

NTNU, Vitenskapsmuseet, mener at eventuelt vern bedrer arronderingen av det fantastiske myrlandskapet rundt øvre del av Forravassdraget, men mener at forslaget bør tas ut, eventuelt med unntak for de beskrevne kjerneområdene, og at resten av området kartlegges og eventuelt vernes som et supplement til myrplanen for utvidelse av Øvre Forra-reservatet.

Vigden og Elgvadfoss fjellstyre m.fl. påpeker at området er det mest brukte turområdet i Forradal, med tilrettelagt sti og skiløype, utleiehytter, private hytter og båt ved Vigdevatnet, og anfører at vern vil forringe bruken betraktelig. Det anføres at utvist seter på Klipvollen så vidt vil komme inn i reservatet, og helt klart legge begrensninger på planlagt aktivitet. Fjellstyret håper at flere setre vil bli tatt i bruk. Fjellstyret anfører videre at store deler av området er uten skog, og at det arbeides for at det skal bli virkesrett på allmenningen. Fjellstyret m.fl viser til at det allerede er vernet mye i etablert Øvre Forra reservat, og ber om at det ikke blir gjennomført ytterligere vern.

Stjørdal kommune går imot vern av området Grønningen - Elgvadfoss. Det vises til uttalelsene fra Statskog og Vigden og Elgvadfoss fjellstyre. De begrensningene vernet legger over et stort område, står etter kommunens oppfatning ikke i forhold til de begrensede skogressurser som der finnes. Etter kommunens oppfatning er nasjonal vernepolitikkens levedyktighet på lang sikt avgjørende avhengig av legitimitet skapt gjennom lokal forståelse, medvirkning og forvaltning av verneressursen. For området Øvre Forra mener kommunen at dette best kan skapes gjennom en videreutvikling av det vernet som her allerede er gjennomført. Herunder avsetting av midler som støtter opp under den lokale viljen til å dele dette naturområdet med allmennheten.

Statskog mener at området bør tas ut av planen.

Fylkesmannens tilråding

Sammen med tilgrensende Øvre Forra naturreservat er dette et særlig viktig område ut fra helhetmessig naturfaglige betraktninger, selv om skogverdi isolert sett er enstjerners. Det er imidlertid viktig å vurdere helhetlige økologiske funksjoner, og fylkesmannen tilrår at området tas med videre. Vigden og Elgvadfoss fjellstyre m.fl og har for den sørlige delen av området bedt om at det ikke vernes mer, og Stjørdal kommune anbefaler heller ikke vern uten at det har god lokal forankring. En har deretter hatt møte med fjellstyret, og blitt enig om en videre prosess med tanke på å finne en løsning. Innenfor tidsrammen for planprosessen har dette ikke kommet på plass.

Fylkesmannen tilrår derfor at areal innenfor Vigden og Elgvadfoss statsallmenning ikke tas med nå, men at en følger opp avtalen med fjellstyret senere.

I Levanger kommune er uttalelsene overveiende positive, og det er også tilbud om privat areal fra Skogn bygdeallmenning. Med hensyn til virke så bestyres Grønning statsallmenning felles med Skogn bygdeallmenning, og det er bygdeallmenningen som også har virkesretten på statsallmenningen. Det aktuelle området på Grønning er stort, har selvstendig stor verdi, og fylkesmannen tilrår at dette området føre videre i prosessen, bl.a. fordi det frivillige tilbudet her bør få sin avklaring.

Med hensyn til forskrifter så anbefales at oppkjøring av skiløype kan fortsette gjennom traseer godkjent gjennom § 5, at transport av materialer og utstyr til hytter/setre i området kan skje etter godkjenning i § 5, at det kan dispenseres for oppsetting av gjerder og enkle innretninger for beite, samt utkjøring av saltslikkestein for beite etter samme paragraf, samt utvisning av ved for hytter i området tilsvarende. Merking av stier kan vedlikeholdes etter den ordinære vedlikeholdparagrafen. Utvisning av ved til hytter i området kan skje gjennom § 5. Hytter i området ligger delvis i områder med lite skog, og eventuell utvisning må ha bakgrunn i en langsiktig økologisk balanse. Transport av ved inn i området kan være å foretrekke.

Med hensyn til Kongsseteren, så er grense trukket utenfor seterområdet.

DNs tilråding: DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser forøvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår opprettelse av Grønningen naturreservat.

MDs tilråding: Det er foretatt mindre justeringer i forskriften. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Grønningen naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

22. Røkkedalen-Skogndalen naturreservat, Levanger kommune

Areal 5860 daa, herav 2980 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

** - regionalt verneverdig.

Røkkedalen-Skogndalen er et variert barskogsområde, med rike skogtyper i markerte dalganger, mens heiområdene er fattige. Her finnes naturskoger med høgstaudeutforming og rikmyrer. Det er også områder med kalkrike berg og kalkplanter. Spredning av vegetasjonstyper fra fattig til rik, samt forekomst av kalkvegetasjon trekker verdien opp, mens kontinuitetsbrudd trekker verdi ned. En markert topografien trekker verdi opp. I forhold til mangelanalysen bidrar området med rike skogtyper og høgstaudeskog. Områdets markerte dalganger gir betydelig opplevelsesverdi. Formålet med naturreservatet er å verne et lite påvirket skogområde med naturskog. Med sin variasjon i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser har området særlig betydning for naturmangfold. I området inngår naturskoger med høgstaudeutforming, rikmyrer og områder med kalkrike berg og kalkplanter. Variasjonen er stor fra rike til fattige vegetasjonstyper, og området har en markert topografien. Området har særskilt naturvitenskapelig verdi gjennom forekomst av rik og kalkrik gammel skog, samt en markert topografi. Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget. Området oppfylder kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: LNF-område i kommuneplan.

Inngrepstatus: Det er hytte ved Litjgrønningen. Det er gjerde i området.

Lokale høringsuttalelser

Innherred samkommune anfører generelt at vernebestemmelser må avklares i forhold til lokale interesser, og mener bestemmelsene er en unødig byråkratisering hva angår småskala friluftsliv som for skoler og 4H-leirer for ungdom, og kan ikke se at trusselbildet i reservatene er så alvorlig

at dette er nødvendig. Samkommunen slutter seg til Steinkjer kommunes generelle uttalelse hva gjelder behov for språklige presiseringer.

Skogn og Grønningen Almenninger påpeker at prosessen har forløpt på en ryddig og god måte, og at det fra Skogn Bygdeallmenning er tilbudt et tilgrensende område i tillegg til arealet på statsalmenningen. De foreslåtte grenser er lagt naturlig i terrenget, og almenningen har ikke merknader til grenser og forskrifter. Almenningen avventer beregningene og forhandlingene om erstatning.

Grønningen Hytte og Turlag (GHOT) legger til rette for friluftsliv i områdene omkring Grønningen, og påpeker at de kjører opp tradisjonelle skiløyper i de aktuelle områder. GHOT ønsker fortsatt å kunne hogge ved til bålplasser og gapahuker framfor å kjøre inn.

Bruås og Rauå allmenning er ikke uenig i vern av Røkkedalen-Skogndalen. De påpeker at området er forvaltet som bygdeallmenning, og ønsker selv å være forhandlingspart. Det er et ufravikelig krav at erstatningen skal gå inn på et fond som disponeres av allmenningsstyret og som kan benyttes til allmenningsrabatt til de bruksberettigede når det blir mangel på godt virke.

Stjørdal kommune stiller seg positiv til forslaget. Som forutsetning for støtte legges til grunn at det gjennomføres dialog med de aktuelle fjellstyrer og allmenningsstyrer, og at det blir utbetalt erstatning for eventuelle tap.

Skogn fjellstyre har ikke merknad til forslaget.

Oddgeir Fossbakken har hytte ved Litj-Grønningen, og er på generelt grunnlag enig i vern av de foreslåtte områder. Eieren har planer om å utvide hytta fra den nåværende størrelse på ca 30 m², og å bygge et lite varmrøykeri for fisk, og foreslår at vernegrensa endres for å holde hytta utenfor et verneområde.

Naturvernforbundet NT går inn for det største forslaget for Skogndalen – Røkkedalen.

Statskog foreslår at det arealmessig minste alternativ blir valgt, og at Rauå-Bruås holdes utenfor.

Fylkesmannens tilråding

Området har viktige kvaliteter i form av rike skogtyper og kjerneområder, og fylkesmannen tilrår at området vernes.

I forhold til Statskog sitt forslag foreslås en mellomting, ved at grense trekkes fra høyde 394 på Svartvola og rett til alternativt punkt ved Høgsætervola.

Fossbakken sin hytte ligger sentralt i det økologiske landskapsrommet og i et kjerneområde ved Litjgrønningen. En kan ut fra biologiske og økologiske forhold ikke tilrå en vesentlig grensejustering av området for å trekke hytta utenfor verneområdet her.

En tilrår at det i bestemmelsene åpner for at hytteeier kan få utvist virke til ved. Siden området er beiteområde og det er gjerde i området, anbefales hjemmel for gjerde og utkjøring av saltslikkestein etter § 5, samt hjemmel etter § 5 for eventuelle transport av utstyr og materiell til hytte med snøscooter. Det er ikke oppkjørt skiløype i området.

Vedlikehold av sti kommer inn under det generelle vedlikeholdspunktet.

DNs tilråding: DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser forøvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår opprettelse av Røkkedalen-Skogndalen naturreservat.

MDs tilråding: Det er foretatt en arealreduksjon på 450 dekar ved at arealet i Stjørdal utgår, jf. at det er oppnådd enighet med allmenningsstyre for arealet i Levanger men ikke for arealet i Stjørdal. Verneområdet kan evt. senere utvides mot sør som planlagt, etter avklaring med det aktuelle allmenningsstyre.

Det er foretatt mindre justeringer i forskriften. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Røkkedalen-Skogndalen naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

23. Simadalen naturreservat (utvidelse), Verran kommune, Nord-Trøndelag

Utvidelsesareal 5990 daa, herav 936 daa produktiv skog. Nytt totalareal 8987 daa.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

**_regional verneverdi.

Velarrondert område med stor andel rike og varierte skogtyper, utvidelse av eksisterende reservat. Simadalen er et område med stor variasjon av gran- og lauvskoger, store areal ulike skogtyper, og stedvis velutviklet naturskog under naturlig dynamikk. Området er godt arrondert, og over betydelige areal nesten uten nyere inngrep med hensyn til skogverdiene. Skogen er til dels uvanlig frodig, og noen få alm finnes i området. Både høgstaudeskoger, storbregneskoger og noe lågurtskog finnes. Skogen er påvirket, men en del lauvtrær begynner nå å bli store og gamle. Området dekker spesielt opp for mangelkriteriet rike skogtyper, herunder i kategorien boreal lauvskog, men antall rødlistearter er ikke stort i forhold til områdets rikhet (7 registrerte). Utvidelse vil forsterke eksisterende Simadalen naturreservat vesentlig, og området dekker opp skogvern manglet rike skogtyper i form av høgstaudekog og boreal lauvskog i oseanisk utforming.

Formålet med naturreservatet er å verne et lite påvirket skogområde med gammel naturskog. Med sin variasjon i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser har området særlig betydning for naturmangfold. Området har stor variasjon av gran- og lauvskoger, og stedvis velutviklet naturskog under naturlig dynamikk. Skogen er til dels uvanlig frodig, og både høgstaudeskoger, storbregneskoger og noe lågurtskog finnes. Det er innslag av alm i området. Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: LNF-område i kommuneplan, naturreservat.

Inngrepstatus: Seter og hytte ved Simadalsvatnet, gammel samisk boplass øst for Svarttjønna, samisk hytte ved Svarttjønna, seter og utleiehytte ved Langvatnet, drivingslei for rein ovenfor Svarttjønna, scooterlei for reindrif nordøst for Simadalsvatnet (adkomst til snaufjellet gjennom vegetasjonsbeltet), gjerder i forbindelse med husdyrbeite.

Lokale høringsuttalelser

Fosen reinbeitedistrikt anfører at et vern ses på som en styrking av de samiske bruksinteresser i området, men at et vern ikke må begrense de samiske rettigheter eller vanskeliggjøre bruken, og de foreslåtte forskrifter vil gi store negative konsekvenser for drifta. Distriktet krever mest mulig generelt unntak som tydelig dekker den samiske reindrifas behov i forhold til barmarkskjøring/luftfartøy, uttak av ved, midlertidige og permanente gjerder.

Simadalen ligger innenfor både vår, sommer og høstbeiter, og barmarkskjøring og bruk av luftfartøy er kommet for å bli. Det er gjerdeanlegg som ble benyttet fram til 1987, og midlertidige gjerder er anvendt flere ganger.

Simadalen har for øvrig mange samiske kulturminner.

Distriktet anfører at det er mange reservat i området, med ulike varianter av bestemmelser, og at disse bestemmelser må harmoniseres.

Otte Vatn støtter vern av skog i området, og påpeker det unike og historiske kulturlandskapet i området, som har sin bakgrunn i setring fra Sakshauggårdene i Inderøy og fra Stavrum/Sand i Verran, herunder at det var fast bosetting i Simadalen til 1812.

Sætertømtet bør derfor få egen status, hvor det er et særegent utvalg av gras og urter, og at området fra bekken ved Fjellstyrehytta i øst og til 150 meter forbi Stavrum/Sandsetra i vest vernes fra gjengroing av skog. Det kan settes et tak på hvor mange grantrær per dekar som aksepteres, og at einer og lauvskog skal begrenses til et visst nivå.

Statskog mener at området bør tas ut av verneplanen, da området ikke har spesielt høye verne kvaliteter.

Verran kommune anfører at det er viktig at det tas høyde for transport med snøscooter til eksisterende hytter i området (Fjellstyrets og private), i forhold til ervervsmessig transport jfr nasjonal forskrift § 5a. P.t er det 2 aktuelle løyvehavere. Fra kommunens side anses det kurant at ervervsmessig transport på snøføre tillates uten ytterligere søknad til vernemyndigheten.

Fylkesmannens tilråding

Områdets verdi er godt dokumentert, og etter drøfting med Statskog tilrås at det østligste området, øst for alternativ grense i høringsforslaget, dominert av ungskog tas ut.

Det er flere setre og setervoller knyttet til gammel tradisjon, og det anbefales at setervoller/setertømter kan ryddes/vedlikeholdes etter søknad eller forvaltningsplan. Det samme gjelder i forhold til eksisterende, men fraflyttet samisk bosetting i området, og at setre kan inngjerdes mot husdyr etter § 5. Snøscootertransport til hytter reguleres etter § 5. Det anbefales at det kan utvises ved til hytter i området. Når det gjelder området ved Simadalsvatnet er det lett adgang til skog utenfor det foreslåtte område, og en vil anbefale at ved i dette området hogges utenfor reservatet. Simadalsvatnet og Langvatnet trafikeres med motorbåt i dag, og en anbefaler at denne ordningen reguleres etter motorferdselsloven.

I høringsutkastet har en lagt inn drivingslei for rein, samt kjørelei for scooter, som unntakspunkt. Dette opprettholdes i medhold av § 4.

For øvrige spørsmål vedrørende reindrift eller forskrifter, henvises til generell kommentar.

DNs tilråding: DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser forøvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Simadalen naturreservat. Samtidig tilrår oppheving av forskrift 4.12.1992 nr. 952 om fredning av Simadalen naturreservat, Verran kommune, Nord-Trøndelag

MDs tilråding: Det er foretatt mindre justeringer i forskriften. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Simadalen naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

Samtidig tilrår oppheving av forskrift 4.12.1992 nr. 952 om fredning av Simadalen naturreservat, Verran kommune, Nord-Trøndelag.

24. Rinnleiret naturreservat (utvidelse), Levanger og Verdal kommuner, Nord-Trøndelag

Nytt verneareal: 327 daa. Totalt verneareal: 2327 daa.

Spesielt om saksbehandling: Forslaget om utvidelse av Rinnleiret naturreservat ble oversendt fra DN til MD ved brev av 24.2. 2011, altså som et separat forslag. Følgelig er det her nedenfor en noe annen struktur for omtalen av dette området enn for øvrige områder. Det vises forøvrig til DNs tilråding av 24.2.2011 om Rinnleiret.

Oppsummering:

Rinnleiret naturreservat omfatter et areal på ca. 2000 daa og har status som Ramsarområde. Naturreservatet foreslås utvidet til 2327 daa (jf. kartvedlegg), og hele arealet ligger på privat grunn i Levanger kommune.

De viktigste endringene som foreslås i verneforskriften er at:

- Beiting skal skje i henhold til godkjent skjøtselsplan. Dagens verneforskrift er ikke til hinder for beiting. Det er ønskelig at områdene beites, spesielt de områdene som er blitt åpnet opp gjennom skjøtsel den siste tiden, men dette bør skje i henhold til godkjent skjøtselsplan.
- Hensynet til Forsvarets bruk tas ut av verneforskriften, herunder soneringen innenfor reservatet. Dette med bakgrunn i at Forsvaret ikke lenger har aktiviteter i området.
- Bestemmelser knyttet til bruk og vedlikehold av eksisterende vei ned til parkeringsplass og informasjonstavle tas inn i verneforskriften pga. at siste del av veien er innenfor forslaget om utvidelse av reservatet.

De foreslåtte endringene, sammenholdt med det faktum at forskriften må hjemles i naturmangfoldloven, gjør at det bør fastsettes en ny verneforskrift. Forskrift om Rinnleiret naturreservat, Levanger og Verdal kommuner, Nord-Trøndelag, fastsatt ved kgl.res. 24. november 1995, foreslås derfor opphevet.

Hjemmelsgrunnlag og formål

Det er knyttet betydelige verneverdier både til det eksisterende Rinnleiret naturreservat og det foreslåtte utvidelsesområdet. Naturreservatet med foreslått utvidelse har truet, sjelden og sårbar natur med særlig betydning for biologisk mangfold. Området inneholder naturtyper som stort sett

er borte fra lavlandet rundt Trondheimsfjorden og i Sør-Norge. Området er videre vurdert som egnet for fremtidige overvåkings- og forskningsprosjekter og demonstrasjoner av endringsprosesser og biologisk mangfold.

Rinnleiret ble opprinnelig vurdert for vern gjennom verneplan for våtmark, som ledd i arbeidet med vern av et representativt utvalg av norsk natur. Naturreservatet har internasjonal status ved at det inngår i Ramsarområdet Trondheimsfjordens våtmarkssystem. Sammen med andre verneområder, utgjør områdene i dette systemet et nettverk av viktige trekk- og overvintringsområder for våtmarksfugl.

Rinnleiret naturreservat med utvidelse skal bidra til å oppnå de nasjonale målene i naturmangfoldloven § 33, herunder bokstavene a), b), c), g) og h).

På dette grunnlag foreslås Rinnleiret naturreservat utvidet, samtidig som det fastsettes en ny verneforskrift i medhold av naturmangfoldloven § 34, jf. § 37 og § 62.

Under henvisning til naturmangfoldloven § 46, anføres det at verneforslaget bidrar til å oppfylle nasjonale mål og internasjonale forpliktelser i:

- St.meld nr. 26 (2006-2007) *Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand*
- St.meld. nr. 58 (1996-97) *Miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling*
- Prop. 1 S (2010-2011) for Miljøverndepartementet
- Verdens naturvernunion (IUCN), Biomangfoldkonvensjonen (CBD) og Ramsarkonvensjonen.

Formålet med naturreservatet er å verne et område med truet og nær truet natur og som har særlig betydning for naturmangfold, herunder kulturbetinget naturmangfold. Området omfatter et viktig våtmarksområde, og har verdifull vegetasjon, et spesielt rikt og interessant fugleliv og annet dyreliv. Området har status som Ramsarområde og er således vurdert å ha internasjonal verdi som våtmarksområde. Området har spesielt stor betydning som trekk- og overvintringsområde for våtmarksfugl, og er en av landets største saltpåvirkede våtmarksområder. Samlet sett er Rinnleiret en stor og verdifull strandslette som er relativt intakt, og som har stor naturvariasjon og et meget variert naturmangfold, der det også inngår flere truede og nær truede arter. Det er registrert ca. 220 fuglearter i området, hvorav ca. 70 arter antas å ha hekket her. Sanglerke, storspove og vipe er blant de truede og nær truede fugleartene som hekker i området. Eksempler på truede og nær truede plantearter i området er liten vasskrans, busttjønnaks og krossandemat. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Naturmangfoldloven kapittel II

I henhold til naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, og det skal fremgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er tatt hensyn til og vektlagt i vurderingen av saken. Forvaltningsmålene i §§ 4 og 5 trekkes også inn i skjønnsutøvingen.

De nevnte bestemmelser i naturmangfoldloven skal således inngå som en integrert del i skjønnsutøvingen ved saksbehandling av vernesaker etter naturmangfoldloven.

Miljøkonsekvensene av vernet skal vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der hensynet til det planlagte vernet og eventuelt tap eller forringelse av naturmangfoldet på sikt avveies.

Direktoratet for naturforvaltning legger til grunn at prinsippene kommer til anvendelse både ved etablering av nytt vern og ved forvaltning av eksisterende verneområder.

Etter § 8 i naturmangfoldloven skal offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig, bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger.

Det er opp gjennom årene gjennomført ulike naturfaglige undersøkelser i Rinnleiret naturreservat, og det foreligger flere rapporter som dokumenterer naturkvalitetene. Kunnskapsgrunnlaget for det foreslåtte utvidelsesområdet er dokumentert gjennom en helhetlig rapport om naturkvalitetene og en spesiell rapport om ornitologisk kvaliteter, utarbeidet etter befaringer i 2006 og 2007. Det er påvist betydelige naturkvaliteter både i eksisterende naturreservat og i det foreslåtte utvidelsesområdet. Det vises til nærmere beskrivelse under kapittel 1.3.

Ut fra dagens kunnskap, vil aktivitetene som vil kunne foregå i henhold til verneforskriften, med liten grad av sannsynlighet ha noen særlig negativ innvirkning på artene og naturtypene som ønskes ivarettatt gjennom vernet, jf. omtale av verneverdier i kapittel 1.3. Verneforskriften er til

hinder for aktiviteter som vurderes å kunne ha negativ innvirking på verneverdiene. Direktoratet vurderer det slik at vernet med stor grad av sannsynlighet vil føre til en positiv utvikling for artene og naturtypene i området, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Den foreliggende kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologisk tilstand i denne saken, vurderes å stå i et rimelig forhold til sakens karakter, og retningslinjen om kunnskapsgrunnlaget i § 8 anses som oppfylt. Førre-var-prinsippet tillegges derfor liten vekt i denne saken, jf. naturmangfoldloven § 9.

Det er utarbeidet skjøtselsplan for Rinnleiret, og det skal utarbeides forvaltningsplan. Forvaltningsplanen vil gi nærmere retningslinjer for aktiviteter som er tillatt i naturreservatet innenfor rammene av verneforskriften og naturmangfoldloven. Herunder vil den enkelte aktivitet kunne vurderes i forhold til samlet belastning i verneområdet. I forbindelse med forvaltningsplanen vil det også bli fastsatt nærmere bevaringsmål som grunnlag for overvåking av naturtilstanden i området. Prinsippet i naturmangfoldloven § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning er dermed vurdert og tillagt vekt. Prinsippet vil for øvrig være svært relevant ved forvaltningen av verneområdet, og herunder ved vurderingen av dispensasjoner fra verneforskriften.

Prinsippet i naturmangfoldloven § 11 om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver, får ikke særlig betydning ved etableringen av vernet, ettersom vernet legger vesentlige begrensninger på hvilke tiltak som kan gjøres i området, og at de tiltakene som vil kunne gjennomføres vurderes ikke å ha vesentlig negativ effekt på naturtyper, arter eller økosystem.

Prinsippene i § 12 vurderes å være mest relevante i forbindelse med forvaltning av verneområdet. Prinsippet om beste tilgjengelige teknikker og driftsmetoder vurderes som aktuelt bl.a. i forbindelse med skjøtselstiltak. Prinsippet om beste lokalisering vurderes som relevant i forbindelse med bl.a. behandling av søknader om dispensasjoner, både når det gjelder spørsmålet om dispensasjon bør gis og eventuelt hvilke vilkår som bør settes.

Verneverdier

Rinnleiret naturreservat har status som Ramsarområde og er således vurdert å ha internasjonal verdi som våtmarksområde. Området har spesielt stor betydning som trekk- og overvintringsområde for våtmarksfugl, og er en av landets største saltpåvirkede våtmarksområder.

Det er også betydelige naturverdier knyttet til det foreslåtte utvidelsesområdet, både for dette området isolert og sett i sammenheng med eksisterende naturreservat. Verdiene knytter seg både til fortsettelsen av strandengelementer fra det eksisterende naturreservatet, til fuktområder innover i området, områder av rikmyrkarakter og andre rike biologiske lokaliteter.

Samlet sett er Rinnleiret en stor og verdifull strandslette som er relativt intakt, og som har stor naturvariasjon og et meget variert biologisk mangfold, der det også inngår flere rødlistearter. Det er registrert ca. 220 fuglearter i området, hvorav ca. 70 arter antas å ha hekket. Sanglerke (VU), storspove (NT) og vipe (NT) er blant de rødlistede fugleartene som hekker i området. Eksempler på rødlistede plantearter er liten vasskrans (EN), busttjønnaks (NT) og krossandemat (NT). I tillegg er det registrert bl.a. rødlistede invertebrater, herunder stor elvebreddsederkopp (EN).

Trusler mot verneverdiene

Aktuelle trusler knytter seg først og fremst til gjengroing av strandengene og forstyrrelser av fugl som følge av ferdsel. Når det gjelder gjengroing, er det allerede utarbeidet skjøtselsplan og det er gjennomført skjøtselstiltak i eksisterende reservat. Det vil være viktig at dette arbeides videreføres i tiden fremover og at det også iverksettes tiltak i utvidelsesområdet når spørsmålet om vern er avklart. Når det gjelder forstyrrelser av fugl, er det aktuelt å vurdere kanaliseringstiltak. Dette vil bli tatt opp i forbindelse med utarbeidelse av forvaltningsplan for området.

Planstatus og inngrepsstatus

I gjeldende kommuneplan står det at området er båndlagt til bruk av Forsvaret. Imidlertid har Forsvaret frigitt området, slik at i forslag til revidert kommuneplan er planstatus foreslått som LNF-område. Revidert kommuneplan har vært på høring og vil bli vedtatt i løpet av 2011. Imidlertid har det ikke kommet inn noen innvendinger mot at området foreslås som LNF-område.

Tidligere hadde Forsvaret en lyttestasjon med tre master som hver var ca 150 meter høye i området. Lyttestasjonen og mastene er nå revet og området er ryddet for bygninger og infrastruktur tilknyttet lyttestasjonen. Alt av bygningsmaterieell og veien inn i området er fjernet fra området. Det går en sti fra E6 og gjennom utvidelsesområdet. To kraftlinjer går gjennom deler av det eksisterende naturreservatet. Videre går en grusvei fra E6 og inn i området, frem til parkeringsplass med bom og informasjonskilt.

Andre interesser

Stien benyttes for å komme ned til stranden om sommeren. Eksisterende naturreservat er et populært friluftsområde om sommeren og det er spesielt strandområdet som blir benyttet. Utvidelsesområdet blir i liten grad benyttet i forbindelse med friluftsliv. På den åpne strandengen innenfor eksisterende naturreservat er det, på initiativ fra forvaltningsmyndigheten, satt opp gjerder for å ha beitedyr (sau). Dette er gjort for å holde strandengen åpen. Det er også ryddet større områder innenfor eksisterende naturreservat for å øke arealet med strandeng. Beitedyr er helt nødvendig for å hindre gjengroing av de områdene som er ryddet. Tidligere var området et populært område for lufting av hunder. Dette har avtatt kraftig etter at det ble beitet med sau i området.

Brukerinteressene for grunneierne av utvidelsesområde ble avklart i forbindelse med søknaden om oppdyrking som grunneierne sendte inn i 2006. I forbindelse med søknaden om oppdyrking ble det enighet mellom grunneierne og Fylkesmannen i Nord-Trøndelag om hvilke områder som kan dyrkes og hvilket område som går inn i forslaget om utvidelse. I møte 03.12.08 ble det foretatt en gjennomgang av utvidelsesforslaget sammen med grunneierne og Innherred samkommune, slik at det var konsensus mellom nevnte parter om endringsforslaget før det ble sendt ut på offentlig høring 05.02.09. Det vises for øvrig til omtale av saksgangen i kapittel 2.

Saksbehandling

Grunneierne varslet sin interesse for å dyrke opp deler av området utenfor eksisterende naturreservat i brev til Innherred samkommune i ettertid av at Forsvaret i brev datert 12. april 2006 bekreftet overfor grunneierne at Rinnleiret øvingsområde ville bli tilbakeført til grunneierne. Med bakgrunn i dette ba Innherred samkommune Fylkesmannen i Nord-Trøndelag i brev datert 10.05.06 om vurderinger av nydyrkingssøknaden. I forbindelse med søknaden om nydyrking inviterte Innherred samkommune til møte mellom grunneierne, Innherred samkommune og Fylkesmannen i Nord-Trøndelag for å diskutere arealdisponeringene i området mellom E6 og eksisterende naturreservat.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag ba i brev datert 20.06.06 til Direktoratet for naturforvaltning (DN) om at DN tar utformingen av verneforskriften for naturreservatet opp til vurdering. DN ba Fylkesmannen i Nord-Trøndelag i svarbrev datert 06.07.06 om at fylkesmannen utarbeidet et konkret forslag til hvilke endringer fylkesmannen mener vil være nødvendig på grunn av at Forsvarets bruk av området er endret, herunder komme med en helhetlig vurdering av området. Fylkesmannens miljøvernvedlegg konkluderte med bl.a. følgende om eventuell nydyrking i brev til Innherred samkommune datert 31.07.06:

Søknaden om dyrking skal behandles i medhold av forskrift til Jordlova, som blant annet skal ivareta hensyn til biologiske verdier og naturlandskap. Ved dyrking på areal over 200/50 daa skal det foretas konsekvensanalyse.

Rinnleiret er et godt dokumentert område, med svært store naturverdier, både mht biologisk mangfold og landskap, herunder med verdier både i nasjonal og internasjonal sammenheng. Biologisk mangfold er et nasjonalt satsingsområde, bl.a. understreket i Soria Moria – erklæringen. En eventuell dyrking i tilknytning til Rinnleiret må baseres på en analyse av konsekvenser (konsekvensanalyse), herunder en belysning og skisse av hvordan evt. dyrking eller annen bruk av arealet til landbruksformål kan kombineres med ivaretagelse av de svært store biologiske kvaliteter som området har. I utgangspunktet er det problematisk å se hvordan omfattende dyrking med drenering ikke vil ta bort leveområder og medføre reduksjon av det biologiske mangfold i området. Eventuell dyrking må tilpasses de biologiske verdier og kan således eventuelt ikke tillates før en slik kunnskap om konsekvenser og muligheter er etablert, og det kan godtgjøres om dette kan kombineres med ivaretagelse av de biologiske verdier.

Med bakgrunn i dette ba Fylkesmannen i Nord-Trøndelag i oktober 2006 NTNU

Vitenskapsmuseet om å utarbeide en «helhetlig vurdering av naturkvalitetene på Rinnleiret

mellom grense for nåværende naturreservat og E6». Det ble påpekt at det er viktig at de ulike miljøene sees i sammenheng med hverandre. NTNU Vitenskapsmuseet utarbeidet en rapport (NTNU Vitenskapsmuseet Zoologisk Notat 2007, 1:1-19) i forbindelse med dette arbeidet. Fylkesmannen ba også Terje Kolaas utarbeide en ornitologisk rapport for området. Rapportene sammenfatter de biologiske verdier på Rinnleiret og danner det faglige grunnlaget for forslaget til utvidelse av Rinnleiret naturreservat. Begge rapportene ligger vedlagt.

Det har vært jevnlig møter mellom Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, kommunene og berørte grunneiere fra sommeren/høsten 2006 og frem til siste møte som var 03.12.08 der grunneierne og Innherred samkommune sluttet seg til Fylkesmannen i Nord-Trøndelag sitt forslag, samme forslag som gikk ut på høring.

Oppstart av planarbeidet ble kunngjort av fylkesmannen i Levanger-Avisa, Verdalingen og Trønder-Avisa medio desember 2008. Endringsforslaget ble oversendt DN 15.12.08.

Endringsforslaget ble vurdert å ligge utenfor DN's myndighetsområde. DN i samråd med Miljøverndepartementet ba Fylkesmannen i Nord-Trøndelag i brev datert 19.01.09 om at forslaget til utvidelse, samt revidering av verneforskrift ble sendt ut på lokal og sentral høring.

Fylkesmannen sendte forslaget på høring 05.02.09.

Innherred samkommune utsatte saken på grunn av at de ønsket å se dette i sammenheng med kommuneplanens arealdel. Endelig uttalelse kom fra Innherred samkommune 12.11.10. Det ble avholdt et møte høsten 2009 mellom Fylkesmannen i Nord-Trøndelag og Statens vegvesen for å avklare hvordan hensynet til fremtidig E6 parsell best skal ivaretas.

Fylkesmannens tilråding til DN ble oversendt ved brev av 14.01.11.

Viktige endringer under behandlingen av verneplanen

Fylkesmannen har foreslått en sone A der vernet ikke er til hinder for fremtidig E6 parsell. Ut over dette har fylkesmannen foreslått en liten korrigerende av grensen ved E6. Dette innebærer at verneområdegrensen flyttes slik at den blir liggende ti meter fra kanten av E6 (der grensen er på sitt nærmeste i forhold til E6). Fylkesmannen har ikke foreslått andre endringer i forhold til endringsforslaget som ble sendt ut på høring 5. februar 2009.

Direktoratet for naturforvaltning slutter seg til forslaget om korrigerende av grensen slik at den på det nærmeste blir liggende ti meter fra kanten av E6. Når det gjelder forslaget om en sone A, vises det til vurderingene nedenfor, der også forslag til verneforskrift er kommentert.

MD slutter seg til DN.

Forvaltning

Områdene er blandingsskogsområder med innslag av myrpartier og våtmarksområder der man har vannspeil til tider av året. Det er på kort sikt behov for skjøtsel slik at myrpartiene og våtmarksområdene ikke gror igjen. Dagens Rinnleiret naturreservat er en del av Ramsarområdet Trondheimsfjorden våtmarkssystem og forvaltningsmyndigheten er lagt til Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Det foreslåtte utvidelsesområdet bør innlemmes i Ramsarområdet etter vedtak, og forvaltes i tråd med gjeldende praksis.

Merknader til endring av verneforskrift og grenser for Rinnleiret naturreservat

Generelt

Verneplanen er sendt på høring til alle berørte grunneiere, kommuner, fylkeskommunen, reindriftsforvaltningen, Kommunens sentralforbund, Naturvernforbundet, samt mange andre lokale, regionale og sentrale høringsparter. Det er i forbindelse med meldingen og høringsrunden kommet inn 19 svar/uttalelser fra Statens vegvesen, Innherred samkommune, Oljedirektoratet, Bergvesenet, Luftfartstilsynet, Nord-Trøndelag elektrisitetsverk (NTE), Kystverket, Sametinget, Nord-Trøndelag Bonde- og Småbrukarlag, Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag, Naturvernforbundet i Verdal/Levanger, Nord-Trøndelag fylkeskommune, Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag, Roaldmarka Velforening, NTNU Vitenskapsmuseet, Forsvarsbygg, Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Norges vassdrags- og energidirektorat (muntlig), Fylkeslandbruksstyret i Nord-Trøndelag.

Høringsuttalelser og fylkesmannens kommentarer

Følgende hadde ingen merknader til endringsforslaget: Oljedirektoratet, Bergvesenet, Kystverket, Sametinget, Nord-Trøndelag Bonde- og Småbrukarlag, Nord-Trøndelag Fylkeskommune, Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag, Forsvarsbygg, Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE).

Luftfartstilsynet ønsker at anledning til «føre var landing» tas inn som et nytt siste ledd under «Generelle unntak», § 4, punkt 1. Med «føre var landing» menes landinger med luftfartøy som utføres før en alvorlig nødssituasjon får anledning til å utvikle seg.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag bemerker at «Generelle unntak», § 4, punkt 1 sier:

”Bestemmelsene i § 3 er ikke til hinder for:

Gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten. Bestemmelsen gjelder ikke øvingskjøring.” Hvis det blir aktuelt med en «føre var landing» innenfor Rinnleiret naturreservat vil det, etter fylkesmannens mening være åpning for det i verneforskriftens «Generelle unntak», § 4, punkt 1. En slik «føre var landing» må kunne sees som en del av en operativ redningsaksjon og en eventuell landing vil være hjemlet i verneforskriftens «Generelle unntak», § 4, punkt 1. Med bakgrunn i dette tilrår fylkesmannen at forslag til revidert verneforskrift ikke endres.

Direktoratet for naturforvaltning viser til kommentar nedenfor.

Nord-Trøndelag elektrisitetsverk (NTE) bemerker at i forbindelse med rivingen av Forsvarets radiostasjon våren 2009 ble også NTE sin netstasjon revet. NTE ønsker at det blir avsatt areal for en tomt for eventuell ny netstasjon. Videre ønsker NTE følgende tilføyning i § 4 Generelle unntak: ”Bestemmelsene i § 3, 1-7 er ikke til hinder for nødvendig motorferdsel i forbindelse med vedlikehold, skogrydding, feilretting og fornyelse/oppgradering av kraftledninger og netstasjoner, dog ikke i perioden fra og med 1. april til og med 1. august. Nødvendig feilretting kan imidlertid utføres hele året.”

Videre ønsker NTE å endre § 5, punkt 4c til: ”§ 4.11 vedlikehold av gjerder, dreneringer, kabler og ledningsnett i perioden fra og med 1. april til og med 1. august.”

Fylkesmannen bemerker at i e-post datert 25. mai 2009, samt i telefonsamtale fredag 5. juni 2009 mellom Fylkesmannen i Nord-Trøndelag ^v/Inge Hafstad og NTE Nett AS ^v/Lenard Nilsen bekreftes det fra NTE Nett sin side at behovet for tomt til netstasjon faller bort nå som det ikke vil bli aktuelt med aktiviteter i området som har behov for strøm, noe som gjør HS jordkabel frem til tidligere netstasjon overflødig. NTE Nett AS har dermed kun høyspent linje L.7832 Låtra og L.7839 Roaldmarka som delvis befinner seg innenfor naturreservatet. Når netstasjon og jordkabel ikke lengre er i bruk, er Fylkesmannen i Nord-Trøndelag er av den oppfatning at foreslått verneforskrift dekker de behov som NTE Nett AS måtte ha knyttet til vedlikehold av eksisterende kabler og ledningsnett. Med bakgrunn i dette tilrår fylkesmannen at forslag til revidert verneforskrift ikke endres.

Direktoratet for naturforvaltning viser til kommentar og tilråding nedenfor.

Naturvernforbundet i Verdal/Levanger og Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag har kommet med likelydende uttalelser. Naturvernforbundene er positive til at Rinnleiret naturreservat utvides og sier at dette er gode nyheter for det biologiske mangfoldet. Imidlertid er de kritiske til at perioden det ikke tillates vedlikehold av flomsikringsanlegg innskrenkes fra 1. april – 1. oktober til 1. april – 1. august. Perioden burde kanskje utvides spesielt på våren. De stiller også spørsmålstejn vedrørende bruk av gjeterhund og at det bør innføres «rolige perioder» på vår og høst. Av hensyn til det biologiske mangfoldet bør drift av kulturlandskapet foregå som økologisk drift.

Fylkesmannen bemerker at vedlikehold av flomsikringsanlegget kan, med dagens verneforskrift, foregå hele året. Forslaget til revidert verneforskrift vil dermed medføre en innstramming i forhold til dagens forskrift, og ikke en liberalisering som Naturvernforbundet sier i sin høringsuttalelse. Når forvaltningsmyndigheten stimulerer til beiting av sau innenfor naturreservatet, så vil det fra tid til annen være behov for å bruke gjeterhund. For å minimalisere de negative følgende av dette vil det bli stilt krav om dispensasjon hvis det blir aktuelt å benytte gjeterhund før 1. august.

Verneforskriftens § 3, punkt 5 sier at det ikke må iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet,

som f.eks. gjødsling, noe som medfører at drift av kulturlandskapet vil foregå som økologisk drift. Med bakgrunn i dette tilrår fylkesmannen at forslag til revidert verneforskrift ikke endres.

Roaldmarka velforening ønsker å anlegge en sti for gående/syklende med utgangspunkt i krysset E6/Gamle kongevei. Stien er tenkt anlagt i verneområdets ytre grense langs E6 til den møter den gamle stridsvognløypa.

Fylkesmannen bemerker at deler av den tiltenkte stitrasèen vil bli oppdyrket av grunneierne. Dette gjelder fra krysset E6/Gamle kongevei. Grensen for den foreslåtte utvidelsen av Rinnleiret naturreservat vil ikke bli nærmere enn 10 meter fra E6 på det nærmeste. En eventuell anleggelse av sti som Roaldmarka velforening ønsker vil derfor bli et anliggende mellom velforeningen, grunneierne og Statens vegvesen og må mest sannsynlig sees i sammenheng med fremtidig E6 parsell. Med bakgrunn i dette tilrår fylkesmannen at forslag til revidert verneforskrift ikke endres.

NTNU, Vitenskapsmusèet støtter det foreliggende forslaget til utvidelse av Rinnleiret naturreservat, men har vanskelig for å se behovet for bruk av gjeterhund.

Fylkesmannen bemerker at når forvaltningsmyndigheten stimulerer til beiting av sau innenfor naturreservatet, vil det fra tid til annen være behov for å bruke gjeterhund. For å minimalisere de negative følgene av dette vil det bli stilt krav om dispensasjon hvis det blir aktuelt å benytte gjeterhund før 1. august. Med bakgrunn i dette tilrår fylkesmannen at forslag til revidert verneforskrift ikke endres.

Fylkeslandbruksstyret i Nord-Trøndelag er positiv til at det stimuleres til beiting for å skjøtte kulturlandskapet, men ber om at beiting tillates på generelt grunnlag og ikke bare etter godkjent skjøtselsplan. Fylkeslandbruksstyret har for øvrig ingen merknader til forslaget til endringer av Rinnleiret naturreservat, inkl. forslag til forskrift.

Fylkesmannen bemerker at forvaltningsmyndigheten stimulerer til beiting av sau innenfor naturreservatet, ut fra et naturfaglig standpunkt der målsettingen er å ta vare på det åpne kulturlandskapet i form av strandengene. Dette skjer ut fra tilrådninger i skjøtselsplan. Skjøtselsplanen vil bli jevnlig revidert. For å optimalisere effekten av beiting som skjøtselmetode, mener fylkesmannen at det bør skje innenfor de naturfaglige tilrådingene i en godkjent skjøtselsplan. Med bakgrunn i dette tilrår fylkesmannen at foreslått revidert verneforskrift ikke endres.

Innherred samkommune slutter seg til den foreslåtte utvidelsen av naturreservatet. Imidlertid foreslås det endringer i verneforskriftens § 3.3 slik at jakt på hjortevilt kan tillates og at § 7 blir lydende «Det skal utarbeides forvaltningsplan».

Fylkesmannen bemerker at i forbindelse med sakens tidlige fase ba Innherred samkommune Fylkesmannen i Nord-Trøndelag i brev datert 10. mai 2006 om vurderinger av nydyrkingssøknaden. I forbindelse med søknaden om nydyrking ble det gjennomført møter, etter initiativ fra Innherred samkommune, mellom grunneierne, Innherred samkommune og Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, for å diskutere arealdisponeringene i området mellom E6 og eksisterende naturreservat. Fylkesmannens svarbrev datert 31. juli 2006 konkluderte med at en eventuell dyrking må tilpasses de biologiske verdier og kan således eventuelt ikke tillates før en slik kunnskap om konsekvenser og muligheter er etablert, og det kan godtgjøres om dette kan kombineres med ivaretagelse av de biologiske verdier.

Etter dette har det vært jevnlig møter mellom Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, Innherred samkommune og berørte grunneiere. Siste møte før forslaget ble sendt på høring var 03.12.08, der det var konsensus om forslaget som ble sendt på høring 05.02.09. Fylkesmannen har innvilget Innherred samkommune utsatt høringsfrist to ganger, siste gang frem til 1. juni 2009. Imidlertid utsatte Innherred samkommune saken på grunn av at de ønsket å se dette i sammenheng med kommuneplanens arealdel. Endelig uttalelse kom fra Innherred samkommune 12.11.10. Dagens verneforskrift åpner ikke for jakt og fangst, heller ikke på hjortevilt. Området er svært populært i forhold til utøvelse av friluftsliv hele barmarkssesongen, noe som kan komme i konflikt med å åpne opp for jakt på hjortevilt (elg, hjort og rådyr). Samtidig benyttes sau for å skjøtte strandengområdene. Sauene beiter på området til langt utpå høsten, og dette kan også komme i konflikt med jakt på hjortevilt. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag ønsker derfor ikke å åpne opp for hjorteviltjakt i naturreservatet. Fylkesmannen er enig i at det er svært viktig å få utarbeidet en

forvaltningsplan for naturreservatet, og forandre ordlyden på § 7 til at det «skal utarbeides en forvaltningsplan».

Statens vegvesen anmoder om at det settes av areal til fremtidig E6 parsell.

Fylkesmannen bemerker at det ble avholdt et møte høsten 2009 mellom Fylkesmannen i Nord-Trøndelag og Statens vegvesen for å avklare hvordan hensynet til fremtidig E6 parsell best skal ivaretas. Med bakgrunn i konklusjonene fra det møte er det lagt inn en sone A der vernet ikke er til hinder for fremtidig E6 parsell.

Direktoratet for naturforvaltning viser til kommentar og tilråding nedenfor.

Fylkesmannens tilråding: Etter en gjennomgang av samtlige høringsuttalelser tilrår Fylkesmannen i Nord-Trøndelag at det gjøres følgende endringer på endringsforslaget for Rinnleiret naturreservat: Det opprettes en sone A der vernet ikke er til hinder for fremtidig E6 parsell. Ordlyden på § 7 forandres til at det «skal utarbeides en forvaltningsplan».

Direktoratets kommentarer og tilråding

Verneforskriften

Direktoratet foreslår at verneformålet omformuleres, slik at naturmangfoldlovens vilkår for å opprette naturreservater reflekteres. Dette innebærer bl.a. at formuleringen om kulturlandskapsmessige element bør strykes. Direktoratet foreslår at begrepet kulturbetinget biologisk mangfold brukes, da dette ifølge lovens forarbeider kan gi grunnlag for reservatvern. Kulturlandskapselementer vil likevel bli ivaretatt gjennom den skjøtsel som er nødvendig for å ivareta verneformålet. Direktoratet foreslår følgende formulering: *”Formålet med vernet er å bevare et område med truet, sjelden og sårbar natur og som har særlig betydning for biologisk mangfold, herunder kulturbetinget biologisk mangfold. Området omfatter et viktig våtmarksområde, og har verdifull vegetasjon, et spesielt rikt og interessant fugleliv og annet dyreliv”*.

Direktoratet viser til Luftfartsdirektoratets uttalelse og fylkesmannens kommentarer når det gjelder «føre var landing». Direktoratets vurdering er at nødrett i slike tilfeller vil kunne påberopes som straffrihetsgrunn, jf. straffeloven § 47.

Direktoratet viser videre til uttalelsen fra Nord-Trøndelag elektrisitetsverk og fylkesmannens kommentarer til denne. To kraftlinjer går gjennom deler av området. Fylkesmannens forslag til verneforskrift åpner for vedlikehold av kabler og ledningsnett. Direktoratet foreslår at dette strykes, og at en i stedet tar inn bestemmelsene som i de senere år har vært benyttet i forskriftene for verneområder som berøres av kraftlinjer. Dette omfatter bestemmelser om drift, vedlikehold, istandsetting, oppgradering/fornyelse og motorferdsel, jf. vedlagte forslag til verneforskrift.

Direktoratet viser også til Statens vegvesens uttalelse og til fylkesmannens forslag om en kartfestet sone A der vernet ikke er til hinder for fremtidig E6-parsell. Direktoratet bemerker at det ikke er avklart om det blir aktuelt å legge en fremtidig parsell innenfor det foreslåtte utvidelsesområdet, og foreslår at det ikke kartfestes en sone A med tilhørende unntak i verneforskriften. Spørsmålet om ny parsell for E6 bør behandles etter verneforskriftens generelle dispensasjonshjemmel (§ 8), dersom en helhetlig saksbehandling knyttet til veisaken ender opp med at ny parsell vil berøre naturreservatet. Det vil i så fall bli lagt til grunn at fremføring av ny parsell for E6 representerer en vesentlig samfunnsinteresse i henhold til verneforskriften § 8. Direktoratet viser i denne sammenheng til Miljøverndepartementets tilråding for området Flaaten i foredraget til Kongelig resolusjon om verneplan for skog av 17.12.10. Direktoratet bemerker for øvrig at grensen for den foreslåtte utvidelsen av Rinnleiret naturreservat ikke går nærmere enn ti meter fra E6.

Bruk av sykkel, hest og kjerre samt ridning utenom eksisterende veier/stier vurderes å kunne medføre skade på naturverdiene i området, og direktoratet foreslår at det i verneforskriften § 5 tas inn en bestemmelse som avgrenser slike aktiviteter til eksisterende veier/stier.

Verneforskriften § 4 i fylkesmannens forslag åpner bl.a. for nødvendig gjerdehold. Direktoratet foreslår at dette strykes, og viser til at det i § 6 gis mulighet for etablering av nye anlegg i tilknytning til beiting. En sikter her til anlegg som for eksempel gjerder, leskur og innretninger for drikkevann til beitedyr.

I tillegg foreslår direktoratet en del redaksjonelle endringer i verneforskriften, slik at den tilpasses malen for naturreservater/nyere verneforskrifter etter naturmangfoldloven.

DN slutter seg til fylkesmannens øvrige kommentarer og tilrådingen når det gjelder verneforskriften, og viser til vedlagte forslag til forskrift.

Avgrensning av området

DN viser til vedlagte kart utarbeidet av fylkesmannen. Med unntak av spørsmålet om å skille ut en egen sone A, jf. omtale ovenfor, slutter DN seg til fylkesmannens forslag til avgrensning. DN tilrår på dette grunnlag at det fastsettes ny verneforskrift og nye grenser for Rinnleiret naturreservat.

MDs tilråding: Det er foretatt mindre justeringer i forskriften. MD slutter seg for øvrig til DN's vurderinger og tilrår at Rinnleiret naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

Samtidig tilrås oppheving av forskrift om Rinnleiret naturreservat, Levanger og Verdal kommuner, Nord-Trøndelag, fastsatt ved kgl.res. 24. november 1995.

Miljøverndepartementet tilrår:

Verneforskrifter for 24 områder i fylkene Nord-Trøndelag, Møre og Romsdal, Buskerud, Akershus, Telemark, Aust-Agder og Vest-Agder fastsettes i samsvar med vedlagte forslag (vedlegg 1 – 24).